

**YAŞAM KALİTESİ DEĞERLENDİRMESİ:
KASTAMONU ÇATALZEYTİN ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aylin YAĞCILAR

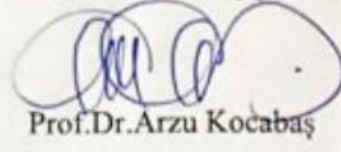
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Kentsel Koruma ve Yenileme Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Arzu KOCABAŞ

Ekim 2019

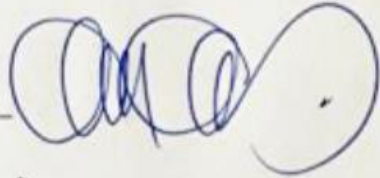
Aylin Yağcılar tarafından hazırlanan YAŞAM KALİTESİ DEĞERLENDİRİLMESİ:
ÇATALZEYTİN ÖRNEĞİ adlı bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu
onaylarım.

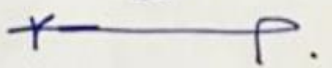

Prof.Dr.Arzu Kocabaş

Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalında
Kentsel Koruma ve Yenileme tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Arzu Kocabaş

Üye : Prof. Dr. Hüseyin Cengiz

Üye : Prof. Dr. Nuray Özasan

Üye : _____

Üye : _____

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım
kurallarına uygundur.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım klavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Aylin YAĞCILAR

Aileme,

YAŞAM KALİTESİ DEĞERLENDİRMESİ: KASTAMONU ÇATALZEYTİN ÖRNEĞİ

ÖNSÖZ

Tez çalışması kapsamında bana sonsuz destek sunan, anlayış gösteren, zor zamanlarımda bana yol gösteren sevgili hocam Prof. Dr. Arzu Kocabaş a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreç boyunca desteklerini esirgemeyen anneme, babama, kız kardeşim ve eşime gösterdikleri sabır, anlayış ve koşulsuz sevgileri için teşekkür ederim.

YAŞAM KALİTESİ DEĞERLENDİRMESİ: KASTAMONU ÇATALZEYTİN ÖRNEĞİ

ÖZET

Yerleşimler küreselleşme ve yeni dünya düzeni ile birlikte bir rekabet ortamı içine girmektedirler. Kimlik ve değerleri korunmuş, varlığını sürdüren yerleşimler bu rekabet ortamında baskı altında kalmadan, özgün kimlikleri ile sürdürülebilirliklerini sağlamaktadırlar.

Küreselleşme kavramı kentlerin gelişme ve dünya sahnesinde rol alma konularında önemli bir rol oynarken yerel ve bölgesel değerler dikkate alınmadan sadece ekonomik odaklı bir küresel model, kentlerin var olan kimlik ve değerlerini kaybetmelerine neden olmaktadır. Özellikle gelişmekte veya az gelişmiş ülkelerde kentlerin küreselleşme politikalarının sadece ekonomik odaklı gelişmesi/ geliştirilmesi küresel dünya pazarında dayanaklıklarını kaybettirmekte ve küresel kent yarışında başarısız olmaktadır.

Sürdürülebilir kentsel koruma bu noktada önem kazanmaktadır. Yerleşimlerin özgün kimlik ve değerlerini koruyarak sosyal, ekonomik, çevresel yönden gelişmelerini sağlamakta, eşit ve dengeli kaynak dağılımı yaparak kendine yetebilen ve yenileyebilen küresel rekabet ortamında dayanıklı hale getirmektedir.

Günümüzde ekonomik ve küresel baskılar dışında iklim değişikliğinin yarattığı olumsuz etkiler önemli konulardan biri haline gelmiştir. İklim değişikliği ile birlikte hem doğal hem fiziksel hem de sosyal çevrede olumsuzluklar ortaya çıkmaktadır. Bütün bu etkenler birinden bağımsız ele alınmamalıdır. Kentsel, toplumsal ve çevresel değerler korunduğu ve devamlılığının sağlanabildiği takdirde yaşamı alanı oluşmaktadır.

Koruma bakış açısından baktığımızda ise günümüz koşullarında yenilenebilir enerji ve inovatif yaklaşımların bir araya getirilmesi ile yerel ve küresel ölçekte sürdürülebilir gelişme sağlanmaktadır. Sürdürülebilir kentsel koruma sadece fiziksel yapının korunması değil yerleşim sisteminde var olan bütün etken ve edilgenlerin korunması, geliştirilmesi ve devamlılığının sağlanmasını kapsamaktadır. İnovasyon kavramının koruma ile birleştirilmesindeki amaç yapıların sadece obje olarak kullanılmasından ziyade, aktif bir rol üstlenerek hem inovatif teknolojiler ile birlikte

günümüz sorunlarına cevap ve çözüm verebilir olması hem de kullanılarak korunmasıdır.

Çatalzeytin yerleşmesi konumu, doğal yapısı, kültürel değerleri ile Karadeniz'in önemli bir kıyı yerleşimidir. Son yıllarda genç nüfusun göçmesi, tarım topraklarının yeterli işlenmemesi, yerleşim kimliğini oluşturan değerlerin ve geleneksel dokunun yok olmaya başlaması, canlı olan yerleşimin kimliğini kaybedip yok olmaya başlamasını tetiklemişlerdir.

Çatalzeytin yerleşiminin var olan potansiyellerini kullanmak, var olan sorunları tespit edip çözüm aramak adına Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi 2015 – 2016 Güz, Yüksek Lisans Programı, Kentsel Koruma ve Yenileme Atölyesi kapsamında Kastamonu kentinin Çatalzeytin ilçesi çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda konuya dair araştırma, saha çalışmaları, sorun potansiyellerin belirlenmesi, bunlara yönelik çözüm odaklı hedef ve eylemler belirlenmiştir. Saha ve analiz çalışmalarında bizzat bulunarak ve Çatalzeytin yerleşiminin sorun ve potansiyellerini değerlendirme fırsatım oldu.

Yapılan araştırma, saha çalışması ve sonuç ürünü olarak yayınlanan rapordan yola çıkarak “Yaşam Kalitesi Değerlendirilmesi- Çatalzeytin Örneği” başlığı altında tez çalışması yapılmıştır

Çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde konuya ilişkin kavramsal çerçeve uluslar ve uluslararası yayınlar doğrultusunda hazırlanmaktadır. Özellikle Koruma, yaşam kalitesi, sürdürülebilirlik ve inovatif yaklaşımlar bir araya getirerek, bize farklı bir bakış açısı, farklı yaklaşım olanakları sunmaktadır.

İkinci bölümde yaşam kalitesi kavramsal çerçeve üzerinden değerlendirilecektir. Yaklaşımlar, geliştirilen sıralama ve puanlama sistemleri araştırılarak Çatalzeytin özeline yönelik çıkarımlar yapılacaktır

Üçüncü bölümde uluslararası ölçekte yaşam kalitesi bağlamında gelişmiş veya gelişmekte olan yerleşimlerin süreç, deneyim ve verileri incelenerek Çatalzeytin yerleşimine nasıl girdi sağlanacağı araştırılacaktır.

Dördüncü bölümde Çatalzeytin ve komşu yerleşimler özelinde yapılmış araştırmalar, analizler, çalışmalar değerlendirilip eksik kısımlar geliştirilerek/güncellenerek çalışmaya girdi sağlayacaktır.

Beşinci ve son bölümde literatür araştırması, eski çalışmaların değerlendirilmesi ve örnek incelemesi sonucunda Çatalzeytin özelinde neler yapılabilir, geliştirilecek hedef, eylem ve projeler tartışılacak ve sonuç bölümü oluşturulacaktır.

LIFE QUALITY ASSESSMENT: THE CASE STUDY OF ÇATALZEYTIN

ABSTRACT

With globalization and new world order the settlements are getting into a competition. The settlements that have preserved their identities and values continue their existence without any pressure to maintain their genuine identities.

The concept of globalization has an important role on the development and emphasizing of the global role of cities, the local and regional values are not taken into consideration but only a model driven by economic values thus leading to the loss of identities and devaluation of cities. Particularly on the developing or slightly developed countries the globalization politics of cities are only driven by the economic development is affecting the stability of the global market and is becoming ineffective on the global civic competition. At this point sustainable civic conservation is becoming important. Settlements, by preserving their genuine identities and their values, preserve their social, economic, on the environmental aspect are developing, by sharing equally and balanced resources they provide sufficient and renewable state under global competition where they became steady.

Nowadays besides economic and global pressure, the negative effects caused by climate change made this an important issue. With the climate change even natural, physical and in the social environment negative issues are appearing. All the factors should not be considered separately. In that case civic, social and environmental values are protected and have continuity, the living space is provided.

From the perspective of conservation considering the actual circumstances, linking renewable energy and innovative approaches with local and global levels can provide sustainable development. Sustainable civic conservation does not only imply physical conservation of the building but the entire system of the settlements active and passive conservation, development and continuity. The purpose of linking the concept of Innovation with conservation is not only the use as an object, but has an active role with the solutions of innovative technologies and provides answers and solutions to our actual problems. The Çatalzeytin settlement's position with its natural structure, cultural values is an important seaside settlement of the Black Sea region.

In recent years, the immigration of youth, passivity of agriculture, the loss of values that make the traditional core, has triggered the loss of the settlement identity.

By considering the use of Çatalzeytin's settlements potentials, defining the problems and in order to find solutions under "Mimar Sinan Fine Arts University 2015-2016 Autumn Masters Program", the workshop of Civic Conservation and Restoration, Kastamonu city, Çatalzeytin district was chosen as the working venue. Under such conditions research on this subject, field workshops, defining the potentials of problems, have been made to overcome the issues. I had the experience being there to assess the settlement's problems and potentials from field work and analysis.

Resulting from the study, the field research and the report, a thesis titled " Life Quality Assesment – Case of Çatalzeytin" was made.

The study consists of five main chapters. On the first chapter a subject related framework is being prepared under national and international publications. Particularly Conservation, quality of life, sustainability and innovative approaches when linked together will give us different perspective and a will offer a different approach.

In the second chapter life quality conceptual framework will be assessed. According to the approaches, ranking and evaluation systems will be studied and results will be found for Çatalzeytin.

In the third chapter, in terms of international conservation-innovation developed or developing settlements, period, experience and data will be analyzed and solutions will be studied for benefit of Çatalzeytin.

In the fourth chapter, the studies and analysis made on Çatalzeytin and neighboring settlements will be assessed and missing parts will be improved / updated to improve the study.

In the fifth and the last chapter there will be study of literature research, previous works will be assessed and considering any case study, ideas on how to improve Çatalzeytin , the plans and projects will be discussed and conclusion will be made.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	xiv
KISALTMALAR	xvi
ÇİZELGE LİSTESİ	18
ŞEKİL LİSTESİ	20
1. GİRİŞ	24
1.1 Çalışmanın Amaç ve Kapsamı	25
1.2 Çalışmanın Yöntemi	26
1.3 Çalışmanın Kurgusu	28
2. YAŞAM KALİTESİ: KAVRAM, KRİTER VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ	29
2.1 Yaşam Kalitesi Kavram ve Kriterleri	30
2.1.1 Ekonomi İstihbarat Birimi – Küresel Yaşanabilirlik Raporu 2017	35
2.1.2 Mercer Yaşam Kalitesi Endeksi	37
2.1.3 Monocle Yaşam Kalitesi Araştırması 2018	38
2.1.4 Yeşil Kent Endeksi	40
2.1.5 Avrupa İnovasyon Ortaklığı (EIP Water)	43
2.2 Yaşam Kalitesi Uygulama Örnekleri	46
2.2.1 Helsinki –Finlandiya	46
2.2.2 Kopenhag – Danimarka	52
2.2.3 Ladispoli İtalya	57
2.3 Kavramsal Yaklaşım İncelemeleri	60
2.4 Bölüm Sonucu	63
3. YAŞAM KALİTESİ:KASTAMONU ÇATALZEYİN ÖRNEĞİ	69
3.1 Tr82 Bölgesel Ölçek Hinterlandı Kapsamında Çatalzeytin	69
3.1.1 Sosyo Kültürel Yapı	71
3.1.2 Ekonomik Yapı	79
3.1.3 Çevre ve Enerji	94
3.1.4 TR82 2014-2023 Bölge Planı Değerlendirmesi	96
3.2 Kastamonu Çatalzeytin: Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi Kapsamında Değerlendirilmesi	99
3.3 Çatalzeytin: Konum ve Çevre Mevcut Durum Analizi	105
3.3.1 Doğal Yapı	109
3.3.1.1 Topoğrafya	109
3.3.1.2 Su Kaynakları ve Kullanımları	112
3.3.1.3 Deprem	115
3.3.1.4 Heyelan	119
3.3.1.5 Jeolojik Etüd Değerlendirmesi	126
3.3.2 Fiziksel Doku	131
3.3.2.1 Ulaşım	131
3.3.2.2 Konut	135

3.3.2.3 Altyapı.....	141
3.3.3 Sosyal Doku,	143
3.3.3.1 Nüfus	143
3.3.3.2 Göç	146
3.3.3.3 Eğitim Durumu	146
3.3.4 Ekonomik Yapı	151
3.3.4.1 Tarım.....	151
3.3.4.2 Orman ve Ormancılık.....	153
3.3.4.3 Turizm.....	154
3.3.4.4 Sanayi.....	155
3.3.4.5 Yenilenebilir Enerji Kaynakları	156
3.4 Çatalzeytin Mevcut Durum Değerlendirmesi	160
3.5 Çatalzeytin GZFT Analizi	163
3.6 Çatalzeytin Yaşam Kalitesi Değerlendirilmesi	167
4. ÇATALZEYTİN YAŞAM KALİTESİ EYLEM PLANI ÖNERİSİ	175
5. SONUÇ/DEĞERLENDİRME	182
6. KAYNAKLAR	185

KISALTMALAR

EIU Intelligence Unit

EIP Water Avrupa İnovasyon Ortaklığı

TPF Trends and Pressures Framework,

CBF City Blueprint® Performance Framework,

GCF Governance Capacity Framework,

BCI Blue City Index

TUİK Türkiye İstatistik Kurumu

BM birleşmiş milletler

DSİ Devlet su işleri

GZFT Güçlü, Zayıf, Fırsat, Tehdit

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1: Yaşam Kalitesi Kavramsal Gelişimi	31
Çizelge 2.2: Ekonomi İstihbarat Birimi – Küresel Yaşanabilirlik Raporu Endeksi.....	35
Çizelge 2.3: Puanlama Durumları	36
Çizelge 2.4: EIU 2019 Yaşanabilir Şehirler Listesi	36
Çizelge 2.5: Mercer 2018 Yaşam Kalitesi Endeksi.....	37
Çizelge 2.6: Mercer Yaşanabilirlik Düzeyinin Yüzdelik Hesabı	38
Çizelge 2.7: Monocle Yaşam Kalitesi Kategorisi.....	39
Çizelge 2.8: Yeşil Kent Endeksi Kategorileri, Göstergeleri ve Açıklamaları	42
Çizelge 2.9: City Blueprint® Endeks Kategorileri.....	43
Çizelge 2.10: Blue City Endeks Göstergeleri	44
Çizelge 2.11: Kavramsal Yaklaşım İncelemeleri Tablosu (tez kapsamında üretlmıştır).....	62
Çizelge 2.12: Yaşam Kalitesi Puanlama Sistemleri Karşılaştırmalı Tablosu	67
Çizelge 2.13: Yaşam Kalitesi Uygulama Örnekleri Tablosu	68
Çizelge 3.1 : TR82 2018 İlçe ve Köy Sayıları	71
Çizelge 3.2 : TR82 Bölgesi 2018 Kent ve Köy Nüfusları.....	71
Çizelge 3.3 : 1965-2023 Nüfus Değişimi	72
Çizelge 3.4 : 2018 TR82 Cinsiyet ve Yaş Dağılımına Göre Nüfus Piramidi	73
Çizelge 3.5 : TR82 Bölgesi Yıllar Bazında Net Göç Hızı	73
Çizelge 3.6 : TR82 Bölgesi 2010-2018 Yılları Net Göç Hızı.....	74
Çizelge 3.7 : TR82 Bölgesinde Üniversite Bilgileri.....	75
Çizelge 3.8 : TR82 İl Genelinde Sit Alanları 2018 ⁽²⁸⁾	76
Çizelge 3.9 : Sinema Salonu, Koltuk, Gösteri ve Seyirci Sayısı, 2018	77
Çizelge 3.10 : TR82 Bölgesi Sektörlerin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Payı 2010-2017	80
Çizelge 3.11 : İller Bazında Sektörlerin GSYH İçindeki Payı 2017	81
Çizelge 3.12 : TR82 15-64 Yaş Arası İstihdam, İşsizlik ve İşgücüne Katılma Oranı, 2018	81
Çizelge 3.13 : TR82 Sektörlere Göre İstihdam Sayıları 2018	82
Çizelge 3.14 : TR82 İller Bazında Tarım Alanı Dağılımı 2018	83
Çizelge 3.15 : Turizm ve Belediye Belgeli Konaklama Tesis istatistikleri, 2019	88
Çizelge 3.16 : Konaklama Türlerine Göre Ziyaretçilerin Sayısı, 2018	89
Çizelge 3.17 : TR82 Bölgesi Atık Hizmeti Verilen Belediye Sayısı, 2018.....	94
Çizelge 3.18 : 1900-2000 sonrası Kastamonu İlnde Gerçekleşmiş Depremler	118
Çizelge 3.19 : 1985-1993 yılları Arasında Hasarlı Heyelanlar	121
Çizelge 3.20 : Heyelandan Etkilenen Yerleşim Birimler	123
Çizelge 3.21 : 10337 sayılı Plana Esas Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt Genelgesi	127

Çizelge 3.21 (devamı): 10337 sayılı Plana Esas Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt Genelgesi	128
Çizelge 3.22 : Zemin Kat Bina Fonksiyonları Sayısal Dağılımı	138
Çizelge 3.23 : TR82, Kastamonu, Çatalzeytin Kır-Kent Nüfusları, 2018	143
Çizelge 3.24 : 2018-1965 Yılları Arasında Kır-Kent Nüfus Değişimi	144
Çizelge 3.25 : Çatalzeytin İlçe Geneli Cinsiyet ve Yaş Dağılımına Göre Nüfus Piradimi, 2018	145
Çizelge 3.26 : Çatalzeytin Yaş Gruplarına Göre Okur-Yazarlık Durumu, 2018	147
Çizelge 3.27 : Bitirilen Eğitim Düzeyi,2018	147
Çizelge 3.28 : Mevcut Durum Analiz Veri ve Değerlendirilmesi.....	161
Çizelge 3.29 : Çatalzeytin GZFT Analizi	164
Çizelge 3.30 : Çatalzeytin Yaşam Kalitesi Değerlendirme Kriterleri	167
Çizelge 3.31 : Çatalzeytin Yaşam Kalitesi Değerlendirmesi	169
Çizelge 4.1 : Yaşam Kalitesi Odaklı Çatalzeytin Eylem Planı	176

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1:	Ekolojik bakış açısını kapsayan yaşam kalitesi modeli.....	33
Şekil 2.2:	Yaşam Kalitesi Şeması.....	34
Şekil 2.3:	Yeşil Kent Endeks çalışması yapılan şehirler.....	40
Şekil 2.4:	Avrupa Yeşil kent Endeksi Göstergeleri	41
Şekil 2.5:	Blue City Endeks Diyagramı (en yüksek değer örneği)	45
Şekil 2.6:	Helsinki Şehrinin konumu	46
Şekil 2.7:	Helsinki Esplanade Park	47
Şekil 2.8:	Helsinki Mimari Tasarım Örneği.....	48
Şekil 2.9:	Helsinki bisiklet ağı şeması	49
Şekil 2.10:	Helsinki Bisiklet Kullanımı	50
Şekil 2.11:	2050 yılında öngörülen Helsinki Şehir sistemi	51
Şekil 2.12:	Kopenhag Şehrinin konumu	52
Şekil 2.13:	Kopenhag bisiklet kullanımı için tasarlanmış özel yol.....	53
Şekil 2.14:	Kopenhag kenti bisiklet ağı haritası.....	54
Şekil 2.15:	Kopenhag kenti (Copenhagen Technical and Environmental Administration, 2015).....	55
Şekil 2.16:	Ladispoli Şehrinin Konumu.....	57
Şekil 2.17:	Ladispoli Şehrinin Konumu - Eko Mimari Yaklaşım	58
Şekil 2.18:	Alanının Konsept Projeden Önce Ve Sonraki Durumu	58
Şekil 2.19:	Parkın Perspektif Görünümü	59
Şekil 2.20:	Ladispoli Yerleşimin Görüntüsü	60
Şekil 3.1 :	TR 82 Bölge Haritası.....	69
Şekil 3.2 :	TR82 Bölgesinde Kastamonu'nun Konumu	70
Şekil 3.3 :	TR82 Bölgesi Sosyal Altyapı Haritası.....	78
Şekil 3.4 :	TR82 İlçelerin Toplam Tarım Alanı 2018 (dekar)	85
Şekil 3.5 :	Ulaşım Ağı ve Nüfusa Göre Yerleşim Kademelenmeleri.....	91
Şekil 3.6 :	İller bazında Rüzgar Enerjisi Teksilerinin Optimum Alanları	95
Şekil 3.7 :	Türkiye Güneşlenme Haritası	96
Şekil 3.8 :	TR82 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı 2014-2023 Mekânsal Gelişme Şeması	98
Şekil 3.9 :	Çatalzeytin Hastane ve MYO Konumu.....	102
Şekil 3.10 :	Sinop BKAY Planı projesi	103
Şekil 3.11 :	Sinop- Kastamonu Kıyı Şeridi Sosyal Altyapı Mevcut Durumu ...	104
Şekil 3.12 :	Çatalzeytin İlçe Konumu	105
Şekil 3.13 :	Çatalzeytin Kent Topoğrafyası	106
Şekil 3.14 :	Paflagonya Antik Çağ haritası	107
Şekil 3.15 :	14.y.y Anadolu Beylikleri.....	108
Şekil 3.16 :	Çatalzeytin İlçe Konumu	109
Şekil 3.17 :	Çatalzeytin Topoğrafya Haritası	110
Şekil 3.18 :	Çatalzeytin Topoğrafyası.....	111

Şekil 3.19 : Çatalzeytin İlçe Merkezi Hava Fotoğrafı.....	111
Şekil 3.20 : Çatalzeytin Merkez Sel Baskını	112
Şekil 3.21 : Akçay'ın Taşkın Durumu	112
Şekil 3.22 : DSİ İslah Projesi, Akarsu Konumları ve Akarsu Havzası	113
Şekil 3.23 : Yunuslar HES	114
Şekil 3.24 : Türkiye Deprem Tehlike Haritası	115
Şekil 3.25 : Kastamonu İlçe Deprem Tehlike haritası.	116
Şekil 3.26 : Tosya-Ladik Depremi 26.11.1943	116
Şekil 3.27 : Tosya-Ladik Depremi 26.11.1943	117
Şekil 3.28 : 1900-2000 sonrası Kastamonu İlinde Gerçekleşmiş Depremler	117
Şekil 3.29 : 2000-2017 Yılları Arasında Kastamonu İlinde Gerçekleşmiş Depremler	118
Şekil 3.30 : Çatalzeytin İlçe Heyelan Durumu.....	120
Şekil 3.31 : Çatalzeytin Merkez Didi mahallesi heyelanı 14.11.2018	122
Şekil 3.32 : Heyelandan Etkilenen Yerleşim Birimleri	123
Şekil 3.33 : Çatalzeytin Akçay.....	124
Şekil 3.34 : Kastamonu Heyelan Duyarlılık Haritası.....	125
Şekil 3.35 : Format-3 Jeolojik-Jeoteknik Etüt Rapor Formatı.....	129
Şekil 3.36 : (2008-10337 no.lu Genelge)	129
Şekil 3.37 : (Devamı):Format-3 Jeolojik-Jeoteknik Etüt Rapor Formatı.....	130
Şekil 3.38 : Dağ Ulaşım Yolu	131
Şekil 3.39 : Abana – Türkeli Sahil Yolu	132
Şekil 3.40 : Çatalzeytin Mevcut Ulaşım Ağı.....	133
Şekil 3.41 : Ulaşım Altyapı Eksiklikleri Haritası	134
Şekil 3.42 : Geleneksel Yapı Örneği	135
Şekil 3.43 : Geleneksel Yapı Tipolojisi Röleve Çalışması.....	136
Şekil 3.44 : Yeni Betonarme Yapılar	137
Şekil 3.45 : Bina Kat Kullanımlar	138
Şekil 3.46 : Çatalzeytin Bina Tipolojisi	139
Şekil 3.47 : Çatalzeyti Bina Fonksiyonu.....	140
Şekil 3.48 : Çöplerin Atıldığı, Toplandığı Alan	141
Şekil 3.49 : Kentte Atılan Çöpler	142
Şekil 3.50 : Dostlar Kırathanesi	148
Şekil 3.51 : Pazar Alanı.....	149
Şekil 3.52 : Çocuk Oyun Alanı	149
Şekil 3.53 : Sahil Şeridi	150
Şekil 3.54 : Öğrenci Gösterisi.....	150
Şekil 4.1 : Tarım Üretimi Yapılan Çepni Köyü.....	152
Şekil 3.55 : Orman Köyü	154
Şekil 3.56 : Yaz Döneminde Ginolu Koyu.....	155
Şekil 3.57 : İGG Atölyesi	156
Şekil 3.58 : Kastamonu Rüzgar Atlası	157
Şekil 3.59 : Kastamonu Güneş Atlas Haritası	157
Şekil 3.60 : Çatalzeytin Toprak Varlığı.....	159

1. GİRİŞ

Kentler yaşamla birlikte var olan ve sürdürülebilirliğinin sağlandığı mekânlardır. Kentler üstlendikleri kimlik ve kültürel değerlerle varlıklarını korumaktadırlar. Kentsel mekânlar çok katmalı bir yapıyı oluşturmakta ve korunması, geliştirilmesi sadece tek bir faaliyet ile mümkün olmamaktadır. Kentsel mekanın var olan niteliksel ve niceliksel değerleri özgünlüğünü, kimliğini ve gelişimini oluşturmaktadır.

Sürdürülebilir kentsel gelişme içinde birçok farklı yaklaşımı barındırmaktadır. Sürdürülebilir şehir, düşük karbonlu şehir, kompakt şehir, akıllı şehir, yeşil şehir ve yaşanılabilir şehir yaklaşımları farklı teoriler bazında geliştirilmiş olsalar bile temelde sürdürülebilir kentsel gelişmenin parçalarını oluşturmaktadırlar. Bütün teoriler temelde aynı amaç ve hedeflere dayanmaktadır. Doğaya ve insana fayda sağlayacak şekilde kaynakların minimum düzeyde kullanılarak maksimum gelişmenin sağlanması amaçlanmaktadır. Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması temelde kaynakların korunmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını amaçlamaktadır.

Günümüzde şehirleri ve insan sağlığını etkileyen bir diğer önemli faktör iklim değişikliğidir. Son yıllarda sıcaklığın normallerin üstüne çıkması ekosistemdeki dengeyi bozmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yapılan açıklamada küresel ısınma ve iklim değişikliği sadece insan sağlığını etkilemekle kalmayıp ileriki 150.000 yakın ölüm ve 5 milyona yakın hastalığa neden olacağı belirtilmektedir. Sıcaklık seviyesindeki 2 °C artış ekosistemdeki dengenin bozulmasını etkilemekte, gıda ve su güvenliği tehlikeye girmektedir. Bununla beraber bütün canlıların yaşamsal değerleri tehlikeye girmektedir.

Yaşam kalitesi çok yönlü ve geniş bir araştırma yelpazesine sahiptir. Bakış açısı, yöntemler ve sorunların çözümüne yönelik farklı yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Yaşam kalitesi insan yaşamının hem fiziksel hem sosyal refahıyla doğrudan bağlantılıdır. Toplumun daha üretken, gelişmiş ve anlamlı bir yaşam sürebilmesi adına yaşam kalitesi araştırmaları önem arz etmektedir.

1.1 Çalışmanın Amaç ve Kapsamı

Çatalzeytin yerleşimi doğal, kültürel ve sosyal değerleri olan bir yerleşimdir. Zamanla fiziksel, sosyal çevrede bozulmalar meydana gelmeye başlamıştır. Yerleşim genelinde yüksek göç oranı, kültürel değerlerin kaybolmaya başlaması, doğal çevrenin zarar görmesi, işsizlik artışı, sosyal aktivitelerin yetersizliği, genç nüfusun azalması sorunları yerleşimin kimliğini ve özgünlüğünü kaybetmesine neden olmaktadır. Yerleşim nüfusunun azalması sosyal donatı alanlarının ve faaliyetlerinin azalmasını etkilemiştir. Bir diğer etki de fiziksel mekanda görülmektedir. Boşalan fiziksel mekan köhnemeye, geleneksel dokular bakımsız kalarak kullanılamaz duruma gelmiştir.

Göçlerin temel nedeni ekonomik gerekçeleridir. İşsizlik, yaşam şartlarında düşüş toplumsal yapıda da olumsuz etkiler yaratmaktadır. Memnuniyetsizlik, işsizlik, sosyal aktivitelerde düşüş ve devamında fiziksel mekanda bozulmalar kentteki yaşam kalitesini düşüren etkenlerdir. Çalışmanın amacı yerleşimde var olan ve toplumda memnuniyetsizlik yaratan sorunların tespit edilmesi ve bunlara yönelik çözüm arayışlarının geliştirilmesidir.

Yukarda değinilen sorunlardan yola çıkılarak tez çalışması kapsamında bu sorunlara yönelik çözümler, öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında belirlenen temel sorun: Yerleşimin kimlik bilinci zayıflamakta, yanlış uygulamalar ile doğal, fiziksel değerler zarar görmekte, ekonomik sorunlar ve memnuniyetsizlik artmaktadır.

Özellikle küçük ölçekli yerleşimlerde kırsal ve kent gelişmişliği birbiri ile bağlantılı olmaktadır. Kırsal alanların yetersiz kalması, terkedilmesi, üretimin yapılmaması kentsel gelişmeyi de etkilemektedir. Doğru politikalar ve stratejilerle hem kırsal kalkındırılabilir hem de nüfus artışı sağlanabilir. Nüfus artışı ile birlikte ekonomik gelişmenin sağlanması beraberinde eğitim ve hizmet sektörünü geliştirmektedir. Sürdürülebilir ilkesine dayalı ekonomik, toplumsal ve çevresel bir gelişme kentsel yaşam kalitesini de arttırmaktadır.

Tez çalışması kapsamında sürdürülebilir kentsel koruma bakış açısıyla yola çıkarak Çatalzeytin yerleşiminde yaşam kalitesi değerlerinin artırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda sürdürülebilir koruma ve inovasyon yaklaşımları benimsenerek,

sürdürülebilir ilkesi doğrultusunda çevresel, ekonomik ve sosyal sorunlar belirlenip yaşam kalitesini artırmaya yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Yaşam kalitesi kavramı sürdürülebilirlik, memnuniyet, fiziksel ve çevresel kalite parametreleri ile doğrudan bağlantılıdır. Buna bağlı olarak geliştirilen öneriler hem niteliksel hem niceliksel göstergelerden oluşmaktadır. Çatalzeytin fiziksel, çevresel ve toplumsal yapısı ile bir bütün olarak değerlendirilmekte ve sorunlara alternatif, yenilikçi çözümler sunulmaktadır.

1.2 Çalışmanın Yöntemi

Çatalzeytin konumu, doğal yapısı, kültürel değerleri ile kendine has bir yerleşim yeridir. Ekonomide gerilemeye başlaması, nüfus kaybı yerleşimin değer kaybetmesine neden olmuştur. Kentin temel sorunlarının tespit edilmesi ve geleceğe yönelik gelişme politikalarının oluşturulması tez çalışmasının temel amacını oluşturmaktadır.

Örnek inceleme alanı seçiminde iki etken önemli rol oynamıştır; I)düünden bugüne yitirdiği ekolojik yapısı ve kuzeyde Karadeniz sahili ile güneyde çam ormanları arasında doğa ile iç içe yer alan Çatalzeytin yerleşimi, seçilen tez teması ile örtüşmektedir: ve II) 2014 Mekansal Plan Yapım Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesini takiben 2015-2016 Güz Yarıyılında MSGSÜ ŞBPB, PLK 503 Kentsel Koruma ve Yenileme Yüksek Lisans Atölye dersi kapsamında Çatalzeytin Stratejik Gelişme Çerçevesi Önerisi hazırlanmıştır(Kocabaş & Altınar, 2015). Bu alan çalışmasına dayalı verileri içeren kapsamlı çalışmalardan faydalanılmıştır.

2015-2016 Güz Yarıyılında MSGSÜ ŞBPB, PLK 503 Kentsel Koruma ve Yenileme Yüksek Lisans Atölye dersi kapsamında yapılan Çatalzeytin saha çalışmasında bulunarak yerleşimde var olan sorunlar gözlem ve mülakat yapılarak yerinde tespit edilmiştir.

Çatalzeytin'de var olan değerlerin yok olmaması, geleceğe taşınması ve geliştirilmesine yardımcı olmak amacı ile tez çalışması kapsamında Çatalzeytin örnek alan olarak seçilmiştir.

Tez çalışması beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde tez çalışmasının çıkış noktası temel sorun, çalışmanın genel yapısı ve araştırma yöntemi incelenmektedir.

İkinci bölümde sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda yaşam kalitesi kavramı, değerlendirme kriterleri farklı bakış açıları ve yaklaşımlar kapsamında irdelenmiştir. 1940 yılından günümüze kadar yaşam kalitesinin nasıl geliştiği ve sürdürülebilirlik kavramı ile nasıl etkileşimde bulunduğu incelenmiştir. Yaşam kalitesi kavramı çok yönlü bir yaklaşım sunduğu için birçok sektör ve kavram etkileşimde bulunmaktadır. Literatür kavramı çalışması kapsamında yaşam kalitesi kavramının fiziksel özelliklerden başlayarak, sosyal, ekonomik, toplumsal değerler eklenerek geliştiği görülmektedir. Kavramsal gelişme ile birlikte yaşam kalitesinin ölçülebilmesi önem kazanmıştır. Bununla beraber farklı alanlarda farklı araştırma konuları çerçevesinde yaşam kalitesi değerlendirme kriterleri geliştirilmiştir. İkinci bölümde farklı bakış açıları doğrultusunda yapılmış 5 farklı çalışma incelenmiştir. Bu çalışmalardan yola çıkarak Çatalzeytin özelinde uygulanabilir bir endeks çalışması yapılması amaçlanmıştır. İkinci bölümünün son bölümünde sürdürülebilir kentsel koruma kavramlarından yola çıkarak iklim değişikliği ve yenilenebilir enerji uygulamalarının koruma alanlarına entegrasyonu üzerinde yapılmış üç örnek çalışma incelenmiştir.

Ekonomik, ekolojik ve sosyal bakış açısıyla projelerin geliştirildiği ve uygulandığı yaşam kalitesi seviyesi yüksek üç örnek yerleşim incelenmiştir. Birincisi Finlandiya'nın başkenti Helsinki kentidir. Kentte ayrımcılık yapılmadan, eşitliğe dayalı, sosyal bağların kuvvetli olduğu kapsayıcı bir yönetim ve kent sistemi oluşturulması amaçlanmaktadır. Kent işlevsel ve yaşanabilir kavramını benimseyerek gelişme sağlamaktadır. Gelişme sağlanırken iklim sorunlarına yönelik çözümler ve yaptırımlar uygulanmaktadır. Herkes için yaşanılabilir, sağlıklı, refah seviyesi yüksek bir şehir olmayı amaçlamaktadır. Danimarka'nın başkenti Kopenhag iklim ve çevre odaklı inovatif yaklaşımlarından dolayı dünya çapında önemli bir yere sahiptir. Çevre odaklı geliştirilen politikalar, toplum eğilimleri dikkate alınarak geliştirilmektedir.

Üçüncü bölümde Çatalzeytin bölge ve ilçe genelinde mevcut durum analizleri değerlendirilmiştir. Analiz çalışmaları niteliksel ve niceliksel veriler doğrultusunda oluşturulmuştur. Amaç mevcut durum değerlendirmesi yaparak geleceğe yönelik doğru önerilerin sunulmasıdır. Mevcut durum analizleri sonucunda yerleşimde var olan sorun ve potansiyeller belirlenmiştir.

Dördüncü bölümde Çatalzeytin'e yönelik yaşam kalitesi kriterleri belirlenmiştir. Çatalzeytin'de tespit edilmiş sorun ve potansiyeller belirlenen yaşam kalitesi kriterleri kapsamında değerlendirilmiştir.

Beşinci sonuç bölümünde yapılan araştırmalar, örnek çalışmalar ve Çatalzeytin stratejik gelişme çerçeve önerisi çalışması devamını oluşturacak şekilde, sürdürülebilirlik kavramı kapsamında kentsel yaşam kalitesi artırılmasına yönelik öneriler sunulmuştur.

1.3 Çalışmanın Kurgusu

Yüksek lisans tez çalışması Çatalzeytin yerleşimine yapılan alan araştırması sonucunda belirlenmiş sorunlara çözüm arayışları kapsamında oluşturulmuştur. 2015-2016 PLK 503 kentsel koruma ve yenileme yüksek lisans programı kapsamında Prof. Dr. Arzu Kocabaş yürütücülüğünde kentsel koruma ve yenileme atölye tarafından alan çalışması ve devamında “Çatalzeytin Stratejik Gelişme Çerçevesi Önerisi” çalışması hazırlanmıştır. Mevcut durum değerlendirilmesi, analiz ve sorun tespitlerinin yapıldığı çalışmadan yola çıkarak Çatalzeytin yerleşiminde yaşam kalitesinin geliştirilmesi ve yükseltilmesine yönelik çalışma yapılmıştır.

Çalışma kapsamında birebir gözlem, mülakat, ulusal ve uluslararası veri tabanlarından bilgilerin toplanması, örnek çalışmaların incelenmesi ve belirlenmiş sorunlara yönelik çözüm arayışları geliştirilmiştir. Sürdürülebilirlik kavramı temel alınarak geliştirilen tez çalışması Çatalzeytin'de yaşam kalitesinin artırılmasını amaçlamaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda Çatalzeytin yerleşiminde yaşam kalitesinin hangi parametreleri ile etkileşimde olduğu, toplumun yaşam kalitesine ne şekilde yön verdiği çıkarımları yapılmış ve yerleşimin gelişebilmesi adına öneriler sunulmuştur.

2. YAŞAM KALİTESİ: KAVRAM, KRİTER VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Kentler değişen yaşam koşulları, endüstriyel baskılar, ekonomik etkenler, iklim değişikliği, kaynakların kontrolsüz kullanımları sonucunda fiziksel, çevresel ve toplumsal değişimler geçirmektedirler. Son yıllarda özellikle iklim değişikliği ve kaynakların kontrolsüzce kullanımı sonucunda ortaya çıkmaya başlayan sorunlar farklı yaklaşımların, çözümlerin geliştirilmesine etki etmiştir. Ekonomik, ekolojik ve toplumsal bakış açısıyla geliştirilen sürdürülebilirlik kavramı bütüncül bir yaklaşımı kapsamaktadır.

Sürdürülebilirlik kalkınma kavramı ilk defa BM Dünya Çevre ve Kalkınma komisyonu tarafından 1987 yılında yayınlanan “Ortak Geleceğimiz” başlıklı raporda kullanılmıştır. Raporda sürdürülebilirlik kalkınma “Bugünün ihtiyaçlarını gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasından ödün vermeden karşılanması” olarak tanımlanmaktadır (World Commission on Environment and Development, 1987).

Sürdürülebilir kalkınma geniş bir anlam yelpazesine sahiptir. Bakış açısı ve kullanıldığı alan tanımlarda farklılık gösterse bile kavram özü aynı kalmaktadır. Koruma ve sürdürülebilir kavramlarının bir araya gelmesi ile sürdürülebilir kentsel dönüşüm kavramı kullanılmaya başlanmıştır.

Her sorun beraberinde yeni çözümler yaklaşımlar doğurmaktadır. Günümüzün en önemli sorunlarından biri olan iklim değişikliği yaşam alanlarını doğrudan ve dolaylı etkilemektedir. Özellikle korunması gerekli alanlar iklim değişikliğine bağlı olarak daha dayanıksız hale gelmektedirler. Kocabaş (2014) koruma, iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik kavramlarını ortak bir yaklaşımda birleştirerek bütüncül bir bakış açısı oluşturmuştur. “sürdürülebilir kentsel koruma kavramı iklim değişikliği etkisinin hafifletilmesi için kentlerin bina stoku ve ulaşım sistemlerinden karbon emisyonlarının azaltılmasına vurgu yapan, iklim değişikliği etkisini azaltmaya yönelik daha net tanımlanmış politikalar olarak, iklim değişimi boyutunu geliştirmektedir”(Kocabaş, 2014).

Sürdürülebilir kentsel koruma ve iklim değişikliği entegre edildiği durumda şimdi ve gelecekte olabilecek sorunlara karşılık verebilmekte ve kentsel dayanıklılık oluşmaktadır. Sürdürülebilirlik ilkelerine dayalı gelişen yerleşimler sosyal, ekonomik, çevresel ve yaşam kalitesi bakımından güçlü duruma gelmektedirler.

Yaşam kalitesi kavramsal gelişimine baktığımızda kavramlar arasında tam bir uyum bulunmadığı görülmektedir. Temel başlangıç noktaları aynı olmakla birlikte farklı disiplin bakış açıları, yaklaşımlar ve parametreler doğrultusunda kavramsal farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Yaşam kalitesi kavramı içinde sosyal özellikler ve fiziksel yönleri barındırması bakımından tek bir tanım oluşturulamamaktadır.

2.1 Yaşam Kalitesi Kavram ve Kriterleri

Yaşam kalitesi bireylerin özgün değerleri ve yaşadıkları çevrenin farklı boyutlarını kendi deneyim ve algıları doğrultusunda değerlendirmesi ile oluşturulan kişisel yaklaşımlar olarak tanımlanmaktadır .

Yaşam kalitesi kavramı hem niteliksel ve hem niceliksel göstergeleri kapsamaktadır. 1930’lu yıllardan bu yana yapılan çalışmalar farklı bakış açıları, farklı yönelimler, çıkarımlar doğrultusunda birçok yorum ve tanım ortaya çıkmıştır. Ekonomik, fiziksel, sosyal ve ekolojik eksenli yaklaşımları kapsayan araştırmalar sürdürülebilirlik ilke temelleri doğrultusunda geliştirilmiştir.

Kentsel yaşam kalitesi, kentsel alanların işleme biçimine, kamu ve özel alanların etkileşimine ve bunların doğal çevre, yapılı ve sosyal miras ile ilişkilerine odaklanmaktadır. Çok yönlü araştırma göstergelerine bağlı olan çalışmanın ekonomik ve fiziksel çevre gelişme kararları, sosyal ve kültürel çevreye uyumlu olarak gelişmesi gerekmektedir(Kashef, 2016).

2000’li yıllardan sonra yaşam kalitesi sosyal ve ekonomik perspektifin yanında çevre eksenli gelişmeye başlamıştır. Sosyal, ekonomik ve çevresel değerleri kapsayan yaşam kalitesi kavramı sürdürülebilir ilkeler doğrultusunda gelişmektedir.

Bütüncül bakış açısıyla yerleşimin bileşenleri arasındaki fiziksel, sosyal ve ekolojik ilişkilerin tanınmasını sağlayan Shafer ve ark. tarafından ekolojik bakış açısına dayalı model geliştirilmiştir. Modelde yaşam kalitesi kavramı çevresel bakış açısıyla sürdürülebilirlik kavramı ışığında geliştirilmiştir. (Shafer, Lee, & Turner, 2000)

Çizelge 2.1: Yaşam Kalitesi Kavramsal Gelişimi

Tarih	Kim Tarafından	Yaklaşım	Çıkarım	Konular
1940	William Sewell (Sirgy vd., 2006)	Oklahoma da çiftçi ailelerin yaşam standartlarını belirlemek üzere konutların boyutları ve ölçüleri üzerinden sınıflandırma çalışması yapmıştır.	Yaşam alanı bazında fiziksel ölçümler yapılması	Yaşam alanı fiziksel değerlendirme
1942	Cottam ve Mangus (Sirgy vd., 2006)	“Yaşam Standardı” olarak çalışmayı yayınlamışlardır Yaşam düzeyi, sosyal katılım ve sosyal adaptasyon olmak üzere üç bileşenden oluştuğu belirtilmiştir.	Fiziksel değerlendirmelere ek olarak sosyal değerlendirme kriterleri eklenmiştir.	Sosyal değerlendirme Katılım adaptasyon ve yaşam düzeyi
1973	Lowdon Wingo (Lowdon, 1973)	GSMH bazında ölçümler ile yaşam kalitesi çalışmalarında ekonomik bakış açısının gelişmesini sağlamıştır. Sayısal veriler yetersiz kaldığından temel kişisel ihtiyaçların karşılanması yaşam kalitesinin ekonomik yönünü oluşturduğu belirtmektedir.		Ekonomik değerler
1976	Elihu M. Gerson (Sirgy vd., 2006)	Yaşam kalitesi çalışmalarına sosyal göstergeler bağlamında bütüncül bir yaklaşım getirmiştir. Yaşam kalitesi bu yönü ile ele alındığında, bireylerin, toplumların, ve toplumu yöneten kişilerin birbirlerine karşı sorumluluğunun ve birtakım olanakların toplum içerisinde dengeli olarak dağıtılmasının önemi gündeme getirmiştir.	Birey ve toplumu birbirlerinden ayırmak yerine etkileşim içinde oldukları bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Toplum ve birey etkileşim oldukları durumda dengeli ve eşit dağılımın sağlanması adına yasal ve yönetsel sitem önem kazanmaktadır.	Bütüncül sosyal değerlendirme Birey –toplum ilişkisi
1977	Ben-Chieh Liu (Sirgy vd., 2006)	Yaşam kalitesi göstergelerini ekonomik, siyasi, çevresel ve sosyal olarak değerlendirmiştir. Bunun yansısı sağlık ve eğitim konularında da değerlendirme yapmıştır.	Yaşam kalitesi bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirilmeye başlanmıştır	Bütüncül değerlendirme
1978	UNESCO	Yaşam kalitesinin bireylerin gereksinimleri ve tatminlerine cevap verdiğini açıklamaktadır		Çevre Değerleri
1989	Dan W. Brock (Brock, 1989)	Yaşam kalitesinde 3 temel yaklaşım sunmaktadır. Tercih tatmini (tercihler sonucunda kişinin duyduğu mutluluk) İyi hayata dair ideal teoriler (kişiye özgü ideallerin gerçekleştirilmesi) Yararlılık (seçimden tatmin olmak)		Kişisel tercihler
1993	Donald L. Patrick Pennifer Erickson (Sirgy vd., 2006)	Sağlıkla ilgili yaşam kalitesi kavramını geliştirilmesini sağlamıştır. Çeşitli hastalıklardan etkilenmiş, zarar görmüş algı, işlevsel durumlar, sosyal olanakların değiştirdi hayat sürecinin yaşam kalitesi bakış açısı ile değerlendirilmesini kapsamaktadır.		Sağlık eksenli Yaklaşım

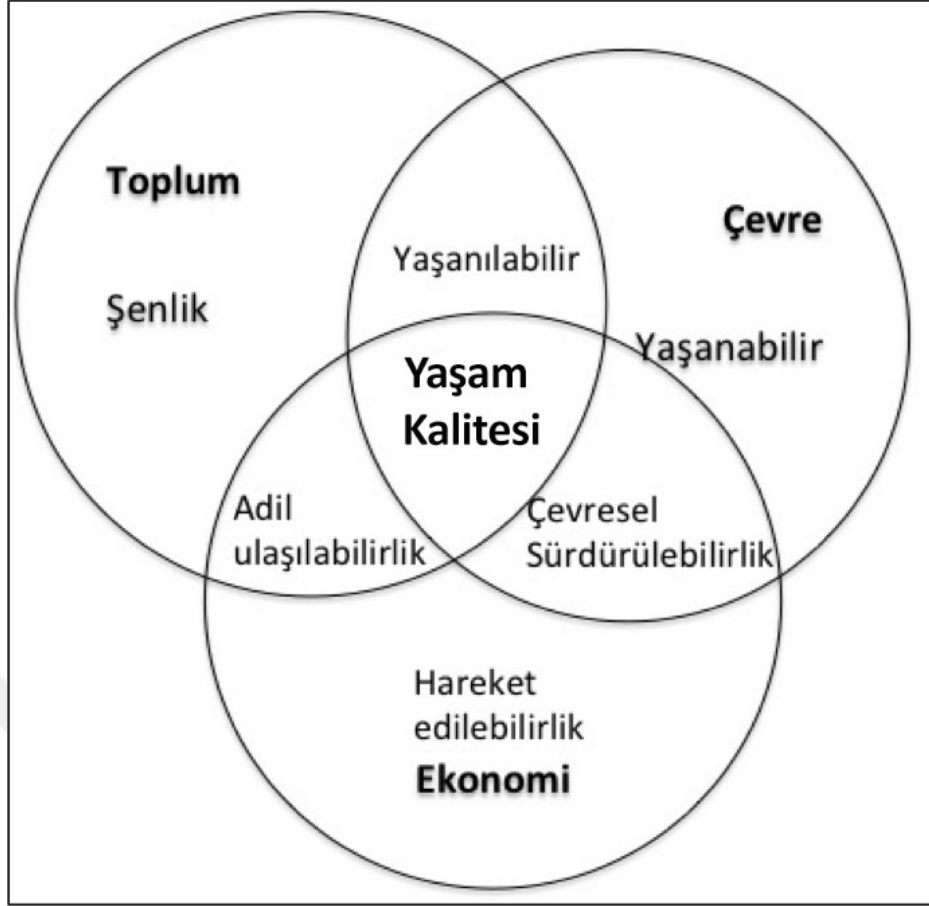
Çizelge2.1(devamı) Yaşam Kalitesi Kavramsal Gelişimi

1993	Amartya Sen (Ruta, Camfield, & Donaldson, 2007)	Yaşam Kalitesi Modelini geliştirilmiştir. Büyük bir karmaşa olarak tanımlanmaktadır Yaşam kalitesinin bireyin yapabilecekleri, olmak istedikleri ve yapmak istedikleri arasındaki fark olduğunu belirtmektedir. Gerçekte bireysel memnuniyet gerçeklikle beklentiler arasındaki farktır.		Bireysel yetkinlik memnuniyet
1997	Cheung, Chau- Kiu (Van Kamp, Leidemeijer, Marsman, & Hollander, 2003)	Niteliksel değerlerin yanında niceliksel değerler eklenmeye başlanmıştır. Kişisel niteliklere dayalı değerlendirmenin geliştirilmesini sağlamıştır. İyi yaşam bakış açısıyla, fiziksel çevre perspektifinden uzak, kişisel beğeniler doğrultusunda değerlendirmeyi kapsamaktadır.		Niceliksel değerlendirme
2000	Ruut Veenhoven (Veenhoven, 2000)	Yaşam kalitesini disiplinler arası bir sorgulama alanı olarak değerlendirmektedir. Sadece insanları değil bütün ekosistemi kapsadığını belirtmektedir. Yaşam kalitesi açıklamalarını sosyal, ekolojik ekosistemleri dikkate alarak bireylerin bunlarla etkileşimi kapsamında incelemiştir.	Sosyal göstergelerin eklenmesi Mutluluk, esenlik gibi sosyal göstergeler önem kazanmaya başlamıştır	Sosyal göstergeler
2003	Michael John Pacione (Turkoglu, 2015)	Yaşam kalitesi kavramının durumlara göre değişiklik gösterdiğini savunmaktadır. Yaşam koşulları, çevre etkileri, sağlık, eğitim göstergeleri kapsamında farklı yaklaşımlar olmaktadır.		Farklı yaklaşımların etkileri

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

Çizelge 2.1’de Yaşam kalitesi kavramsal gelişimi yıllara ve konulara göre değerlendirilmiştir. Yaşam kalitesi modeli toplumsal, çevresel ve ekonomik özellikler arasındaki etkileşimi kapsamaktadır. Toplum ve fiziksel çevre birleşimi sağlıklı yaşanabilir mekanları oluşturmaktadır. Çevre ve ekonominin bir araya geldiği ortak noktada çevresel sürdürülebilirlik gerçekleşmektedir. Toplum ve ekonominin oluşturduğu ortak zeminde adil bir sistem oluşmaktadır. Bütün bileşenlerin bir araya geldiği ortak paydada bulunduğu noktada sürdürülebilirliği kapsayan yaşam kalitesi oluşmaktadır (Shafer vd., 2000). Çevre eksenli yaşam kalitesi yaklaşımı yaşanabilirlik ve sürdürülebilirlik kavramları ile doğrudan ilişkisi bulunmaktadır.

Yaşanabilir toplumlar için ortaklık (Partners for Livable Communities) yaşanabilirliği “Toplumların yaşam kalitesi faktörlerin toplamı” olarak tanımlamaktadır. Bu kapsam içinde yapı ve doğal çevre, ekonomik refah, sosyal denge, eşitlik, eğitim, kültürel, eğlence ve dinlenme olanakları bulunmaktadır.

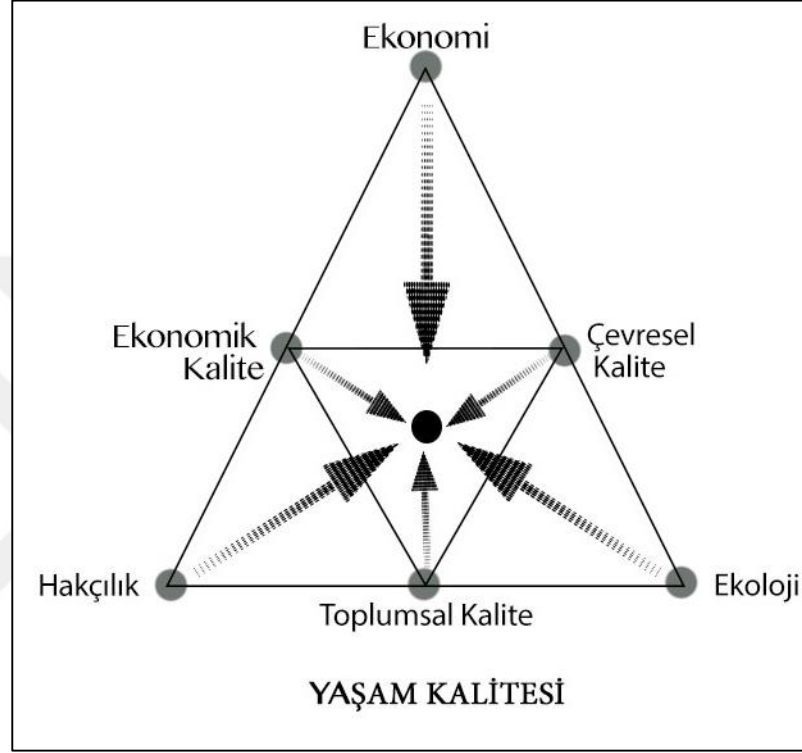
Şekil 2.1: Ekolojik bakış açısını kapsayan yaşam kalitesi modeli
Kaynak: (Shafer vd., 2000)

Sürdürülebilir ve yaşanabilir yerleşimler sakinlerinin yaşamaktan keyif aldıkları, şimdi ve gelecekte yaşamak ve çalışmak isteyecekleri kentsel mekanlardır. Bu doğrultuda yapılan yaşam kalitesi araştırmalarında amaç kentsel mekanda sürdürülebilir uygulamalar ile toplumun şehirden keyif alacağı, kendini ait hissedeceği, bugün ve gelecekte yaşamak isteyeceği mekanların oluşturulmasıdır.

Van Kamp ve ark.(2003) çevre algısının kentsel gelişim, çevresel kalite ve bireysel beğeni ile ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Kişilerin çevre ile etkileşimi, deneyimleri ve algıları doğrultusunda kişisel değerlendirmelerini kapsamaktadır. Araştırmaları kapsamında yaşanabilirlik ve sürdürülebilirlik kavramlarına önem vermekte ve yaşam kalitesi çalışmalarının bütüncül bakış açısı ile değerlendirmektedirler.

Yaşam kalitesi çalışmalarına baktığımızda niceliksel ve niteliksel yaklaşımlar kapsamında geliştiği görülmektedir. Çevresel değerler ne kadar önemli ise kişisel yargılar da o derece önem arz etmektedir(Gur & Dostoğlu, 2016). Farklı yaş

grupların farklı mekânsal etkileşimleri ve istekleri bulunmaktadır. Kentsel mekanların herkesin talep ve isteklerine yönelik şekillenmesi, mekânsal memnuniyetin sağlanması yaşam kalitesi çalışmalarında en önemli parametrelerden birini oluşturmaktadır. Fiziksel kalitenin oluşturulması ve toplumun kentsel mekana yönelik aidiyet, memnuniyet algılarının gelişmesi yaşam kalitesi çalışmalarının amacıdır.

Şekil 2.2: Yaşam Kalitesi Şeması

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

Ekonomi, ekoloji ve hakçılık sürdürülebilirlik kavramının üç kolunu oluşturmaktadır. Üç noktanın dengede olduğu merkez sürdürülebilirlik noktasıdır. Her çalışma, araştırma kendi iç merkezinde sürdürülebilirlik kavramını barındırdığı, temel aldığı sürece devamlılığı ve gelişmesi sağlanmaktadır. Yaşam kalitesi kavramı da sürdürülebilirlik kavramının içinde yer almaktadır. Şekil 2.2’de şematik gösterilmiştir. Ana noktalar olan ekonomi, ekoloji ve hakçılık, yaşam kalitesi bazında ekonomik kalite, toplumsal kalite ve çevresel kalite olarak gelişmektedir. Sürdürülebilirlik kavramının temelinden yola çıkarak gelişen yaşam kalitesi kavramı çok yönlü ve bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır. Yaşam kalitesi kavramsal açıdan çok geniş bir perspektife sahiptir. Çevresel ve kentsel yaşam kalitesi hem fiziksel hem sosyal bakış açılarından yola çıkılarak farklı perspektiflerden ele alınabilmektedir.

2.1.1 Ekonomi İstihbarat Birimi – Küresel Yaşanabilirlik Raporu 2017

Ekonomi İstihbarat birimi (*Economist Intelligence Unit EIU*) İngiltere Ekonomi dergisinin dünya çapında araştırma ve analiz yapan birimidir. Ülke analizleri, risk analizleri ve endüstri analizleri başlıca yapılan çalışmalardır. Birim düzenli aralıklar ile ekonomi ve politika analizleri dışında farklı konular üzerinde çalışmalar yürütmektedir.

2017 yılında yayınlanan Küresel Yaşanabilirlik Raporu (*The Global Liveability Report*) 30 gösterge ve 5 kategoriden oluşmaktadır. Her kategori önem sırasına göre yüzdelik verilerek hesaplanmaktadır. Son çalışmada bu beş kategoriye ek olarak mekânsal özellikler başlığı getirilmiştir. Yeni kategori ile birlikte şehir yaşamının mekânsal yönleri, coğrafi durumu, çevre kirliliği ve kültürel değerlerini kapsamaktadır. Mekânsal özellikler kategorisine %20 pay verilerek şehirlerdeki yaşam kalitesi ve yaşanabilirlik etkilerinin önemini göstermektedir. (Sarkawi, Abdullah, & Dali, 2017)

Çizelge 2.2: Ekonomi İstihbarat Birimi – Küresel Yaşanabilirlik Raporu Endeksi

Kategori	% Değeri	Göstergeler
Stabilite	18.75%	- Hafif suçların yaygınlığı - Şiddetli suçların yaygınlığı - Terör tehdidi - Askeri çatışma tehdidi - Sivil huzursuzluk/çatışma tehdidi
Kültür ve Çevre	18.75%	- Nem/sıcaklık - Turistleri rahatsız edici iklim koşulları - Yolsuzluk seviyesi - Sosyal ve dini kısıtlamalar - Sansür seviyesi - Spor elverişliliği - Kültür elverişliliği - Yiyecek ve içecek - Tüketici mal ve hizmetleri
Sağlık Hizmetleri	%15	- Özel sağlık hizmetleri durumu - Özel sağlık hizmetleri kalitesi - Reçetesiz satılan ilaçların ulaşılabilirliği - Kamu sağlık hizmetlerinin kalitesi - Kamu sağlık hizmetlerinin durumu - Genel sağlık hizmetleri göstergeleri
Eğitim	%7.5	- Özel eğitim durumu - Özel eğitim kalitesi - Kamu eğitim göstergeleri
Altyapı	%15	- Yol ağı kalitesi - Toplu taşıma kalitesi - Uluslararası bağlantı kalitesi - Kaliteli konut varlığı - Enerji temini kalitesi - Su temini kalitesi - Telekomünikasyon kalitesi
Mekânsal Özellikler	%25	- Yeşil alan - Mekânsal yayılma - Tabiat varlıkları - Kültürel varlıklar - Bağlanabilirlik - İzolasyon - Çevre kirliliği

Kaynak: (Sarkawi vd., 2017)

Çizelge 2.2’de Ekonomi İstihbarat Birimi yaşam kalitesi gösterge ve oranları verilmiştir. Araştırma dünya çapında 140 şehir incelenerek hazırlanmıştır. Her şehir 30 gösterge üzerinden değerlendirilmiştir. Her faktör kabul edilebilir, idare edilebilir, rahatsız edici, istenmeyen veya kabul edilemez olarak derecelendirilmiştir. Gösterge sonuçları 1-100 arasında puanlandırılmıştır. 80 puan ve üstündeki kentlerde yaşam standartları açısından az veya hiç zorluklar olmadığını göstermektedir. 50 puanın altında kalan şehirlerde ise yaşam alanının pek çok yönünde zorluklar olduğunu göstermektedir.

Çizelge 2.3: Puanlama Durumları

Derecelendirme	Açıklama	Önerilen Tolerans %
80-100	Yaşam standartlarında az veya olası sorunlar	0
70-80	Günlük yaşam iyi fakat hayatın bazı yönleri sorunlara yol açabilir	5
60-70	Olumsuz faktörlerin günlük yaşam üzerinde etkisi olmaktadır.	10
50-60	Yaşanabilirlik büyük ölçüde sınırlı olmaktadır	15
50 ve daha az	Yaşamın birçok yönü kısıtlanmaktadır	20

Kaynak: (Economist Intelligence Unit, 2017)

Çalışma kalitatif ve kantitatif olmak üzere iki farklı yaklaşımla hazırlanmaktadır. Kalitatif değişkenler kurum içinden uzman ülke analistleri ve her kentteki saha muhabirlerinin kararlarına dayalı “EIU Derecesi” olarak belirlenmektedir. Kantitatif değişkenler ise dış veri kaynakları kullanılarak yerelin görelî performans verileri baz alınarak hesaplanmaktadır.

Çizelge 2.4: EIU 2019 Yaşanabilir Şehirler Listesi

Ülke	Şehir	Kademe	Değerlendirme	Stabilite	Sağlık Hizmetleri	Kültür ve Çevre	Eğitim	Altyapı
Avusturya	Vienna	1	99.1	100	100	96.3	100	100
Avustralya	Melbourne	2	98.4	95	100	98.6	100	100
Avustralya	Sidney	3	98.1	95	100	97.2	100	100
Japonya	Osaka	4	97.7	100	100	93.5	100	96.4
Kanada	Calgary	5	97.5	100	100	90	100	100
Kanada	Vancouver	6	97.3	95	100	100	100	92.9
Kanada	Toronto	7	97.2	100	100	97.2	100	89.3
Japonya	Tokyo	8	97.2	100	100	94.4	100	92.9
Danimarka	Kopenhagen	9	96.8	95	95.8	95.4	100	100
Avustralya	Adelaide	10	96.6	95	100	94.2	100	96.4

Kaynak: (Economist Intelligence Unit, 2019)

EIU yaşanılabilir şehirler anketi 30'un üzerinde kantitatif - kalitatif faktör ve beş ana kategori üzerinden çapraz matris oluşturularak 140 şehir değerlendirilmektedir. Çizelge 2.4'te ilk on yerleşim yeri listesi bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar sektör ve kentlere yönelik güncellenmekte ve belirli bir meblağ karşılığında temin edilebilmektedir. Çalışmanın yöntem ve hesaplamalarına dair daha detaylı bilgi ücret karşılığında sağlandığı için tez kapsamında sadece EIU sıralaması ve kategori başlıkları incelenmiştir.

2.1.2 Mercer Yaşam Kalitesi Endeksi

Mercer şirketi dünya çapında iş gücünün sağlık, varlık ve kariyer ihtiyaçlarını karşılamalarına yönelik danışmanlık hizmeti vermektedir. Mercer şirket bünyesi kapsamında her yıl dünya ölçeğinde 'Yaşam Kalitesi Araştırmasını' yapmaktadır. 2018 yılı Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması 10 kategori, 39 faktör oluşturularak yapılmıştır. İlk defa bu yıl araştırmaya şehir temizliği kriteri eklenmiştir. Araştırmada New York şehri 100 puan ile referans şehir olarak belirlenmiştir.

Çizelge 2.5: Mercer 2018 Yaşam Kalitesi Endeksi

Kategori	Göstergeler
Tüketim Malları	Gıda/günlük tüketim kalemlerinin temin edilebilirliği, arabalar,
Ekonomik Çevre	Döviz düzenlemeleri, Bankacılık hizmetleri,
Konut	Konut, Ev eşyaları, Bakım hizmetleri
Sağlık ve Sıhhi Temizlik	Tıbbi tedarikler ve hizmetler, Bulaşıcı hastalıklar, Kanalizasyon, Atıkların yok edilmesi, Hava kirliliği,
Doğal Çevre	İklim Doğal afetlerin kaydı
Politik ve Toplumsal Çevre	Diğer ülkeler ile olan ilişkiler Siyasi istikrar, Suç, Hukukun uygulanması, Giriş-çıkışların kolay olması
Kamu Hizmetleri ve Ulaşım	Elektrik, Suya erişilebilirlik, Telefon Toplu taşıma, Trafik sıkışıklığı Havaalanı
Eğlence ve Dinlenme	Restoran çeşitliliği, Tiyatrolar, sinemalar Spor Dinlenme aktiviteleri,
Okul ve Eğitim	Standart ve uluslararası okulların temin edilebilirliği,
Sosyo-kültürel Çevre	Sansür, Kişisel özgürlük ile ilgili sınırlamalar

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

Çizelge 2.5'te Mercer 2018 Yaşam Kalitesi Araştırmasında incelenen kategorileri ve faktörler gösterilmektedir. Kent sıralaması siyasi, ekonomik, sosyal çevre, eğitim, sağlık alanlarında oluşturulan kalite faktörleri doğrultusunda puanlama yapılarak oluşturulmaktadır. Mercer kategorinse göre şehirlerin puanlaması; ideal, kabul edilebilir, tolere edilebilir, rahatsız edici, istenmeyen ve yaşayamayacak derecede kötü olarak yapılmaktadır.

Çizelge 2.6: Mercer Yaşanabilirlik Düzeyinin Yüzdelik Hesabı

Yüzde değeri	Açıklama
100 - 80%	Yaşam standartlarına yönelik ufak zorluklar mevcuttur
80 – 70%	Günlük yaşamın iyi olduğu, fakat yaşamın bazı yönleri sorunlara yol açmaktadır
70 – 60%	Günlük yaşamı etkileyen olumsuz faktörler bulunmaktadır.
60 – 50%	Yaşanabilirlik büyük ölçüde kısıtlanmaktadır.
50% ve aşağısı	Yaşamın birçok yönü ciddi şekilde kısıtlanmaktadır.

Kaynak: (Sarkawi vd., 2017)

Mercer endeksindeki yaşanabilirlik tanımlayıcılarının ağırlıkları öncelikle hedef bölgede istihdam edilen göçmenlerin değerlendirmelerine dayanmaktadır. Yaşanabilirlik endeksi özellikle kentsel yaşanabilirlik hakkında ortak görüşler paylaşan ve sosyoekonomik ve çevresel koşullara benzer önem veren göçmenler için yararlı olmaktadır (Kashef, 2016). Bu çalışmaya göre 1. Viyana , 2. Zürih, 3. Auckland, 4. Münih, 5. Vancouver yer almaktadır (www.mercer.com.tr. Erişim tarihi 17.01.2019)

2.1.3 Monocle Yaşam Kalitesi Araştırması 2018

Monocle dünya çapında önemli bir İngiliz yaşam dergisidir. Dergi düzenli olarak her yıl dünya çapında yaşanabilir şehirler analiz çalışmasını yapmaktadır. Araştırmanın ismi son yıllarda değiştirilerek “Yaşam Kalitesi Araştırmasını” adını almıştır.

Çalışma kentlerin sadece çekicilikleri veya zenginliklerini değil aynı zamanda yaşanabilir kılan diğer unsurları ve değerlerini içermektedir. Nüfus, uluslararası uçuşlar, suç, güneş ışığı, tolerans, işsizlik oranı, yaklaşan gelişmeler, elektrikli otomobil şarj noktaları, kültür, kitapçılar, yeşil alan, sokak hayatı ve bir pazar günü akşam yemeği hakkında toplanan istatistiklere dayanmaktadır (Tang & Lee, 2016)

Çizelge 2.7: Monocle Yaşam Kalitesi Kategorisi

Kategori
Geleceğe yönelik politika gelişmeleri
Uluslararası Bağlantılar
Tolerans
Tıbbi Tedavi
Toplu Ulaşım
Kentsel Tasarım
Suç/Güvenlik
Ticaret Koşulları
Mimari Kalite
Çevre Sorunları ve doğaya Ulaşılabilirlik
İklim/Güneşlenme

Kaynak: (Sarkawi vd., 2017)

Monocle endeks çalışması 11 temel konu ve 22 farklı ölçü birimi ile hesaplanmaktadır. Çizelge 2.7’de kategoriler verilmiştir. Şehirler; dünyanın geri kalanına bağlantı sağlayan uluslararası rotaları, suç oranı, açık alanda rahat edebilme, konut ve yaşam masrafları, kahve fiyatı, kaliteli şarap ve yemek, sağlık, eğitim, ticaret ortamı ve şehrin dağ veya plaja mesafeleri doğrultusunda puanlanarak yaşam kalitesi araştırması oluşturulmaktadır (Sarkawi vd., 2017)

2018 Yaşam kalitesi endeksine göre 1. Münih, 2. Tokyo, 3. Viyana, 4.Zürih ve 5. Kopenhag yer almaktadır.

Yukarda bahsedilen 3 Yaşam kalitesi araştırması niceliksel ve niteliksel verileri toplayıp kendi yöntemleri ile puanlama sistemleri yapmaktadır. Sosyo-ekonomik ve sağlık hizmetleri, yaşayanların fiziksel ve ruhsal refahının tatmini gibi konular yapılan araştırmalarda baskın kategoriler olmaktadır. Çevreye yönelik yaklaşımlar kısıtlı kalmaktadır. Son yıllarda iklim değişikliği ve buna bağlı küresel ölçekte yaklaşımların arması ile EIU, Mercer ve Monocle yaşam kalite endeksi çalışmalarına iklim faktörlerin eklendiği görülmektedir.

Dünya çapındaki üç büyük şirketin çalışmaları yatırım ve iş gücü odaklı oldukları için yaşam kalitesi çalışmaları bölge sakinleri veya şehirde yaşayan nüfusu hedef almamaktadırlar. Çalışmalar genellikle işadamları, yatırımcılar, şirketler, turistler ve ziyaretçilere yönelik yapılmaktadır(Sarkawi vd., 2017).

Yapılan araştırmalara baktığımızda yaşam kalitesi ile ilgili tek bir şablon bulunmadığı ortaya çıkmaktadır. Her yerleşim kendine özgü yaşam biçimini, toplumsal yapıyı ve kendine özgün sorunları barındırmaktadır. Çatalzeytin özelinde yapılacak bir çalışma özgün ve mekana yönelik, yerleşimin sorun ve isteklerini karşılayabilecek nitelikte yapılmalıdır.

2.1.4 Yeşil Kent Endeksi

Siemens ve Ekonomi İstihbarat birimi (EIU) 2009 yılında 120 şehrin çevre etkilerini değerlendiren bir çalışma gerçekleştirmiştir. 2009 yılında Yeşil Kent Endeksi ile başlatılan çalışma devam eden yıllarda bölgeler özelinde araştırmalar yapılarak özelleştirilmiştir. 2009 Avrupa Yeşil Kent Endeksi, 2010 Latin Amerika Yeşil Kent Endeksi, Şubat-2011 Asya Yeşil Kent Endeksi, Haziran-2011 ABD ve Kanada Yeşil Kent Endeksi ve Aralık-2011 Afrika Yeşil Kent Endeksi araştırmaları yapılmıştır.

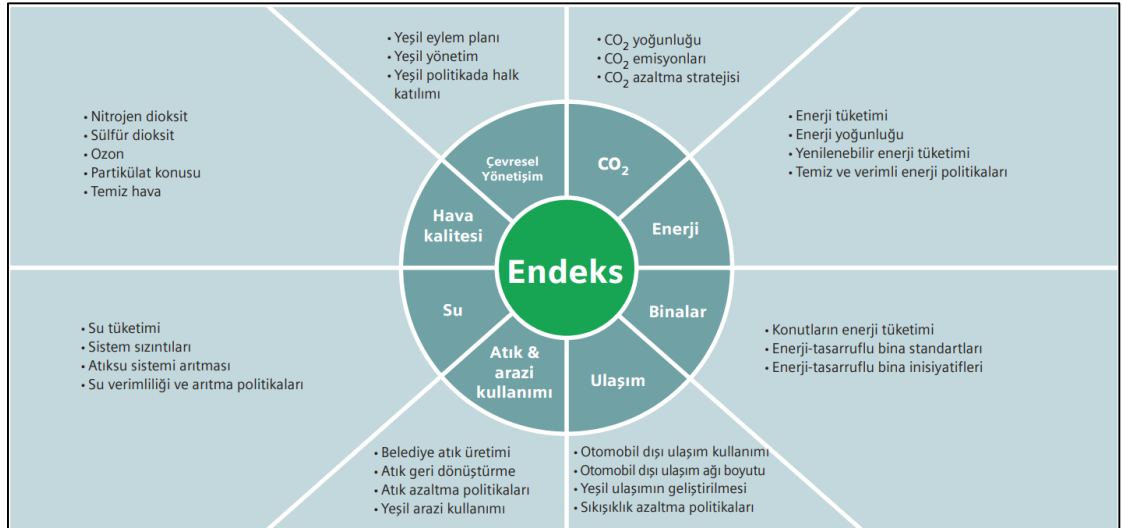

Şekil 2.3: Yeşil Kent Endeks çalışması yapılan şehirler

Kaynak: (Siemens & EIU, 2012)

Yeşil Kent endeks sistemi şehirlerin mevcut çevre performanslarını, gelecekteki projeler doğrultusunda çevre etkilerini ve onları azaltmaya yönelik yapılan çalışmaları değerlendirip ölçümünü sağlamaktadır. Çalışma 8 ana kategori, niteliksel ve niceliksel 30 göstergeden oluşmaktadır. Özgün bir puanlama sistemi yapılarak şehirlerin karşılaştırılmaları da sağlanmıştır. Şekil 2.3'te şehirlerin gösterildiği yeşil kent endeksi haritası bulunmaktadır.

Kategori puanlarını oluşturmak için her bir temel gösterge belirlenmiş bir ağırlığa göre ayrılmıştır. Göstergelerin eşit değerlere sahip olmasına önem verilmiştir. Bütün kategorilerin toplam paydası endeksin 100 % oluşturmaktadır.

Şekil 2.4: Avrupa Yeşil kent Endeksi Göstergeleri

Kaynak: (Siemens, 2010b)

16 niceliksel ve 14 niteliksel göstergeye ayrılan değerlendirme sistemi ölçülebilir ve karşılaştırılabilir olması için 0 ile 10 arasında puanlama sistemi oluşturulmuştur. Niceliksel gösterge verileri şehirlerin konu üzerinden belirlenen sayısal değerleri kapsamında 0-10 puan arası derecelendirme yapılarak oluşturulmuştur. Niteliksel veriler EIU öncülüğünde şehirdeki somut eylemleri, stratejileri ve hedefleri belirleyen objektif puanlama kriterleri oluşturularak incelenen şehirlerdeki uzman kişiler tarafından puanlandırılmıştır.

Yeşil kent endeksi araştırması çizelge 2.8'd verilmiş tabloda belirtilen kategori ve göstergeler doğrultusunda farklı bölgelerdeki şehirler üzerinden puanlama çalışması yapılmıştır. 2009 Avrupa Yeşil Kent Endeksi listesinde birinci sırada Kopenhag 87,31 puanla yer almaktadır(Siemens; & Economist Intelligence Unit, 2009). 2010 Latin Amerika Yeşil Kent Endeksi listesinde Curitiba şehri en yüksek puanla birinci sırada yer almaktadır(Siemens, 2010a). Şubat-2011 Asya Yeşil Kent Endeksi araştırmasında 22 şehir arasından Singapore şehri en yüksek puanı almıştır(Siemens & EIU;, 2011). Haziran-2011 ABD ve Kanada Yeşil Kent Endeksi sıralamasında San Francisco 83.8 puanla liste başında yer almaktadır(Economist Intelligence Unit & Siemens, 2011). Aralık-2011 Afrika Yeşil Kent Endeksi sıralamasında 15 şehir arasında hiçbir şehir belirlenen ortalamanın üstüne çıkamamıştır(Siemens; & Economist Intelligence Unit (EIU), 2011).

Çizelge 2.8: Yeşil Kent Endeksi Kategorileri, Göstergeleri ve Açıklamaları

Kategori	Gösterge	Tip	Ağırlık	Açıklama
CO2	CO2 emisyonu	Niceliksel	33%	Ton üzerinden kişi başına toplam CO2 emisyonu
	CO2 yoğunluğu	Niceliksel	33%	Reel GSYİH birimi başına gram cinsinden toplam CO2 emisyonu
	CO2 azaltma stratejisi	Niteliksel	33%	CO2 emisyonu azaltma stratejisinin iddialarının değerlendirilmesi
Enerji	Enerji Tüketimi	Niceliksel	25%	Gigajül üzerinden kişi başına toplam enerji tüketimi
	Enerji Yoğunluğu	Niceliksel	25%	Reel GSYİH birimi başına megajül cinsinden toplam son enerji tüketimi
	Yenilenebilir Enerji Tüketimi	Niceliksel	25%	Yenilenebilir kaynaklardan elde edilen toplam enerjinin, kentin toplam enerji tüketiminin terajül içindeki payı.
	Temiz ve Enerji Tasarrufu Politikaları	Niteliksel	25%	Temiz ve verimli enerji kullanımını teşvik eden politikaların yaygınlığının değerlendirmesi.
Binalar	Konut binaların enerji tüketimi	Niceliksel	33%	Konut taban alanı m2 başına toplam enerji tüketimi
	Binalarda enerji verimliliği standartları	Niteliksel	33%	Şehirlerin binalar için enerji verimliliği standartlarının yaygınlığının değerlendirmesi.
	Binalarda enerji verimliliği girişimleri	Niteliksel	33%	Binaların enerji verimliliğini artırma çabalarının yaygınlığının değerlendirmesi.
Ulaşım	Araçsız ulaşım kullanımı	Niceliksel	29%	çalışan nüfusun toplu taşıma, bisiklet ve yürüyerek seyahat edenlerin toplamının yüzdesi
	Araçsız ulaşım ağının büyüklüğü	Niceliksel	14%	Şehir alanı metrekaresi başına km olarak bisiklet yollarının ve toplu taşıma ağının uzunluğu.
	Yeşil ulaşımın desteklenmesi	Niteliksel	29%	Daha temiz ulaşım kullanımını artırma çabalarının yaygınlığının değerlendirmesi.
	Yoğunluğu azaltma politikaları	Niteliksel	29%	Şehir içindeki araç trafiğini azaltma çalışmalarının değerlendirilmesi
Su	Su tüketimi	Niceliksel	25%	Yıllık su tüketimi, kişi başına metreküp cinsinden.
	Sistem sızıntıları	Niceliksel	25%	Su dağıtım sisteminde kaybedilen su yüzdesi.
	Atık su arıtma sistemi	Niceliksel	25%	Kanalizasyon sistemine bağlı konut yüzdesi.
	Su verimliliği ve arıtma politikaları	Niteliksel	25%	Su kullanım verimliliğini ve atık su arıtımını iyileştirmeye yönelik tedbirlerin değerlendirmesi.
Atık&arazi kullanımı	Belediye atık üretimi	Niceliksel	25%	Yıllık toplam belediye tarafından toplanan atık, kg başına
	Atık geri dönüştürme	Niceliksel	25%	Belediye tarafından geri dönüştürülen atık yüzdesi
	Atık azaltma politikaları	Niteliksel	25%	Toplam atık üretimini azaltmak ve atıkların geri dönüştürülmesi ve yeniden kullanılması için alınacak önlemlerin değerlendirmesi.
	Yeşil arazi kullanımı	Niteliksel	25%	Kentsel yayılımı sınırlandıran ve yeşil alanların kullanılabilirliğini artıracak politikaların değerlendirilmesi.
Hava kalitesi	Nitrojen dioksit	Niceliksel	20%	Yıllık ortalama günlük NO2 emisyonu
	Sülfür dioksit	Niceliksel	20%	Yıllık ortalama günlük O3 emisyon
	Ozon	Niceliksel	20%	Yıllık ortalama günlük PM10 emisyonu
	Partiküle konusu	Niceliksel	20%	Yıllık ortama günlük SO2 emisyonu
	Temiz hava	Niteliksel	20%	Hava kalitesini iyileştirmek için politikaların değerlendirilmesi.
Çevresel yönetim	Yeşil eylem planı	Niteliksel	33%	Çevresel performans stratejilerinin geliştirilmesi ve izlenmesinin kapsamlılığının değerlendirilmesi
	Yeşil yönetim	Niteliksel	33%	Çevresel sorunların yönetiminin değerlendirilmesi ve uluslararası çevre standartlarına ulaşma taahhüdü.
	Yeşil politikalarda halk katılımı	Niteliksel	33%	Vatandaşların çevresel karar almaya ne ölçüde katılabileceği konusunun değerlendirilmesi

Kaynak: (Siemens; & Economist Intelligence Unit, 2009)

2.1.5 Avrupa İnovasyon Ortaklığı (EIP Water)

City Blueprint® metodu KWR *Watercycle Research Institute* çalışmaları kapsamında geliştirilmiştir. Metodoloji Avrupa Birliği araştırmalarında, Su konusuna bağlı Avrupa İnovasyon Ortaklığı (EIP Water) çalışmasında kullanılmıştır.

City Blueprint® metodu şehirlerde sürdürülebilir gelişme sürecinin ilk adımını oluşturmaktadır. Uzun dönem eylem planı geliştirmek ve uygulanmasını isteyen şehirler için uzun dönem stratejilerin geliştirilmesi ve paydaşların bir araya gelmesini sağlayan önemli bir metottur. Özellikle şehirlerde su entegrasyonu, atık ve iklim adaptasyonu konularında farklı bir yaklaşım sunmaktadır.

City Blueprint® EIP Water çalışmaları kapsamında tanı aracı olarak kullanılmakta ve üç ana bölümden oluşmaktadır. Çizelge 2.9’da endeks çalışmalarının olduğu tablo verilmiştir.

1.Baskı ve eğilim çerçevesi (Trends and Pressures Framework, TPF) 2.Şehir planı performans çerçevesi (City Blueprint® Performance Framework, CBF), 3.Yönetişim Kapasite Çerçevesi (Governance Capacity Framework, GCF). Birinci bölümde kentlerin eğilimleri ve baskıları belirlenen temel sorunlar kapsamında incelenmektedir. İkinci bölümde şehirlerde su döngülerinin nasıl yönetildiği gözlemlenmektedir. Üçüncü bölümde ise şehirlerin yönetim kapasitesi bağlamında su yönetiminin geliştirilmesini incelenmektedir (K. C. . Van Leeuwen & Koop, 2018).

Çizelge 2.9: City Blueprint® Endeks Kategorileri

	Baskı ve Eğilim Çerçevesi (Trends and Pressures Framework) TPF	Şehir Planı Performans Çerçevesi (City Blueprint® Performance Framework) CBF	Yönetişim Kapasite Çerçevesi (Governance Capacity Framework) GCF	Mavi Şehir Endeksi Blue City Index (BCI)
Kategoriler	1. Kentleşme oranı, 2. Hastalık yükü 3. Eğitim oranı, 4. Siyasi istikrarsızlık, 5. Sel, 6. Kuraklık, 7. Su kalitesi, 8. Sıcaklık riski, 9. Ekonomik baskılar, 10. İşsizlik oranı, 11. Yoksulluk oranı, 12. Enflasyon	1.Su kalitesi 2.Katı atıkların artırılması, 3.Temel su hizmetleri, 4.Atık su arıtımı, 5.Altyapı 6.İklim dayanıklılığı 7.Yönetişim	1. Taşkın riski, 2. Kuraklık, 3. Kent ısı adası 4. Atık su arıtımı ve 5. Katı atık arıtımı	1. Su güvenliği 2. Su kalitesi 3. İçilebilir su; 4. Sıhhi tesisat; 5. Altyapı; 6. İklim dayanıklılığı; 7. Bio-çeşitlilik ve çekicilik; 8. Yönetişim
Gösterge sayısı	12 gösterge	24 gösterge		

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

Her bölüm kendi içinde başlıklara ve göstergelere ayrılmaktadır. Birinci bölüm (TPF) sosyal, çevresel ve finansal bakış açısıyla değerlendirilmekte ve 12 göstergeden oluşmaktadır. Sosyal boyut; 1. Kentleşme oranı, 2. Hastalık yükü, 3. Eğitim oranı, 4. Siyasi istikrarsızlık, Çevresel boyut; 5. Sel, 6. Kuraklık, 7. Su kalitesi, 8. Sıcaklık riski, Ekonomik Boyut; 9. Ekonomik baskılar, 10. İşsizlik oranı, 11. Yoksulluk oranı, 12. Enflasyon oranıdır(Koop & van Leeuwen, 2015).

İkinci bölüm (CBF) su yönetimi konusunda yoğunlaşmaktadır. 7 kategori ve 24 göstergeden oluşmaktadır. Her kategori kendi içinde konular bazında ayrılmaktadır. 1. Su kalitesi, 2. Katı atıkların arıtılması, 3. Temel su hizmetleri, 4. Atık su arıtımı, 5. Altyapı, 6. İklim dayanıklılığı, 7. Yönetişim başlıklarından oluşmaktadır(Koop & van Leeuwen, 2015).

Üçüncü bölüm (GCF) mevcut kapasite ve yönetim sorunlarının çözümüne yönelik çalışmaları kapsamaktadır. Çalışma 5 temel soruna odaklanmaktadır.1. Taşkın riski, 2. Kuraklık, 3. Kent ısı adası, 4. Atık su arıtımı ve 5. Katı atık arıtımı (K. C. . Van Leeuwen & Koop, 2018)

Çalışmanın 3 ana bölümü olan TPF, CBF, GCF kendi içlerinde değerlendirme sistemleri sonucunda elde edilen sonuçlar birleştirilerek Blue City endeks sisteminde değerlendirilmektedirler. Blue City Index (BCI) araştırması üç ana bölüm çıkarımları sonucunda 8 ana kategori 24 göstergeden oluşmaktadır. 1. Su güvenliği; 2. Su kalitesi; 3. İçilebilir su; 4. Sıhhi tesisat; 5. Altyapı; 6. İklim dayanıklılığı; 7. Bio-çeşitlilik ve çekicilik; 8. Yönetişim ana kategorileridir.

EIP Water kapsamında kullanılan Blue City endeks çalışması konuya yönelik göstergelerden oluşmaktadır. Verilerin yerleşimler bazında daha anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir olması için örümcek diyagramı kullanılmıştır.

Çizelge 2.10: Blue City Endeks Göstergeleri

1. Su ayak izi	2. Su kıtlığı	3. Suyun kendine yetebilirliği	4. Yüzey su kalitesi
5. Yeraltı su kalitesi	6. Uygun içme suyu	7. Su sistemindeki kaçaklar	8. Su verimliliği
9. İçme suyu tüketimi	10. İçme suyu kalitesi	11. Güvenilir sıhhi tesisat	12. Lağım çamurunun geri dönüştürülmesi
13. Enerji verimliliği	14. Enerji yenilenmesi	15. Nutrient geri kazanımı	16. Kanalizasyon sistemi ortalama yaşı
17. Altyapı dağılımı	18. İklim taahhütleri	19. Uyum önlemleri	20. İklim dayanıklı binalar
21. Bio-çeşitlilik	22. Çekicilik	23. Uygulama planı ve yönetim	24. Yerel katılım

Kaynak: (K. Van Leeuwen & Sjerps, 2014)

Veri kalitesinin güçlendirilmesi için Blue City Index (BCI) yöntemi, ölçeklendirme ve kümelenme modeli kullanılmıştır. TPF bölümü veri analiz ve değerlendirilmesi uzmanlar tarafından yapılmaktadır. CBF bölümünde ise belediye veya bölge çevresinde yapılan anketler doğrultusunda veriler oluşturulmaktadır. Her gösterge sonucu belirli teknik, metot yada formül ile 0-10 puanlama sistemine dönüştürülmektedir. Toplanan ve değerlendirilen veriler Blue City Index (BCI) örümcek diyagramına işlenmektedir. Kullanılan analiz yöntemi ile farklı şehirlerin karşılaştırılması yapılabilmektedir.

Şekil 2.5: Blue City Endeks Diyagramı (en yüksek değer örneği)

Kaynak: (K. Van Leeuwen & Sjerps, 2014)

Şekil 2.5'te gösterilen Diyagram merkezi sıfır noktasını teşkil etmektedir. Merkezden dışa doğru puan değeri artmaktadır. En yüksek puan değeri 10'dur. Yukarıda gösterilen diagram en yüksek değere sahip Helsingborg şehrine aittir.

45 şehir arasında yapılan puanlamada 3.5 ve 8.5 puanları arasında sıralama görülmektedir. En son sırada 3.5 puan ile Angola'da bulunan Kilamba Kiaksi şehri, birinci sırada ise 8.5 puanla İsveç' in Helsingborg şehri yer almaktadır(C. J. Van Leeuwen, Koop, & Sjerps, 2016)

2.2 Yaşam Kalitesi Uygulama Örnekleri

Bölüm 2.2’de yaşam kalitesinin mekânsal karşılıkları olan kent örnekleri incelenmiştir. Üç farklı kent araştırmaya dahil edilmiştir. Kuzey Avrupa ülkesi olan Finlandiya’da Helsinki, Danimarka’nın başkenti Kopenhag ve İtalya’da küçük kıyı yerleşimi olan Ladispoli şehri incelenmiştir.

2.2.1 Helsinki –Finlandiya

Finlandiya’nın en kalabalık nüfuslu başkentidir. 680,058 nüfusa ve 1,268,296 kentsel alan yoğunluğuna sahiptir. Dünyadaki en pratik şehri sloganınının yola çıkarak çalışmaları gerçekleştirmektedirler. Şehrin vizyonu “Benim şehrim sizin şehrinizdir (Editorial, 2017).

Şekil 2.6: Helsinki Şehrinin konumu

Kaynak: (URL – 1)

Helsinki şehir yaşamı standartlarının işlevsel, yaratıcı ve pratik olması için çaba harcamaktadır. Dünyadaki bütün şehirler yaşam standartlarının yükseltilmesi ve sosyal zorlukların aza indirilmesini amaçlamaktadırlar. Helsinki karşısına çıkan birkaç sorunu veya zayıf yönleri kolayca yönetebilme kapasitesine sahiptir. Şehirler vatandaşların istekleri doğrultusunda sosyal çevreyi ve iyi yaşam koşullarını geliştirmekle mükelleftirler. Şehir herkes içindir ve birlik içerisinde bir sistem oluşturulmalıdır. Ayrımcılık yapılmadan, eşitliğe dayalı, sosyal bağların kuvvetli olduğu kapsayıcı bir yönetim ve kent sistemi oluşturulması gerekmektedir.

Helsinki şehri örnek şehir araştırması kapsamında Belediye başkanlığı tarafından yapılmış Helsinki Şehri 2017-2021 strateji çalışması incelenmiş ve aşağıdaki bilgiler oluşturulmuştur(Editorial, 2017)

Şehirlerin ana görevi kaliteli kamu hizmet gereksinimlerini sağlamak ve yaşanılabilir şehirler yaratmaktır. Helsinki Finlandiya'nın başkenti olmakla birlikte kentte yaşayan herkes için ortak yaşam alanı sunan bir şehirdir. Helsinki işlevsel, yaşanılabilir şehir kavramını benimsemektedir. İşlevsel şehir, eğitim alanlarının yürüme mesafesinde olduğu, çocukların okula giderken kendilerini güvende hissettikleri, yaşlılara kolaylık sağlanan, refahın yüksek, kentsel eşitliğin sağlandığı ve kargaşanın az olduğu şehir demektir.

Şekil 2.7: Helsinki Esplanade Park
Kaynak: (URL – 2)

Helsinki teknolojiyi en iyi kullanan dünyadaki şehirlerden biri olmaktadır. Helsinki bürokratik şehirlerin aksine mekan ve toplum temelli gelişen bir şehirdir. Şehir yaşayan vatandaşlar, genel ziyaretçiler, girişimciler ve kentsel yapılar ile bir bütün olduğunu vurgulamaktadır. Helsinki'nin işletme modeli açıklığa ve şeffaflığa dayalıdır. Yapılan mimari tasarımlar Helsinki'ye özgü ve yerleşimi uluslararası anlamda öne çıkaran unsurları kapsamaktadır.

Helsinki nüfusunun %40 ı yüksek eğitim seviyesine sahiptir. 2017 yılında Ekonomi İstihbarat birimi tarafından yapılan yaşam kalitesi araştırmasında 9.ncu sırada yer almaktadır. Mercer'in 2017 araştırmasına göre dünyada en güvenilir 2 şehri olarak belirlenmiştir. Son yıllarda şehir hızlı büyümesine rağmen sağlam hedef, strateji ve eylemlerin uygulanması şehrin istikrarlı büyümesini sağlamaktadır.

Şekil 2.8: Helsinki Mimari Tasarım Örneği
Kaynak: (URL – 3)

Helsinki şehri dünyadaki en işlevsel şehir olmayı hedeflemektedir.

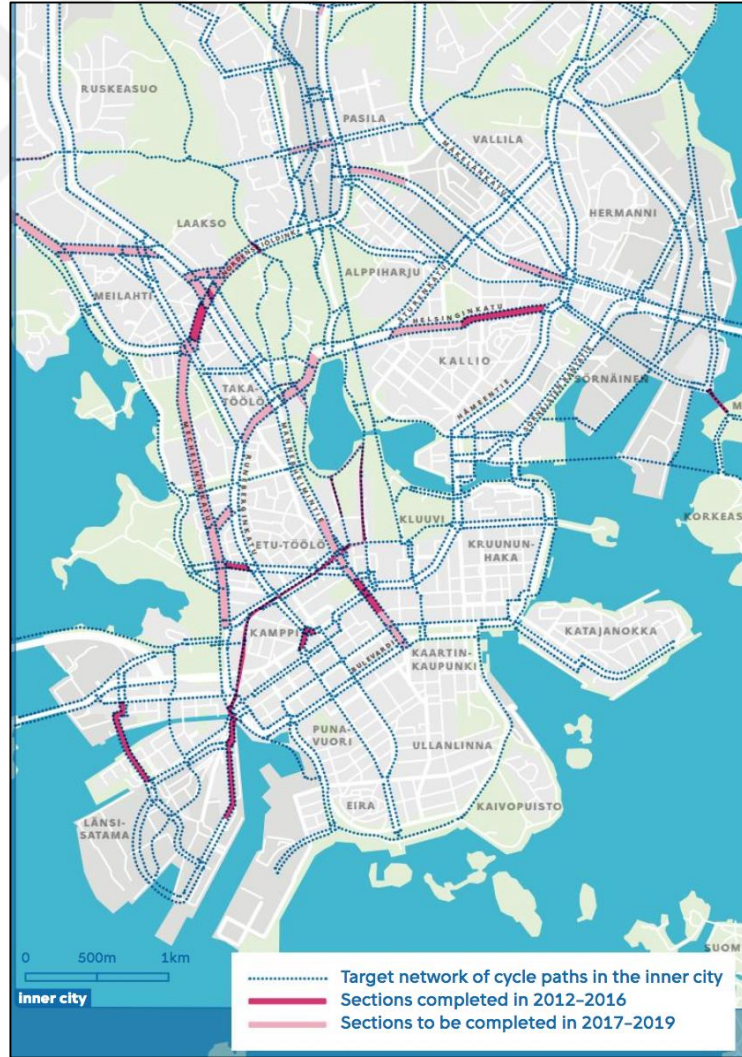
- Özgün kimliği ile yaşayan ve büyüyen,
- Hızlı ve değişen ritme çabuk ayak uyduran ,kültürlü , örgütsel,
- İklim değişikliğine karşı sorumluk almış,
- Yaşanılabilir, güvenli ve toplumsal refahı gözetten bir yerleşimdir.

Şehirlerin esas görevi sürdürülebilir büyümeyi güvence altına almaktır. Helsinki'nin nüfus artış oranı son 10 yılda ortalama yılda %1 oranında artış sağlamaktadır. Erken yaşta çocuk eğitimlerinden başlayarak sosyal eşitsizliğe yönelik verilen eğitimler

doğrultusunda sosyal eşitsizliği en aza indirilmesi sağlanmıştır. Büyümek Helsinki için pozitif bir durumdur. Aynı zamanda büyümeyle birlikte gelişen sorunlara, zorluklara meydan okumaktadır. Helsinki’de mahalleler arasındaki gelir ayrımları ve sağlık durumları çok ciddiye alınmaktadır. Uluslararası kıyaslamalara göre ,Helsinki bu farklılıkları diğer ülkelere nazaran daha iyi yönetmeyi başarmıştır. Gelecekte de Helsinki bu durumunu geliştirerek sürdürmeyi amaçlamaktadır. Uygulanan çalışmalar Avrupa’da ayrımcılığın yüksek olduğu yerleşimlerde ders kitabı haline getirilerek eğitimde yer alması sağlanacaktır.

Helsinki

- 1.200 km bisiklet yörüngesi
- 130 km kıyı şeridi
- 63 kentsel oyun alanları
- 300 üzerinde adası bulunmaktadır.

Şekil 2.9: Helsinki bisiklet ağı şeması
Kaynak: (Aalto Setälä, Uro, & Kostiainen, 2017)

Helsinki yerleşiminde nüfusun %70'i bisiklet kullanmaktadır. Bisiklet ulaşım ağının gelişmiş olması, uygun park alanları, transfer noktaları, teşvik uygulamaları ile Avrupa şehirleri arasında en gelişmiş ve en yüksek bisiklet kullanımının olduğu şehirdir (Aalto Setälä vd., 2017) Şekil 2.8'de şehrin bisiklet ağı şeması görülmektedir. Toplumun sadece dörtte biri sağlık için egzersiz yapmaktadır. Bu sayıyı arttırmak adına kentsel çevre, spor koşulları ve kültür önerileri ile toplumun hayatına günlük egzersizi sokmak için öneriler sunmakta ve çalışmalar gerçekleştirmektedirler.

Şekil 2.10: Helsinki Bisiklet Kullanımı

Kaynak: (URL – 4)

Helsinki her çalışmasında ekolojik değerlerin öneminin altını çizmektedir. Helsinki bir yandan da modern iklim sorumluluklarını bilen ve geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmaktadır. Bu yüzden ,c40 iklim ağına öncülük eden şehirlerden biri olmayı çabalamaktadır. Helsinki 2030 a kadar gaz salınımını %60 oranında azaltmayı hedeflemektedir. Ve bu durum karbon tarafsızlığının 2050 yerine daha erken 2035 te getireceğini bildirmektedir.

Trafik sorununu ve yoğunluğunun azaltılması için ortak ulaşım araçlarını, bisiklet, yaya, otobüs ve raylı sistemleri arttırarak çözmeyi planlamaktadırlar.

Şekil 2.11: 2050 yılında öngörülen Helsinki Şehir sistemi
Kaynak: (Helsinki City Planning Department, 2013)

2050 yılı Helsinki kenti stratejilerine baktığımızda; Yaşam kalitesi yüksek, rahat, güvenilir, günlük hayatın kolaylaştığı bir şehir amaçlanmaktadır. Gelişen inovatif teknolojilerin yenilenebilir enerji, ulaşım, şehir sistemi alanlarında kullanılması ve mevcut yaşam döngüsüne adapte edilmesi planlanmaktadır (Helsinki City Planning Department, 2013)

Yaşam ve mekânsal kaliteyi arttırmaya yönelik yeşil alanların, rekreasyon alanlarının, konut alanlarının sürdürülebilirlik kentsel gelişme ve yaşam kalitesi kavramları kapsamında geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmaktadır.

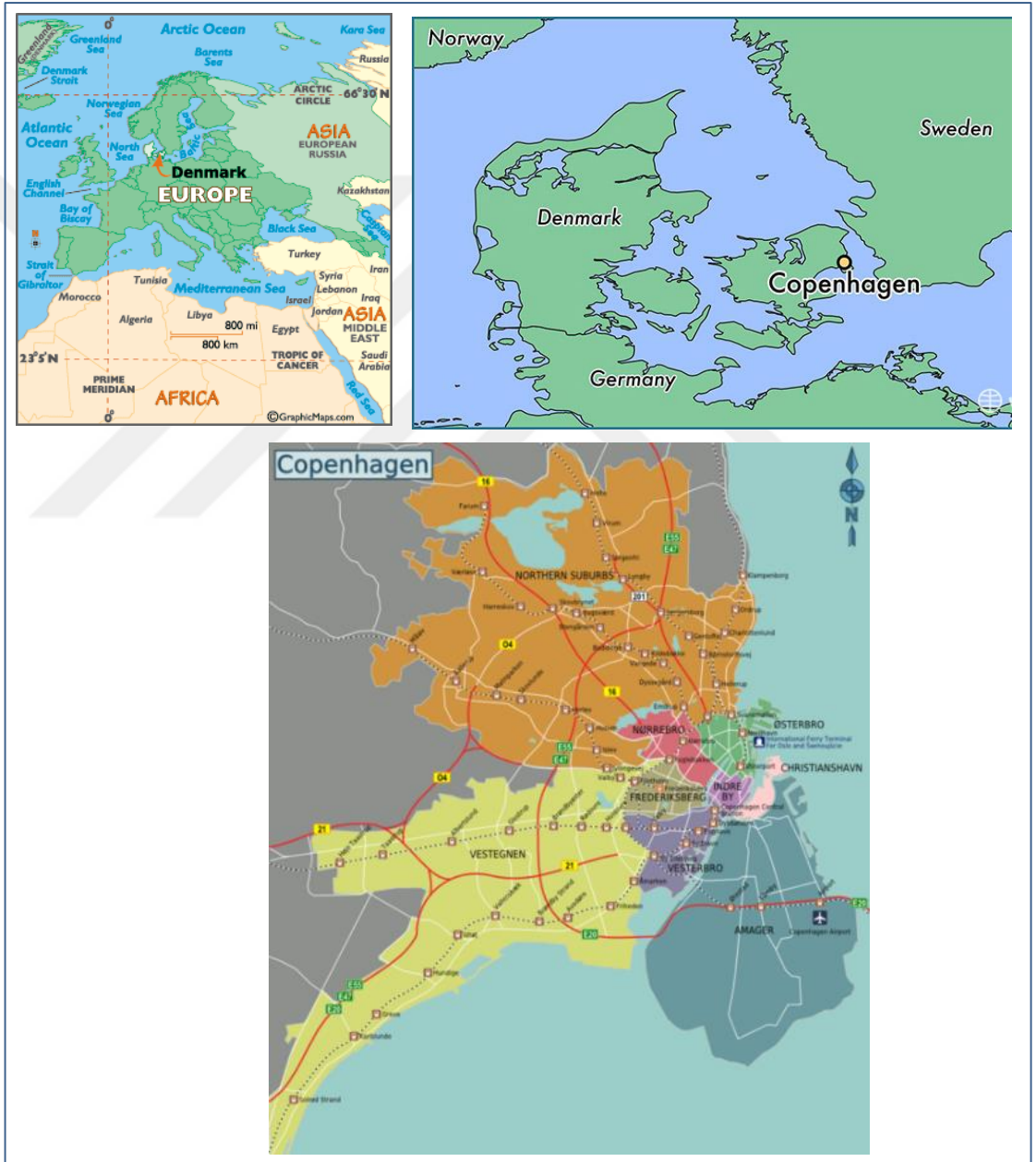
Helsinki yüksek ve uluslararası eğitim kalitesine sahiptir. Eğitimin birinci veya ikinci yılında yabancı dil eğitimi başlamaktadır. Helsinki farklı alanlara yönlendirilmiş uluslararası ilgi çekici , sanat , kültür, spor, ve etkinlik şehridir.

Ülke sakinleri ile birlikte, Helsinki koordineli gelişen ,verimli ve insancıl kamu hizmetlerine sahip bir şehirdir. E-hizmetleri öncelikli ve ne olursa olsun her saat ve günde müsait ulaşılabilir durumdadır. Şehir kaliteli ve ulaşılabilir bir hizmet sistemi sunmaktadır.

Helsinki inovatif yaklaşımlara açık kendini yenileyen, geliştiren bir şehirdir. Herkes için yaşanılabilir, sağlıklı, refah seviyesi yüksek bir şehir olmayı amaçlamaktadır.

2.2.2 Kopenhag – Danimarka

Kopenhag Danimarka'nın 602.481 nüfusa sahip başkentidir (Technical and Environmental Administration, 2015), (Copenhagen Technical and Environmental Administration, 2015). Kopenhag kenti analiz çalışması Kopenhag şehri teknik ve çevre yönetimi tarafından hazırlanan Kopenhag yeniden yaratılması 2025 vizyonu kapsamında incelenmiştir (Copenhagen Technical and Environmental Administration, 2015)

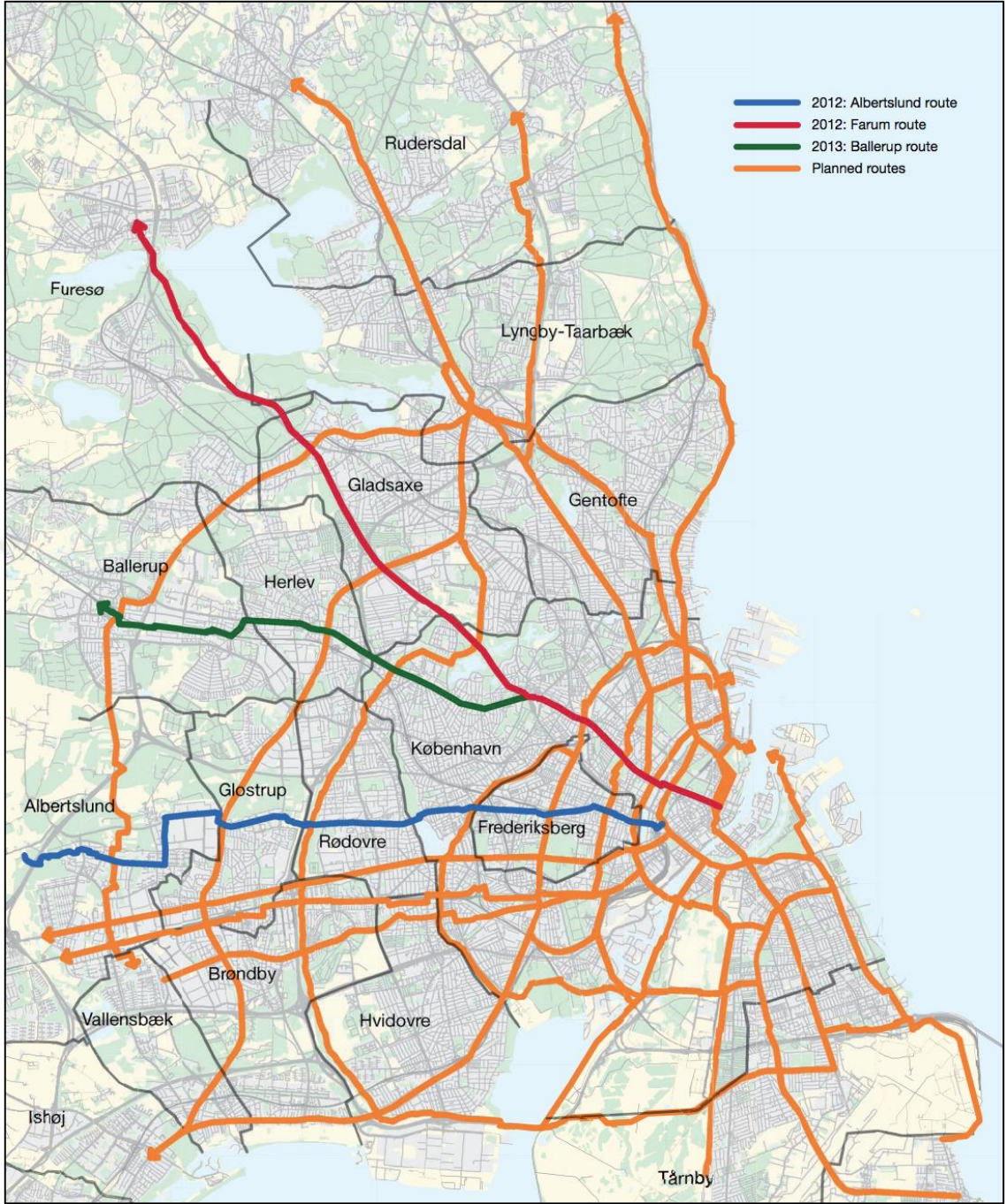
Şekil 2.12: Kopenhag Şehrinin konumu
Kaynak: (URL – 5)

İklim ve çevre odaklı inovatif yaklaşımlarından dolayı dünya çapında önemli bir yere sahiptir. Dünyadaki en yüksek bisiklet kullanımı ve uygulamaları Kopenhag şehrinde bulunmaktadır. Elde edilen başarılar yapılan planlar, projeler sonucunda oluşmuştur. Geliştirilen projeler yaşayan vatandaşların, gelen ziyaretçilerin, iş sahiplerinin katılımı, talepleri ve yaşam biçimlerine göre geliştirildiği için başarı oranı artmıştır.

Şekil 2.13: Kopenhag bisiklet kullanımı için tasarlanmış özel yol
Kaynak: (URL -6)

Bisikletler kentin işleyen bir mekanizmasını oluşturmaktadırlar. Bisikletlere yönelik özel ulaşım sistemleri, yollar tasarlanmaktadır. Bisiklet kullanımı Kopenhag için önemli bir yere sahip olmakta ve 2025 te dünyanın en iyi bisiklet kenti olmayı hedeflemektedir. Bisiklet kullanımı ile beraber hem sağlık hem de doğa açısından yarar sağlamaktadır

Şekil 2.14: Kopenhag kenti bisiklet ağı haritası

Kaynak: (City of Copenhagen, 2015)

Kopenhag kentinde bisiklet ulaşım ağı çok gelişmiştir. Şekil 2.13'te Kopenhag kenti bisiklet ağı haritası gösterilmiştir.

Kopenhag Yaşanılabilir Kent Yaklaşımı

Kopenhag'ın daha yaşanılabilir olması için kent planlarında şunlara odaklanılmaktadır:

- Kentsel mekanlarda günlük hayat koşullarının geliştirilmesi,

- Kentsel mekânların her gün yapılacak aktiviteler için düzenli yer ayarlaması gerekmektedir.
- Kopenhag kent mekanı toplumun bütün paydaşlarının katkıları ile daha yaşanabilir bir yer olmaktadır.
- Kent bütün kullanıcıları mekanı aktif olarak kullanmaya davet etmektedir.
- Yeşil kent sisteminin oluşturulması amaçlanmaktadır.
- Esneklik ve Yaratıcılığın geliştirilmesi
- Özgün kentsel mekanların planlanması
- Kentin özgün kimliğinin geliştirilmesi
- Kent kullanıcılarına ve onların taleplerine yönelik mekanların tasarlanması

Şekil 2.15: Kopenhag kenti (Copenhagen Technical and Environmental Administration, 2015)

Kentsel mekanlar geniş aktiviteler için güvenli, fonksiyonel ve ihtiyaçlara yönelik tasarlanmaktadır. Ulaşım, iş, dinlenme ,spor, eğlence, kültürel aktiviteler gibi etkinliklere yönelik mekanlar geliştirilmektedir.

2025 Hedefleri:

- Şehirde yaşayanların kentsel mekanlarda vakit geçirme oranının %20 artış göstermesi,
- Mahalle yaşamının toplumun %90 ı tarafından daha canlı ve çekici olması,
- Vatandaşlarının üçte ikisinin kentin temiz olmasına dikkat etmeye başlaması,
- Yolculuk ve öğrenci gezilerinin %50sinin bisikletle yapılması,
- Vatandaşların %70inin bisiklet parklarından memnun durumda olması,
- Vatandaşların %75inin yeşil kent yaklaşımını benimsemesi,

Kopenhag dünyanın en ekolojik ve çevre dostu şehirlerinden biridir. 2025 vizyonu kapsamında şehrin sürdürülebilir ve iklim değişikliğine ayak uydurabilen, dayanıklı olması amaçlanmaktadır. Kentin karşılaşılabileceği çevresel, iklimsel, ekonomik ve sosyal sorunlara karşı çıkabilecek, savaşılabilecek esneklikte olması istenmektedir.

Daha duyarlı, esnek bir kent meydana getirebilmek için geliştirilen stratejiler aşağıda belirtilmektedir;

- Karbon salınımını minimuma indirerek 2025 yılında Kopenhag şehrinin dünyanın ilk karbon nötr başkenti olması,
- Kaynak israfının yok edilmesi – Kopenhag ekonomi sirkülasyonunun en başında olup yeryüzünün kaynaklarına en az kalıcı etki bırakan kentlerden biri olmayı hedeflemektedir.
- Kaynakların yeniden kullanımı ve kent halkının da içinde yer aldığı katılımcı bir sistem ile yeşil bağlantıların kurulması amaçlanmaktadır.
- Daha iyi ve dayanıklı iklim değerleri için yeni yeşil kentsel mekânların geliştirilmesi planlanmaktadır.
- Yeşil ekonominin gelişmesi ekonomik gelişmeye katkı sağlamaktadır.
- Tüketimi azaltmak için en iyi motivasyon doğal çevre etkisi ve onu daha da iyi hale getirecek olan iş becerisidir.

2.2.3 Ladispoli İtalya

Ladispoli 41,000 nüfuslu kıyı şehridir. Stratejik olarak Roma ve Civitavecchia'dan yaklaşık 30 km uzaklıkta bulunmaktadır. Ulaşım sistemi oldukça gelişmiştir. Demiryolları, bölgesel ve bölgelerarası otobüs terminal bağlantıları çok iyidir. Geçmişte Ladispoli Güney Etrurianin bir parçası olduğu için tarihte zengin arazilere sahip olan şehirler arasında yer almaktadır. Ladispoli yerleşim analiz çalışması iki ana çalışmadan yola çıkılarak hazırlanmıştır. Eco-architecture and sustainable mobility: an integrated approach in Ladispoli town (Astiaso Garcia, Cumo, Giustini, Pennacchia, & Fogheri, 2014) ve Enhancing the urban quality of life: A case study of a coastal city in the metropolitan area of Rome, (Cumo, Curreli, Pennacchia, Piras, & Roversi, 2017) çalışmaları dikkate alınmıştır.

Şekil 2.16: Ladispoli Şehrinin Konumu

Kaynak: (URL – 7)

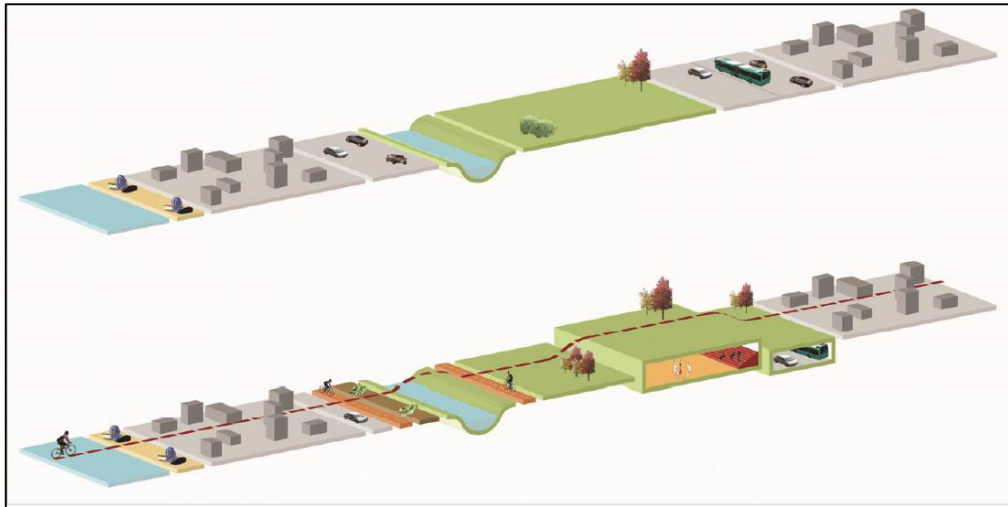
İncelenen çalışmada bütüncül bir yaklaşım benimsenerek Ladispoli kentinde Eko-mimari ve sürdürülebilir hareketlilik kavramlarının gelişimine yönelik çalışmalar sunulmuştur.

Şekil 2.17: Ladispoli Şehrinin Konumu - Eko Mimari Yaklaşım
Kaynak: (Astiaso Garcia vd., 2014)

Çevreci ve sürdürülebilir mahalle planlama projesi, akıllı şehir teması kapsamında geliştirilmektedir. Proje alanı Tiren Denizi kıyısında yer almaktadır. Proje mevcut sorunların çözümüne yönelik geliştirilmiştir. Yerleşimde yaşayan genç ve yaşlı nüfus arasında ortak mekan kullanımının sağlanması ve var olan sorunlara yönelik çözüm arayışları geliştirilmiştir.

Projenin amacı çok fonksiyonel kentsel yeşil mekanların oluşturulması, yeşil bağlantıların yapılması, mevcut bağlantıların güçlendirilmesi, spor çeşitlerinin geliştirilmesi, çevre farkındalık eğitimi ve doğal ortamda yer alacak yeni aktivitelere yol açmaktır.

Şekil 2.18: Alanının Konsept Projeden Önce Ve Sonraki Durumu
Kaynak: (Astiaso Garcia vd., 2014)

Projenin amacı her yaştan ve toplumsal yapıdan olan insanların kendi istekleri doğrultusunda farklı aktivitelere katılma imkanının sunulmasıdır.

Proje dış çevrenin tasarımı dışında içinde bir bina tasarımını da barındırmaktadır. Bina içinde çok amaçlı oyun salonları, bar, kafe umumi tuvaletler, spor salonunu bulunmaktadır. Bu projeyi diğer projelerden ayıran özellik farklı ve uygun teknolojilerin bir araya getirilerek kullanıcılara yönelik en uygun çevrenin yaratılmasıdır.

Şekil 2.19: Parkın Perspektif Görünümü

Kaynak: (Astiaso Garcia vd., 2014)

Çevre sürdürülebilirliğinin ve enerji optimizasyonunun sağlanması, farklı işletme maliyetlerinin düşmesine ve yerel doğal kaynak çeşitliliğinin korunmasını sağlamaktadır.

Proje kapsamında mekanların yeniden şekillendirilmesi, halkın kullanımına yönelik kaliteli, yeni mimari teknolojilerin geliştirilmesi, akıllı şehir sistemlerinin geliştirilerek toplumunun ileriye dönük gelişim ve değişiminin sağlanması ana hedefleri oluşturmaktadır.

Belirlenen hedef ve eylemler toplum sağlığını, eğitimi, kültürü, turizmi, enerji verimliliğini ve doğal kaynakları koruyarak kentsel bağlamda yaşam kalitesini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Şekil 2.20: Ladispoli Yerleşimin Görüntüsü

Kaynak: (URL – 8)

Proje kente sosyal toplumsal ilişkiler ve doğal ortam ile bağlantılı aktiviteler için ortak alanlar sunmaktadır. Proje kentsel mekânın kimliğini yeniden restore etmek ve ortak kolektif alanlarda etkileşimi oluşturabilmek için tasarlanmıştır. Bisiklet yolları, yay geçitleri, elektrikli araç kullanımı gibi alternatif ulaşım araçları ve sistemleri planlanmıştır. Çok işlevsel yapıya sahip proje, sürdürülebilir kentsel kalkınma kapsamında geliştirilmesi planlanmaktadır.

2.3 Kavramsal Yaklaşım İncelemeleri

Tez çalışması kavramsal yaklaşımına yön veren ve gelişmesini sağlayan üç ana çalışma tez kapsamında incelenmiştir. Kocabaş (2014) makalesi (Kocabaş, A., 'Integration of Urban Conservation and Urban Regeneration: Local Heritage Matters', UPAD 1. International Urban Planning Architecture Design Congress, Kocaeli, 8-11.05.2014) esas alınmıştır. İkinci çalışma Bostan, 2014 yüksek lisans tezi (Düşük Karbonlu Kentsel Gelişme Bağlamında Korunacak Kültür Varlıklarının Yeniden Ele Alınması, Yüksek Lisans Tezi, MSGSÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul) çalışması incelenmiştir. Üçüncü çalışma Ulubaş, 2015 yüksek lisans tezi (Haliç Ve Çevresi Bağlamında Eyüp Tarihi Dokusunun Korunmasının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, MSGSÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul).

Sürdürülebilirlik kavramı tez çalışmasının temel yaklaşımını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda araştırma kapsamında incelenen üç ana çalışma 4 temel konu üzerinden teze girdi sağlamaktadır. Örnek çalışmalardan çok yönlü sürdürülebilir kentsel

koruma, düşük karbonlu kentsel gelişme, düşük karbonlu kentsel koruma ve iklim değişikliği-miras alanlarına yönelik uluslararası çerçeve temel başlıkları oluşturmaktadır. İncelenen üç çalışma çizelge 2.11’de karşılaştırılmıştır.

Çok yönlü sürdürülebilir kentsel koruma kavramı sürdürülebilirlik, koruma ve yenilenebilir enerji yaklaşımları doğrultusunda geliştirilmiştir. İklim değişikliğine bağlı olarak kentsel koruma alanları tehlike altında kalmaktadır. Koruma alanlarının değişen iklim koşullarına adapte olabilmesi ve çevreye fayda sağlayabilmesi adına yenilenebilir enerjinin entegre edilmesi, alternatif kentsel sistemlerin geliştirilmesi ve risk yönetiminin yapılması gerektiği belirtilmektedir.

Düşük karbonlu kentsel gelişme yaklaşımında ana konu karbon salınımının azaltılmasıdır. Çevre dostu ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi, yürünebilen, düşük karbonlu mahalle sistemleri, yeşil bina sistemleri ve iklim odaklı tasarım rehberinin yapılması önerilmektedir. Bu uygulamalar kentsel yaşam kalitesinin artırılmasında da önemli rol oynamaktadır.

Karbon salınımının düşürülmesi ve korumanın entegrasyonu düşük karbon salınımlı kentsel koruma anlayışı ortaya çıkarmıştır. Buradaki amaç tarihi veya korunması gerekli yapıların özgünlüğünü yitirmeden karbon ayak izi ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltabilecek şekilde geliştirilmesi ve yeniden kullanılmasıdır.

Düşük karbonlu kentsel koruma yaklaşımının uygulanabilmesi uluslararası çerçevelerin geliştirilmesi ve uygulanmasına bağlı olmaktadır. İklim değişikliği ve miras alanlarına yönelik uluslararası çerçeve kapsamında özellikle İngiltere enerji verimliliğine yönelik politikalar geliştirmiştir. Son yıllarda iklim değişikliğinin önem kazanması ile birlikte uluslararası kurum ve kuruluşlarda risk yönetimi, kültürel miras alanlarının yönetimi ve iklim değişikliğine bağlı koruma politikaları geliştirilmeye başlandığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda koruma ve iklim değişikliği kavramlarına yönelik üç farklı çalışmadan çıkarımlar yapılmıştır.

Çizelge 2.11: Kavramsal Yaklaşım İncelemeleri Tablosu (tez kapsamında üretilmiştir).

Konu		Integration of Urban Conservation and Urban Regeneration: Local Heritage Matters (Kocabaş, 2014)	Düşük Karbonlu Kentsel Gelişme Bağlamında Korunacak Kültür Varlıklarının Yeniden Ele Alınması (Bostan, 2014)	Haliç Ve Çevresi Bağlamında Eyüp Tarihi Dokusunun Korunmasının Değerlendirilmesi (Ulubaş, 2015)
Çok Yönlü Sürdürülebilir Kentsel Koruma	Kavramsal Yaklaşım	1. Sürdürülebilir kentsel gelişme ekonomik gelişmeler, sosyal içerikler ve çevrenin korunmasına yönelik kentsel amaçların dengede olmasını kapsamaktadır. 2. Yapı ölçeğinden başlayarak, yapının çevresi ile korunmaya başlaması, var olan kaynak ve değerler ile sürdürülebilir korumanının sağlanması ve karbon salınımı azaltmaya yönelik korumanının iklim değişikliği düşünülerek çalışmaların yapılması <i>JRL - 1</i> Çokyönlü kavramsal bakış açısı	1. Geçmişten günümüze gelen değerlerin günümüz koşullarına uyum sağlayabilmesi, ortaya çıkan sorunlar karşısında dayanıklı ve kendini yenileyebilir olması, sürdürülebilir kentsel gelişme ilkeleri çerçevesinde korunarak kullanılabilir hale getirilmesini oluşturmaktadır. 2. Kentsel Koruma alanları sürdürülebilir kavramı bağlamında değerlendirilmekte ve iklim değişikliğine bağlı yenilenebilir enerji kullanımı, kentsel yaşam kalitesinin artırılması yönünde geliştirilmektedir. Sürdürülebilir kentsel korumanın yenilenebilir enerji, alternatif kentsel sistemler üzerinden değerlendirilmesi	1. Sürdürülebilir kentsel koruma fiziksel, sosyal, ekonomik boyutların tarihi dokunun korunması bağlamında ortak payda üzerinde korunması ve güncel sorunlar dikkate alınarak gelecek nesillere aktarılmasını kapsamaktadır. 2. İklim değişikliği ve risk yönetimi ile bu kavramsal çerçeve gelişmekte, alan yönetimi ile uygulama pratiklerinin yasal ve yönetsel boyutları oluşturulmaktadır. Sürdürülebilir kentsel korumanın alan yönetimi, risk yönetimi üzerinden değerlendirilmesi
	Öneri	1.Kentsel yenileme çalışmalarında özel -yerel sektörün ortaklaşa çalışması, yaşayanların sürece dahil edilmesi ve çevresel değerler dikkate alınarak geliştirilmesi gerekmektedir. 2.İklim değişikliği ve etkilerinin kentsel koruma çalışmalarının içinde değerlendirilmesi ve yapılacak olan koruma yenileme çalışmalarına dahil edilerek projelerin gelişimleri sağlanmalıdır.	1. Koruma ve iklim değişikli konularının teorik ve pratik açılardan entegre edilerek ortak çalışmaların yapılması 2. Düşük karbonlu kentsel gelişmenin sağlanması, 3. Enerji verimliliği ve tarihi yerleşimlerin entegrasyonu	1. Sürdürülebilirliğin ekolojik boyutu; karbon ayak izinin azaltılması, düşük karbonlu yerleşimlere/eko-kentlere geçiş, iklim değişikliğine yönelik risk yönetimi ile yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı hedeflenmektedir. 2. Eşitlik; kaynakların eşit dağılımı 3. Yerel kalkınma
Düşük Karbonlu Kentsel Gelişme	Kavramsal Yaklaşım	1. Yüksek performanslı altyapı ile entegre olmuş, yürünebilir ve transit olarak hizmet verilen çevreye karşı duyarlı karbon emisyonu azaltılmış kentleşmedir.	1. Sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenlerini baz alan, çevre dostu ulaşım, yenilenebilir enerji teknolojileri, sürdürülebilir bina sistemleri, yeşil kent sisteminin oluşturulduğu kent sistemleridir.	1. Karbon salınımının azaltılmasına yönelik sürdürülebilir ilkeleri ve inşaat teknolojileri entegre edilerek doğal ve yapılaşmış çevre arasında dengenin kurulması, karar vericilerin, denetleme mekanizmalarının, girişimcilerin ve kullanıcıların sürece katılımının sağlanması ile oluşan kent sistemleridir.
	Öneri	1.Kentsel büyümenin sınırlandırılması, 2.Mevcut altyapı yeni teknolojiler ile birlikte geliştirilmesi, 3. Çevreye duyarlı ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi, 4. Yenilenebilir enerji kaynakların kullanımı, 5. Kaynak tüketimi minimum koşullarda olan binaların tasarlanması, 6. Doğal sistemlerin kentsel yaşam alanı ile entegre edilmesi, 7. Hava, su ve toprak kirliliğinin önlenmesi 8. Düşük Karbonlu Mahalle 9. Yeşil Bina	1.Enerji tasarrufu bilincinin geliştirilmesi 2.Enerji tasarrufuna yönelik yapı ve malzeme teknolojisinin gelişimi 3. Ekolojik eşikler dikkate alınarak kompakt kentsel mekan tasarımı 4. Çevre dostu ulaşım 5. Yeşil yaşam sisteminin oluşturulması 6. Yeşil Bina 7. Pasif Ev 8. Sertifikalandırma / Değerlendirme	1. Yapı ölçeğinde yapılacak düzenlemeler ile mevcut durumdaki yapı stokunun karbon ayak izi azaltılabilir 2. İklim odaklı kentsel tasarım rehberinin oluşturulması
Düşük Karbonlu Kentsel Koruma	Kavramsal Yaklaşım	1. İklim değişikliği ve etkilerinin azaltılmasına yönelik sürdürülebilir düşük karbon salınımlı kentsel koruma anlayışı ortaya çıkmıştır. 2. Kentsel yenileme çalışmaları ile bina ve ulaşımdan oluşan karbon salınımının azaltılması, atık ve su yönetiminin yapılması ve yenilenebilir enerji kaynakların kullanılması sonucunda mevcut yerleşim yenilenerek sıfır karbonlu hale getirilmiş kentleşmelerdir.	1. Eko sistemlerin öneminin daha iyi anlaşılması, sürdürülebilir kalkınma hareketleri gibi konular dikkate alınarak kültürel değerlerin yeniden kullanılması ve ortaya çıkan karbon ayak izi ve iklim değişiminin şehir hayatına olumsuz yöndeki etkilerinin yok edilmesi, dayanıklılığının sağlanması	1. Tarihi dokunun korunmasında iklim değişikliği ve risk yönetimi hem bir araç hem de bir kaynak yaratıcı olmaktadır.
	Öneri	1. Düşük karbonlu kentsel yenilemenin 3 noktası: - Geri dönüşüm (recycle) -Yeniden kullanım (reuse) -Yeniden üretim (reduce) 2. Tarihi değerleri ve bölgeleri koruyarak mevcut binaların yeniden kullanımı *Yenilenebilir enerjinin kültür varlıklarına uygulanması *Doğal sistemleri kentsel ortamlara entegre ederek 3. Deprem etkileri ve iklim değişikliği etkilerinin azaltılmasına yönelik eylemlerin koordinasyonu ve entegrasyonu yapılarak Türkiye’ye özgün “sıfır karbon yerleşim” modeli geliştirilebilir.	1. Mevcut yapılaşmanın enerji verimli hale getirilmesi 2. Tarihi yapıların, özgünlüğünü yitirmeden enerji etkinliğinin artırılması. 3. Sit alanlarına düşük karbonlu koruma anlayışının getirilmesi 4. Yerele özgü yeşil bina sertifikasyonu (Baylosuites- Leed) <i>URL - 2</i>	1. LEED-ND standartları akıllı büyüme, yeni kentleşme ve yeşil bina ilkelerinden yola çıkarak mahalle ölçeğinde sürdürülebilirliğin standartlarını tanımlamaktadır. 2. Yeşil bina sertifikasyon sistemi BREEAM çevresel performansının belirli standartlar doğrultusunda ölçümünü yapmaktadır.
İklim Değişikliği ve Miras Alanlarına Yönelik Uluslararası Çerçeve	Kavramsal Yaklaşım		<u>İngiltere:</u> 1. İngiltere Mirası Enerji Verimliliği Politikası • Koruma alanları iklim değişikliği politikaları English Heritage tarafından oluşturulmakta ve yerel ölçekte konuya dair birimler bulunmaktadır. 2. Binalarda Enerji Performansı Yönergesi 3. İngiltere Mirası Mikroenerjasyon Politikası 4. Energy Konservasyonu Kanunu ile konutlardaki enerji verimliliğinin artırılması	3. İklim değişikliğinin önem kazanması, kültürel miras alanlarında etki değerlendirme çalışmalarının yapımını hızlandırmıştır. ▪ 2007 UNESCO, İklim Değişikliği ve Dünya Mirası Raporu ▪ 2010 Dünya Miras Alanlarına Yönelik Risk Sakınımı Yönetimi ▪ 2011 ICOMOS, Dünya Mirası Kültür Varlıkları için Etki Değerlendirmesi Rehberi ▪ 2013 Kültürel Dünya Miras Alanlarının Yönetimi
	Öneri		1. Enerji verimli çözümlerin uygulanması 2. Enerji ihtiyacının azaltma yöntemleri rehberinin hazırlanması 3. Doğal yalıtım malzemelerinin kullanılması 4. Geleneksel malzemelerin inşaat veya onarımda kullanılması	

2.4 Bölüm Sonucu

Yaşam kalitesini ölçebilmek için yaşamı oluşturan kriterlerin belirlenmesi gerekmektedir. Her çalışma mekana, toplumun yaşam biçimine, yönelimlerine ve araştırmanın hedefine göre şekillenmektedir. Yaşam kalitesi araştırmaları niteliksel ve niceliksel göstergelere dayandığı için yukarda incelenen her çalışma yaşam kalitesi kavramını farklı bir yönüyle değerlendirmektedir.

Göstergeler kullanılarak yerleşimlerin performans ölçümleri yapılabilmektedir. Bu nedenle göstergeler yalın, anlaşılır, bilimsel, kanıtlanabilir ve tekrarlanabilir olmalıdır (Tang & Lee, 2016)

Kentler doğal, fiziksel ve sosyal çevrenin bir araya gelerek oluşturduğu bütüncül sistemlerdir. İnsan eliyle oluşturulan yapılaşmış çevre doğal ve sosyal yapıyı dikkate alarak geliştirildiği müddetçe sürdürülebilir bir yapı meydana gelmektedir. Sistemi oluşturan yapıların birbirinden kopuk gelişmesi veya yanlış kullanımı yaşam kalitesini ve kaynakların sürdürülebilirliğini olumsuz etkilemektedir.

Sürdürülebilir kentsel gelişimin sağlanması sadece kaynak kullanımına bağlı değildir. Toplumun kentsel mekandan memnuniyeti ve yaşanabilirlik standartlarının hem sosyal hem fiziksel yönden yeterli olması gerekmektedir. Bu kapsamda yaşam kalitesi araştırmaları, sürdürülebilirliğin sağlanması, kentsel mekanda uygulamaların gerçekleştirilmesi ve yapılacak eylemlerin toplumun isteklerine göre gerçekleştirilmesi için bir araç niteliğindedir.

2003 yılında İngiliz Başkan yardımcılığı ofisi tarafından Sürdürülebilir Topluluklar: Geleceğin İnşası adlı eylem programı hazırlamıştır. Hazırlanan rapor sürdürülebilir toplumlar için temel gereksinimleri, maddeleri ve yapılması gerekli eylemleri kapsamaktadır. Sürdürülebilir kentsel gelişme baz alınarak toplumsal sürdürülebilirlik kriterleri belirlenmiştir. Çalışmanın amacı toplumların yaşam alanları geliştirilerek kalkınmanın sağlanmasıdır. Her bölgede kaliteli yerel çevrelerin ve yeterli şartlara sahip konutların oluşturulması istenmektedir. Toplumların yaşam kalitesini yükseltmek için refahın artırılması, eşitsizliğin azaltılması, işgücünde artış, kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi, eğitim ve sağlık gibi alanları kapsayan 12 maddelik toplumsal sürdürülebilirlik ihtiyaçları belirtilmektedir(ODPM, 2003).

Yaşam kalitesinin tanımlanması ve ölçülmesinde niceliksel ve niteliksel değerler kullanılmaktadır. Nesnel çevre bileşenlerinin yanı sıra toplumun çevre algısı ve deneyimleri çalışmalara yön veren önemli etkenlerdir. Farklı gösterge ve yaklaşımlarının olması yaşam kalitesi ölçümlerinin değişkenlik göstermesine neden olmaktadır. Değişken bir yapıya sahip olan araştırmalar belirli aralıklarla yenilenip tekrarlanmalıdır.

Yaşam kalitesi çalışmaları araştırma konusu, bakış açısı ve amacı doğrultusunda farklılık göstermekle birlikte temelde sürdürülebilirlik kentsel gelişme ilkesine dayanmaktadır. Sürdürülebilir kentsel gelişme kavramı ve çalışma konuları geniş olduğu için tek başına tanımlamak zor olmaktadır (Tang & Lee, 2016).

Her konu farklı bir yaklaşım üzerinden değerlendirilmektedir. Çizelge 2.12’de incelenen yaşam kalitesi puanlama sistemlerinin karşılaştırmaları yapılmıştır. Araştırılan konu kapsamı ve bakış açısı doğrultusunda çevresel, sosyo-ekonomik ve toplumun davranışları ile ilişkilendirilmektedir. Farklı konu ve yaklaşımlar ortaya birçok başlık çıkarmaktadır. Tang ve Lee (2016) farklı başlıkları bir araya toplayarak on temel konu başlığı oluşturmuşlardır; 1. Çevresel kalite izleme, 2. Doğal kaynak tüketimi, 3. Çevresel etkilerin azaltılması ve taşıma kapasitesinin korunması, 4. Güçlü sosyo-ekonomik çevre, 5. Yeterli altyapı, 6. İnsan ve çevreyi dikkate alan stratejilerin geliştirilmesi, 7. Spor, boş zaman, rekreasyon, 8. Tüketici mal ve hizmetleri, 9. Kültürel farklılık ve tolerans, 10. Sağlık ve iş yaşam dengesi. Amaç farklı yaşam kalitesi endeks çalışmalarının kategorize edilip karşılaştırılmalarının sağlanmasıdır.

Günümüzde yaşam kalitesi araştırmaları birçok organizasyon tarafından yapılmaktadır. Farklı bakış açıları, mekan özellikleri ve talepler doğrultusunda yaşam kalitesi göstergeleri oluşturulmaktadır. Çalışma kapsamında 6 farklı organizasyonunun yaşam kalitesi indeksi incelenerek çıkarımlar yapılmıştır. Economist Intelligence Unit (EIU), Mercer (*The global human resources consulting firm*) ve Monocle (*The culture and lifestyle magazine*) dünya ölçeğinde her yıl düzenli olarak kendi oluşturdukları puanlama sistemi ile şehirlerin yaşanabilirlik derecelerini belirlemektedirler. İklim değişikliği ve kentlerde yaşanan atık sorunları kentsel yaşam kalitesini etkilemektedir. Bu bağlamda Avrupa Yeşil Şehir Endeksi (*European Green City Index*), City Blueprint, Quality of Life Index araştırmaları

kültürel, sosyal ve çevresel etki göstergelerini ekleyerek çalışmalarını geliştirmişlerdir.

Endeks çalışmaları araştırma konusu ve alanı kapsamında özgün göstergelerden oluşmaktadır. EIU, Mercer, Monocle, Yeşil kent endeksi, EIP Water/ Blue City Endeks göstergeleri tasarım ve planlama çıkarımlarının ölçülebilmesi veya geliştirilmesine yönelik destek sağlamaktadırlar. Şehirlerin puanlama sistemi sonucunda karşılaştırılmaları çevre ve altyapı sistemlerinin geliştirilmesine yardımcı olduğu görülmektedir. Fakat fiziksel gelişmelerin yanında nesnel etkileri içeren daha hassas ve toplumu etkileyen göstergelerin yoğunluk kazanması gerekmektedir.

Bir diğer önemli nokta araştırma alan sınırlarının iyi belirlenmesi ve alan içinde yaşayan toplumun veya dışardan etkileşimde bulunduğu kişilerin katılımının sağlanmasıdır.

Türkiye genelinde kapsamlı bir yaşam kalitesi araştırması veya puanlama sistemi bulunmamaktadır. TUIK tarafından yapılan yaşam memnuniyeti araştırması konuya en yakın olan araştırma olarak sayılmaktadır. Araştırma toplumsal içerikli ve öznel bakış açısıyla yapılmıştır. TUIK kapsamında yapılan bazı istatistiksel araştırmalar yaşam kalitesi kavramı içindeki birkaç göstergelyi kapsamaktadır. Bunlar; sağlık ve sosyal koruma, gelir, tüketim, yoksulluk belirli periyotlarla yapılan çalışmalardır.

Yaşam kalitesi çalışmaları yerleşim bazında özgün oldukları için, her yerleşim nezdindeki parametreler ve yaklaşımlar farklılık gösterebilir. Yapılacak endeks çalışması vizyon doğrultusunda belirlenip, göstergeler bu kapsamda oluşturulabilir. Göstergeler hem fiziksel çevre hem de sosyal çevre eğilimleri, sorunları doğrultusunda yapılması gerekmektedir. Mevcut durum dikkate alınmadığı durumda soruna yönelik çözümlerin geliştirilmesi güçleşmekte ve analiz sonuçları farklı veya kapsam dışında verilerin oluşmasını etkilemektedir.

Yaşam kalitesi endeks çalışmaları yanı sıra kentlerde yaşam kalitesini artırmaya yönelik plan, proje ve yaklaşımlar yapılmaktadır. Bu kapsamda ekonomik, sosyal ve fiziksel açıdan üç farklı yerleşim yeri incelenmiştir. Yaşam kalitesi kavramı doğrultusunda bu üç şehirde yapılan çalışmalar karşılaştırılmıştır. Ortak nokta yaşam kalitesi yaklaşımı, yerleşimlerin yaşlılara yönelik çalışmaları ve deniz kıyısında olmalarıdır.

Üç kentin özellikleri çizelge 2.13'te karşılaştırılmıştır Birinci şehir 680 bin nüfusu ile Helsinki'dir. Şehirde en önemli yaklaşımlarından biri, şehirde yaşayan toplumun istek ve talepleri doğrultusunda kentsel mekana yönelik çalışmaların yapılmasıdır. Amaç toplumun kent ile ilişkisini ve memnuniyetini optimum seviyede tutmaktır. Hedef yaşam kalitesini yükseltmek ve yaşayanlara işlevsel bir şehir sunmaktadır. Bu doğrultuda ulaşım, eğitim ve rekreasyon alanlarının gelişmesine yönelik plan ve projeler geliştirilmektedir.

İkinci örnek yerleşim 602 bin nüfusu ile Kopenhag olmaktadır. Şehirde bisiklet kullanımı başta olmak üzere iklim değişikliği ve kent kullanıcılarının yaşam kalitelerini arttırmaya yönelik projeler geliştirilmektedir.

Üçüncü örnek Çatalzeytin yerleşimine fiziksel ve sosyal açıdan benzerlik gösteren Ladispoli şehridir. Eko mimari ve sürdürülebilirlik yaklaşımları ile toplumun sosyal yapısı, taleplerine göre projeler geliştirilmektedir.

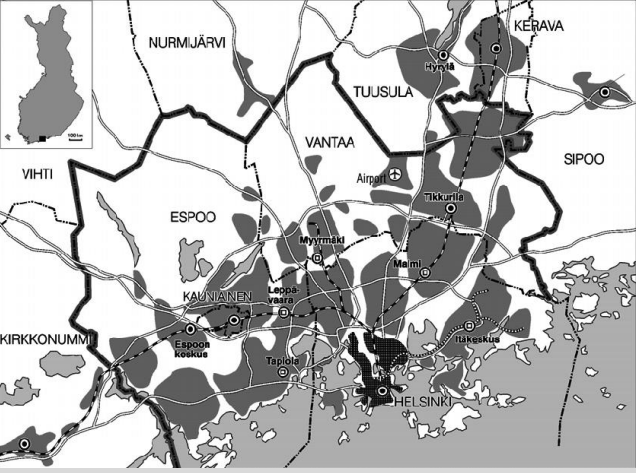
.

Çizelge 2.12: Yaşam Kalitesi Puanlama Sistemleri Karşılaştırmalı Tablosu

Kurum Adı Bileşenler	Ekonomi İstihbarat Birimi	Mercer	Monocle	Siemens ve Ekonomi İstihbarat Birimi	Avrupa İnovasyon Ortaklığı (EIP Water)
Rapor Adı	Küresel Yaşanabilirlik Raporu	Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması	Monocle Yaşam Kalitesi Araştırması	Yeşil Kent Endeksi	City Blueprint®
Rapor Yılı	2019	2018	2018	2009	2017
Çalışmanın tekrarlanması	Her yıl	Her yıl			
Endeks Yaklaşımı	Ekonomik Yaklaşım	Ekonomik Yaklaşım Danışmanlık Hizmeti	Sosyo-Ekonomik Yaklaşım	Çevresel Yaklaşım	Su Odaklı Çevresel Yaklaşım
Kriterler	Stabilite Kültür ve Çevre Sağlık Hizmetleri Eğitim Altyapı Mekânsal Özellikler	Tüketim Malları Ekonomik Çevre Konut Sağlık ve Sıhhi Temizlik Doğal Çevre Politik ve Toplumsal Çevre Kamu Hizmetleri ve Ulaşım Eğlence ve Dinlenme Okul ve Eğitim Sosyo-kültürel Çevre	Geleceğe yönelik politika gelişmeleri Uluslararası Bağlantılar Tolerans Tıbbi Tedavi Toplu Ulaşım Kentsel Tasarım Suç/Güvenlik Ticaret Koşulları Mimari Kalite Çevre Sorunları ve doğaya Ulaşılabilirlik İklim/Güneşlenme	CO2 Enerji Binalar Ulaşım Su Atık&arazi kullanımı Hava kalitesi Çevresel yönetim	Su güvenliği Su kalitesi İçilebilir su Sıhhi tesisat Altyapı İklim dayanıklılığı Bio-çeşitlilik ve çekicilik Yönetişim
Göstergeler	Hafif suçların yaygınlığı Şiddetli suçların yaygınlığı Terör tehdidi Askeri çatışma tehdidi Sivil huzursuzluk/çatışma tehdidi Nem/sıcaklık Turistleri rahatsız edici iklim koşulları Yolsuzluk seviyesi Sosyal ve dini kısıtlamalar Sansür seviyesi Spor elverişliliği Kültür elverişliliği Yiyecek ve içecek Tüketici mal ve hizmetleri Özel sağlık hizmetleri durumu, kalitesi Reçetesiz satılan ilaçların ulaşılabilirliği Kamu sağlık hizmetlerinin kalitesi, durumu Genel sağlık hizmetleri göstergeleri Özel eğitim durumu Özel eğitim kalitesi Kamu eğitim göstergeleri Yol ağı kalitesi Toplu taşıma kalitesi Uluslararası bağlantı kalitesi Kaliteli konut varlığı Enerji temini kalitesi Su temini kalitesi Telekomünikasyon kalitesi Yeşil alan Mekânsal yayılma Tabiat varlıkları Kültürel varlıklar Bağlanabilirlik İzolasyon Çevre kirliliği	Gıda/günlük tüketim kalemlerinin temin edilebilirliği, Arabalar, Döviz düzenlemeleri, Bankacılık hizmetleri, Konut, Ev eşyaları, Mobilya, Bakım hizmetleri Tıbbi tedarikler ve hizmetler, Bulaşıcı hastalıklar, Kanalizasyon, Atıkların yok edilmesi, Hava kirliliği, İklim Doğal afetlerin kaydı Diğer ülkeler ile olan ilişkiler Siyasi istikrar, Suç, Hukukun uygulanması, Giriş-çıkışların kolay olması Elektrik, Suya erişebilirlik, Telefon Toplu taşıma, Trafik sıklıklığı Havaalanı Restoran çeşitliliği, Tiyatrolar, Sinemalar, Spor Dinlenme aktiviteleri, Standart ve uluslararası okulların temin edilebilirliği, Sansür, Kişisel özgürlük ile ilgili sınırlamalar		CO2 emisyonu CO2 yoğunluğu CO2 azaltma stratejisi Enerji Tüketimi Enerji Yoğunluğu Yenilenebilir Enerji Tüketimi Temiz ve Enerji Tasarrufu Politikaları Konut binaların enerji tüketimi Binalarda enerji verimliliği standartları Binalarda enerji verimliliği girişimleri Araçsız ulaşım kullanımı Araçsız ulaşım ağının büyüklüğü Yeşil ulaşımın desteklenmesi Yoğunluğu azaltma politikaları Su tüketimi Sistem sızıntıları Atık su arıtma sistemi Su verimliliği ve arıtma politikaları Belediye atık üretimi Atık geri dönüştürme Atık azaltma politikaları Yeşil arazi kullanımı Nitrojen dioksit Sülfür dioksit Ozon Partiküle konusu Temiz hava Yeşil eylem planı Yeşil yönetim Yeşil politikalarda halk katılımı	Su ayak izi Su kıtlığı Suyun kendine yetebilirliği Yüzey su kalitesi Yeraltı su kalitesi Uygun içme suyu Su sistemindeki kaçaklar Su verimliliği İçme suyu tüketimi İçme suyu kalitesi Güvenilir sıhhi tesisat Lağım çamurunun geri dönüştürülmesi Enerji verimliliği Enerji yenilenmesi Nutrient geri kazanımı Kanalizasyon sistemi ortalama yaşı Altyapı dağılımı İklim taahhütleri Uyum önlemleri İklim dayanıklı binalar Bio-çeşitlilik Çekicilik Uygulama planı ve yönetim Yerel katılım
Gösterge Sayısı	30	39	22	16 niceliksel 14 niteliksel	24 gösterge
Puanlama kriteri	1. Kabul edilebilir, 2. İdare edilebilir, 3. Rahatsız edici, 4. İstenmeyen 5. Kabul edilemez	1. İdeal, 2. Kabul edilebilir, 3. Tolere edilebilir, 4. Rahatsız edici, 5. İstenmeyen 6. Yaşayamayacak derecede kötü		Her gösterge belirli bir değere sahip yüzde hesabı üzerinden hesaplanmaktadır.	
Puanlama Sistemi	Göstergeler 1-100 üzerinden puanlandırılmaktadır. Toplanan puanlar kategoriler üzerinden % hesabı yapılarak oluşturulmaktadır.	New York şehri 100 puan ile referans şehir olarak belirlenmiştir		Niceliksel veriler sayısal değerler üzerinden 0-10 arasında puanlandırılmaktadır. Niteliksel veriler uzman kişiler tarafından objektif puanlama sistemi ile yapılmaktadır.	Örümcek diyagramı üzerinden 0-10 arasında puanlama yapılmaktadır
Araştırılan Şehir Sayısı	140				45
En Yüksek Puanı Alan Şehir	Viyana- Avusturya	Viyana- Avustralya	Münih-Almanya	Kopenhag	Helsingborg

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

Çizelge 2.13: Yaşam Kalitesi Uygulama Örnekleri Tablosu

Ülke	Finlandiya	Danimarka	İtalya
Şehir	Helsinki	Kopenhag	Ladispoli
Konum			
Nüfus	680.058	602.481	41.000
Proje Adı	Helsinki Şehri 2017-2021 strateji planı	Kopenhag Yeniden Yaratılması 2025 vizyonu	Eko-mimarlık ve sürdürülebilir hareketlilik
Yılı	2017	2015	2014
Vizyon	Benim şehrim sizin şehrinizdir	Kopenhag Yaşanılabilir Kent Yaklaşımı	Eko Mimari Yaklaşım
Kavram	İşlevsel, sürdürülebilir, yaşanılabilir şehir kavramını benimsemektedir	Sürdürülebilir, dayanıklı şehir	Eko-mimari, Sürdürülebilirlik ve akıllı şehir
Yaklaşım	Mekan ve toplum temelli kentsel gelişme	Sürdürülebilir ve iklim değişikliğine ayak uydurabilen, dayanıklı bir kent	Uygun teknolojilerin bir araya getirilerek kullanıcılara yönelik en uygun çevrenin yaratılmasıdır.
Ulaşım Sistemi	Trafik sorununu ve yoğunluğunun azaltılması için bisiklet, otobüs ve raylı sistemler geliştirilmektedir. Bisiklet kullanımına önem verilmekte Nüfusun %70'i bisiklet kullanmaktadır.	Dünyada en yüksek bisiklet kullanımı. Bisikletlere yönelik özel ulaşım sistemleri, yollar tasarlanmaktadır.	Bisiklet yolları, yay geçitleri, elektrikli araç kullanımı gibi alternatif ulaşım araçları ve sistemleri geliştirilmesi planlanmaktadır.
Amaç	Dünyadaki en işlevsel şehir olması, Özgün kimliği ile yaşayan ve büyüyen, Hızlı ve değişen ritme çabuk ayak uyduran, kültürlü , örgütsel, İklim değişikliğine karşı sorumluk almış, Yaşanılabilir, güvenli ve toplumsal refahı gözetan bir şehir olması	Kentsel mekanlarda günlük hayat koşullarının geliştirilmesi, Kentsel mekânların her gün yapılacak aktiviteler için düzenli yer ayarlaması, Kent mekanının toplumun bütün paydaşlarının katkıları ile daha yaşanabilir bir yer olması, Kullanıcıların mekanı aktif olarak kullanmaya davet edilmesi, Yeşil kent sisteminin oluşturulması, Esneklik ve yaratıcılığın geliştirilmesi, Özgün kentsel mekanların planlanması, Kentin özgün kimliğinin geliştirilmesi, Kent kullanıcılarına ve onların taleplerine yönelik mekanların tasarlanması	Fonksiyonel kentsel yeşil mekanların oluşturulması Yerleşimde yaşayan genç ve yaşlı nüfus arasında ortak mekan kullanımının sağlanması, Yeşil bağlantıların yapılması, Mevcut bağlantıların güçlendirilmesi, Spor çeşitlerinin geliştirilmesi, Çevre farkındalık eğitimi ve doğal ortamda yer alacak yeni aktivitelerin geliştirilmesi, Çevre sürdürülebilirliğinin ve enerji optimizasyonunun sağlanması, Halkın kullanımına yönelik kaliteli, yeni mimari teknolojilerin geliştirilmesi,
Hedef		Kentsel mekanlarda vakit geçirme oranının %20 artış göstermesi, Mahalle yaşamının toplumun %90 ı tarafından daha canlı ve çekici olması, Vatandaşlarının kentin temiz olmasına dikkat etmeye başlaması, Yolculuk ve öğrenci gezilerinin %50sinin bisikletle yapılması, Vatandaşların %70inin bisiklet parklarından memnun durumda olması, Vatandaşların %75inin yeşil kent yaklaşımını benimsemesi,	Toplum sağlığını, eğitimi, kültürü, turizmi, enerji verimliliğini ve doğal kaynakları koruyarak kentsel bağlamda yaşam kalitesini geliştirmeyi hedeflemektedir.
Strateji		Kaynak israfının yok edilmesi, Kaynakların yeniden kullanımı ve kent halkının da içinde yer aldığı katılımcı bir sistem ile yeşil bağlantıların kurulması, Daha iyi ve dayanıklı iklim değerleri için yeni yeşil kentsel mekânların geliştirilmesi, Yeşil ekonominin gelişmesi, Tüketimi azaltmak	Sosyal toplumsal ilişkiler ve doğal ortam ile bağlantılı aktiviteler için ortak alanların geliştirilmesi, Kentsel mekânın kimliğini yeniden güçlendirilmesi
İklim Değişikliği Yaklaşımları	2030'a kadar gaz salınımını %60 oranında azaltmayı hedeflemektedir.	Karbon salınımını minimuma indirerek 2025 yılında Kopenhag şehrinin dünyanın ilk karbon nötr başkenti olması hedeflenmektedir.	
Uluslararası değerlendirmeler	2017 -Ekonomi İstihbarat Birimi yaşam kalitesi araştırması 9.ncu sıra 2017 –Mercer araştırması dünyada en güvenilir şehir sıralaması 2.nci sırada	2019 – Ekonomi İstihbarat birimi 9.ncu sırada bulunmaktadır. 2019 – Mercer yaşa kalitesi araştırması 8.nci sırada bulunmaktadır.	

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

3. YAŞAM KALİTESİ:KASTAMONU ÇATALZEYTİN ÖRNEĞİ

Yaşam kalitesi kavramsal çerçevesi bir üst bölümde incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde Kastamonu Çatalzeytin'inin içinde bulunduğu TR82 bölgesi konumu, sosyal, fiziksel ve ekonomik boyutların ile aktararak değerlendirilmiştir. Bu bölümde Çatalzeytin yerleşimini daha iyi anlamak için ilk olarak TR82 bölgesi üst ölçek analizler değerlendirilip, alt ölçek Çatalzeytin özelinde analizler yapılmıştır.

3.1 Tr82 Bölgesel Ölçek Hinterlandı Kapsamında Çatalzeytin

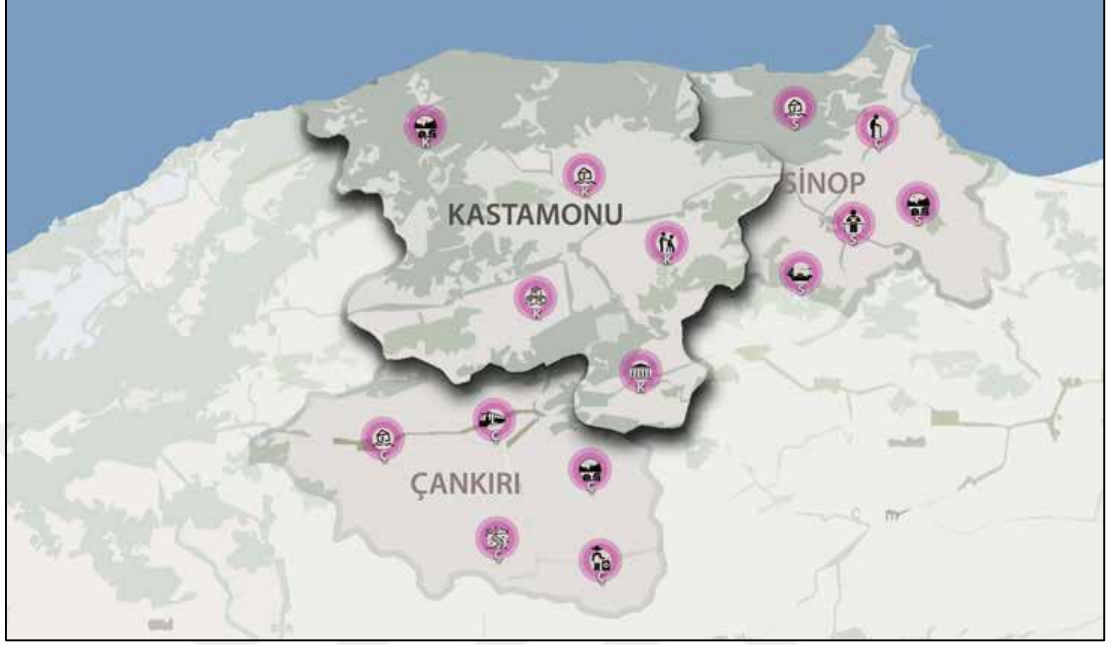
TR82 bölgesi Kastamonu, Sinop, Çankırı illerinin birleşimi ile oluşmaktadır. Çatalzeytin yerleşimini, sosyal dokusunu ve çevresel etkilerini anlayabilmek adına çalışma kapsamında Çatalzeytin ilçesinin içinde bulunduğu TR82 bölgesi incelenmiştir. Bu kapsamda Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansının hazırladığı TR82 Düzey 2 Bölgesi (Kastamonu , Çankırı ve Sinop İlleri) Bölge Planı 2014-2023 çalışması incelenmiştir. Veriler yıllar bazında güncellenerek analiz çalışmasına dahil edilmiştir.

Şekil 3.1 : TR 82 Bölge Haritası

Kaynak: (KUZKA, 2013b)

Bölgelerin oluşturulması illerin belirli benzerlik ve ortak paydaları doğrultusunda olsa da kendi içlerinde karşılaştırıldığında sosyal, ekonomik fiziksel ve coğrafi açıdan farklılıkları bulunmaktadır.

Şekil 3.2 : TR82 Bölgesinde Kastamonu'nun Konumu
Kaynak: (Olgun, Cantimur, Hasgöl, Turgur, & Ergün, 2015)

Kastamonu 13.152 km² yüzeyölçümüne sahiptir. Kuzeyde Küre dağları, güneyde Ilgaz dağları arasında yer almaktadır. İl kuzeyde Karadeniz sahilinde 170 km kıyı şeridine sahiptir. Karadeniz'e kıyı olmasından dolayı kıyı kesiminde Karadeniz iklimi, iç kesimlerde ise karasal iklim hakimdir.

Çankırı ili 7.490 km² yüzeyölçümüne sahiptir. Batı Karadeniz ve Kızılırmak havzaları arasında bulunmaktadır. İlde karasal iklim hakimdir. TR82 bölgeleri arasında Karadeniz'e kıyısı olmayan tek ilçedir. Kuzey kısmında bulunan Ilgaz dağları ilde Karadeniz ikliminin hakimiyetini engellemektedir. İl sınırları içinden geçen Kızılırmak nehri tarım arazilerinin sulanması ve tarım faaliyetlerinin gelişmesine etki etmektedir.

TR82 bölgesinin üçüncü ili Sinop'tur. İl 5.791 km² yüzeyölçümüne sahiptir. İlin Kastamonu kıyı şeridi devamında 175 km'lik kıyı şeridi bulunmaktadır. İl genelinde Karadeniz iklimi ve iç kesimlere doğru bozkır iklimi hakim olmaktadır. Diğer illere kıyasla deniz seviyesi 50 m ile en düşük ildir.

3.1.1 Sosyo Kültürel Yapı

➤ Nüfus

TR 82 bölgesinde ilçeler dağılımına baktığımızda Kastamonu 20, Çankırı 12, Sinop ise 9 ilçeden oluştuğu görülmektedir. İllerdeki ilçe dağılımları yüzölçümleri ile doğru orantılıdır. Bölge içinde en düşük 5791 km² yüzölçümü ile Sinop ilidir. Devamında Çankırı ili 12 ilçe ve 7490 km² alan ile ikinci sırada yer almaktadır. TR82 bölgesi içinde Kastamonu ili yüzölçümü, köy ve ilçe sayısı ile birinci sırada yer almaktadır. Çizelge 3.1’de ilçe ve köy sayıları verilmiştir. Kastamonu’ya bağlı köylerin büyük bir kısmı orman köyleridir. İlin coğrafi yapısı engebeli olduğundan altyapı ve hizmet sistemlerinin maliyeti artmakta ve gelişmelerinde aksaklıklar yaşanmaktadır.

Çizelge 3.1 : TR82 2018 İlçe ve Köy Sayıları

İl Adı	İlçe Sayısı	Köy Sayısı	Yüzölçümü (km ²)
Kastamonu	20	1055	13.152
Çankırı	12	372	7.490
Sinop	9	466	5.791

Kaynak: (TÜİK,2019)

TR82 ADNKS baz alınarak nüfus verileri incelenmiştir. Bölge içinde dağılıma baktığımızda 383.373 nüfus ile Kastamonu ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada 219.733 nüfus ile Sinop ve üçüncü sırada 216.362 nüfus ile Çankırı gelmektedir. Üç bölgenin toplamı 1 milyon nüfusu aşmayan tek 2 düzey bölgesidir. Göç ile birlikte mevcut nüfus değerleri yıllar bazında bakıldığında düşüş yaşamaktadır.

Çizelge 3.2 : TR82 Bölgesi 2018 Kent ve Köy Nüfusları

İl Adı	Toplam Nüfus	Köy Nüfusu	Kent Nüfusu
Kastamonu	383.373	150.703	232.670
Sinop	219.733	90.308	129.425
Çankırı	216.362	72.475	143.887

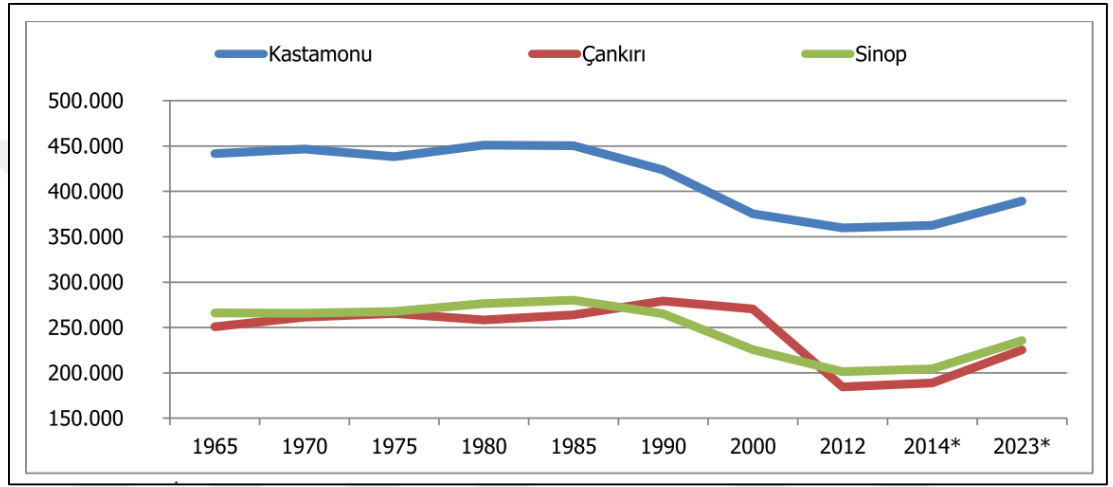
Kaynak: (TÜİK,2019)

Kastamonu ve Çankırı toplam nüfusa kıyasla köy ve kent nüfusları belli bir orantıya sahip iken Sinop ilinde kent nüfusu köy nüfusuna kıyasen düşük olduğu görülmektedir. Çizelge3.2’de köy ve kent nüfusları verilmiştir. Son yıllarda iller genelinde kent nüfusunda artış gözlemlenirken kır nüfusunda düşüş yaşanmaktadır.

Genel olarak kır ve kent nüfus yoğunluklarına baktığımızda Türkiye genelinde TRA1 Erzurum- Erzincan-Bayburt bölgesinden sonra en düşük yoğunluğa sahip bölgedir.

TR82 bölgesi yanlış sanayileşme politikaları, yaşam ve çevre şartlarının yetersizliğinden dolayı iç göçten en çok etkilenen bölgelerden biridir. Özellikle kır ve genç nüfusunda iç göçlere bağlı azalma yaşamıştır. Çizelge 3.3'te yıllara göre nüfus değişimi göstermektedir.

Çizelge 3.3 : 1965-2023 Nüfus Değişimi

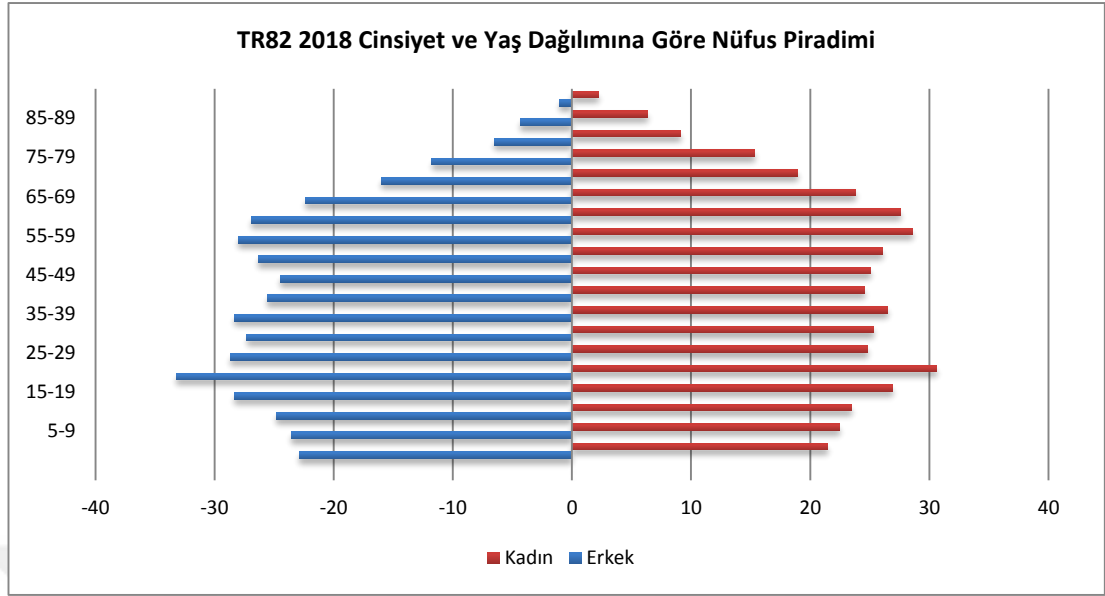

Kaynak: (KUZKA, 2013b)

Bölge planında yapılan projeksiyon dikkate alındığında nüfusun bölge içinde zamanla artış yaşayacağı belirtilmektedir. Bunun en büyük nedenlerinden biri bölgede yapılması planlanan yatırımlar ile beraber iş imkanlarının artacağı ve buna bağlı olarak nüfusun tekrardan yükselmeye başlayacağıdır.

Çizelge 3.4'te TR82 nüfus piramidine baktığımızda üst kısım ve alt kısım arasında ciddi bir fark bulunmamaktadır. İş imkanlarının ve yaşam koşullarının sınırlı sayıda olması genç nüfusun buradan göç etmesini etkilemektedir. Bölgede yaşlı nüfusun artması ve gelişmenin bu yönde olması yaşlı bağımlılık oranı artırmaktadır. Yapılan araştırmalar kapsamında Sinop Türkiye'deki en yaşlı iller sıralamasında 1.nci sırada yer almaktadır.

Çizelge 3.4 : 2018 TR82 Cinsiyet ve Yaş Dağılımına Göre Nüfus Piramidi

Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.)

Çatalzeytin özelinde yapılacak çalışmalarda nüfus yapısı dikkate alınarak eylemlerin belirlenmesi gerekmektedir. Yerleşimin gelişmesine etki edecek ve orada yaşayan toplumun taleplerini karşılayabilecek seviyede projelerin yapılması gerekmektedir.

➤ Göç:

İş olanaklarının azalması, toplumsal taleplerin karşılanmasında yetersizlik, hizmet ve altyapı olanaklarının yetersiz kalması ve en önemlisi ekonomik gelirde düşüş göçün en önemli etkenlerindendir. Türkiye genelinde 1950'ler ile başlayan iç göç TR82 bölgesini de etkilemiştir. Kır ve kent nüfusu en fazla İstanbul, Ankara, İzmir, Samsun ve Bursa' göç etmiştir. Göçle beraber bölgede ciddi nüfusta azalma ve buna bağlı olarak ekonomik ve sosyal yapıda düşüş yaşanmıştır. Fiziksel çevre de nüfus yoğunluğunun azalması ile birlikte köhnemeye, kullanılmamaya ve özelliklerini yitirmeye başlamıştır.

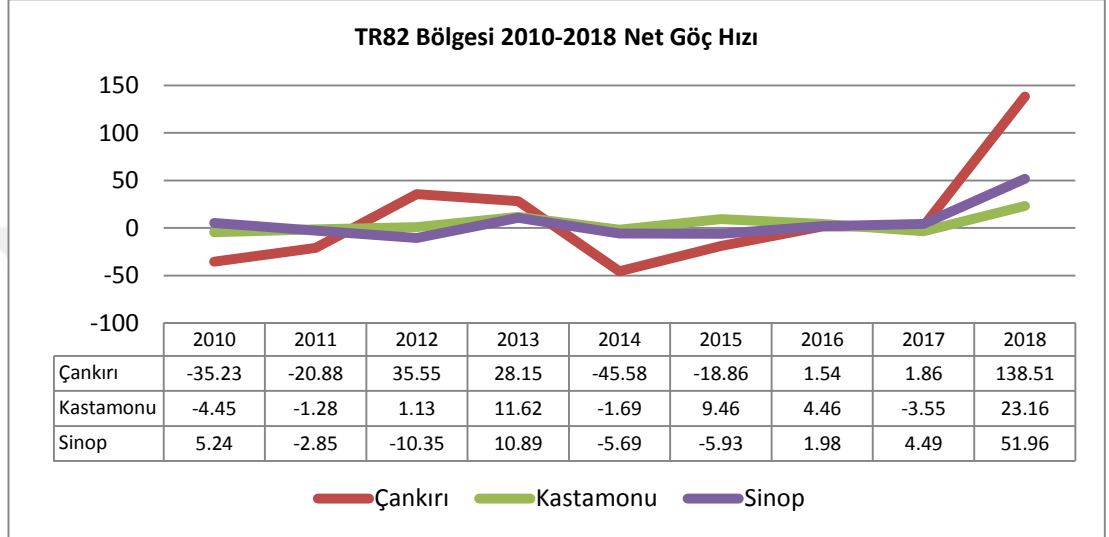
Çizelge 3.5 : TR82 Bölgesi Yıllar Bazında Net Göç Hızı

	1975-1980	1980-1985	1985-1990	1995-2000
Kastamonu	-26,5	-26,9	-66,1	-32,8
Çankırı	-59,2	-38,1	-61	-18,3
Sinop	-32,6	-38,4	-88,7	75,7

Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.)

TR82 bölgesi göç verilerine baktığımızda 1975-2000 yılları arasında en fazla göçün yaşandığı görülmektedir. Çizelge 3.5’te yıllara göre net göç hızı verilmiştir. Bu değerler 1985-1990 yılları arasında en yüksek noktaya ulaşmıştır. İstanbul, Ankara, İzmir, Samsun ve Bursa illerinde sanayinin gelişmesi, artan iş olanakları bölgede nüfus göçünü arttırmıştır. Göç ile birlikte bölgede özellikle genç nüfusta düşüş yaşanmıştır. İller bazında bakıldığında en yüksek göç hızı Çankırı’da görülmektedir.

Çizelge 3.6 : TR82 Bölgesi 2010-2018 Yılları Net Göç Hızı

Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.)

2010 yılı ve sonrasına baktığımızda bölgede nüfus göç hızının azalmaya başladığını görmekteyiz. Bölgede üniversitelerin kurulması, iş olanaklarının artması ve sosyal hayatın gelişmesi illerin göç vermesini önlemiştir. İllerin gelişmesi ile birlikte yerleşimlerin göç alınmaya başladığı görülmektedir. Özellikle Çankırı ili 2018 yılında göçü pozitif değere çeviren yerleşim olmuştur. Çizelge 3.6’da 2010-2018 net göç hızı bilgileri bulunmaktadır.

Göç ve yaş yapısı dikkate alındığında bölgede emekli nüfusun bölgeye geri göç ettiği görülmektedir. Bölgede çalışma çağındaki nüfus iş imkanları yüksek illere göç edip, emeklilik durumlarında tekrar geri memleketlerine döndükleri görülmektedir. Genç nüfusun bölgeye göç etmesi de üniversiteler ile sağlanmaktadır.

➤ Eğitim

Bölgenin eğitim yapısına baktığımızda Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. TR82 bölgesinde nüfusun %7’si okuma-yazma bilmemektedir. 2012 KUZKA TR82 bölge planı Tük verilerine baktığımızda bu oran Kastamonu’da

%8,4, Çankırı'da 5,8 ve Sinop'ta 5,6'dır. 2012 Türkiye okuma yazma bilmeyen nüfus %4,1'dir (KUZKA, 2013b)

Bölgenin eğitim düzeyine baktığımızda ilkokul, ilköğretim ve ortaokul mezunlarının toplamı nüfusun % 68,91 oluşturmaktadır. Lise mezunu oranı %15,55, yükseköğretim ve üniversite mezun oranı %6,80'dir. Kastamonu iline baktığımızda eğitim seviyesi bölgenin eğitim değerleri ile benzerlik göstermektedir. İlkokul, ilköğretim ve ortaokul mezunlarının oranı %50,1'dir. Lise mezunu oranı %15,10 ve yükseköğretim, üniversite mezun oranı %6,58'dir (KUZKA, 2013b).

TR82 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı 2014-2023 raporunda eğitim düzey oranlarının 2023 yılına kadar bölgede yapılacak eğitim projeleri ile yükselteceği öngörülmektedir.

TR82 bölgesinde bir diğer önemli konu taşınmalı eğitim sistemidir. Özellikle Kastamonu'da bu sayı oldukça yüksektir. 2012 Bölge Planı verilerine göre 10.221 öğrenci taşınmalı eğitim görmektedir. İldeki dağınık yerleşme ve küçük orman köylerinin olması taşınmalı eğitimde sayıyı arttırmaktadır.

Çizelge 3.7 : TR82 Bölgesinde Üniversite Bilgileri

	Fakülte	Enstitü	Yüksekokul	Öğrenci
Kastamonu	13	3	16	27469
Sinop	9	2	11	11488
Çankırı	8	5	6	12.983

Kaynak: (URL - 9; URL - 10; URL - 11)

Bölgenin kalkınması ve gelişmesi adına üç ilde de 2006-2007 yılları arasında üniversiteler kurulmuştur. İlçelerin gelişmelerini sağlamak için yüksekokulların birçoğu ilçelerde bulunmaktadır. Bölge planı kapsamında 2023 yılı için üniversitelerin fakülte, bölüm, akademik kadronun gelişmesi planlanmaktadır.

➤ Kültür ve Sanat

TR82 bölgesi hem Bizans hem Osmanlı döneminde önemli yerleşimi barındırmaktaydı. Özellikle Kastamonu'da hem Bizans hem Osmanlı dönemine ait yapılar bulunmaktadır. Bizans döneminde kale, Osmanlı döneminde de saat kulesi önemli yapıları teşkil etmektedir. İl merkezi dışında ilçelerde de önemli kültürel değerler bulunmaktadır. Taşköprü, İnebolu, Küre ve Abana'nın belirli mahalleleri kentsel sit alanı olarak korunmaktadır. Bunun dışında Kastamonu'da tescillenmiş

1.686 taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır. Özellikle Kastamonu’da tescil edilen konaklar sayının artmasına neden olmaktadır. Kastamonu genelinde konaklar tescil edilirken bu durum Çatalzeytin’de yapılamamıştır. Çatalzeytin’de bulunan taşınmaz kültürel miras yapıları kurul tarafından tescil edilmemiştir. Bu durum sonucunda köhnemeye yüz tutmuş yapılar iyice yıpranarak değerlerini yitirmeye başlamıştır.

Sit alanlarına baktığımızda Sinop ilinde en fazla sit alanı bulunduğu görülmektedir. Özellikle arkeolojik sit alanlarının sayısının yüksek olması geçmişte Sinop limanının önemli bir konumda olduğunu göstermektedir. Çizelge 3.8’de iller bazında sit alanı bilgileri verilmiştir.

Çizelge 3.8 : TR82 İl Genelinde Sit Alanları 2018 ⁽²⁸⁾

	Kastamonu	Çankırı	Sinop
Sit Alanları			
Arkeolojik Sit Alanı	162	144	251
Kentsel Sit Alanı	4	1	1
Tarihi Sit Alanı	2	2	
Kentsel Arkeolojik Sit Alanı	1		
Karma Sit Alanları			
Tarihi Ve Kentsel Sit Alanı	1		
Arkeolojik Ve Kentsel Sit Alanı			3
Çakışan Sit Alanları(Doğal Sit İle)			
Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı	3	1	1
TOPLAM	173	148	256

Kaynak: (URL - 12)

TR82 bölgesinde toplamda 5 müze bulunmaktadır. Bunların 2’si Kastamonu’da, 2’si Sinop’ta diğer 1 tanesi ise Çankırı’da bulunmaktadır. Ziyaretçi sayılarına baktığımızda ilk sırada 168.973 kişi ile Sinop gelmektedir. Kastamonu 26.992 kişi, en az ziyaretçi ise Çankırı’da bulunmaktadır. Müze ve ziyaretçi değerleri Türkiye geneli ile kıyaslandığında düşük kalmaktadır. Bölge planında müze ve ziyaretçilerin artırılmasına yönelik stratejiler geliştirildiği görülmektedir.

Sinema ve tiyatro salonları sayılarına baktığımızda TR82 bölgesinin yeterli düzeyde gelişmediğini görmekteyiz. Kastamonu’da 10, Sinop’ta 2, Çankırı’da 6 tane sinema salonu bulunmaktadır. Bu sayılar Türkiye ortalamasının oldukça altında kalmaktadır.

Sinema ve tiyatro salonlarının ilçelere göre dağılımına baktığımızda birçok ilçede salon olmadığı görülmektedir. Çatalzeytin’de tiyatro ve sinema salonu olmayan ilçeler arasındadır. Sinema ve salon bilgileri çizelge 3.9’da verilmiştir.

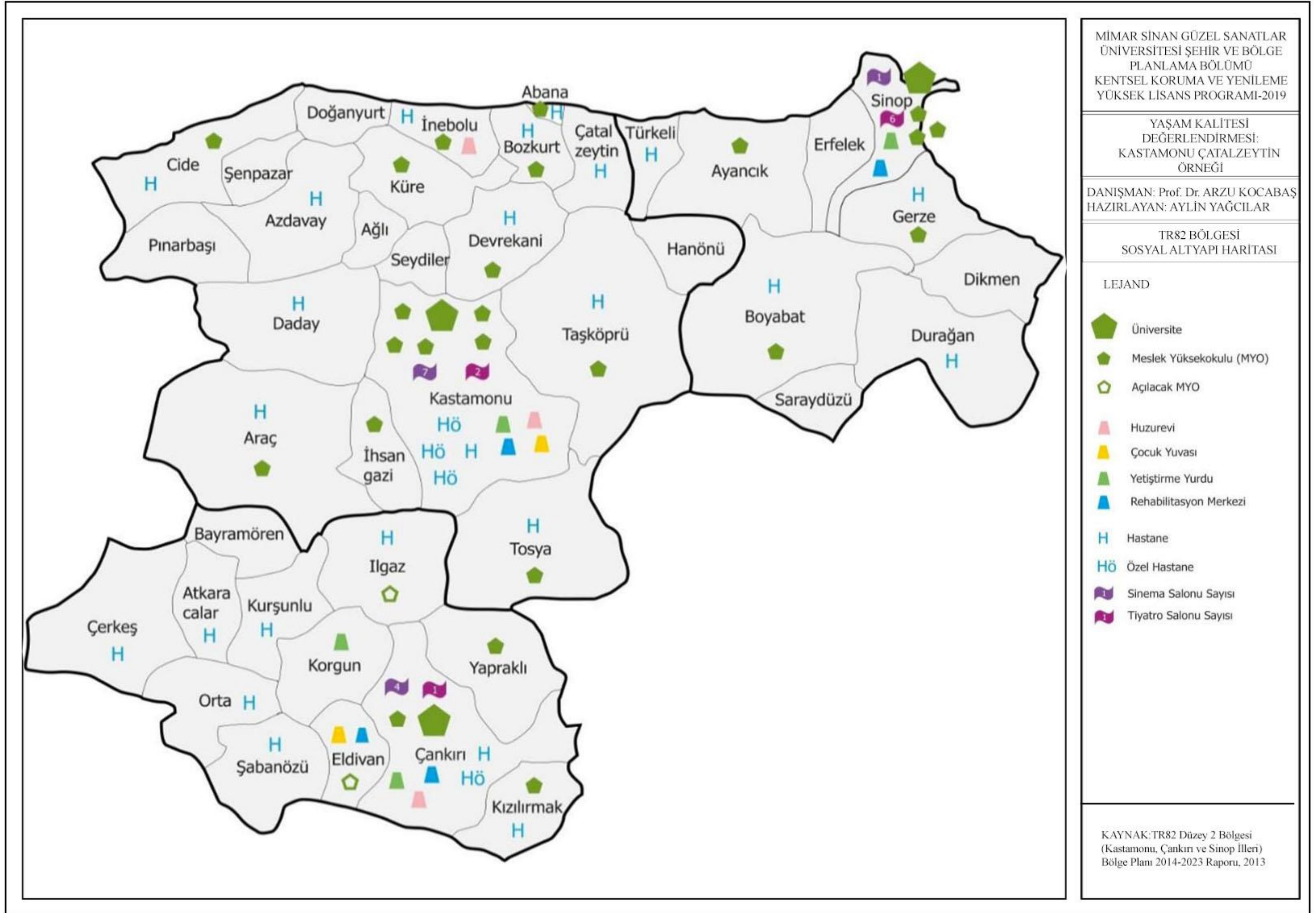
Çizelge 3.9 : Sinema Salonu, Koltuk, Gösteri ve Seyirci Sayısı, 2018

	Kastamonu	Sinop	Çankırı
Film Sayısı	422	156	128
Koltuk Sayısı	996	243	456
Salon Sayısı	10	2	6
Seyirci Sayısı	186991	58189	65623

Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

Tiyatro salonları da sinema salonları gibi bölge ve iller genelinde yetersiz kalmaktadır. Özel ve devlet tiyatrolarının turne zamanlarındaki sergiledikleri oyunlar talep görmektedir. Buradan yola çıkarak iller ve ilçeler genelinde potansiyel seyirci olduğunu fakat yetersiz altyapıdan dolayı geri kaldığını görmekteyiz.

Aşağıda şekil 3.2 ‘de KUZKA tarafından hazırlanan TR 82 bölgesi sosyal altyapı haritası bulunmaktadır. Harita bilgileri değerlendirildiğinde TR82 bölgesinde sosyal altyapı bakımında ilçe merkezlerinin en çok geliştiği görülmektedir. Özellikle Kastamonu merkez TR82 bölgesinde sosyal altyapının en geliştiği yerleşimdir. Diğer ilçe merkezleri ikinci ve üçüncü sırada gelmektedir.

Şekil 3.3 : TR82 Bölgesi Sosyal Altyapı Haritası
Kaynak: (KUZKA, 2013b)

KUZKA tarafından yapılan TR82 Düzey 2 Bölgesi (Kastamonu , Çankırı ve Sinop İlleri) Bölge Planı 2014-2023 raporunda sosyo kültürel yapıya yönelik amaç ve hedefler belirlenmiştir. Bu kapsamda amaç “sosyal refahın sağlanması”dır.

Hedef 1: Sivil Toplum Bilincinin ve Ortak İş Yapma Kültürünün Geliştirilmesi

- 1.Strateji: *STK'ların kurumsal kapasiteleri artırılacaktır*
- 2.Strateji: *Karar alma süreçlerine STK'ların daha fazla katılımı sağlanacaktır*
- 3.Strateji: *Kadınların STK'lara aktif katılımları artırılacaktır*
- 4.Strateji: *Kooperatiflerin kurulması ve mevcut kooperatiflerin daha aktif hale getirilmesi teşvik edilecektir*

Hedef 2: Beşeri Kaynakların Geliştirilmesi

- 1.Strateji: *Üniversitelerin altyapıları tamamlanacaktır.*
- 2.Strateji: *Üniversitelerin ulusal ve uluslararası faaliyetlere katılımı arttırılacaktır.*
- 3.Strateji: *Hayat boyu öğrenme faaliyetleri desteklenecektir.*
- 4.Strateji: *Yurt yatırımları teşvik edilecektir.*

Hedef 3: Sağlık Hizmetlerinin Niceliğinin ve Niteliğinin Artırılması

- 1.Strateji: *Yeni özel ve kamu hastanelerin kurulması teşvik edilecektir.*
- 2.Strateji: *Hastanelerin hizmet kalitesinin artırılması sağlanacaktır.*
- 3.Strateji: *Yaşlılara ve engellilere yönelik sağlık hizmetleri yaygınlaştırılacak ve bu hizmetlere yönelik altyapı yatırımları teşvik edilecektir*

Hedef 4: Kültür, Sanat ve Spor Altyapısının Geliştirilmesi

- 1.Strateji: *Tiyatro salonları kurulması*
- 2.Strateji: *Sinema salonları kurulacak ve mevcut salonların hizmet kalitesi teşvik edilecektir artırılacaktır.*
- 3.Strateji: *Müzeler kurulacak ve mevcut müzelerin turist çekme kapasiteleri artırılacaktır.*
- 4.Strateji: *Kültür ve sanat etkinlikleri (çocuk tiyatrosu, sirk, tiyatro günleri, gezici tiyatro) düzenlenerek halkın farkındalığı arttırılacaktır*

Hedef 5: Çalışma Hayatı ve İş Ortamının İyileştirilmesi (KUZKA, 2013b)

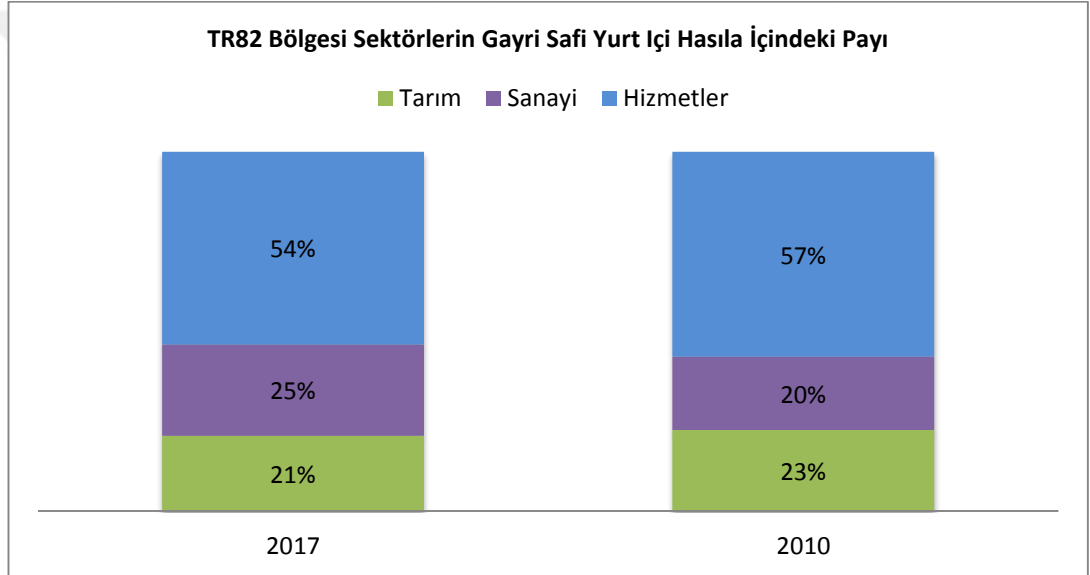
3.1.2 Ekonomik Yapı

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) sıralaması Kalkınma Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Son araştırma 2013 yılında yapılmıştır. İllerin sosyo-

ekonomik gelişmişlik sıralaması kapsamında Kastamonu 47.nci, Sinop 51 ve Çankırı 54.üncü sırada yer almaktadır. İllerin kademelerine baktığımızda Kastamonu 4.üncü, Sinop ve Çankırı 5.nci kademe iller arasında bulunmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2013).

TÜİK verilerine göre TR82 bölgesi Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla değerlerine baktığımızda bölge 26.704 TL ile diğer yıllara kıyasla gelişme gösterdiği görülmektedir. TR82 bölgesi 2013 araştırma verileri Düzey 2 gelişmişlik sıralamasına göre 19 sırada yer almaktadır. Çizelge 3.10'da sektörlerin GSYH payları yer almaktadır.

Çizelge 3.10 : TR82 Bölgesi Sektörlerin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Payı 2010-2017

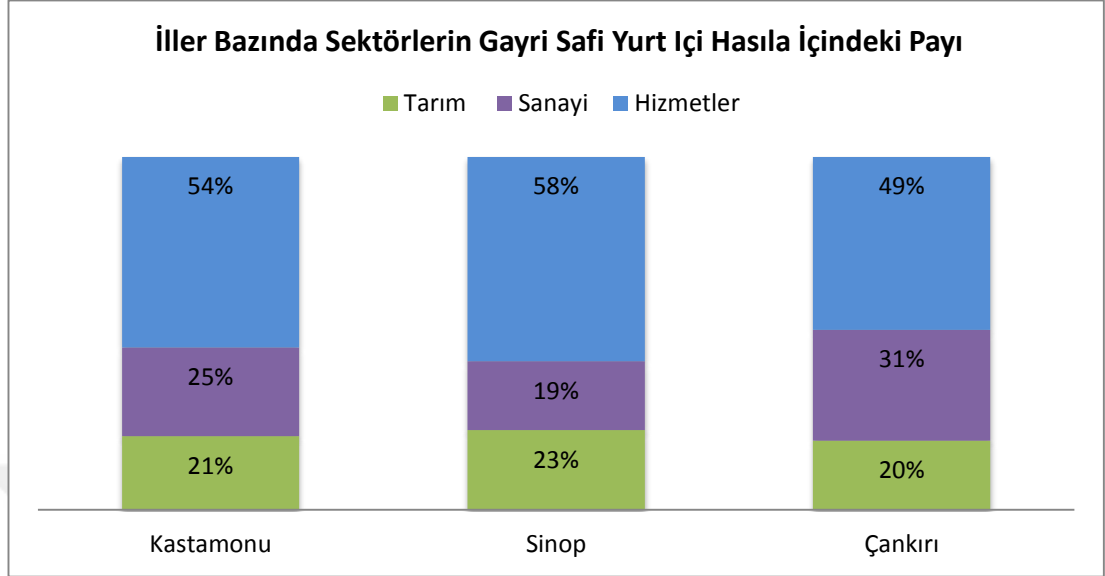
Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

Bölgenin sektörel dağılımına baktığımızda tarım %21, sanayi %25 ve hizmetler sektörü %54 paya sahip olduğu görülmektedir. 2010 yılından bu yana tarım sektörünün payında düşüş yaşanırken sanayi ve hizmetler sektöründe artış yaşandığı gözlemlenmektedir. Tarım sektörünün payının azalması ve diğer sektörlerin payının artması ekonomik gelişmeyi işaret etmektedir.

Çizelge 3.11'de İller bazında GSYH payı verileri bulunmaktadır. İller genelinde sektörel dağılıma baktığımızda Kastamonu hizmetler sektörü %54, sanayi %25 tarım %21 paya sahiptir. Hizmetler sektöründe en yüksek pay %58 ile Sinop ilinin olmaktadır. Kıyı yerleşimi ve limanın olması ilde turizme bağlı hizmetler sektörünün gelişmesini etkilemektedir. Sanayi sektörüne baktığımızda iller arasından en yüksek

pay %49 ile Çankırı'nın olmaktadır. Tarım sektöründe en yüksek payı da %23 ile Sinop almaktadır.

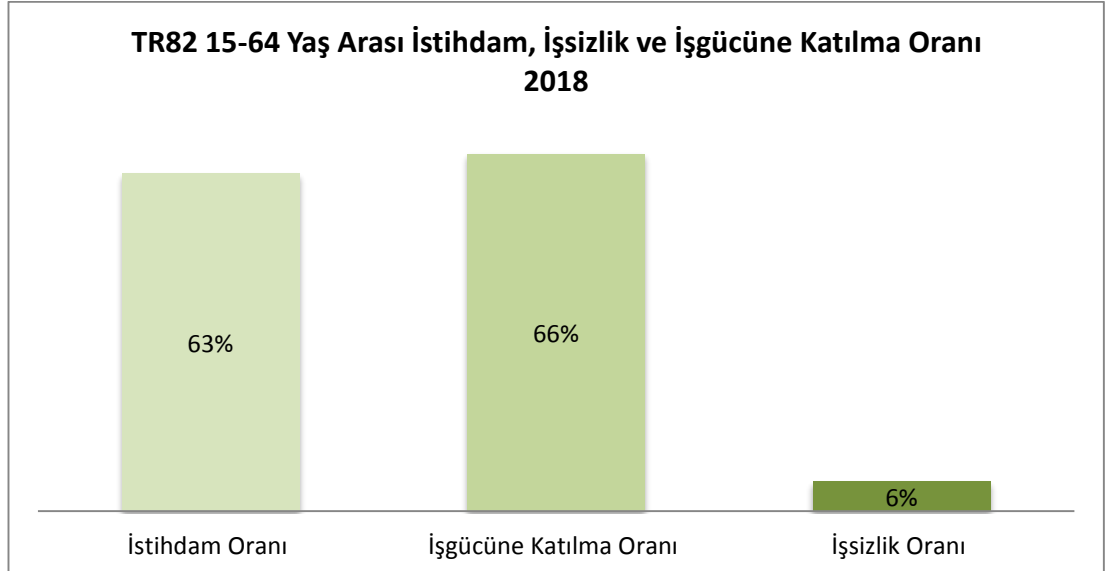
Çizelge 3.11 : İller Bazında Sektörlerin GSYH İçindeki Payı 2017

Kaynak: (TÜİK verileri kullanarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

İstihdam verilerine baktığımızda TR82 bölgesinde 15-64 yaş arası %63'lük bir paya sahip olduğu görülmektedir. Bölge genelinde nüfusun %6'sı işsiz statüsünde bulunmaktadır. Çizelge 3.12'de İşgücüne katılma oran bilgileri bulunmaktadır.

Çizelge 3.12 : TR82 15-64 Yaş Arası İstihdam, İşsizlik ve İşgücüne Katılma Oranı, 2018

Kaynak: (TÜİK verileri kullanarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

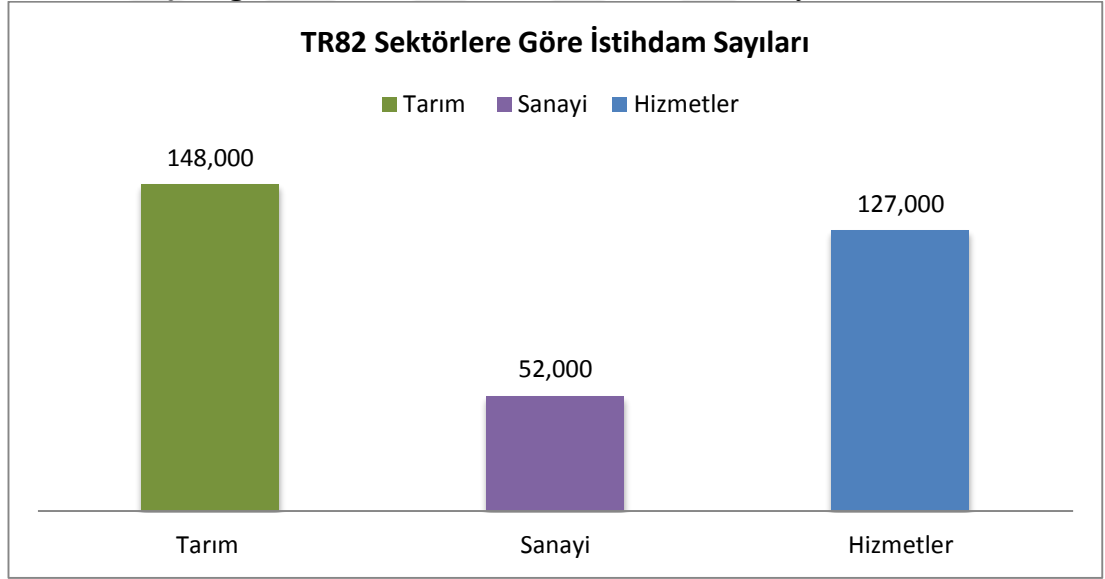
TÜİK 2013 sonrası istihdam verilerinin analizlerini farklı zaman serisi analizleri kullanılarak yapıldığı için KUZKA Bölge Planı 2014-2023 raporunda kullanılan

2013 verileri ile 2018 verileri karşılaştırılamaz durumda olmaktadır. Bir diğer önemli nokta 2013 verilerinde il ve ilçeler bütününde var olan veriler, 2018 yılı verilerinde sadece Türkiye ve TR82 düzeyinde ulaşılabilir. Bu durumda istihdam verileri bölge planından 2013 verileri dikkate alınarak incelenmiştir.

Yaşam koşullarının önemli göstergelerinden biri yoksulluk oranıdır. Bölgede gelir dağılımları arasında ciddi farklar görülmezken, yoksulluk oranının yüksek olduğu görülmektedir. TR82 bölgesi 2011 TÜİK verilerine göre nüfusun %13,8 yoksulluk sınırının altında kalmaktadır(KUZKA, 2013b).

Sektörler bazında istihdam verilerine baktığımızda TR82 bölgesinde 148.000 çalışan ile tarım sektörü en yüksek sayıya sahip olmaktadır. Kırsal nüfusun bölgede yüksek olması tarım sektörünün payının yüksek olmasını etkileyen faktörlerden biridir. Çizelge 3.13'te sektörler göre istihdam verileri verilmiştir.

Çizelge 3.13 : TR82 Sektörlere Göre İstihdam Sayıları 2018

Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

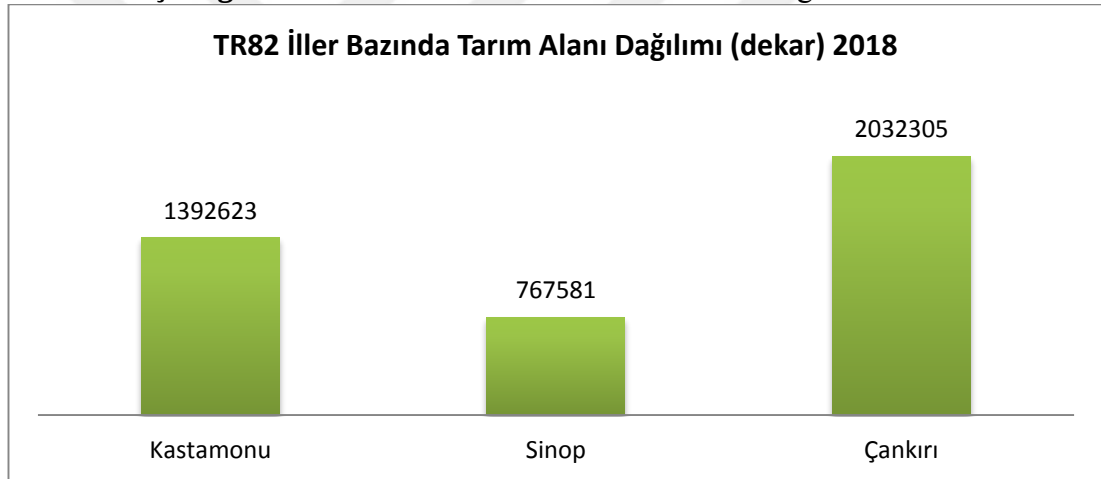
Tarım sektöründen sonra bölgede hizmetler sektörü önemli rol oynamaktadır. Özellikle turizm ve ticaret alt sektörleri hizmet sektörünün payını arttırmaktadır. Bölgede sanayi sektörü diğer sektörler kıyasen daha az gelişmiştir. Bunun nedenlerinden biri ulaşım, arazi ve genç işgücünün bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Orman alanları ve zengin orman ürünleri sanayi sektörünün alt sektörü olan imalat sanayinin gelişmesini etkilemektedir. Buna bağlı olarak sanayinin alt sektörü olan imalat sanayi gelişme göstermektedir.

➤ Tarım

TR 82 bölgesi Türkiye geneline bakıldığında tarım arazi varlığının az ve parçalı olduğu görülmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri bölgenin engebeli coğrafi yapısı ve orman varlığıdır. İklim ve coğrafi bölge koşulları bölgede farklı tarımsal üretiminin oluşmasını etkilemektedir. Kastamonu ve Sinop illerinde Karadeniz iklimi hakimiyeti orman alanlarının varlığının arttırırken, Çankırı ilinde karasal iklim hakimiyeti bozkır arazilerinin oluşmasını etkilemektedir.

Tarım arazilerinin parçalı ve dağınık olması toprağın işlenmesini ve modern tarım tekniklerinin kullanılmasını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca tarımsal işletmelerin gelişmesini engellemekte ve işletmeler küçük ölçekli aile işletmelerinden oluşmaktadır. Çizelge 3.14’te tarım alanı dağılım bilgileri verilmiştir.

Çizelge 3.14 : TR82 İller Bazında Tarım Alanı Dağılımı 2018

Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

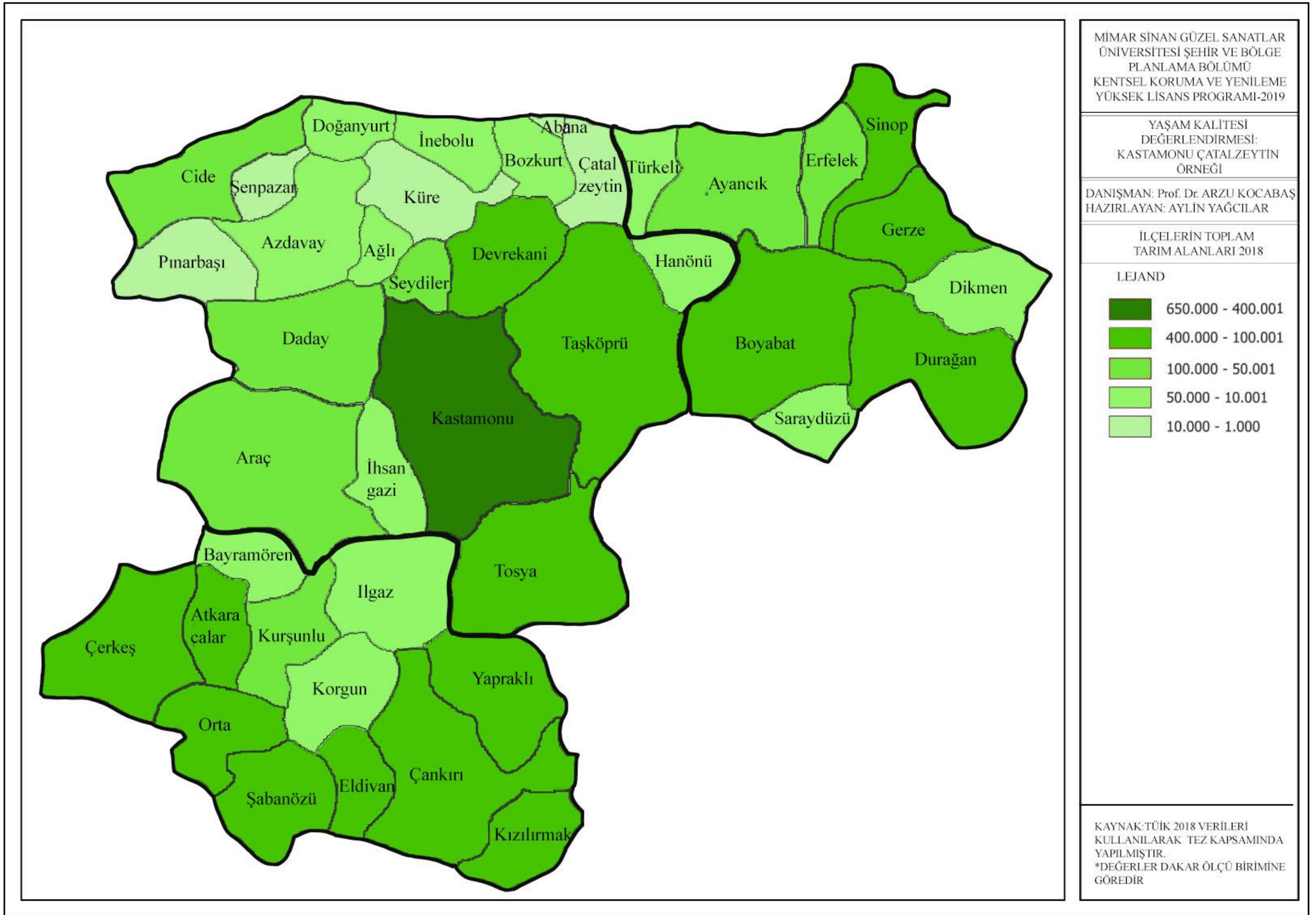
TR82 bölgesi TÜİK 2018 verilerine göre toplam tarımsal alan 4.192.509 dekar ile Türkiye tarım arazisinin %1,8ni oluşturmaktadır. İller bazında tarımsal alanların dağılımına baktığımızda Kastamonu tarla ve meyve alanları, Çankırı sebze alanları, Sinop ise tarla ve sebze alanları ile öne çıktığı görülmektedir. TR82 bölgesi tarım alanlarının ilçelere göre dağılımı Şekil 3.3’te Tarım alanı haritasında verilmiştir.

Tarım alanlarının ilçelere göre dağılımına baktığımızda en yüksek tarım alanı Kastamonu Merkezde bulunmaktadır. Sırasıyla Çankırı Merkez, Kızılırmak, Taşköprü vd. gelmektedir. En düşük tarım alanı 1.758 dekar ile Abana ilçesi olmaktadır.

Bölgede ormanlık alanların varlığı, tarım arazilerinin küçük ve parçalı olması bitkisel üretimi etkilemektedir. Üretimde en fazla payı tahıl ve yem bitkileri almaktadır. Tarla ürünlerine baktığımızda bölgede ilk sırada buğday, şekerpancarı, mısır, arpa ve patates gelmektedir. Ürün çeşitliliği bölge içinde farklılıklar göstermektedir. Kastamonu il geneline baktığımızda buğday, arpa, şekerpancarı, sarımsak, mısır ve patates üretildiği görülmektedir. Yapılan tarımsal üretimlerden yeterli verim alınamamaktadır. Bunun en büyük nedenlerinden biri tarım arazilerinin parçalı , küçük, coğrafi koşulların elverişsiz ve küçük işletmelerin geleneksel üretim yöntemleri ile tarımsal üretimi yapmasından kaynaklanmaktadır.

Bölge genelinde hayvancılığa baktığımızda tarım üretiminden daha verimli olduğu görülmektedir. Yem bitkilerinin yetersiz üretimi hayvancılığı olumsuz etkilemektedir. Tarımda uzmanlaşmanın olmaması hayvancılık üretiminin de sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Hayvancılıkta büyük baş hayvancılığı gelişmiştir. Büyükbaş hayvancılığın gelişmesi için en uygun iller Kastamonu ve Çankırı'dır. Küçükbaş hayvancılığına baktığımızda bölgede belli bir düzen olmadığı görülmektedir. Büyükbaş hayvancılığı küçükbaş hayvancılığına kıyasen bölgede daha geliştiği görülmektedir.

Büyük ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin yanında bölgede kanatlı hayvan, arıcılık, deniz ürünleri, süt ve süt ürünleri üretimi yapılmaktadır. Bölge genelinde sektörler bazında üretim kapasitesi ve yeterli uzmanlaşma olmadığı için üretim kalitesi ve hacmi büyümemektedir.

➤ Ormancılık

Bölgenin doğal yapısı ve iklim koşulları ormanlık alanlarının gelişmesini etkilemiştir. Orman alanları TR82 bölgesinin yarısından fazla alanı kaplamaktadır. Bölgenin iklim durumu, coğrafi ve toprak yapısı orman arazilerinin oluşması için elverişlidir. Tarım toprakları 5 yıllık süre boyunca işlenmediği takdirde orman arazisine dönüşmektedir.

TR82 bölgesinde iller düzeyinde orman alanların dağılımına baktığımızda Kastamonu 889 bin hektar, Çankırı 192 bin hektar, Sinop 354 bin hektar bölge genelinde ormanlık alana sahiptir (KUZKA, 2013b)

Orman alanlarının yoğunluğu bölgede ormancılık sektörünün gelişmesine etki etmiştir. Özellikle orman köylerinin sayıca fazla olması kırsal kesimde ormancılığın gelişmesine neden olmuştur. Bölge hem endüstriyel odun hem de yakacak odun üretimi ile Türkiye genelinde oldukça önemli bir paya sahiptir. Fakat bölgede yoğun orman varlığı ve ormancılık yeterli düzeyde gelişmediği için bölge potansiyelini tam olarak kullanamamaktadır.

➤ Sanayi

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanan ve bölge planında organize sanayi bölgeleri, sayıları ve istihdam bilgileri verilmektedir. Rapora göre bölgede 10 OSB ve toplamda 62 firma çalışmaktadır. Toplamda 4767 kişi istihdam edilmektedir. OSB’de yoğunluk olarak orman ürünleri, motor, metal, yapı malzemeleri ve gıda ürünleri imalatı yapılmaktadır. Kastamonu’da Merkez, Tosya ve Seydiler ilçelerinde OSB bulunmaktadır (KUZKA, 2013b).

Bölge genelinde 20 tane KSS bulunmaktadır. Bunlardan 15 tanesi Kastamonu’da, 1 tanesi de Çatalzeytin’de bulunmaktadır. Çatalzeytin’de bulunan KSS’de 44 işyeri ile %47,7 doluluk oranına sahiptir (KUZKA, 2013b).

Bölgede imalat sanayi altında öne çıkan sektörlerle baktığımızda orman alanlarının yoğunluğundan kaynaklı ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı olduğu görülmektedir. Devamında gıda ürünleri imalatı ve mobilya imalatı gelmektedir.

➤ Madencilik

Bölgenin maden potansiyeli yüksek ve çeşitlidir. TR82 bölgesinde 22 farklı maden türü bulunmaktadır. Tuğla kiremit kili, mermer, bakır, tuz bölgede kazanç sağlayan madenleridir. Fakat bu maden yatakları erişim imkanı ve altyapı olanaklarından dolayı yeterli verim sağlanamamaktadır (KUZKA, 2013b)

Mevcut problemlerin çözülmesi ve çıkarılacak madenlerin bölgede işlenmesi bölge için ciddi ekonomik fayda sağlayacaktır. Madencilik sektörünün gelişmesi bölgede ulaşım ve sanayi sektörlerini doğrudan etkilemektedir. Bu kapsamda madenciliğin gelişmesi bölgede sanayiye dayalı ekonomik gelişmeyi sağlayacaktır.

Kastamonu ili maden zenginliklerine baktığımızda bakır, çimento toprağı, kuvars ve feldspat madenleri öne çıktığı görülmektedir. İlçeler düzeyinde maden zenginliklerine baktığımızda; Küre ilçesi bakır; Azdavay ilçesi kömür, kaya gazı, mermer madenleri bulunmaktadır. Kastamonu il genelinde mermer yatakları da önemli yere sahiptir. Çatalzeytin, Araç, Daday ve Merkez ilçeleri mermer yataklarının en yoğun olduğu yerlerdir.

➤ Turizm

TR82 bölgesi turizm açısından oldukça yüksek potansiyele sahiptir. Bölgede farklı turizm türleri bulunmaktadır. Bunlardan kış turizmi, eko-turizm, deniz ve kıyı turizmi, inanç ve tarihi eser turizmi öne çıkan turizm türleridir. Potansiyele sahip fakat yeterli düzeyde gelişmemiş turizm kolları ise gastronomi turizmi, sağlık ve termal turizm, yayla turizmi, mağara turizmi, av turizmi, kongre turizmi, gençlik turizmdir. Yapılacak altyapı, ulaşım çalışmaları ve alternatif turizmin gelişmesine yönelik çalışmalar ile diğer turizm kollarında da gelişme sağlanacaktır.

Bölgede konaklama hizmetlerine baktığımızda hem bakanlık hem belediye belgeli turizm tesislerinin Türkiye ile kıyaslandığında çok düşük pay aldığı görülmektedir. Belediye belgeli tesis sayılarının bakanlık belgeli tesis sayılarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Belediye belgeli tesis sayısı 167 iken bakanlık belgeli tesis sayısı 45'tir. Çizelge 3.15'te Turizm ve belediye belgeli konaklama tesis istatistikleri bulunmaktadır.

Çizelge 3.15 : Turizm ve Belediye Belgeli Konaklama Tesis istatistikleri, 2019

	Bakanlık Belgeli Konaklama Tesis İstatistikleri						Belediye Belgeli Konaklama Tesis İstatistikleri		
	İşletme Belgeli			Yatırım Belgeli			Belediye Belgeli		
Şehir	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Kastamonu	23	811	1 615	2	155	312	71	1 572	3 584
Sinop	9	300	600	2	87	159	78	1 424	3 844
Çankırı	7	275	541	2	96	190	18	446	982
TR82	39	1 386	2 756	6	338	661	167	3 442	8 410
Türkiye	3 982	469 356	983 974	756	83 585	178 343	7948	232918	515876
	1,0%	0,3%	0,3%	0,8%	0,4%	0,4%	2,1%	1,5%	1,6%

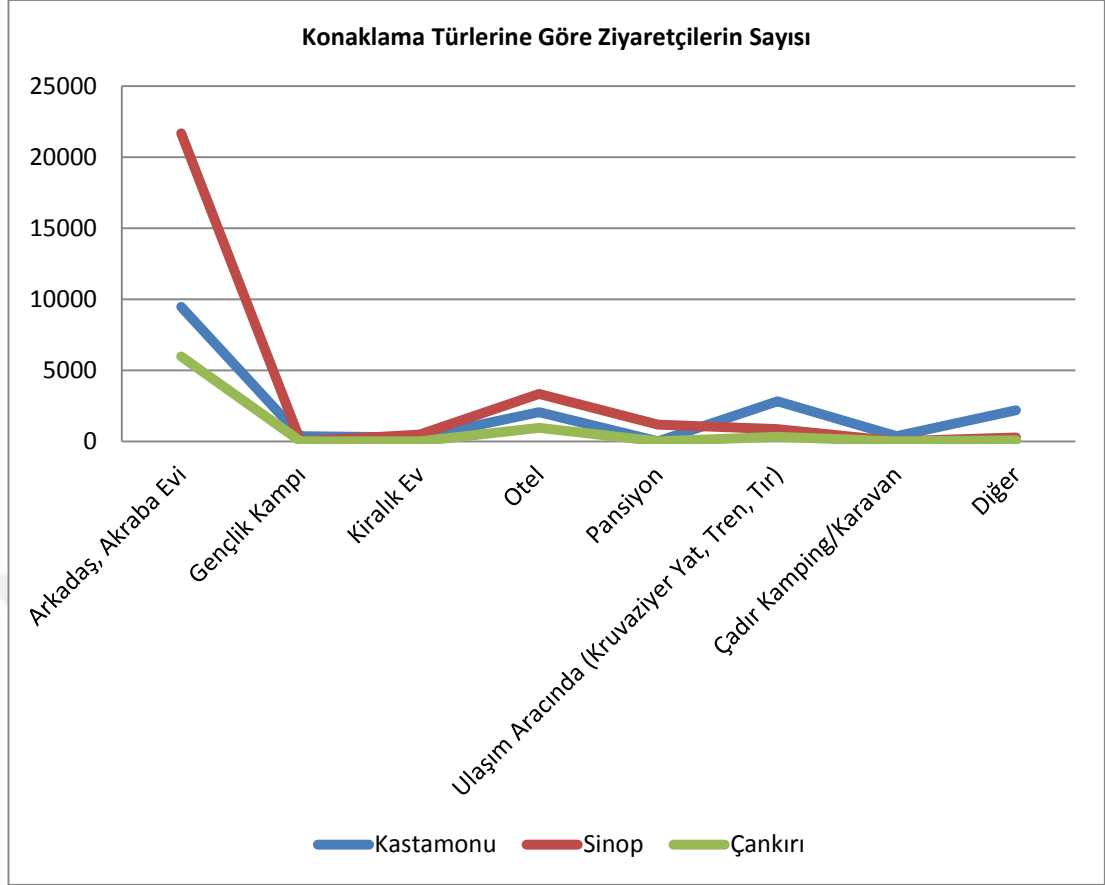
Kaynak: (Kültür ve Turizm Bakanlığı Tesis İstatistikleri, 2019)

Turizmin gelişmesinde önemli faktörlerden biri ulaşımdır. Bölgede açılan havaalanı ve karayollarında yapılan iyileştirmeler, yeni projeler doğrultusunda bölgede turist sayısında artış yaşanmıştır. Turist sayısının artması tesis sayısının artmasına ve turizm türlerinin gelişmesin etki etmektedir.

Konaklama türleri ziyaretçi sayıları tablosuna baktığımızda üç ilde arkadaş, akraba evi konaklama türü en yüksek çıkmaktadır. Bunun bir nedeni bölgede yabancı turistten çok yerli turist varlığıdır. Bölgede turizmin çok yönlü ve gelirin yükselmesi için yabancı turistleri bölgeye çekebilecek projelerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Genel ziyaretçilerin konaklama türlerine baktığımızda Sinop ilinde otel bazında konaklama sayısının diğer illere kıyasen yüksek olduğu görülmektedir. Kastamonu'ya baktığımızda en yüksek ziyaretçi konaklama değeri ulaşım araçlarında olduğu görülmektedir. Otelde konaklama ise ikinci sırada gelmektedir. Bu da gelen turistlerin bölgede fazla kalmadıkları günübirlik veya geçiş güzergahında olarak turizm aktivitelerine katıldıklarını göstermektedir. Konaklama türlerine göre ziyaretçi sayısı verileri Çizelge 3.16'da yer almaktadır.

Çizelge 3.16 : Konaklama Türlerine Göre Ziyaretçilerin Sayısı, 2018

Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

Turizm türe göre hedef kitle belirlenmeli ve bu doğrultuda projeler geliştirilmelidir. Hedef kitleye göre konaklama türleri ve kaliteleri belirlenmektedir. Bölgenin iklim koşulları, kültürel miras ve doğal çevre değerleri farklı turizm çeşitlerinin gelişmesi için önemli faktörlerdir.

➤ Ulaştırma

TR82 bölgesi ulaşım ağı sistemi coğrafi koşullardan dolayı bazı yerlerde geliştirilememiştir. Çankırı il geneli karayolu bağlantısı güçlü iken, Kastamonu merkez ilçe dışında diğer ilçelerin ulaşım bağlantısı zayıf kalmaktadır. Sinop iline baktığımızda Samsun karayolu bağlantısı güçlü iken Ankara kara yolu bağlantısı zayıf kalmaktadır.

Bölge diğer iller ile hem karayolu, hem denizyolu, hem de demir yolları bağlantıları bakımından yetersiz kalmaktadır. Bunun sonucunda da bölge yeterli düzeyde gelişme

kaydedememektedir. Özellikle Kastamonu ve Sinop kırsal alanı Türkiye genelinde erişimi en düşük olan bölgeler arasında yer almaktadır.

TR82 illerin üçünde e havaalanı bulunmaktadır. Kastamonu havaalanı 2013 yılında açılarak bölgenin ulaşım sisteminin gelişmesinde büyük paya sahiptir. Çankırı ve Sinop havaalanları ise yenilenerek kapasiteleri arttırılmıştır. Karayolları bağlantıları proje çalışmaları ile güçlendirilerek illerin diğer illere bağlantıları daha da güçlendirilmektedir.

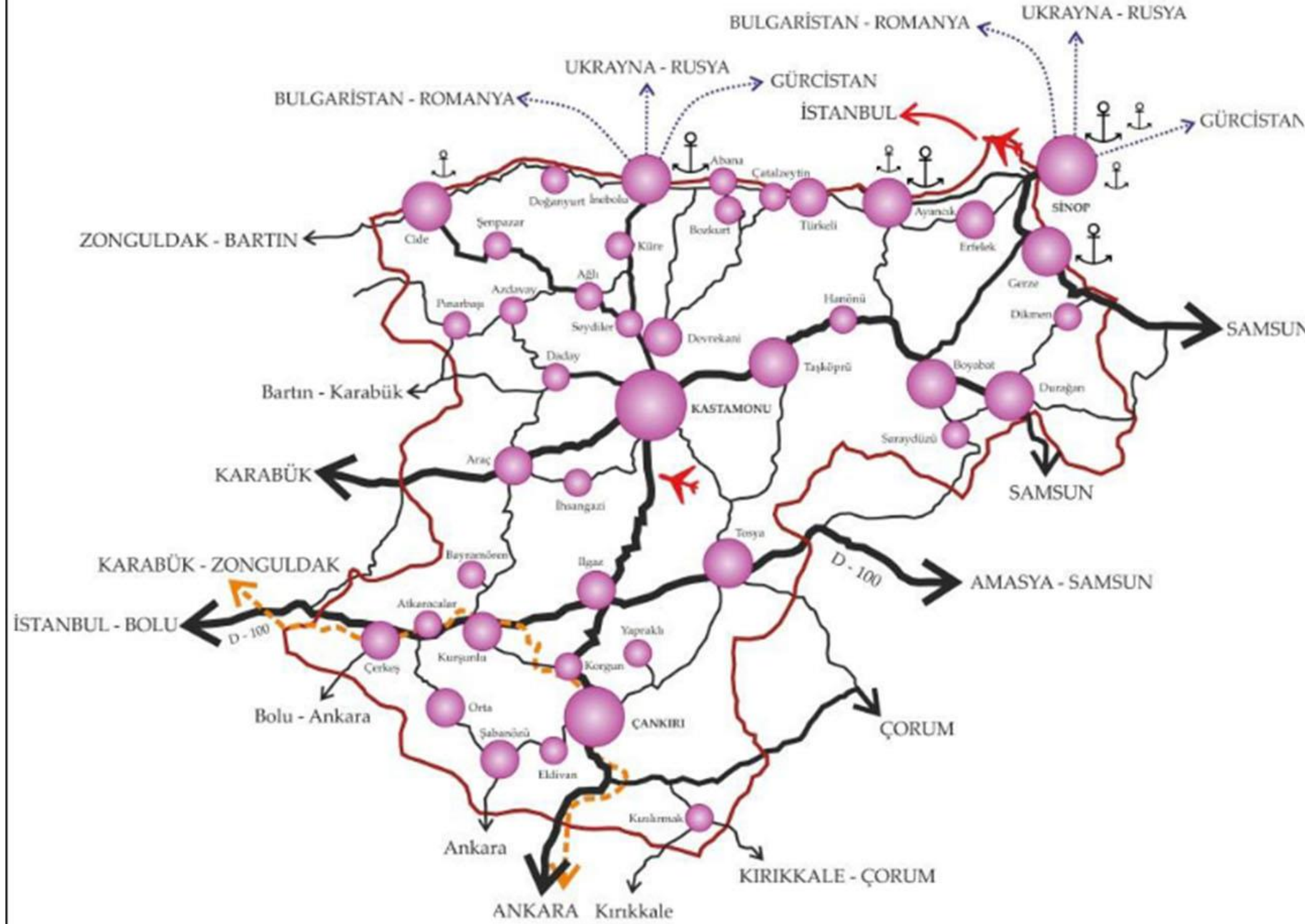
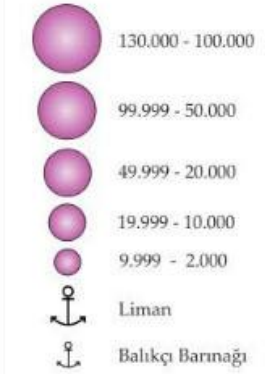
Demiryolu ulaşım ağına baktığımızda Çankırı'dan Ankara-Zonguldak demiryolu hattı geçmektedir. Hat Çankırı için yolucu ve yük taşımacılığında avantaj sağlamaktadır. Demiryolu ağı geliştiği takdirde bölgede ulaşım, taşımacılık ve özellikle sanayi sektöründe gelişme sağlanabilir.

TR82 bölgesi illerine baktığımızda Sinop ve Kastamonu'nun Karadeniz'e kıyıları bulunmaktadır. Bölgedeki limanlar çoğunlukla yük taşımacılığında kullanılmaktadır. Sinop merkez limanı yük taşımacılığın yanında yolcu ve kurvaziyer gemileri için kullanılmaktadır. Sinop limanı geliştirildiği takdirde yolcu sayısı arttırılabilir. Kurvaziyer gemilerinin limana gelmesi de turizm sektörü açısından önemlidir. Turizm ile ilişkilendirilerek bölgenin gelişmesine katkı sağlanabilir.

Şekil 3.4 KUZKA tarafından yapılan Ulaşım Ağı ve Nüfusa Göre Yerleşim Kademelenmeleri haritası bulunmaktadır. Haritaya baktığımızda Kastamonu merkez birinci kademe olurken, Sinop ve Çankırı merkezleri ikinci sırada yer almaktadır. Kıyıda gelişmesi planlanan bir diğer yerleşim yeri de İnebolu'dur. Yapılması planlanan liman ve demir yolu bağlantısı ile yerleşimin bölge planına göre gelişmesi planlanmaktadır.

İnebolu limanı bölgede yük taşımacılığı için önemli bir limandır. Limanda hem ihracat hem ithalat yapılmak üzere deniz taşımacılığı yapılmaktadır. Gerze ve Ayancık bölgede diğer yük taşımacılığı yapılan limanlardır. Kıyı boyunca altyapı geliştirildiği takdirde bölgeye hizmet veren yeni limanların yapılması mümkün olmaktadır.

LEJAND

Şekil 3.5 : Ulaşım Ağı ve Nüfusa Göre Yerleşim Kademelenmeleri
Kaynak: (KUZKA, 2013b)

KUZKA tarafından yapılan TR82 Düzey 2 Bölgesi (Kastamonu , Çankırı ve Sinop İlleri) Bölge Planı 2014-2023 raporunda ekonomik yapıya yönelik amaç ve hedefler belirlenmiştir.

Amaç: Sürekli Üreten, Birlikte Yükselen, Doğal Dokusuyla Fark Yaratan Kuzey Anadolu

Hedef 1: Sanayi Sektöründe Üretimin ve Katma Değerin Artırılması

- 1.Strateji: *Yeni işletmelerin kurulumu ve girişimcilik teşvik edilecektir*
- 2.Strateji: *İşletmelerin modernizasyon ve ek yatırımları desteklenecektir*
- 3.Strateji: *Teknoloji geliştirme, iş geliştirme ve kadın iş geliştirme merkezleri kurulacaktır*
- 4.Strateji: *Ulusal ve uluslararası şirketlerin bölgedeki yatırımları teşvik edilecektir*

Hedef 2: İhracat Kapasitesinin Artırılması

- 1.Strateji: *Dış ticaret eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.*
- 2.Strateji: *Bölgesel ve yabancı firma eşleştirme faaliyetleri desteklenecektir.*
- 3.Strateji: *Bölgede üretilen ürünlerin dış pazarlarda etkin tanıtımı sağlanacaktır.*
- 4.Strateji: *Katma değeri yüksek ürünlerin ihracı teşvik edilecektir.*
- 5.Strateji: *İhracata yönelik danışmanlık faaliyetleri desteklenecektir.*
- 6.Strateji: *İhracatta ürün ve pazar çeşitlendirmesi teşvik edilecektir.*

Hedef 3: Turizmin Geliştirilmesi ve Çeşitlendirilmesi

- 1.Strateji: *Bölgede konaklama kapasitesi ve işletmelerin sunduğu aktivite çeşitliliği artırılacaktır.*
- 2.Strateji: *Turizm sektöründe hizmet kalitesi ve beşeri kaynak kapasitesi artırılacaktır.*
- 3.Strateji: *Konaklama, yeme-içme vb. turizm işletmelerinin standardizasyon ve yıldız artırma yatırımları desteklenecektir.*
- 4.Strateji: *Yüksek turizm potansiyeli taşıyan alanların öncelikli olarak altyapıları geliştirilecektir..*
- 5.Strateji: *Bölge içi ve bölgeye yakın destinasyonlarla bütünleşecek turizm rotalarındaki yatırımlar desteklenecektir.*
- 6.Strateji: *Alternatif turizm faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik yatırımlar teşvik edilecektir.*

7.Strateji: *Kentsel tarihi dokular iyileştirilecektir.*

8.Srtareji: *Bölgenin turizm değerleri etkin biçimde hem ulusal hem de uluslararası arenada tanıtılacaktır.*

9.Strateji: *Turizm acentelerinin bölgede kurulması ve faaliyetleri teşvik edilecektir..*

10.Srtareji: *Bölgeye özgü ürünlerin ve hediyelik eşyaların tasarımı, üretimi ve pazarlanması teşvik edilecektir.*

Hedef 4: *Tarımsal Üretimin Canlandırılması*

1.Strateji: *Et ve süt üretimi artırılacaktır.*

2.Strateji: *Yem bitkileri üretimi ve verimi artırılacaktır.*

3.Strateji: *Bölge için önem taşıyan bitkisel ürünlerde miktar ve kalite artırılması teşvik edilecektir.*

4.Strateji: *Bal üretiminin artırılması ve pazarlama faaliyetleri teşvik edilecektir.*

5.Srtareji: *Organik ürünlerin üretimi ve sertifikasyonuna yönelik girişimler desteklenecektir*

6.Strateji: *Bölgede öne çıkan meyve ve sebze üretimi artırılacaktır.*

7.Srtareji: *İyi tarım uygulamaları ve eğitim çalışmaları desteklenecektir.*

8.Strateji: *Arazi toplulaştırma faaliyetleri teşvik edilecektir.*

9.Strateji: *Su ürünlerinin depolanması ve çeşitlendirilmesi desteklenecektir.*

Hedef 5: *Sanayi Sektöründe Üretimin ve Katma Değerin Artırılması*

1.Strateji: *OSB ve KSS altyapıları tamamlanacak ve yeni OSB ve KSS kurulumları teşvik edilecektir.*

2.Strateji: *Yeni kurulan ve mevcut işletmelerin OSB'lerde faaliyet göstermeleri teşvik edilecektir..*

3.Strateji: *İmalat sanayinde küme oluşumları teşvik edilecektir..*

4.Strateji: *İşletmelerin tasarım, inovasyon, markalaşma, pazarlama, Ar- Ge ve ürün çeşitlendirme faaliyetleri desteklenecektir. Performans.*

5.Srtareji: *Üniversite sanayi işbirliğine yönelik platformlar oluşturulacak ve ortak geliştirilen yatırımları desteklenecektir.*

Hedef 6: *Lojistik kapasitenin geliştirilmesi İzlem.1.*

1.Strateji: *Tünel, köprüyol ve bölünmüş yol yatırımları ile karayolu kapasitesi artırılacaktır.*

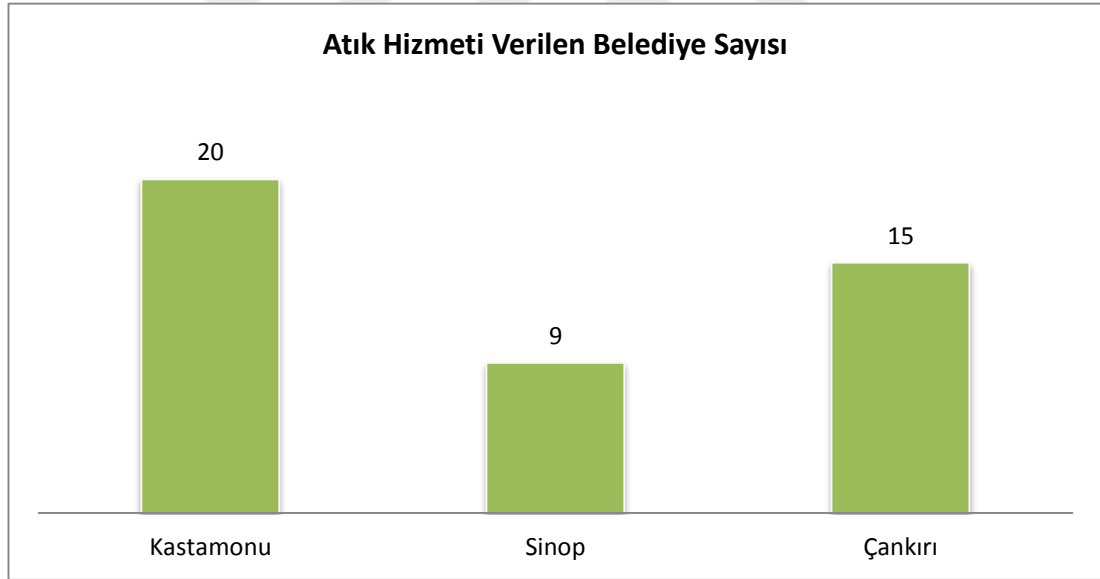
2.Strateji: *Havayolların da yük ve yolcu taşıma kapasiteleri artırılacaktır*

- 3.Strateji: *Demiryollarının daha etkin kullanılması teşvik edilecektir.*
- 4.Strateji: *Limanların elleçleme kapasiteleri artırılabacaktır.*
- 5.Strateji: *Uluslararası denizyolu taşımacılığı desteklenecektir.*
- 6.Strateji: *Gümrük hizmetlerine erişilebilirlik artırılabacaktır.*
- 7.Strateji: *Depolama kapasitesi artırılacak ve karayolu-havayolu-denizyolu-demiryolu bağlantılı taşımacılık geliştirilecektir*
- (KUZKA, 2013b)

3.1.3 Çevre ve Enerji

TR82 bölgesi son yıllarda bölgeye yönelik yapılan altyapı, ulaşım, ekonomik yatırımlar ile gelişmeye başlamıştır. Bölgede bu yatırımların dışında çevreye yönelik yatırımlar yapılmaktadır. Katı atık depolama sistemleri, atıksu arıtma tesisleri ve içme suyu tesisleri yapılmaktadır. Çizelge 3.17’de iller bazında atık hizmeti verilen belediye sayısı bilgileri bulunmaktadır.

Çizelge 3.17 : TR82 Bölgesi Atık Hizmeti Verilen Belediye Sayısı, 2018

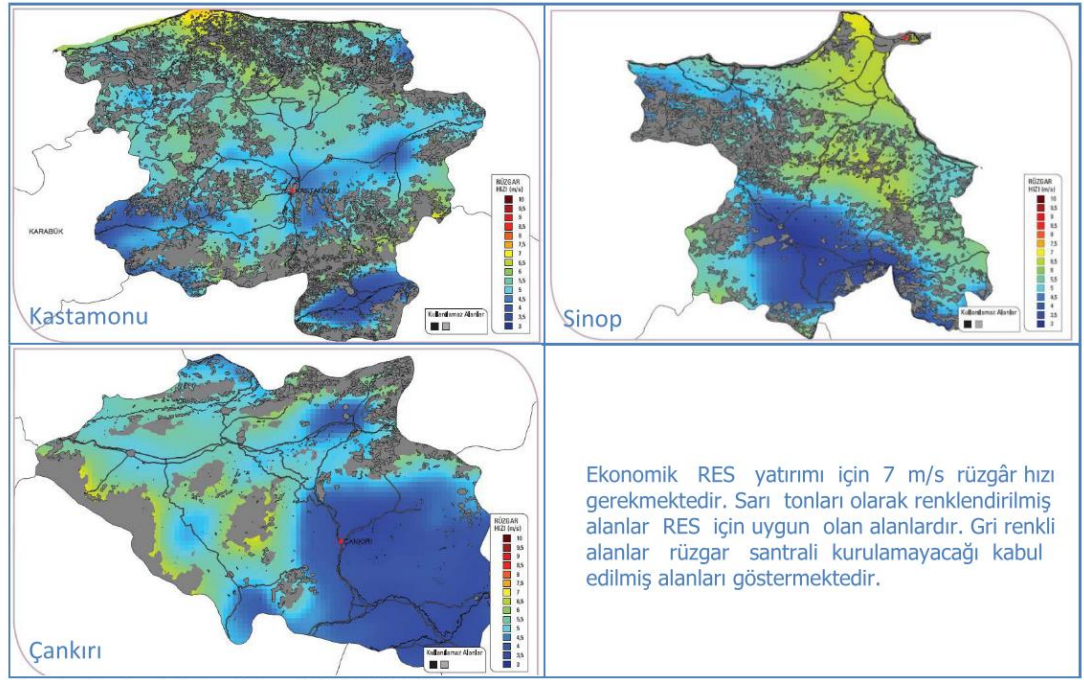
Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

Bölgede atık tesisleri ve belediyelerin atık hizmeti verdiği oranlar oldukça yüksektir. TÜİK 2018 atık hizmeti verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranına baktığımızda Kastamonu %99, Sinop %99, Çankırı %98’lik orana sahip olduğu görülmektedir. Atık hizmeti veren tesis sayılarına baktığımızda Kastamonu 20 adet tesisi ile birinci sırada yer almaktadır.

Atıkların geri dönüşüm işlemlerine baktığımızda bölgede birkaç özel şirketin olduğu belirtilmektedir. Fakat bu geri dönüşüm tesisleri bölge geneli içinde yetersiz kalmaktadır. Yatırımlar ve halkın bilinçlendirilmesi ile birlikte bölgede geri dönüşüm değerlerinin artırılması planlanmaktadır.

Bölgede bir diğer önemli konu yenilenebilir enerji sistemleridir. Bölgede alternatif enerji kaynak potansiyeline sahip olan güneş, rüzgar, jeotermal, hidrolik gibi enerji kaynakları bulunmaktadır.

Rüzgar enerjisi potansiyeline baktığımızda Sinop ili birinci sırada gelmektedir. Türkiye Rüzgar Enerjisi Birliği tarafından hazırlanan atlasta Sinop merkez ilçesinde 6 MW enerji ürettiği belirtilmektedir. TR82 diğer illerinde buna yönelik çalışma bulunmamaktadır.

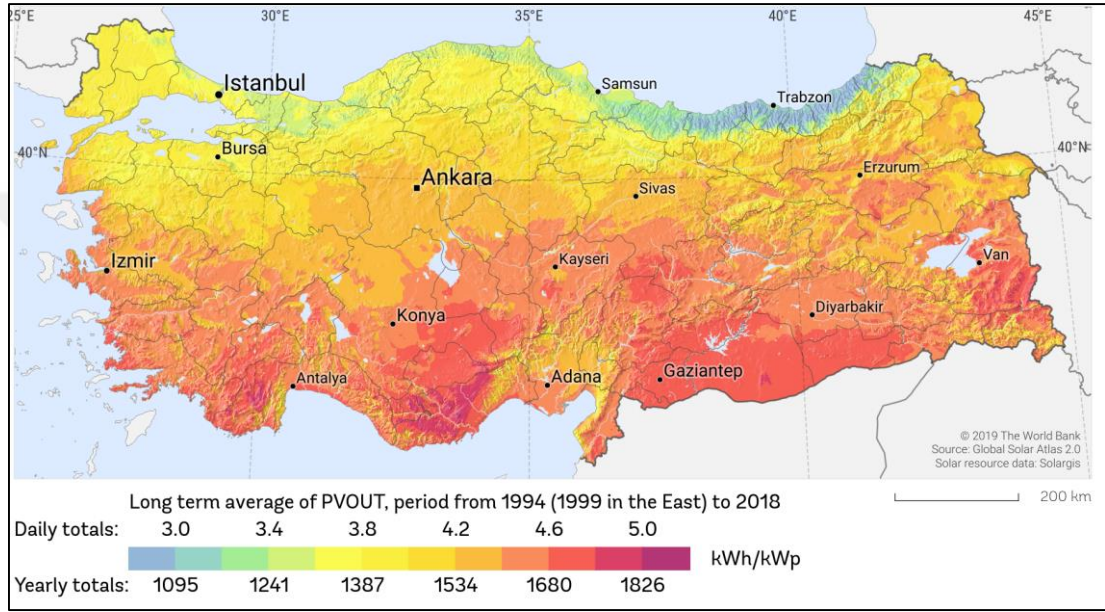
Şekil 3.6 : İller bazında Rüzgar Enerjisi Teksilerinin Optimum Alanları

Kaynak: (KUZKA, 2013b)

Türkiye Rüzgar Birliği tarafından yapılan Şekil 3.5'te gösterilen rüzgar enerjisi haritalarına baktığımızda Sinop yerleşiminde en optimum yerin il merkezi kısmını oluşturan sahil olduğu görülmektedir. Kastamonu'ya baktığımızda optimum alanların Karadeniz kıyısına yakın olduğu gözlemlenmektedir. Bölge genel olarak değerlendirildiğinde rüzgar enerjisi bakımından Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Rüzgar enerjisi dışında güneş enerjisi da ciddi bir enerji kaynağı oluşturmaktadır. Türkiye önemli bir güneş enerjisi kaynağına sahip iken, TR82 bölgesi yeterli kaynaklara sahip olmamaktadır. Yıllık güneşlenme sayıları Türkiye ortalamasına göre düşük olmasına rağmen birçok Avrupa ülkesine kıyasla çok daha fazladır.

Şekil 3.6'da gösterilen Türkiye güneşlenme haritasına baktığımızda Türkiye için temmuz ayında en yüksek güneşlenme süresi 11,3 saat olmaktadır. Bu değerler TR82 bölgesine baktığımızda Kastamonu 10,6, Sinop 10,1 ve Çankırı 10,7 saat olmaktadır.

Şekil 3.7 : Türkiye Güneşlenme Haritası
Kaynak: (Global Solar Atlas 2.0)⁽²⁹⁾

Türkiye güneşlenme haritasına baktığımızda Türkiye genelinde en düşük güneşlenme değerleri Karadeniz kıyılarında olduğu görülmektedir. Fakat bu durum Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında bölge çok daha yüksek değerlere sahip olduğu görülmektedir. Büyük çapta yatırım yapılmamış olsa da bölge küçük ölçekli veya bireysel yapılacak yatırımlar için oldukça uygun şartlara sahiptir.

3.1.4 TR82 2014-2023 Bölge Planı Değerlendirmesi

TR82 bölge planı 2014-2023 yıllarını kapsamaktadır. Planın amacı bölgede dengeli ve sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasıdır. Plan “Sürekli Üreten, Birlikte Yükselen, Doğal Dokusuyla Fark Yaratan Kuzey Anadolu” vizyonu kapsamında geliştirilmiştir.

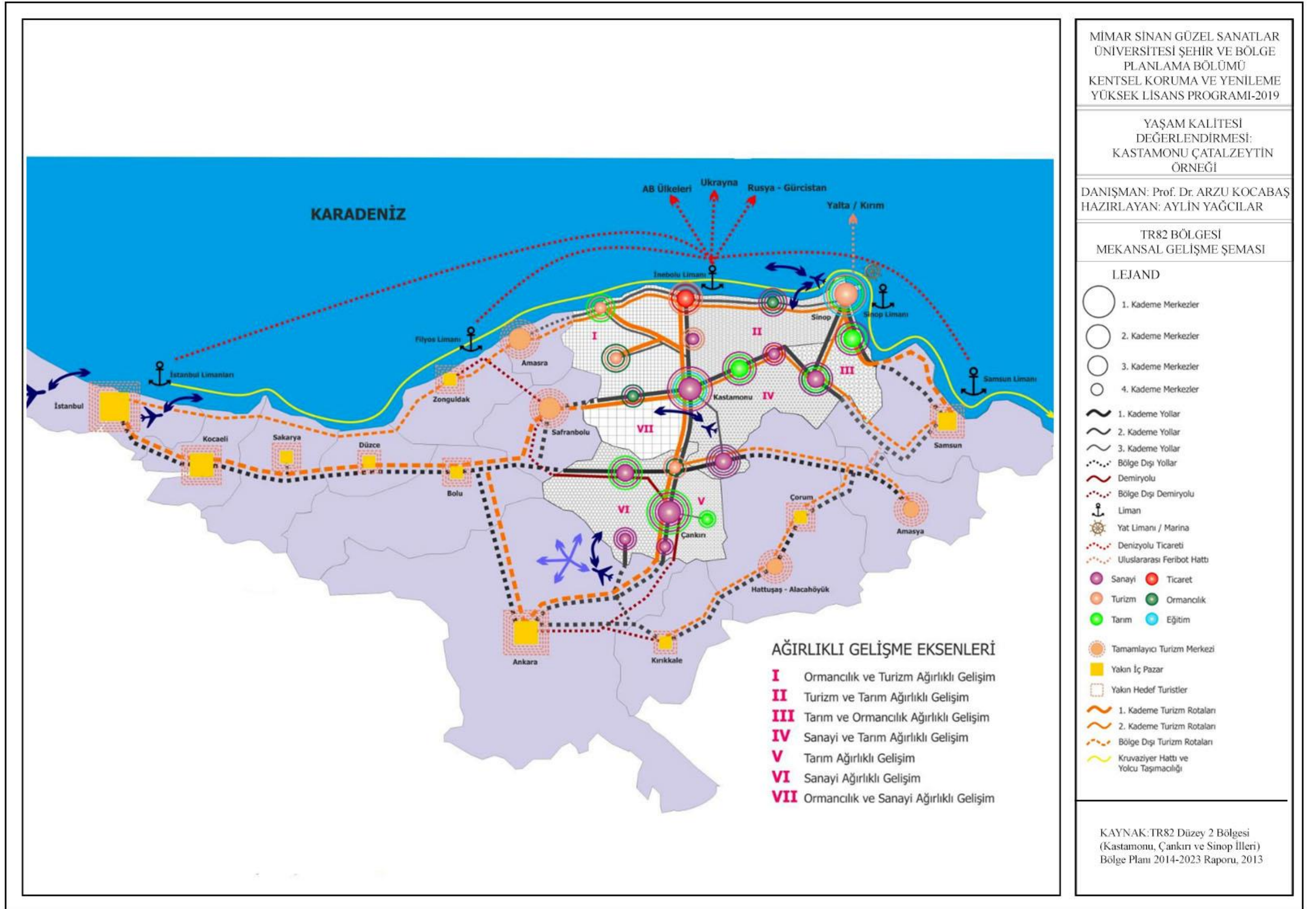
Plan sosyo-kültürel yapı, ekonomik yapı ve çevre konuları dikkate alınarak geliştirilmiştir. Her konu başlığı üzerinden amaç, hedef ve stratejiler geliştirilmiştir. Çalışma niceliksel, niteliksel veriler, yüzyüze görüşmeler, anket verileri bir araya

getirilerek hazırlanıştır. Şekil 3.7’de KUZKA tarafından hazırlanan Şekil 3.7 : TR82 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı 2014-2023 Mekânsal Gelişme Şeması bulunmaktadır.

Bölge içinde bütün yerleşmelerin kendi kaynak ve potansiyelleri değerlendirilerek stratejiler belirlenmiş ve her yerleşimin bölge genelinde gelişmesi planlanmıştır. Bölgede 4 kademe merkez olması planlanmaktadır. İl merkezlerinin hizmet sektöründe gelişmesi planlanırken, ilçelerin var olan potansiyelleri dikkate alınarak o yönde gelişmesi, uzmanlaşması planlanmaktadır. Kastamonu merkez hizmet sektöründe uzmanlaşması ilk sırada yer alırken devamında sanyî sektörünün gelişmesi planlanmaktadır.

Bölge planında Çatalzeytin gelişme düzeyine baktığımızda orman ve ormancılıkta 2.kademe, turizmde 3 kademe, tarım ve imalat sanayide ise 4.kademe merkez olarak planlandığı görülmektedir. İnebolu’da limanın gelişmesi ve buna bağlı olarak ulaşım, turizm ve diğer sektörlerin gelişmesi planlanmaktadır. İnebolu’da kentsel ve sektörel kademinin artması Çatalzeytin yerleşimini de olumlu etkilemektedir.

TR82 Düzey 2 Bölgesi (Kastamonu , Çankırı ve Sinop İlleri) Bölge Planı 2014-2023 Bölge Planı Çatalzeytin Yaşam Kalitesi çalışması kapsamında üst ölçek plan çalışmasını oluşturmaktadır. Bölge planında belirlenen amaç ve hedefler üst ölçek kararlar olarak değerlendirilerek, alt ölçekte bunların geliştirilmesine yönelik stratejiler geliştirecektir.

Şekil 3.8 : TR82 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı 2014-2023 Mekânsal Gelişme Şeması

Kaynak: (KUZKA, 2013b)

3.2 Kastamonu Çatalzeytin: Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi Kapsamında Değerlendirilmesi

Kıyı alanları yönetimi deniz ve karanın buluştuğu noktada çok yönlü bir sistemi oluşturmaktadır. Farklı sistemlerin bir araya gelmesi beraberinde yönetim ve koordinasyon sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Bu kapsamda bütünleşik kıyı alanları yönetimi önem kazanmaktadır.

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğine göre Bütünleşik Kıyı Alanları Planı,;

“Kıyıları, etkileşim alanı ile birlikte tüm sektörel faaliyet ve planları, sosyal ve ekonomik konuları da içerecek şekilde bütünleşik bir yaklaşımla ele alan, koruma ve kullanma dengesini sağlayacak biçimde mekânsal hedef, strateji ve eylem önerilerini ve yönetim planını kapsayan, 1/25.000 veya 1/50.000 ölçekte şematik ve grafik planlama diline uygun, plan paftası ve planlama raporu ile bütün olarak stratejik planlama yaklaşımı çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği içinde hazırlanan plandır.”

BKAY bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirilmekte olup, mevcut yerleşimin çevre ve hinterlandı ile ilişkisini de kapsamaktadır. Bu doğrultuda Çatalzeytin yerleşiminin hizmet verdiği ve hizmet aldığı yerleşimler dikkate alınarak analiz çalışmasına dahil edilmiştir.

Karadeniz kıyısı boyunca BKAY örnek olabilecek Sinop BKAY bulunmaktadır. Proje 175 km’lik Sinop ve çevresi sahil şeridini kapsamaktadır. Proje sınırı batıda Çatalzeytin ile doğuda Samsun Alaçam ilçesini kapsamaktadır. Çalışma proje aşamasında olup planlama süreci daha tamamlanmamıştır.

Sinop BKAY projesi doğal yapı, jeoloji, jeomorfoloji, toprak özellikleri, depremsellik, doğal kaynaklar, çevresel değerler, koruma alanları vb. analiz çalışmaları yapılmıştır. Çalışmanın devamında GZFT analizi yapılarak Sinop kıyı şeridinin güçlü, zayıf yönleri potansiyel ve tehditleri belirlenmiştir. Sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda proje çalışması kapsamında amaçlar ve hedefler belirlenmiştir.

Sinop BKAY proje amaçları;

- “Kıyı alanlarının çevre duyarlı kullanımının sağlanması,

- Mevcut ve önerilecek yasal ve organizasyonel düzenlemeler doğrultusunda kıyı bölgesi yönetimin ve uygulamaların gerçekleştirilmesi,
- Sinop Kıyı Alanları Mekansal Gelişme Stratejilerinin, uygulama, izleme, katılım ve denetlemeye yönelik kurumsal araçların geliştirilmesidir.
- Sinop kıyı alanlarında bütünleşik planlama ve yönetim modelinin geliştirilmesi, kıyı bölgesinde yetki ve sorumluluğu olan kurumlar ve sektörler arasında eşgüdümün sağlanması,
- Sinop kıyı bölgesinde yer alan tarihi, arkeolojik ve tüm kültürel yapılar üzerindeki olası gelişme baskısı nedeniyle oluşacak tehditleri en aza indirerek kültürel envanterin korunmasına dikkatleri çekmek,
- 3621 Sayılı Kıyı Kanunu'nun uygulama aşamasında ortaya çıkan sorunların ortadan kaldırılabilmesi için yeni bir yaklaşım ve modelin geliştirilmesi ve Kıyı alanlarına ilişkin planlama politikalarının geliştirilmesi,
- Kentsel kullanımlar ve turizm gelişmesinin ekoloji üzerindeki olumsuz etkilerinin incelenerek, taşıma ve doğanın yenileme kapasiteleri doğrultusunda önerilerin geliştirilmesi,
- Kıyı bölgesinde yer alan, kıyı yapıları ve kıyı ile bağlantılı faaliyetlerin mülkiyet, yapılaşma ve ekonomik durumlarının değerlendirilmesi,
- Doğal kaynak değerlerinin sürdürülebilir ve dengeli kullanımının sağlanması,
- Yerel kamu yönetimlerinin ve sivil toplum kuruluşlarının planlama sürecine katılması,
- Sinop kıyı bölgesinin iklim değişikliği etkilerinden en az şekilde etkilenmesi ve uyum sağlanabilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve senaryo planının üretilmesi, hedeflenmektedir.”(Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2010)p.14-15).

Sinop kıyı alanlarının çok yönlü kullanım, fonksiyon ve özellikler barındırması, Sinop BKAY projesi kapsamında alt bölgelerin oluşturulmasını etkilemiştir. Proje kapsamında 6 alt bölge kendi özgün kimliği doğrultusunda oluşturulmuştur.

- Kastamonu İl Sınırı- Güzelkent
- Güzelkent- Ayancık Planlama Bölgesi
- Ayancık-Sarıkom Planlama Bölgesi
- Sinop Merkez ve Çevresi
- Sinop- Gerze Planlama Bölgesi
- Gerze- Samsun İl Sınırı (Atik, 2011)

Her alt bölge kendi özelliğine ve değerlerine göre değerlendirilip bu doğrultuda eylemler oluşturulmuştur. Kastamonu İl Sınırı- Güzelkent ve Güzelkent- Ayancık Planlama Bölgesi turizm potansiyeli göz önüne alınarak eko-turizm gelişme bölgesi olarak belirlenmiştir. Ayancık-Sarıkum Planlama Bölgesi doğal yapının özgünlüğünü dikkate alınarak korunması gerekli bölge olarak belirlenmiştir. Sinop- Gerze Planlama Bölgesi turizm, altyapı geliştirme, tarım gibi kentsel gelişmeyi sağlayacak eylemleri kapsamaktadır. Gerze- Samsun İl Sınırı doğal değerlerin alternatif turizmin gelişmesi için uygun olduğu ve bu doğrultuda yaklaşımlar yapıldığı belirtilmektedir (Atik, 2011).

Sinop BKAY 1 alt bölgesi Çatalzeytin ilçe sınırından başlayarak komşu ilçe Türkeli ilçesi ve Güzelyurt yerleşimlerini kapsamaktadır. Şekil 3.8’de Sinop BKAY Planı projesi bulunmaktadır.

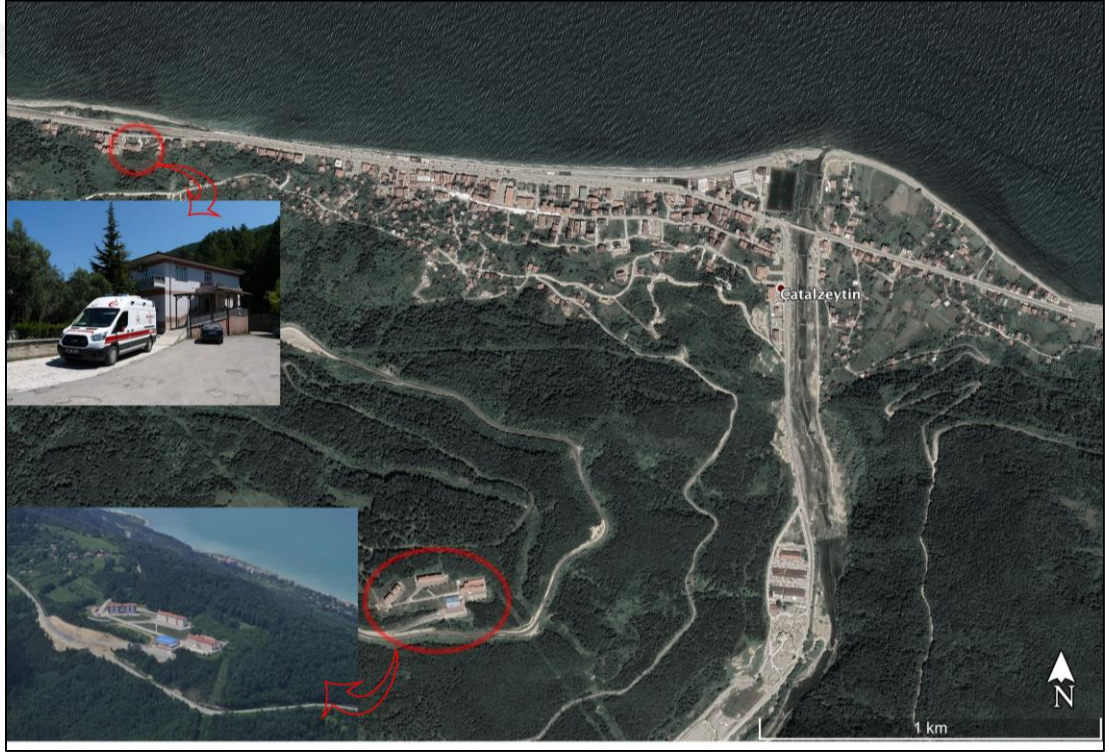
Sinop BKAY projesi bölgelere ayrılmıştır. Birinci alt bölge Çatalzeytin kıyı yerleşimi ile benzer coğrafi, sosyo-ekonomik ve kültürel değerlere sahiptir. Sinop BKAY projesi birinci alt bölgesi olan Kastamonu İl Sınırı- Güzelkent “Koruma, İyileştirme ve Geliştirme” yaklaşımından yola çıkarak stratejiler geliştirilmiştir. Proje kapsamında birinci bölge 2. nci öncelikte kentsel planlama alanı olarak belirtilmektedir. Bu kapsamda başlıca yaklaşımlar aşağıda verilmiştir.

- Kıyı kesiminde yer alan kumsal ve plajların korunması,
- Kıyı kesimine halkın erişimini kolaylaştırıcı düzenlemelerin yapılması,
- Mevcut kentsel dokunun geliştirilmesi,
- Kıyı bölgesinde halkın kullanımına açık rekreatif ve günübirlik alan düzenlemelerinin yapılması,
- Kıyı kesiminden geçen karayolunun iyileştirilmesi,
- Heyelan riski bulunan alanlarda gerekli önlemlerin alınması esastır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2010)

Sinop BKAY projesi alt bölgesi Kastamonu İl Sınırı- Güzelkent kıyı alanı ve Çatalzeytin merkez kıyı alanı çalışma kapsamında değerlendirilmektedir. Kastamonu ve Çatalzeytin yerleşimleri BKAY dair herhangi detaylı bir çalışma bulunmadığı için değerlendirmeyi alan gezisi, TÜİK verileri ve yazılı kaynaklardan yola çıkarak analiz çalışması yapılmıştır.

Kıyı alanını bütüncül bakış açısı ile değerlendirilmesi adına şekil 3.9'da Sinop-Kastamonu kıyı şeridi sosyal altyapı durumu verilmiştir. Kıyı şeridinde sosyal altyapı varlığı yönünden Sinop merkezin geliştiğini görmekteyiz. Sinop merkez kıyı şeridinde bulunun yerleşimlere hizmet vermektedir. Çatalzeytin'de Sinop merkezden sağlık, eğitim, sosyal aktivite hizmetleri almaktadır.

Alan gezisi kapsamında Çatalzeytin merkezde çevresine hizmet veren 1 adet hastane ve meslek yüksek okulu bulunmaktadır. Çatalzeytin ilçe genelinde sosyal aktivitelere yönelik herhangi bir kültürel merkez, sinema, tiyatro salonu, toplanma mekanı bulunmamaktadır. En yakın kültürel aktivite hizmeti sunan yerler Sinop merkez ilçesinde bulunmaktadır.

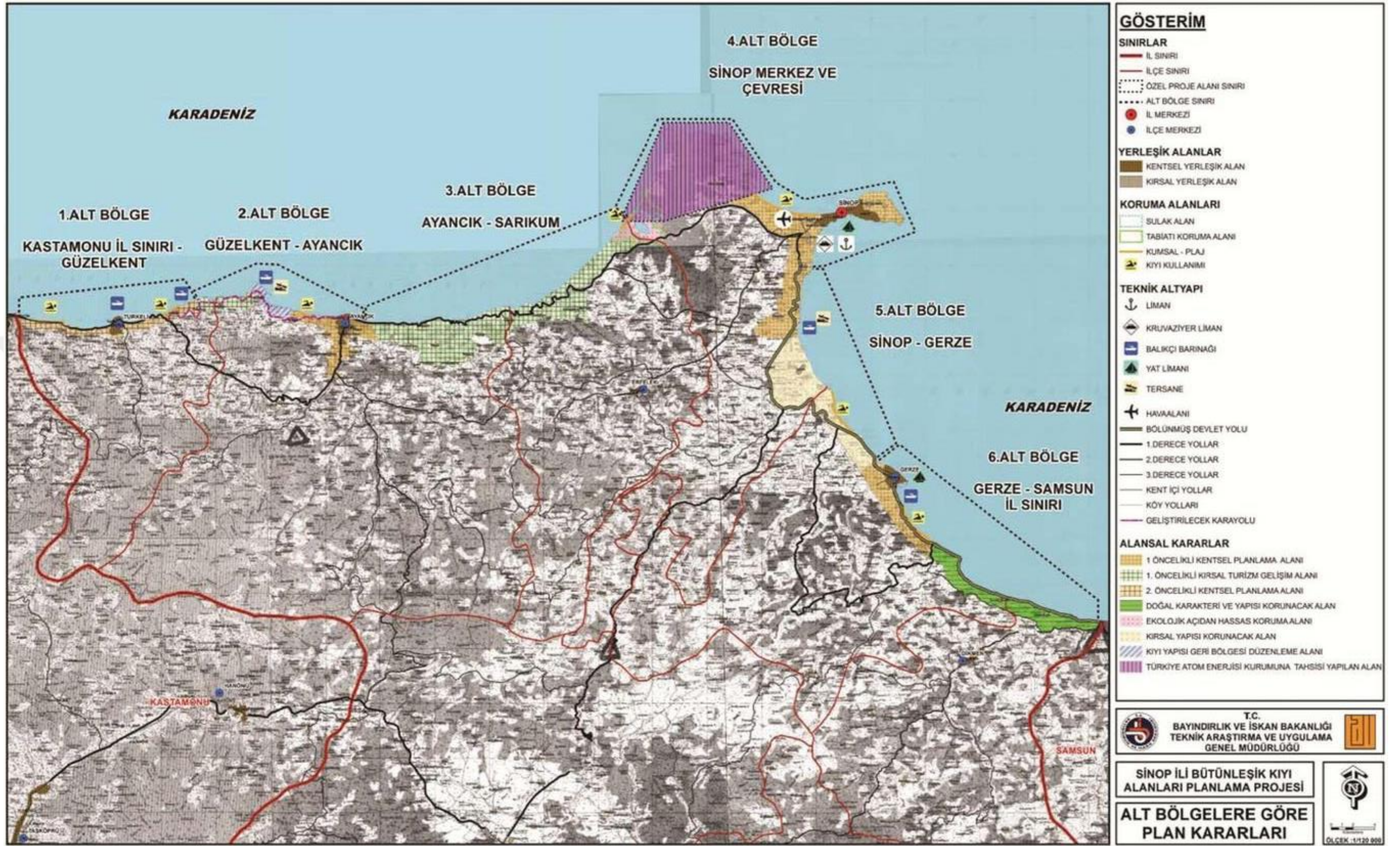

Şekil 3.9 : Çatalzeytin Hastane ve MYO Konumu

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

Çatalzeytin yerleşimi yaşlı, genç, çocuk farklı yaş gruplarına yönelik yeterli sosyal donatıya sahip değildir. Farklı yaş gruplarının taleplerini karşılayacak, vakit geçirebilecekleri, sosyalleşebilecekleri donatı alanları bulunmamaktadır.

Sinop mevcut donatı alanları ile çevre yerleşimlere hizmet vermektedir. Bölgede var olan donatı talebi Sinop tarafından karşılanmaktadır. Bu kapsamda Çatalzeytin yerleşiminde gerekli sosyal donatı alanları tespit edilerek çalışma kapsamında önerilmesi gerekmektedir.

Şekil 3.10 : Sinop BKAY Planı projesi
Kaynak: (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2010)

LEJAND

İL SINIRLARI

İLÇE SINIRLARI

MEVCUT TEKNİK ALTYAPI

Havaları

Liman

Kruvaziyer Liman

Yat Limanı

Balıkçı Barınağı

Tersane

Hastane

Huzurevi

Meslek Yüksek Okulu (MYO)

Rehabilitasyon Merkezi

Sinema Salonu

Tiyatro Salonu

Yerleşime Yurdu

Üniversite

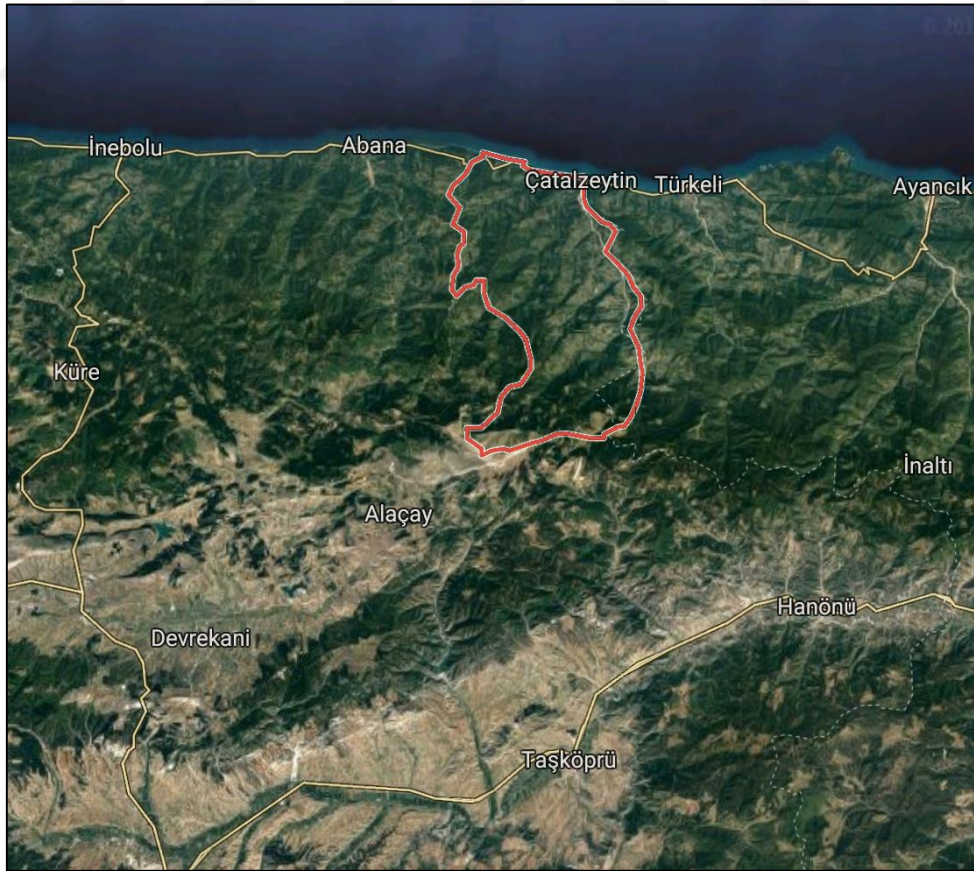
Şekil 3.11 : Sinop- Kastamonu Kıyı Şeridi Sosyal Altyapı Mevcut Durumu
Kaynak: (Erkan, 2016)

3.3 Çatalzeytin: Konum ve Çevre Mevcut Durum Analizi

Çalışmanın bu bölümünde alan çalışması ve analizlerin yapılması aşamasında bulunduğum 2015-2016 plk 503 kentsel koruma ve yenileme atölyesi, kentsel koruma ve yenileme yüksek lisans programı kapsamında Prof.Dr. Arzu Kocabaş yürütücülüğünde hazırlanan “Çatalzeytin Stratejik Gelişme Çerçevesi Önerisi” raporu mevcut durum analiz verileri incelenerek tez kapsamında çıkarımlar yapılmıştır.

Kastamonu ilinin en doğusunda. Sinop il sınırında yer almaktadır. Coğrafi Konumu olarak Batı Karadeniz de yer alır. Koordinatları 40 48' - 42 02' kuzey enlemleri, 32 43' — 34 37' doğu boylamlarıdır. Şekil 3.11’de Çatalzeytin ilçe konumu yer almaktadır.

İlçenin yüzölçümü 318 km2 dir. Kuzeyde Karadeniz, batıda Abana ve Bozkurt, güneybatıda Devrekâni, güneyde Taşköprü ve doğuda Sinop ilinin Türkeli ilçesi ile komşudur. Yüzölçümü bakımından Kastamonu’nun 3. küçük ilçedir.

Şekil 3.12 : Çatalzeytin İlçe Konumu
Kaynak: (URL – 13)

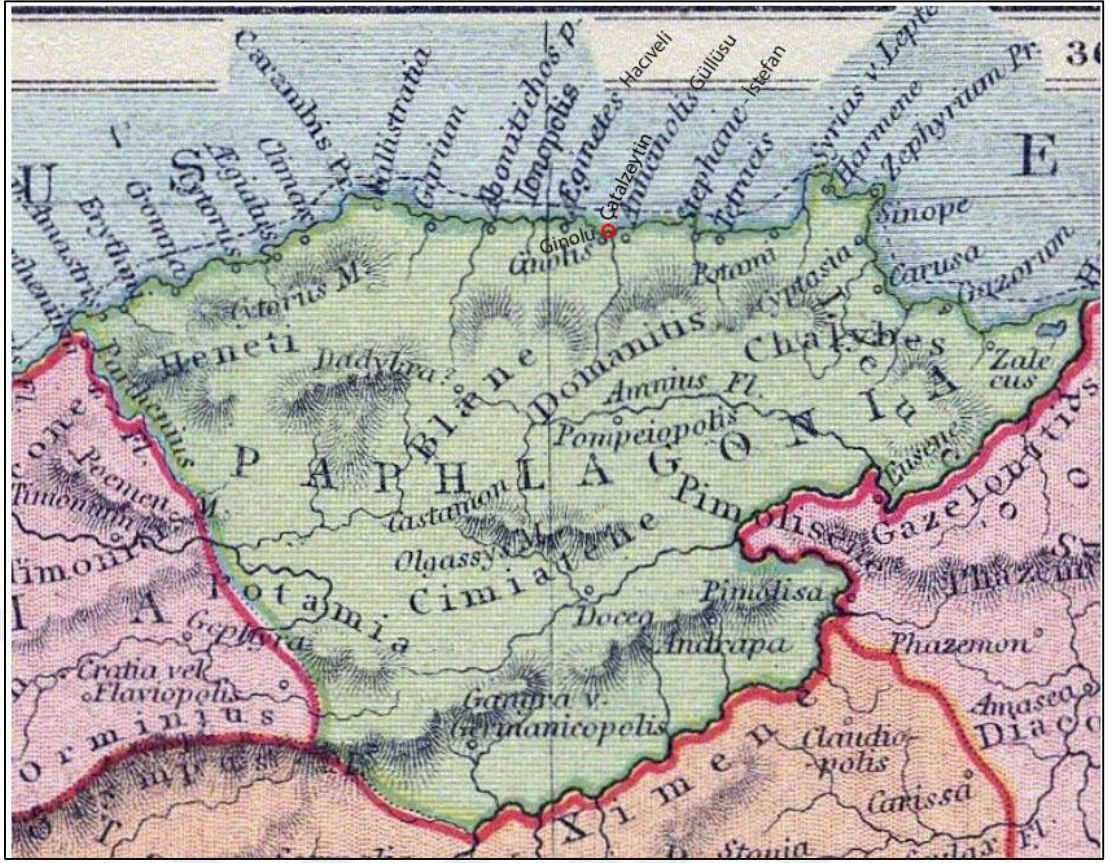
İlçe toprakları kuzeyde Karadeniz kıyısında uzanan bir ova şeridi ile güneydeki dağlık Küre dağları (İsfendiyar) kıyı ile iç kesimler duvar konumundadır. Şekil 3.12’de üçüncü boyutta Çatalzeytin kent topoğrafyası gösterilmektedir. Dar ve derin vadilerle yarılmış olan Küre dağlarının Çatalzeytin sınırları içerisindeki en yüksek noktası 1958 metre yüksekliğindeki Yaralıgöz tepesidir. Küre dağları özellikle ulaşım açısından ciddi zorluklar yaratmaktadır.

Şekil 3.13 : Çatalzeytin Kent Topoğrafyası
Kaynak: (URL – 14)

Çatalzeytin tarihsel araştırmaları oldukça sınırlıdır. Bölgenin fiziksel ve ekonomik açıdan gelişmesinin yetersiz olması bölgeye yönelik ilginin yetersiz kalmasını etkilemiştir. Bunun yanında kara ve deniz yolunun gelişmemesi yerleşimin bölgede geri planda kalmasını etkilemiştir.

Çatalzeytin yerleşimi ve çevresi bölge genelinde gelişme sağlayamadığı için tarihsel çalışma ve araştırmalar yetersiz kalmaktadır. Yerleşimin tarihsel gelişim süreci çevre yerleşimlerin anlatımlarından, kaynaklarından yola çıkılarak belirlenmektedir. Tarihsel kaynaklara baktığımızda en yoğun Ginolu bölgesine yönelik araştırma ve kaynaklara rastlamaktayız.

Şekil 3.14 : Paflagonya Antik Çağ haritası

Kaynak: (URL – 15)

Tarihsel olarak Batı Karadeniz Bölgesi'nin en eski yerleşim alanlarından birisi Kastamonu'dur. Tarihsel araştırmalara baktığımızda Kastamonu ve çevresinin Paleolitik Döneme dayandığı görülmektedir. MÖ 1200'lerde kısa bir dönem Friglerin egemenliği altında kaldıkları tahmin edilmektedir (URL 1)

MÖ 695'te, bölgede Kimmerlerin hakimiyet kurdukları söylenmektedir. Yerleşim kurdukları ilk yerde Sinop olarak belirtilmektedir. Sinop ilk çağlardan itibaren önemli bir yerleşim niteliğini taşımaktadır. Lidyalılar döneminde Lidya'nın başkentleri Sardes'ten başlayan ve Sinop'a uzanan ticaret yolu yapılmıştır (URL2) Sinop ve çevresinin o dönemde ciddi bir öneme sahip olduğunu göstermektedir.

MÖ 5 y.y Pers egemenliği döneminde Sinop, Samsun ve Ereğli'de sikkelerin basıldığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak MÖ 5.y.y bu bölgede pers egemenliğinin hakim olduğu söylenebilir. Ginolu kalesi kalıntılarına bakıldığında kalıntıların tam tarihi bilinmemekle birlikte MÖ 5.y.y dayandığı belirtilmektedir. Pers egemenliğinden sonra bölgede Roma hakimiyeti başlamıştır. Roma dönemi sonrasında hakimiyet Bizans imparatorluğuna geçmiştir. 13.y.y. ve sonrası özellikle

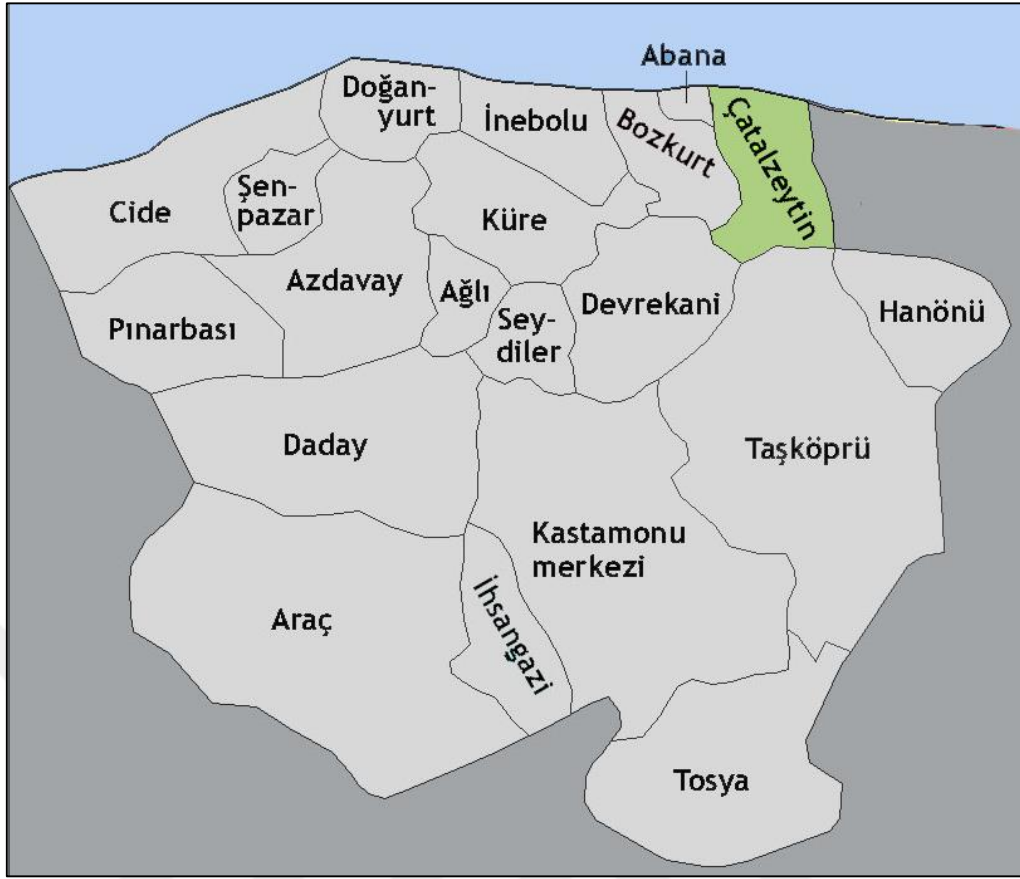
Venedik ve Cenevizlilerin kıyılardaki ticaret faaliyetleri Karadeniz kıyılarının da gelişmesini etkilemiştir. Bununla beraber Ginolu kalesi ve çevresinin bu dönemde en çok gelişme sağladığı kaynaklarda belirtilmektedir (Eser, 2004)

Şekil 3.15 : 14.y.y Anadolu Beylikleri
Kaynak: (URL – 16)

Sinop bölgesi 1214 yılında Selçuklu Sultanı I. İzzeddin Keykavus'un bölgeyi fethetmesi ile Selçuklu hakimiyetine geçmiştir. 1300 lü yıllarla birlikte bölge tamamen Türk hakimiyetine girmiştir. 15.y.y. Osmanlı fetih hareketi ile birlikte bölge Osmanlı İmparatorluğu hakimiyetine girmiştir (Eser, 2004) Şekil 3.14'te Türkiye genelinde Anadolu beylikleri haritası verilmiştir.

Tarih kaynaklarında Çatalzeytin ve çevresinden az söz edilmesi bölge genelinde topoğrafya ve kara ulaşımındaki zorluklara bağlanmaktadır. Osmanlı dönemine kadar olan süreçte ulaşım ve ticaret genellikle deniz yolu ile sağlandığı için liman yerleşimleri gelişme göstermiştir.

Şekil 3.16 : Çatalzeytin İlçe Konumu

Kaynak: (URL – 17)

Çatalzeytin Osmanlı Devletinin sonlarına doğru 1905 yılında bucak olmuştur. 1911 yılında belediye örgütü kurulmuştur. 1 Haziran 1954 yılında 24 köyün bağlı olduğu ilçe statüsüne geçmiştir.

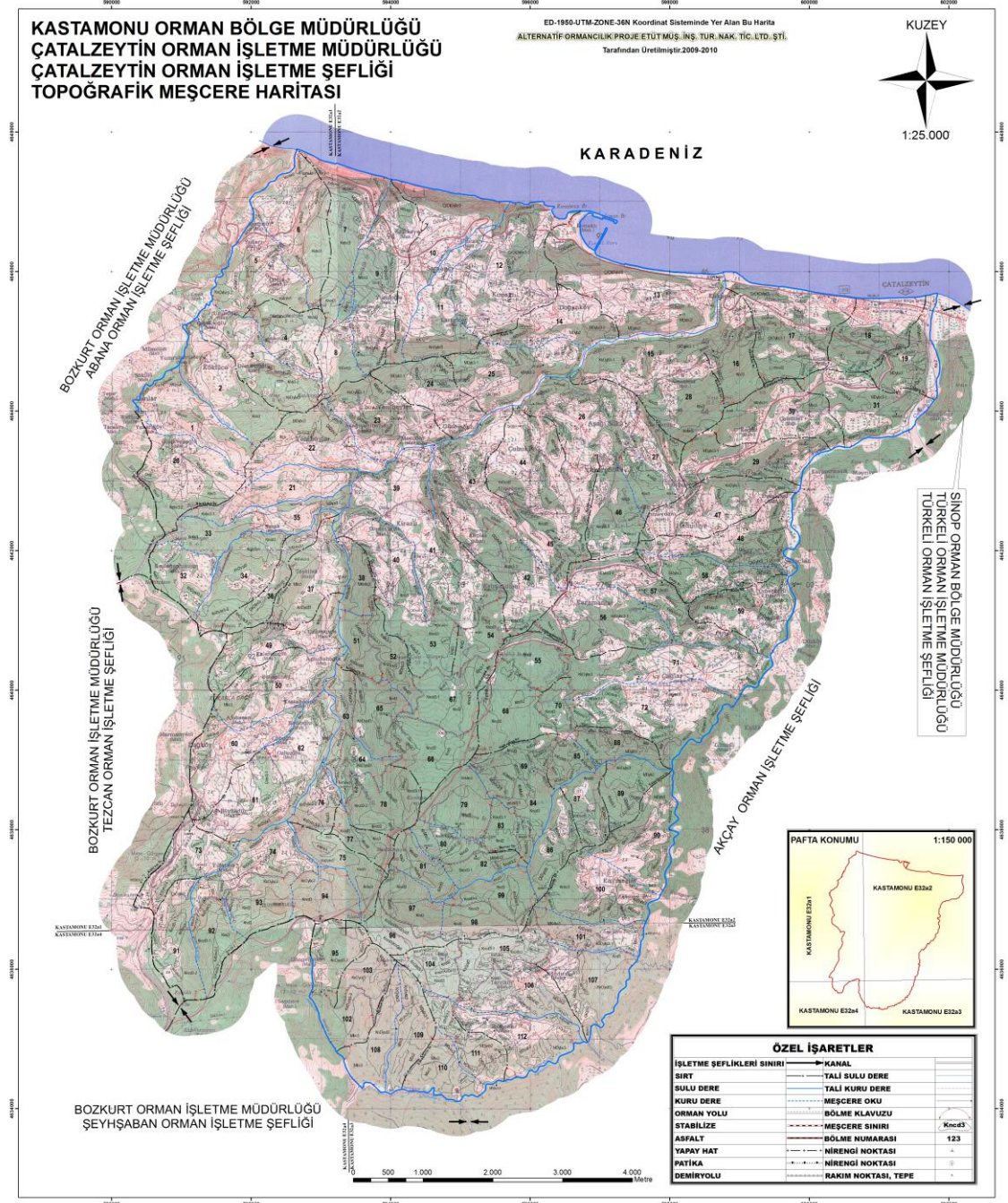
3.3.1 Doğal Yapı

Doğal yapı kapsamında Çatalzeytin yerleşiminin toğrafik yapısı, deprem durumu, heyelan, jeolojik durum ve etüd değerlendirilmesi yapılmaktadır. Yerleşimin dere yatağı, orman varlığı ve diğer doğal değerler dikkate alınmıştır.

3.3.1.1 Topoğrafya

İlçenin topoğrafya sınırını kuzeyde Karadeniz’e dökülen Akçay nehri ve güneyde Küre dağları oluşturmaktadır. Çatalzeytin ilçe geneli oldukça engebeli bir araziye sahiptir. İlçe merkezi Akçay’dan gelen birikintilerin oluşturduğu düzlük arazide kurulmuş ve kıyı boyunca gelişmiştir. Karadeniz kıyısı boyunca dağlar kıyıya paralel olduğu için iç kesimler ile kıyının ulaşım bağlantısı çok zayıftır. Çatalzeytin merkeze ulaşımında çok kısıtlıdır. Ulaşım Devrekani üzerinden Abana’ya oradan da Yaralığöz

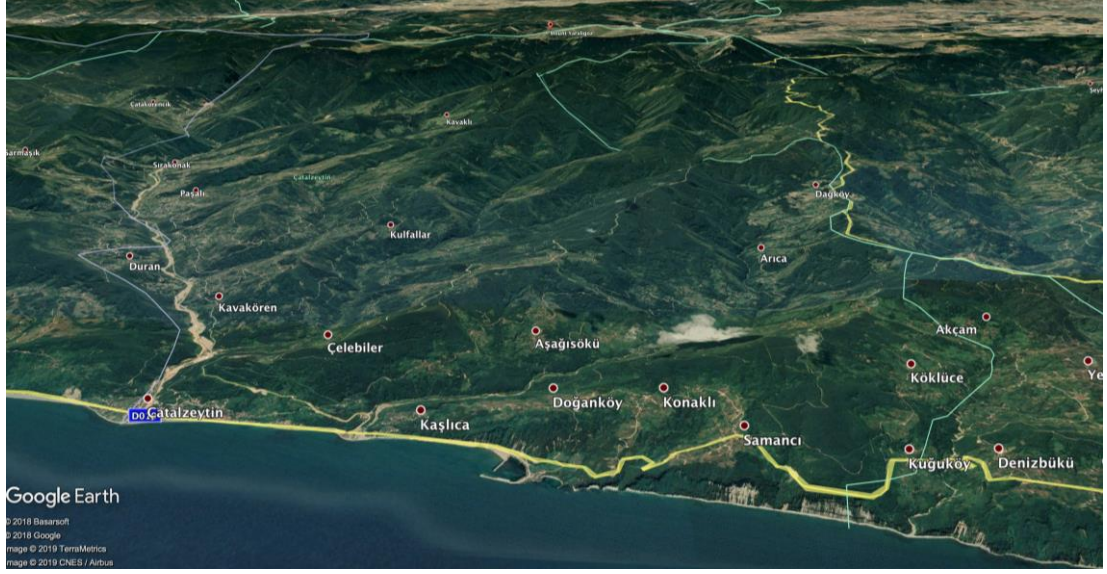
ve Isırganlı geçitlerinden Çatalzeytin'e ulaşabilmektedir. Çatalzeytin sınırları içinde en yüksek rakım 1958m ile Küre dağlarında bulunan Yaralığöz tepesidir. Şekil 3.18'de Çatalzeytin ilçe geneli topoğrafyası verilmiştir.

Şekil 3.17 : Çatalzeytin Topoğrafya Haritası

Kaynak: (Orman İşletme Müdürlüğü, 2010)

Çatalzeytin ilçe geneli dağlık alandan oluşmaktadır. Denize dik olan dağlar ilçe içindeki köylere ulaşımı zorlaştırmaktadır. Köyler genellikle dağının ve nüfus açısından düşüktürler. İlçenin büyük bir kısmı orman alan ve engebeli araziden oluşmaktadır.

Şekil 3.18 : Çatalzeytin Topoğrafyası
Kaynak: (Google Earth, 2019)

İlçe merkezi kıyı şeridi boyunca düzlük arazide kurulmuştur. Çatalzeytin ilçe geneline baktığımızda köyler dağlık alanda ve orman içinde bulunmaktadır. Engembeli topoğrafyadan kaynaklı ilçe iç ve dış bağlantıları ulaşım sıkıntılarından dolayı yeteri kadar geliştirilememiştir.

Şekil 3.19 : Çatalzeytin İlçe Merkezi Hava Fotoğrafı
Kaynak: Çatalzeytin Mektubu, 2008

İlçe merkezi topoğrafyadan kaynaklı lineer bir gelişme göstermiştir. Yapılaşma alanı topoğrafyadan kaynaklı kısıtlı bir alanda gelişmektedir. Kent merkezi tarım ve orman alanları arasında küçük bir alanda genişlemektedir.

3.3.1.2 Su Kaynakları ve Kullanımları

Çatalzeytin yerleşimin doğusunda Akçay batısında Harda Çayı bulunmaktadır. Kent merkezi iki çay arasında gelişmiştir. Çaylar küre dağlarından çıkarak Karadeniz’e dökülmektedir. Yıl içinde yağış oranına göre akarsu su seviyesi farklılık göstermektedir. Yüksek yağış olduğu dönemlerde akarsuların su hacmi artmakta ve bazı durumlarda taşkınlar oluşmaktadır. Akarsuların taşması ile birlikte alüvyonlu topraklar dere boyunca taşınarak ilçe merkezi dahil diğer yerleşimlere de zarar vermektedir. Şekil 3.19 ve Şekil 3.20’de Sel baskını ve Akçayın Taşkın görüntüleri bulunmaktadır.

Şekil 3.20 : Çatalzeytin Merkez Sel Baskını

Kaynak: (URL – 18)

Yüksek yağış ve derelerin taşması sonucunda ortaya çıkan sel felaketi şehir merkezine ciddi zarar verdiği görülmektedir. İlçe merkezinde birçok ev ve işyeri sular altında kalmış, yollar sel suları ile kaplanarak ulaşımı kapatmıştır.

Şekil 3.21 : Akçay’ın Taşkın Durumu

Kaynak: (URL – 19)

LEJAND

- Yapılar
- DSİ İslah Projesi
- Akarsu Havzası
- Meslek Yüksek Okulu
- Heyelan Alanı
- HES
- SeyirTerası
- Yollar**
- Kent İçi Yollar
- Köy Yolu

Şekil 3.22 : DSİ İslah Projesi, Akarsu Konumları ve Akarsu Havzası

Şekil 3.21’de Tez kapsamında hazırlanan DSİ Islah Projesi, Akarsu Konumları ve Akarsu Havzasını gösteren harita bulunmaktadır. Haritada görüldüğü üzere kent yerleşimi tamamen akarsu havzası içinde bulunmaktadır.

Akçayda oluşan taşkınları önlemek amaçlı DSİ tarafından dere ıslahı projesi yapılmaktadır. Proje kapsamında derenin ıslah çalışmaları dışında dere yatağı daralttırılarak yol ve rekreasyon alanları yapılması planlanmaktadır. Fakat bu durum dere yatağını oldukça daraltarak, su kaynaklarının doğal atmosferini bozmakta ve çevreye zarar vermektedir.

Bölgedeki su kaynakları, coğrafi yapı ve iklim koşulları HES projeleri için cazip hale gelmektedir. Mevcutta Çatalzeytin ilçesinde Yunuslar HES regülatörü bulunmaktadır. Buna ek olarak Akçay üzerinde bir HES regülatörü daha yapılması istenmektedir. Halkın tepkisi ve karşı koymaları sonucunda proje durdurulmuş durumdadır.

Şekil 3.23 : Yunuslar HES

Kaynak: (Çatalzeytin Mektubu Gazetesi)

HES projeleri ile birlikte her ne kadar temiz enerji üretiliyor olsa da doğal kaynaklar kullanıldığı için çok hassas olunması gerekmektedir. Türkiye’de en büyük HES problemlerinden biri can suyunun belli bir standarda bağlanmasıdır. Her su kaynağı için %10’luk pay belirlenmiştir. Fakat bu durum her su kaynağı için yararlı olmamaktadır. Havza durumu, su kaynağına göre can suyu miktarı ve değerleri farklılık göstermekte ve her kaynak için bu değer özel olarak belirlenmelidir. Ayrıca

değerler yıl içinde mevsim ve yağış oranına göre de farklılıklar göstermektedir. Örnek olarak yaz aylarında akarsularda su hacmi azalmakta ve buna bağlı olarak can suyu değerlerinde farklılıklar olmaktadır.

3.3.1.3 Deprem

Kuzey Anadolu fay hattı Kastamonu il sınırının güney bölümü Toska ilçe sınırları üzerinden geçmektedir. İlin güney kısımları deprem açısından riskli alanda bulunmaktadır.

Şekil 3.24 : Türkiye Deprem Tehlike Haritası

Kaynak: (AFAD,2018)

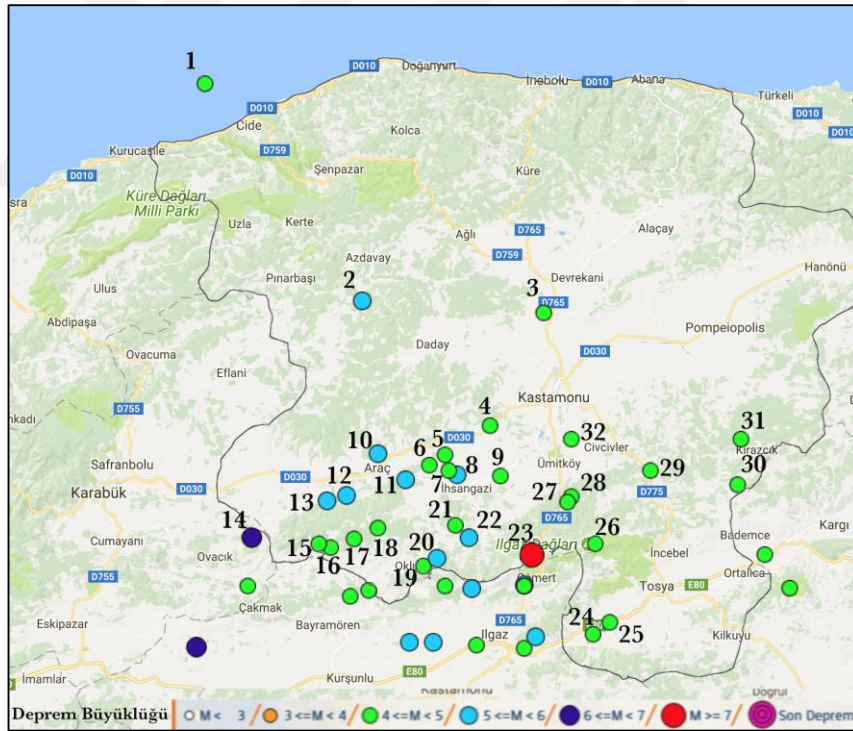
Türkiye deprem bölgeleri haritasına baktığımızda Kastamonu ilk 4 deprem kuşağında bulunmaktadır. 1.derece deprem kuşağında Kastamonu Merkez, Araç, İhsangazi ve Tosya ilçeleri, 2. Derece deprem kuşağında Cide, Daday, Pınarbaşı ve Taşköprü ilçeleri, 3. Deprem kuşağında Ağlı, Azdavay, Devrekani, Doğanyurt, Hanönü, Küre, Seydiler ve Şenpazar ilçeleri, 4 deprem kuşağı bölgesinde de Abana, Bozkurt, Çatalzeytin ve İnebolu ilçeleri bulunmaktadır.

Şekil 3.27 : Tosya-Ladik Depremi 26.11.1943

Kaynak: (URL – 20)

Geçmiş tarihten günümüze baktığımızda Çatalzeytin ilçe genelinde en şiddetli ve hasarlı deprem 1943 yılında gerçekleşmiş Tosya-Ladik depremidir.

Şekil 3.28 : 1900-2000 sonrası Kastamonu İlinde Gerçekleşmiş Depremler

Kaynak: (AFAD,2017 verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

İlin 1900-2000 yılları arasından gerçekleşen depremlere baktığımızda en şiddetli deprem 7.2 büyüklüğünde Ilgaz Dağları çevresinde oluştuğunu görmekteyiz. Kuzey

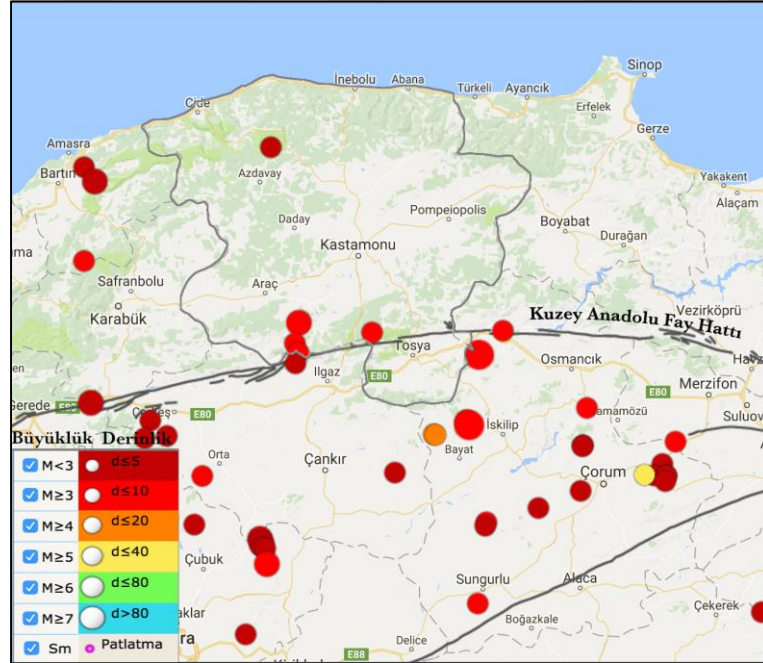
Anadolu fay hattı üzerinde gerçekleşen depremler 5-7 arası büyüklüğü sahip olmaktadır. İlin kuzey kısımlarına doğru deprem şiddeti ve riski düşmektedir.

Çizelge 3.18 : 1900-2000 sonrası Kastamonu İlnde Gerçekleşmiş Depremler

No:	Tarih	Büyüklik	No:	Tarih	Büyüklik
1	14/02/1983	4.1	17	13/08/1951	4.8
2	26/10/1945	5.7	18	26/06/1955	4.6
3	25/08/1946	4.8	19	18/07/2004	4.0
4	21/09/1936	4.6	20	21/01/1946	5.0
5	31/10/1903	4.6	21	21/07/2013	4.3
6	20/09/1903	4.9	22	10/12/1966	5.2
7	21/12/1933	4.8	23	26/11/1943	7.2
8	21/09/1936	5.1	24	16/06/1999	4.1
9	12/07/1933	4.6	25	19/12/1999	4.0
10	18/11/1936	5.4	26	31/05/1938	4.8
11	02/03/1945	5.6	27	13/12/1953	4.8
12	07/06/1945	5.2	28	05/07/1973	4.0
13	09/06/1919	5.7	29	12/07/1933	4.6
14	07/09/1953	6.0	30	14/05/2000	4.0
15	12/10/1978	4.1	31	04/09/1953	4.9
16	14/08/1951	4.9			

Kaynak: (AFAD,2017 verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

2000 yılından günümüze gerçekleşen depremlere baktığımızda ise yoğunluğun ilin güney bölgesinde Kuzey Anadolu fay hattı üzerinde gerçekleştiğini görmekteyiz.

Şekil 3.29 : 2000-2017 Yılları Arasında Kastamonu İlnde Gerçekleşmiş Depremler

Kaynak: (AFAD,2017 verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

Çatalzeytin ilçe geneline baktığımızda 4.derece deprem kuşağında bulunmaktadır. Kuzey Anadolu fay hattından uzak kalması ve geçmiş dönemde gerçekleşen

depremler açısından baktığımızda yüksek deprem riski altından bulunmamaktadır. Her ne kadar yüksek risk taşıyor olsa da yapılaşma deprem riskini göz önünde bulundurarak yapılması gerekmektedir. Deprem şiddeti ve etkisi zemin durumuna bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Sağlam zemin üzerine yapılan yapılar deprem sonrası oluşacak olumsuz etkilerin en aza indirilmesini sağlamaktadır. Yerleşim alanlarında zemin etütlerinin yapılması ve dikkate alınması daha sağlıklı bir yapılaşmanın yapılmasını sağlamaktadır.

Sonuç olarak Kastamonu il bütünü deprem riski açısından tehlikeli bir bölge olmakta ve bütün yerleşimler depreme karşı dayanıklı, *Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik* esaslarına uygun olarak geliştirilmelidir.

3.3.1.4 Heyelan

Karadeniz topoğrafyası ve toprak yapısı bakımından heyelan riski yüksek bir bölgedir. Kastamonu ili Karadeniz topoğrafyası ve toprak yapısına sahip olduğu için heyelan riski bulunmaktadır. Özellikle ilin kuzey sahil kısımlarında eğim ve toprak kalınlığına bağlı olarak heyelan riski artmaktadır. Bölgede oluşan heyelanların Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının yayınladığı heyelan raporunda belirtildiği üzere 1985-1998 yılları arasında Batı Karadeniz bölgesinde meydana gelen heyelanlar Kastamonu il genelinde de ciddi tahribatlara yol açmıştır. Birçok konut hasar görmüş ve afet tehlikesi altında olan konutlar Afet İşleri genel müdürlüğü tarafından nakledilmiştir. Rapor kapsamında 1300 adet konutun heyelandan etkilendiği ve nakillerinin yapıldığı belirtilmektedir.

Heyelan tehlikesi sadece yerleşim üzerinde değil aynı zamanda karayolları üzerinde ciddi tahribatlar yaratmakta ve ulaşımı olumsuz yönde etkilemektedir. Kastamonu İl Geneli Heyelan ve Fay Durumu (AFAD veri tabanından tez kapsamında düzenlenmiştir)⁽⁵⁾

Heyelan raporu kapsamında Afet işleri Genel Müdürlüğünce 1966-2000 tarihleri arasında yapılan heyelan etütleri veri tabanından alınan bilgiler jeolojik haritalar ile karşılaştırılarak heyelan açısından tehlikeli bölgelere yönelik coğrafi bilgi sistemi kapsayan analiz çalışmaları yapılmıştır. Bu bağlamda Kastamonu ili geneline baktığımızda oluşan heyelanlar bölgenin jeolojik yapısından kaynaklı olduğu görülmektedir. Bölgede oluşan heyelanların büyük bir kısmı da eski heyelan kütlelerinin tekrardan aktive olmasından kaynaklanmaktadır.

yapısında bulunan su geçirgenliği ile toprakta kırıklı bir yapı oluşmasını sağlamaktadır. Bu durum sonucunda özellikle Çatalzeytin- Yaralıgöz mevkiinde sık aralıklarla heyelanlar oluşmaktadır.

Aşağıda Çizelge 3.19’da Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı TABB Analiz modülü verilerinden elde edilen tabloda 1985-1993 yılları arasındaki hasar oluşan heyelanlar verilmiştir. Toplamda 602 bina heyelandan etkilenmiş ve 108 adet bina da ciddi hasar görmüştür. Bölgede heyelan yerleşimler açısından ciddi bir sorun oluşturduğu görülmektedir. İlin kuzey kısımlarında tek başına deprem çok ciddi bir etkiye sahip olmamakla birlikte toprak yapısı ve heyelan riski faktörleri bir araya geldiğinde yerleşimler için ciddi bir sorun teşkil ettiği görülmektedir.

Çizelge 3.19 : 1985-1993 yılları Arasında Hasarlı Heyelanlar

Afet	Başlangıç Tarihi	Etkilediği Alan	Ölü Sayısı	Yaralı Sayısı	Kayıp İnsan Sayısı	Yıkılan Bina Sayısı	Hasarlı Bina Sayısı	Etkilenenler
Heyelan / Toprak Kayması - Çamur Akması / Akıntısı	5.4.1985	Merkez, Didi Mahallesi	0	0	0	0	20	85
Heyelan / Toprak Kayması - Çamur Akması / Akıntısı	4.4.1988	Cebeci, Tüccar, Hasanpaşa ve Güney Mahalleleri	0	0	0	0	24	172
Heyelan / Toprak Kayması - Çamur Akması / Akıntısı	12.10.1988	Merkez Didi, Yenievler mah.	0	0	0	0	28	120
Heyelan / Toprak Kayması - Çamur Akması / Akıntısı	29.11.1989	Köklüce Demirce	0	0	0	0	22	163
Heyelan / Toprak Kayması - Çamur Akması / Akıntısı	16.4.1992	Cepni köyü, Merkez, Mısırlılık mah.	0	0	0	0	5	20
Heyelan / Toprak Kayması - Çamur Akması / Akıntısı	27.3.1992	Fındıklı Köyü, Karadağlı mah.	0	0	0	0	5	22
Heyelan / Toprak Kayması - Çamur Akması / Akıntısı	14.6.1993	Bostancıoğlu Mahallesi	0	0	0	0	4	20
Toplam			108			602		

Kaynak: (AFAD, 2017 verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

AFAD deprem dairesi başkanlığı tarafından sayısal ortamda yayınlanan veriler doğrultusunda Çatalzeytin ilçe genelinde heyelandan etkilenen ve etkilenme tehlikesi olan konutların nakledilme sayıları verilmiştir. Veri kaynağında olayın gerçekleştiği zamana veya nereye nakledildiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Toplam 152 konutun naklinin gerçekleştiği görülmektedir.

Şekil 3.31 : Çatalzeytin Merkez Didi mahallesi heyelanı 14.11.2018

Kaynak: (URL – 21)

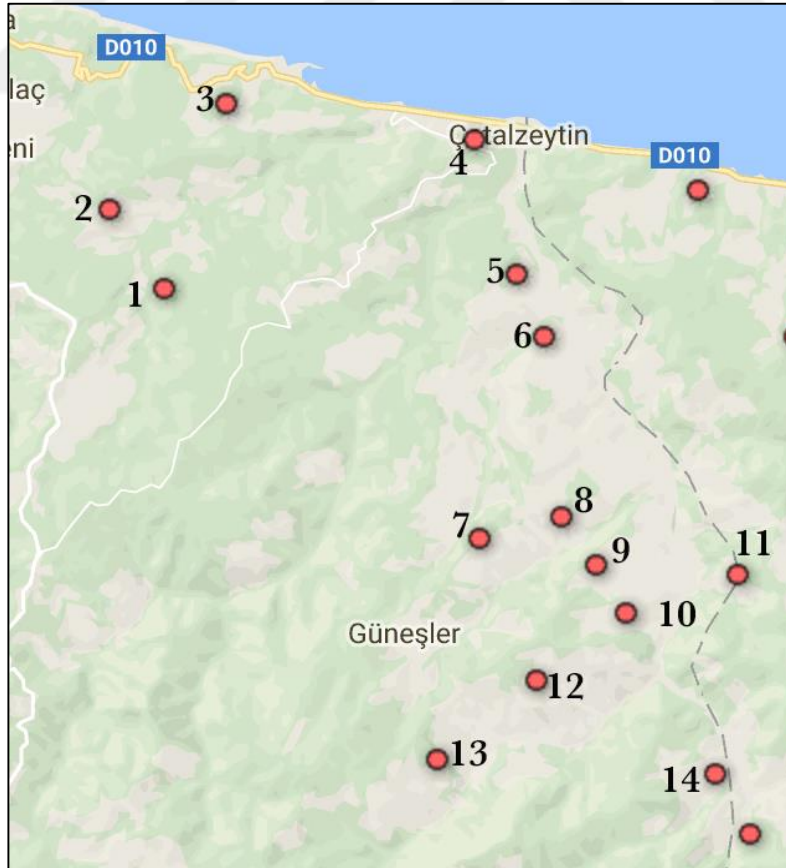
En çok etkilenen yerleşimlerin Merkez, Karacakaya ve Köklüce olduğu görülmektedir. Merkezde gerçekleşen heyelanlar karayolu ulaşımını ciddi şekilde etkilemekte ve yolların kapanmasına neden olmaktadır. İlçeye tek ulaşım yolu olan Abana-Türkeli ilçeleri arasındaki karayolu heyelan tarafından kapandığı durumlarda ilçeye giriş sağlanmamaktadır. Şekil 3.31’da Heyelan sonrası kapanan yolun fotoğrafını görmekteyiz.

Çizelge 3.20 : Heyelandan Etkilenen Yerleşim Birimler

No	Afet	İlçe	Köy	Nakledilen Konut Sayısı
1	Heyelan	Çatalzeytin	Yenibeyler	4
2	Heyelan	Çatalzeytin	Köklüce	23
3	Heyelan	Çatalzeytin	Konaklı	8
4	Heyelan	Çatalzeytin	Merkez	37
5	Heyelan	Çatalzeytin	Epceler	5
6	Heyelan	Çatalzeytin	Kuzsoku	9
7	Heyelan	Çatalzeytin	Fındıklı	5
8	Heyelan	Çatalzeytin	Cepni	5
9	Heyelan	Çatalzeytin	Sırakonak	18
10	Heyelan	Çatalzeytin	Yunuslar	3
11	Heyelan	Çatalzeytin	Kızılcakaya	1
12	Heyelan	Çatalzeytin	Karacakaya	26
13	Heyelan	Çatalzeytin	Hacıreissöku	6
14	Heyelan	Çatalzeytin	Çatak	2

Kaynak: (URL – 22)

Çizelge 3.20’de heyelandan etkilenen yerleşim yerlerinin isim ve etkilenen konut sayısı verilmiştir. Şekil 3.32’de tabloda belirtilen yerleşim yerlerinin mekânsal gösterimi verilmiştir.

Şekil 3.32 : Heyelandan Etkilenen Yerleşim Birimleri

Kaynak: (AFAD,2017 verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

AFAD başkanlığı tarafından yayınlanan rapor sonuçlarına göre Kastamonu ilin kuzey kesimleri heyelan potansiyelinin yüksek olduğu alanlar olarak belirtilmektedir. Akarsu ve yollar yamaç topuklarının aşınması ve stabilite sorunun oluşmasına etkili olduklarından dolayı heyelan riskini artırmaktadır. Şekil 3.32’de heyelan ve Akçayın taşması sonucunda yerleşim ve çevresinin durumu gösterilmektedir.

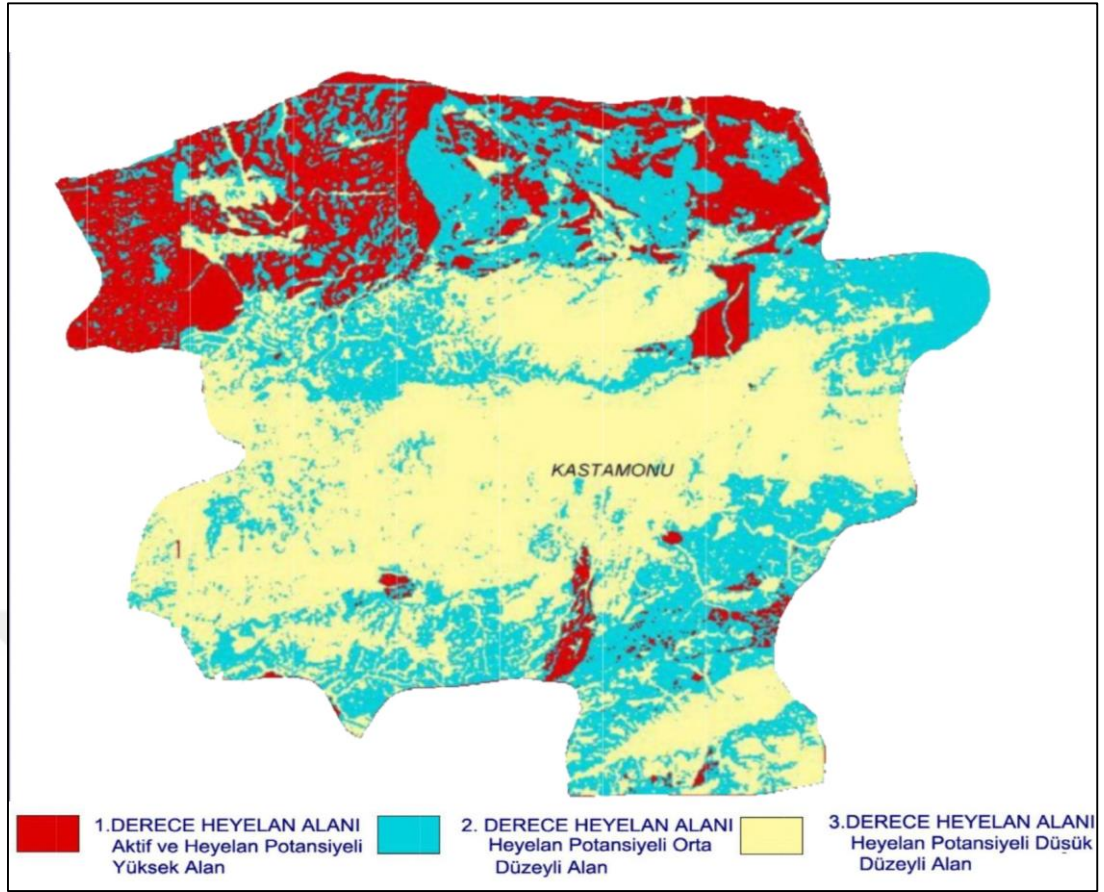

Şekil 3.33 : Çatalzeytin Akçay

Kaynak: (URL – 23)

Rapor kapsamında oluşturulan modelde Kastamonu il geneli için 1. Derece, 2. Derece ve 3. Derece heyelan bölgesi olmak üzere 3 bölge oluşturulmuştur. Raporda değinilen önemli noktalardan biri yapılan çalışma bölgesel ölçekte olup yerel ölçekte yapılan, yapılacak çalışmalar için ön bilgilendirme olarak değerlendirilmesi ve yerel ölçekte daha detaylı çalışmaların yapılması gerektiğidir.

1. Derece heyelan alanlarında heyelan potansiyeli yüksek alan olarak belirlenmiştir. Bu alanlarda yapılacak her türlü plan ve yapılaşma için detaylı jeolojik ve jeoteknik etütlerinin yapılması ve heyelana karşı önlemlerin alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Şekil 3.34 : Kastamonu Heyelan Duyarlılık Haritası

Kaynak: (AFAD, 2017)

Kastamonu ili kuzey bölgesi 1.Derece heyelan bölgesinde bulunmaktadır. Çatalzeytin ilçe geneli konumu itibari ile bu bölgede yer almaktadır. Bu durumda Çatalzeytin genelinde yapılacak yapılaşma jeoloji ve topoğrafya parametreleri dikkate alınarak yapılmalıdır. Bölge toprak yapısı ve konumu itibari ile geçmişten günümüze kadar ciddi doğal tehlikeler ile karşı karşıya kaldığını görmekteyiz. Son iki yıla bakıldığında 2016 aralık ayında kar erimesinden kaynaklı Çatalzeytin-Türkeli karayolunda heyelan meydana gelerek yol ulaşımına kapanmıştır. Diğer bir heyelan olayı da 2017 Haziran ayında şiddetli yağmur sonrası sel ve heyelan meydana gelerek ilçe merkezinde ciddi tahribatlara yol açmıştır.

Geçmişten günümüze gerçekleşen afet olaylarını incelediğimizde yapılması gereken bölgenin toprak yapısı, doğal yapısı ve iklim koşullara dikkate alınarak çevreye ve doğal sisteme uyumlu yapılaşmanın yapılmasıdır. Özellikle vadi yatakları ıslahında ve köprülerin inşaatında heyelan riski dikkate alınarak projelerin geliştirilmesi gerekmektedir.

**Bütünleşik afet tehlike haritaları bir yerleşim alanının/kentin gözlenen afet olayları veya muhtemel afet olayları için tehlike zonları belirlenerek tek bir harita üzerinde gösterilir. Bu çalışmalar AFAD başkanlığı tarafından yapılmaktadır. Kastamonu il sınırları dahilinde yapılan afet (deprem, heyelan, kaya düşmesi ve çığ) tehlike haritaları sonuçta Coğrafi Bilgi Sistemi teknikleri kullanılarak bir araya getirilmiş ve ile ait bütünleşik afet tehlike haritası oluşturulmuştur.(Hamzaçebi, Nurlu, Koç, Temiz, & Özmen, 2004)*

3.3.1.5 Jeolojik Etüd Değerlendirmesi

Çatalzeytin imar planı 1979'da yapılmış olup arazi durumunun detaylı incelendiği Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt çalışmaları bulunmamaktadır. 2000'li yıllardan sonra artan yapılaşma hiçbir etüt çalışması veya Jeolojik- Jeoteknik raporuna dayanmadan gelişmektedir. Bunun yanı sıra yeni yapılaşmalar kat yoğunluğu, yapı tipolojisi ve yeni yerleşim alanlarda gelişmekte olup hiçbir analiz ve araştırma baz alınmadan gelişmektedir. Prof. Dr. Turgut Öztaş'ın belirttiği gibi mevcut veya olası yerleşim alanlarında afet zararlarının azaltılması ve afete duyarlı planlamanın etkin hale getirilmesi için İmar Mevzuatı'nda tanımlı planların hazırlanmasından önce, plan ölçeğiyle uyumlu nitelikte, Jeolojik Etüt, Jeolojik- Jeoteknik Etüt ve Mikrobölgeleme Etüt Raporları'nın hazırlanması ve sonuçlarının ilgili idarelerce plan kararlarına yansıtılması gerekmektedir. Kastamonu Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün yayınladığı 2011-2015 yılları arasında onaylanan jeolojik-jeoteknik raporları kapsamında Çatalzeytin ilçe geneline yönelik hiçbir onaylı rapor bulunmadığı görülmektedir.

Çatalzeytin kentsel gelişiminin sürdürülebilir ve dayanıklı olması için en başta arazi analiz ve araştırmalarının yapılması bu doğrultuda raporların hazırlanması gereklidir. Arazide var olan sorun ve tehditler dikkate alınmadan yapılacak her türlü çalışma bütüncül bakış açısından uzak devamlılığı söz konusu olmamaktadır.

Çatalzeytin nüfus ve bulunduğu deprem kuşağı itibari ile Format-3 e uygun olarak "Jeolojik-Jeoteknik Etüt çalışması yapılmalıdır. Format kapsamında belirlenen başlıklar dışına alan özgün konular değerlendirip çalışma kapsamı içine alınmalıdır.

Şekil 3.21 Format-3 jeolojik-jeoteknik etüt rapor formatı verilmiştir. Rapor formatında belirtilen başlıklar doğrultusunda Çatalzeytin özelinde jeolojik-jeoteknik etüt ve rapor çalışması hazırlanmalıdır.

Çizelge 3.21 : 10337 sayılı Plana Esas Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt Genelgesi

Plana Esas Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt Genelgesi – Genelge 10337		
Sorumlu:	BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI Afet İşleri Genel Müdürlüğü	NOT
Amaç	Her tür, ölçek ve amaçla plan yapılması düşünülen mevcut ya da potansiyel yerleşim alanlarının; 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Nedeniyle Alınacak Tedbirler ve Yapılacak Yardımlara Dair Kanun’da tanımlı doğal afet tehlikelerini yerbilimsel veriler ışığında bölgesel olarak değerlendirmek, olası mühendislik problemlerini belirlemek, alanların arazi kullanımı – yerleşime uygunluk değerlendirmesini yapmak, teknik ve/veya idari gerekçelere bağlı olarak gerekli önlemleri önererek afet zararlarını azaltmaktır.	Mevcut imar planı 1979 da yapılmış olup yeni düzenleme ve yapılaşma hiçbir Jeolojik Etüt, Jeolojik- Jeoteknik Etüt çalışması olmadan yapılmaktadır.
Kapsam	Plana Esas Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt Raporları; belirtilen planlamaya, arazi kullanım ve yerleşime uygunluk değerlendirmesine altlık ve esas olan yerbilimsel raporlardır.	
Genelge Maddeleri	(a) İmar Planlarına esas olarak hazırlanacak etüt raporlarına bir standart getirilmesi- <i>(Genelgenin güncellenmesi gerekliliği vurgulanarak iptal edilmiştir)</i> (b) <i>Genelge öncesi</i> mevcut yerleşim alanlarında imar planına esas etütleri varsa, bu genelge ekinde verilen formata uygun olarak yenilemesi; yoksa hazırlanması; (b) <i>Genelge sonrası</i>, hazırlanan ve revize edilen plana esas etütleri irdelenmesi, gerekiyorsa yenilemesi, (c) Jeolojik-jeoteknik etüt raporlarının onay işlemlerini düzenleyen ilgi <i>(Valiliklerince onaylanarak Afet İşleri Genel Müdürlüğü’ne gönderilen raporların genelgenin anlaşılmasında ve uygulanmasında bazı teknik ve idari problemlerin yaşandığı tespit edilerek iptal edilmiştir)</i> (d) mevzuat çalışması yapılması talimatı ilgi Makam Oluru ile verilmiştir. (e) Genelge iptal edilmiş olup, kıyı kenar çizgisi ile kıyı çizgisi arasındaki alanlar ve deniz tarafında projelendirilecek alanlara ilişkin etüt raporları ise genelge ekinde verilen ek-1 tablonun “Uygulama İmar Planı” bölümünün tabii olduğu koşullara göre hazırlanması gerekmektedir.	Genelge 01.03.2009 tarihinde yürürlüğe girmiş olup bundan sonra yapılacak plan çalışmalarında istenen raporların buna göre hazırlanması gerekmektedir. Diğer önemli bir nokta ise önceden yapılan çalışmaların revizyonun yapılması, Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt Raporları yok ise yapıp imar planların bu doğrultuda revizyonunun yapılması gerekmektedir.
Afet İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Onaylanacak Raporlar	1. “Üst ölçekli” planlara esas olarak hazırlanacak raporlar, 2. Mikrobölgeleme Etüt Raporları, 3. Yerleşime uygunluk değerlendirmesinde Uygun Olmayan Alan (UOA) ve Ayrıntılı Jeoteknik Etüt Gerektiren Alan (AJE) içeren raporlar, 4. Onaylı etüt raporuna göre, Uygun Olmayan Alan (UOA), Ayrıntılı Jeoteknik Etüt Gerektiren Alan (AJE) ve Jeoteknik Etüt Gerekli Alan (JEGA) olarak belirlenmiş alanların yerleşime uygunluğunun yeniden değerlendirilmesi için hazırlanan raporlar, 5. İller Bankası Genel Müdürlüğü’nce hazırlanan veya hazırlatılan raporların yerleşime uygunluk değerlendirmesinde Uygun Olmayan Alan (UOA) ve/veya Ayrıntılı Jeoteknik Gerektiren Alan (AJE) içeren raporlar.	
Valiliğince (Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğü) Onaylanacak Raporlar:	1. Hazırlanan raporların yerleşime uygunluk değerlendirmesinde; Uygun Alan (UA) ve/veya Önlemlili Alan (ÖA) içeren raporlar, 2. İller Bankası Genel Müdürlüğü’nce hazırlanan veya hazırlatılan raporların yerleşime uygunluk değerlendirmesinde Uygun Alan (UA) ve/veya Önlemlili Alan (ÖA) içeren raporlar.	

Çizelge 3.21 (devamı): 10337 sayılı Plana Esas Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt Genelgesi

Yerleşim Birim Grupları	A Grubu 1., 2. ve 3. Derece Deprem Bölgesinde kalan ve nüfusu 30.000 den büyük-eşit olan yerleşim alanları B Grubu 1., 2., 3., 4. ve 5. Derece deprem bölgesinde kalan ve nüfusu 30.000 den küçük olan yerleşim alanları	Çatalzeytin B grubu içerisinde yer almaktadır Deprem bölgesi olarak 4. Derece deprem bölgesi kuşağında yer almaktadır.
Format Türleri	Format-1: 1/25.000-1/250.000 arası üst ölçekli planlar için Arazi Kullanımına Esas Jeolojik Etüt Raporu, Format-2: 1/1000-1/5000 ölçekli imar planları için Jeolojik Etüt Raporu Format-3: 1/1000-1/5000 ölçekli imar planları için Jeolojik - jeoteknik Etüt Raporu Format-4: 1/1000-1/5000 ölçekli imar planları için Mikrobölgeleme Etüt Raporudur.	Çatalzeytin özelinde değerlendirdiğimizde Genelge hükümlerince yapılması zorunlu olan "Jeolojik-Jeoteknik Etüt Format-3'e uygun olarak yapılması gerekmektedir
Format Kapsamı	Çalışmanın amacı, çalışma alanının büyüklüğü ve alanın özelliklerine göre format başlıklarında da belirtilen çalışmaların ve konuların tamamının bulunması zorunlu olmamakla birlikte, Formatlarda belirtilmeyen ek çalışmalar ve konu başlıkları ilgili idare veya rapor müellifi tarafından eklenebilir.	Yapılacak çalışma belirtilen formattan yola çıkarak araziye en iyi şekilde yansıtabilecek jeolojik modelin öngördüğü problemlerin çözümüne yönelik, en uygun arazi ve laboratuvar deneylerinin yapılmasını ifade etmektedir.
Rapor Kapsamında Veri, Analiz ve Hesaplamalar	• İnceleme alanının jeolojik ve jeoteknik modelini oluşturacak sayıda deney, analiz ve hesaplama yapmak, • Mevcut verileri işin niteliği ile uyumlu olarak yorumlamak, • Arazi Kullanımına Esas Jeolojik Etüt Rapor verileri yapılacak plan ölçeği ile uyumlu olmalıdır, • Üst ölçek planlarda düzenlenmiş kararlar var ise değerlendirilmesi, • Alana özgü farklı afet tehlike riski var ise diğer tehlike harita verileri dikkate alınmalıdır, • Format-3'e göre hazırlanacak Jeolojik-Jeoteknik Etüt Raporlarındaki tüm analiz ve hesaplamalarda deneyler sonucu elde edilmiş zemine özgü veriler kullanılmalıdır. • Arazi özgün oluşturulacak raporların dil birliği oluşturması gereklidir	
	Plan değişikliği, ilave imar, revize imar vb. çalışmalar için Belediye Meclis Karar örneğinin, Mevzi imar planlarında ise Valilik ya da Belediyeye başvuru belgesi örneğinin rapor ekinde bulunması gerekmektedir. Belirtilen türden eklere sahip olmayan raporlar işleme alınmayacaktır.	Çatalzeytin plan çalışmaları genelinde herhangi bir Jeolojik-Jeoteknik Etüt çalışmasının olmayışı imar planı ve revizyonlarını geçerliliğini ve sağlıklılığını sorgulatmaktadır
Hazırlanacak Raporlar İçin Genel Hususlar	Haritalar çalışma alanının günümüzdeki durumunu yansıtabilecek güncellikte olmalıdır. İnceleme alanlarında yapılacak tüm sondaj, jeofizik ölçüm, arazi deneyleri vb. çalışmalar alan geneline mümkün olduğunca homojen olarak dağıtılmalıdır. Çalışma alanına ait her türlü muhtemel mühendislik sorunu ve doğal afet tehlikeleri; saha, laboratuvar deneyleri ve verilerine dayanan uygun analizlerle belirlenmelidir	

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

Format-3 Jeolojik-Jeoteknik Etüt Rapor Formatı
İÇİNDEKİLER
ŞEKİLLER
ÇİZELGELER
EKLER
AMAÇ VE KAPSAM
İNCELEME ALANININ TANITILMASI VE ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ
II.1. Mekansal Bilgiler – Coğrafi Konum
II.2. İklim ve Bitki Örtüsü
II.3. Sosyo - Ekonomik Bilgiler
II.4. Arazi, Laboratuvar, Büro Çalışma Yöntemleri ve Ekipmanları
İNCELEME ALANININ MEVCUT PLAN, YAPILAŞMA DURUMU VE DİĞER ÇALIŞMALAR
III.1. Tüm Ölçeklerde Mevcut Plan Durumu ve Mevcut Yapılaşma
III.2. Mevcut Plana Esas Yerbilimsel Etütler, Sakıncalı Alanlar – Afete Maruz Bölgeler
III.3. Taşkın Sahaları, Sit Alanları, Koruma Bölgeleri vb.
III.4. Değişik Amaçlı Etütler ve Verileri
JEOMORFOLOJİ
JEOLOJİ
V.1. Genel Jeoloji
V.1.1. Stratigrafi
V.1.2. Yapısal Jeoloji
V.2. İnceleme Alanı Jeolojisi
JEOTEKNİK AMAÇLI ARAŞTIRMA ÇUKURLARI, SONDAJ ÇALIŞMALARI VE ARAZİ DENEYLERİ
VI.1. Araştırma Çukurları
VI.2. Sondajlar ⁽²⁾
VI.2.1. Sığ Sondajlar
VI.2.2. Derin Sondajlar
VI.3. Arazi Deneyleri
VI.4. Heyelan İzleme Çalışmaları
JEOTEKNİK AMAÇLI LABORATUVAR DENEYLERİ
VII.1. Zemin Index – Fiziksel Özelliklerinin Belirlenmesi
VII.2. Zeminlerin Mekanik Özelliklerinin Belirlenmesi
VII.3. Permeabilite
VII.4. Kaya Mekaniği Deneyleri
JEOFİZİK ÇALIŞMALAR
VIII.1. Sismik Kınılma
VIII.2. Sismik Yansıma
VIII.3. Yüzey Dalgası Yöntemleri
VIII.4. Mikrotremor
VIII.5. Jeoradar
VIII.6. Kuyucu Sismiği
VIII.7. Elektrik Özdirenç
VIII.8. Diğer jeofizik yöntemler
ZEMİN VE KAYA TÜRLERİNİN JEOTEKNİK ÖZELLİKLERİ
IX.1. Zemin ve Kaya Türlerinin Sınıflandırılması
IX.2. Mühendislik Zonları ve Zemin Profilleri
IX.3. Zeminin dinamik-elastik parametreleri
IX.4. Şişme-Oturma ve Taşıma Gücü Analizleri ve Değerlendirme
IX.5. Karstlaşma
HİDROJEOLOJİK ÖZELLİKLER
X.1. Yer Altı Suyu Durumu
X.2. Yüzey Suları
X.3. İçme ve Kullanma Suyu

Şekil 3.35 : Format-3 Jeolojik-Jeoteknik Etüt Rapor Formatı

Şekil 3.36 : (2008-10337 no.lu Genelge)

DOĞAL AFET TEHLİKELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

XI.1. Deprem Durumu

XI.1.1. Bölgenin deprem tehlikesi ve Risk Analizi

XI.1.1. Aktif Tektonik

XI.1.2. Paleosismolojik Çalışmalar

XI.1.3. Sivilaşma Analizi ve Değerlendirme

XI.1.4. Zemin büyütmesi ve hakim periyodunun belirlenmesi

XI.2. Kütle Hareketleri (Şev Duraysızlığı)

XI.3. Su Baskını

XI.4. Çığ

XI.5. Diğer Doğal Afet Tehlikeleri (Çökme-Tasman, Karstlaşma, Tsunami, Tıbbi Jeoloji vb.) ve Mühendislik Problemlerinin Değerlendirilmesi

İNCELEME ALANININ YERLEŞİME UYGUNLUK DEĞERLENDİRMESİ

XII.1. Uygun Alanlar (UA)

XII.2. Önlemleri Alanlar (ÖA)

XII.2.1. Önlemleri Alan 1: Deprem Tehlikesi Açısından Önlemleri Alanlar

XII.2.2. Önlemleri Alan 2: Kütle Hareketleri Tehlikeleri ve Yüksek Eğim Açısından

XII.2.3. Önlemleri Alan 3: Su Baskını Tehlikesi Açısından

XII.2.4. Önlemleri Alan 4: Çığ Tehlikesi Açısından

XII.2.5. Önlemleri Alan 5: Mühendislik Problemleri Açısından (Şişme-oturma, taşıma gücü vb.)

XII.3. Ayrıntılı Jeoteknik Etüt Gerektiren Alanlar (AJE)

XII.4. Uygun Olmayan Alanlar (UOA)

XIII. SONUÇ VE ÖNERİLER

XIV. EKLER ^{(1) (2)}:

- 1 Yerbulduru Haritası (Çalışma alanının açık bir şekilde görülebileceği ölçekte)
- 2 İnceleme alanına ait uydu görüntüsü, hava fotoğrafı vb.
- 3 Genel Jeoloji Haritası ve Genel Stratigrafik Kesiti (1/25.000)
- 4 İnceleme Alanının Jeoloji Haritası ve Jeolojik Kesitler (1/1.000 veya 1/2.000, 1/5.000)
- 5 İnceleme Alanının Deprem Bölgeleri Haritasındaki Yeri
- 6 Mühendislik Jeolojisi Haritaları (1/1.000 veya 1/2.000, 1/5.000)
- 7 İnceleme Alanının Eğim Haritası (1/1.000 veya 1/2.000, 1/5.000)
- 8 Sondaj ve araştırma çukuru logları
- 9 Arazi ve laboratuvar deney ve analiz föyleri
- 10 Jeofizik ölçümler ve kesitler
- 11 Yerel Zemin Sınıfları Haritası (TDY-2007'ye göre)(1/5.000, 1/10.000)
- 12 Kayma Dalgası Hızı Haritası (V_{s30}) (1/5.000, 1/10.000)
- 13 Zemin Büyütmesi Haritası (1/5.000, 1/10.000)
- 14 Zemin Hakim Titreşim Periyot Dağılım Haritası (1/5.000, 1/10.000)
- 15 Batimetri Haritası (Dolgu İmar Planına Esas Etütler için)
- 16 İnceleme Alanının Yerleşime Uygunluk Haritası (1/1.000 veya 1/2.000, 1/5.000)
- 17 Tapu Örneği ve Kadastro Paftası
- 18 Fotoğraflar (Genel görünüm, problemleri kısımlar, araştırma çukurları, yarmalar)
- 19 Belediye Meclis Kararı (Plan değişikliği, ilave imar vb. çalışmalar için)
- 20 Valilik ya da Belediyeye başvuru belgesi (Mevzi imar planları için)
- 21 DSİ ve diğer kurum görüşleri (Varsa, inceleme alanı için)

Şekil 3.37 : (Devamı):Format-3 Jeolojik-Jeoteknik Etüt Rapor Formatı

Kaynak: (2008-10337 no.lu Genelge)

3.3.2 Fiziksel Doku

3.3.2.1 Ulaşım

Çatalzeytin küre dağlarının eteklerinden denize doğru uzanan ovaların üzerine konumlanmıştır. Çatalzeytin'e karayolu ulaşım Küre Dağlarının üzerinden sağlanmaktadır. Zorlu hava koşullarında karayolu ulaşımı oldukça güçleşmektedir. Ayrıca uzun yağışların sebep olduğu heyelan olaylarında yolun geçişi engellemektedir. Küre dağlarının coğrafi konumundan dolayı kuzey-güney aksında ulaşım ağı gelişmemiştir.

Şekil 3.38 : Dağ Ulaşım Yolu

*Kaynak: Çatalzeytin teknik inceleme saha çalışması kapsamında
15.11.2015 tarihinde çekilmiştir.*

Çatalzeytin'de demir yolu ulaşımı sistemi bulunmamaktadır. Demir yolunun olmayışı taş kırma alanlarının karayolunu zorunlu kullanmasına; Bu da ekolojik sistemin bu bölge için daha fazla zarar görmesine sebep olmaktadır.

Çatalzeytin ilçesinde Havayolu ulaşımı da mevcut değildir. Çatalzeytin'e en yakın Havaalanı Kastamonu Uzunyazı Havaalanı Olup ilçeye 116 km uzaklığındadır. Ayrıca alternatif bir havaalanı Sinop ili sınırları içerisinde bulunur. Sinop Havaalanı ise Çatalzeytin'e 100 km uzaklığındadır.

Yetersiz ve eksik ulaşım ağlarından ötürü Çatalzeytin ilçesi Ulaşım ve Alt yapı sistemi bakımından gelişmemiş, Kara Denizin hareketli suları nedeniyle kıyı limanları ve komşu limanlar ile entegre olamamaktadır.

İlçeye tek ulaşım hattı doğu-batı doğrultusunda Abana ve Türkeli ilçelerini bağlayan D100 karayoludur. Şekil 3.37’de Abana – Türkeli sahil yolu gösterilmektedir. Şehir merkezinden geçen anayol Çatalzeytin ilçe merkezinin birinci derece ulaşım ağını oluşturmaktadır. 4 şeritten oluşan anayol dolgu yöntemi ile yapılmıştır. İlçe yoğunluğuna bakıldığında bu genişlikte yol aksı kullanımı düşük olmakta ve kent ile deniz bağlantısını engellemektedir.

Şekil 3.39 : Abana – Türkeli Sahil Yolu

*Kaynak: Çatalzeytin teknik inceleme saha çalışması kapsamında
15.11.2015 tarihinde çekilmiştir.*

İlçede ikinci ulaşım aksı İstiklal caddesi ve Nuhlar caddesidir. Ulaşım kademeleri arasındaki bağlantılar yetersiz ve altyapı sorunları bulunmaktadır. Yaya veya bisiklet kullanımına yönelik herhangi bir yol sistemi bulunmamaktadır. Yaya güzergahı sahil şeridinde olup kent içinde bağlantısı bulunmamaktadır.

İlçedeki bütün ulaşım sistemine baktığımızda yetersiz donanım ve fiziksel koşullara sahip olduğu görülmektedir. Yollar taşlık, engebeli durumdadır. Yaşlılara, engellilere yönelik hiçbir düzenleme olmadığı görülmektedir.

Çatalzeytin ilçe merkezi ulaşım ağı haritası Şekil 3.38’de gösterilmektedir. I. Derece ulaşım aksı sahil boyunca geçmektedir. Topoğrafya koşullarından dolayı kuzey-güney aksında sadece köy yolları gelişmiştir.

1967 öncesi Çatalzeytin

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ ŞEHİR VE BÖLGE
PLANLAMA BÖLÜMÜ
KENTSEL KORUMA VE YENİLEME
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI-2019

YAŞAM KALİTESİ
DEĞERLENDİRMESİ:
KASTAMONU ÇATALZEYTİN
ÖRNEĞİ

DANIŞMAN: Prof. Dr. ARZU KOCABAŞ
HAZIRLAYAN: AYLİN YAĞCILAR

ULAŞIM AĞI

LEJAND

- DSI Islah Projesi
- Akarsu Havzası
- Meslek Yüksek Okulu
- Yapılar
- D010
- Kent İçi Yollar
- Köy Yolu
- Nuhlar Caddesi
- Seyfettin Karahan Caddesi
- İstiklal Caddesi
- HES
- SeyirTerası

KAYNAK: Tez kapsamında Yağcılar (2019)
tarafından üretilmiştir.

Şekil 3.40 : Çatalzeytin Mevcut Ulaşım Ağı
Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

ULAŞIM AĞI
ALTYAPI EKSİKLİKLERİ

LEJAND

- DSI Islah Projesi
- Akarsu Havzası
- Meslek Yüksek Okulu
- Yapılar
- D010
- Kent İçi Yollar
- Köy Yolu
- Nuhlar Caddesi
- Seyfettin Karahan Caddesi
- İstiklal Caddesi
- HES
- SeyirTerası

Altyapı Eksiklikleri

Yollar

- 3701 Karayolu
- Kentiçi Yollar
- Köy Yolu

Şekil 3.41 : Ulaşım Altyapı Eksiklikleri Haritası
Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

3.3.2.2 Konut

Çatalzeytin kent merkezi ahşap ve yığma yapılardan oluşmaktadır. Geleneksel yapı tipolojisini oluşturan ahşap yapılar günümüzde yerlerini betonarme binalara bırakmaktadırlar. Kıyı boyunca yükselmeye başlayan betonarme binalar kent merkezinin kimlik, kültürel değer ve özgünlüğünün kaybolmasına neden olmaktadır.

Bölgenin geleneksel konut mimarisinde yaygın olarak 2-3 katlı müstakil yapılar bulunur. Şekil 3.40'ta geleneksel ahşap yapı örneği gösterilmektedir. Geleneksel ahşap-karkas, yığma yapıların tercih edilmemesinden dolayı Yık-Yap-Sat yöntemi kullanılarak betonarme binalar yapılmaktadır. Geleneksel yapıların terk edilmesi ve köhnemesindeki en önemli nedenlerden biri çok hisseli, bakımlarının zor ve maliyetli olmasıdır.

Günümüzde bulunan geleneksel konutların çoğu harap durumdadır.. Az sayıda geleneksel ahşap aktif olarak kullanılmaktadır. Bina durumlarına baktığımızda geleneksel ahşap yapıların birçoğu bakımsız ve terk edilmiş durumdadır.

Şekil 3.42 : Geleneksel Yapı Örneği

*Kaynak: Çatalzeytin teknik inceleme saha çalışması kapsamında
15.11.2015 tarihinde çekilmiştir.*

İlçe merkez genelinde toplamda 37 adet geleneksel ahşap yapı bulunmaktadır. Bunlardan 9 tanesi konut olarak kullanılmaktadır. 28 tane ahşap yapı terk edilmiş durumdadır. Kullanılmayan ahşap yapılar bakımları yapılmadığı için daha çabuk bozulmaktadırlar. Şekil 3.44'te Çatalzeytin merkez bina tipolojilerini gösteren harita yer almaktadır.

Çatalzeytin merkezde bulunan 37 adet ahşap yapının 32'si tescil edilmeleri için öneride bulunulmuştur. Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından yapılan çalışmaya göre incelenen taşınmaz varlıkların bozulmaya uğradığı ve özgünlüklerini yitirdiği tespit edilmiştir. Bu yüzden birçoğunun tescile değer olmadığı saptanmıştır. Geleneksel yapılar tescil durumları yapılmamış olsa dahi kent kimliğini ve kültürünü oluşturdıkları için korunarak geleceğe taşınmaları gerekmektedir. Yeni yapılan yapılar geleneksel yapı tipolojisinden uzak, betonarme olarak yapılmaktadır.

Şekil 3.43 : Geleneksel Yapı Tipolojisi Röleve Çalışması
Kaynak: Çatalzeytin teknik inceleme saha çalışması kapsamında
15.11.2015 tarihinde çekilmiştir.

Geleneksel ahşap yapıların yerine yapılan betonarme yapılar ekonomik çıkarlara dayalı, estetikten uzak gelişmektedir. Kentsel gelişme ve yeni yapılar 1979 yılına ait imar planına dayanmaktadır. İmar planının güncellenmemesi, parsel bazında plan değişiklikleri kentsel bütünlüğünün bozulmasına neden olmaktadır. Yeni yapılaşma ile estetik değeri olmayan, yerleşime uyumsuz, kimliğini yansıtmayan kent dokuları oluşmaktadır. Plan revizyonları ile emsal değerindeki artışlar imar plan bütünlüğüne aykırı uygulamalardır. 1979 dan beri kullanılan plan revizyonlar ile kent bütünlüğünü ve kimliğini kaybetmesinde büyük rol oynamaktadır. Şekil 3.42’de yeni yapılan betonarme binaların görüntüsü bulunmaktadır.

Şekil 3.44 : Yeni Betonarme Yapılar

*Kaynak: Çatalzeytin teknik inceleme saha çalışması kapsamında
15.11.2015 tarihinde çekilmiştir.*

Kıyı kesiminde kat adedi, çekme mesafeleri, parsel derinliği, yapı nizamları planlama esaslarına aykırı yapılmıştır. Yeni yapılan konut tipolojileri geleneksel tipolojiden uzak ve betonarme olarak yapılmaktadır. Geleneksel ahşap evlerin yerine betonarme apartmanların yapılması, kültürel, tarihi değerlerin tahrip edilmesine ve kent kimliğinin yok olmasına neden olmaktadır.

Alan araştırması bina tespit çalışması sonucunda merkezdeki bina tipoloji analizi yapılmıştır. İlçe merkezinde 37 tane ahşap konut, 79 tane yığma ve 430 tane betonarme yapı bulunduğu tespit edilmiştir. Kullanılan yapıların %67 si betonarme binalardan, %1,6’sı da ahşap yapılardan oluşmaktadır. Betonarme yapıların %11,5 i boş durumda bulunmaktadır. Çatalzeytin merkezde toplam binaların %18,3’ü boş durumda bulunmaktadır.

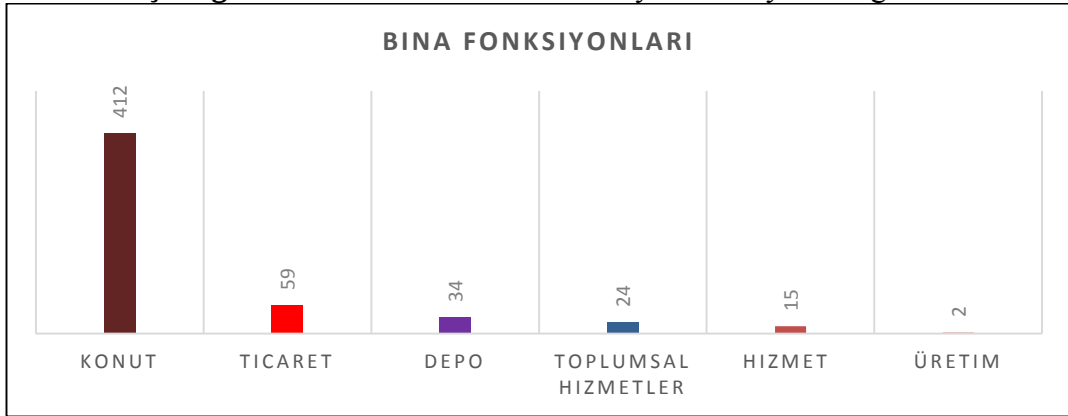

Şekil 3.45 : Bina Kat Kullanımlar

Kaynak: Çatalzeytin teknik inceleme saha çalışması kapsamında 15.11.2015 tarihinde çekilmiştir.

Ticaret aksı Çatalzeytin'in içinden geçen Türkeli-Abana yolu üzerinde gelişmiştir. Kıyı boyunca devam eden yapılaşmanın zemin kat harici yükselen katların çoğunluğu konut olarak kullanılmaktadır. Zemin katları ise depo-ticaret olarak kullanılmaktadır.

Çizelge 3.22 : Zemin Kat Bina Fonksiyonları Sayısal Dağılımı

Kaynak: Çatalzeytin teknik inceleme saha çalışması kapsamında bina tespit analiz sonucu

Arazi araştırması kapsamında bina tespit çalışması yapılmıştır. Tespit edilen toplam bina sayısı 546'dır. Yapıların fonksiyonlara göre dağılımına baktığımızda 412 konut, 59'u ticaret, 34'ü depo, 24'ü toplumsal hizmetler, 15'i hizmet ve 2'si üretim olarak kullanıldığı görülmektedir.

BİNA TİPOLOJİSİ

LEJAND

- DSİ İslah Projesi
- Akarsu Havzası
- Meslek Yüksek Okulu
- Yığma Yapılar
- Ahşap Yapılar
- Yapılar
- Beton Yapıların Yoğun Olduğu Bölge
- D010
- Kent İçi Yollar
- Köy Yolu
- Nuhlar Caddesi
- Seyfettin Karahan Caddesi
- İstiklal Caddesi
- HES
- SeyirTerası

Betonarme Yapılar

Betonarme Yapılar

Ahşap Yapılar

Yığma Yapılar

KAYNAK: Tez kapsamında Yağcılar (2019)
tarafından üretilmiştir.

Şekil 3.46 : Çatalzeytin Bina Tipolojisi
Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

BİNA FONKSİYONU

LEJAND

- DSİ İslah Projesi
- Akarsu Havzası
- Meslek Yüksek Okulu
- YigmaYapılar
- AhsapYapılar
- Yapılar
- Beton Yapıların Yoğun Olduğu Bölge
- D010
- Kent İçi Yollar
- Köy Yolu
- Nuhlar Caddesi
- Seyfettin Karahan Caddesi
- İstiklal Caddesi
- HES
- SeyirTerası
- Konaklama Yapıları
- Toplumsal Hizmetler
- Hizmet Kullanımlı Yapılar
- Ticaret Kullanımlı Yapılar
- Üretim Yapılan Yapılar

KAYNAK: Tez kapsamında Yağcılar (2019)
tarafından üretilmiştir.

Şekil 3.47 : Çatalzeyti Bina Fonksiyonu

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

3.3.2.3 Altyapı

Çatalzeytin ilçe geneli ve merkezi altyapı sistemi gelişmemiştir. İlçe genelinde atık su arıtma tesisi bulunmamaktadır. Atık suların belli bir sistem içinde olmayıp dökülmesi çevreye, besin ve su kaynaklarına ciddi zararlar vermektedir. Bazı durumlarda ciddi deniz kirliliğine yol açmaktadır. Atık suların yerleşim alanlarından uzaklaştırılması ve etkisiz hale getirilmeleri gerekmektedir.

Mevcut kanalizasyon sistemi de yetersiz durumdadır. Köylerde kanalizasyon sistemi fosseptik çukurlardan oluşmaktadır. Kent merkezinde kanalizasyon sistemi bulunmasına rağmen yeterli olmamaktadır.

Şekil 3.48 : Çöplerin Atıldığı, Toplandığı Alan

Kaynak: (Kastamonu İli 2014 Yılı Çevre Durum Raporu, s. 69)

Katı atıkların kontrolsüz atılması çevrede ciddi sorunlara yol açmaktadır. Su kaynaklarında kirlenme, doğal yaşam ortamına zarar vermesi, kötü koku ve görüntü kirliliği başlıca sorunlar arasındadır. Şekil 3.46’da çöplerin atıldığı alan gösterilmektedir.

Çatalzeytin katı atık tesisi bulunmamaktadır. Katı atıklar Orman ve Su işleri bakanlığına bağlı olan araziye atmaktadırlar. Arazi uçurum aşağısında bulunduğu için çöpler yukardan aşağıya doğru atılmaktadır. 7.000m² alan şu an çöplerden dolayı

kirlenmiş durumdadır. Bölgede tahmini olarak 10.000 m³ katı atık bulunduğu tahmin edilmektedir. Çöplerin atıldığı bölgede herhangi bir güvenlik veya önlem alınmadığı için çöpler etrafa dağılmakta, kimi durumlarda yangınlar oluşmaktadır (Çed ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü, 2016). Katı atıkların depolanmasına baktığımızda Kastamonu genelinde sadece Çatalzeytin ve Pınarbaşı'nda düzenli katı atık depolama sisteminin olmadığı görülmektedir. Şekil 3.47'de merkezde atılan çöpler gösterilmektedir. Belediye bu konuda daha dikkatli ve aktif olmalıdır.

Şekil 3.49 : Kentte Atılan Çöpler

Kaynak: (Çatalzeytin teknik inceleme saha çalışması kapsamında 15.11.2015 tarihinde çekilmiştir.)

İlçe merkezinde atıkların atılması, toplanması ve çevresel bakımının yapılması yetersiz kalmaktadır. Katı atıklar bilinçsiz bir şekilde atılmakta ve çevrenin kirlenmesine karşı hiçbir önlem alınmamaktadır.

Günümüzde atıkların geri dönüşümleri yapılması her kent için önemli bir sistemdir. Çatalzeytin'de ilk olarak atık sistemin oluşturulması gerekmektedir. İkinci adım olarak atıkların geri dönüşüme kazandırılması gelmektedir. Geri dönüşüm ile birlikte hem çevresel hem de ekonomik fayda sağlanabilecektir.

3.3.3 Sosyal Doku,

Çatalzeytin ilçesi sosyal doku analiz çalışması niceliksel, niteliksel ve yerinde gözlem verilerine dayanarak hazırlanmıştır. Özellikle ilçe merkezinde gözlem, mülakat araştırma çalışmaları yapılmıştır. Niceliksel verilerinin olmadığı veya eksik olduğu yerlerde niteliksel veriler dikkate alınmıştır.

3.3.3.1 Nüfus

TÜİK verilerine göre 2018 yılında Kastamonu nüfusu 383.373 kişidir. Nüfus artışı hızı %29.1'dir. Çatalzeytin nüfusu ise 2018 yılı nüfus sayımına göre 7035 kişidir. Kastamonu toplam nüfusu içinde Çatalzeytin %1,9'luk paya sahiptir. Çatalzeytin'in Kastamonu içindeki kır-kent nüfus oranlarına baktığımızda kır nüfusu %2,9, kent nüfusu ise %1,2'lik paya sahiptir. Çatalzeytin kır nüfusu toplam nüfusun %61'ini, kent nüfusun %39'unu oluşturmaktadır.

Kır ve kent nüfus arasındaki oran ne kadar yüksek ise o yerleşimde gelişmişlik düzeyi de daha fazla olmaktadır. Çizelge 3.23'te kır ve kent nüfus sayıları verilmiştir. Çatalzeytin kırsalındaki nüfusun yüksek olması ilçede hala uzmanlaşmanın sağlanamadığını göstermektedir. Çatalzeytin'de kır nüfusunun oran olarak fazla olması, Kastamonu genelinde de kır nüfus payının yüksek olmasını etkilemektedir.

Çizelge 3.23 : TR82, Kastamonu, Çatalzeytin Kır-Kent Nüfusları, 2018

	Toplam Nüfus	Kır	Kent
TR82	819468	313486	505982
Kastamonu	383373	150703	232670
Çatalzeytin	7035	4318	2717

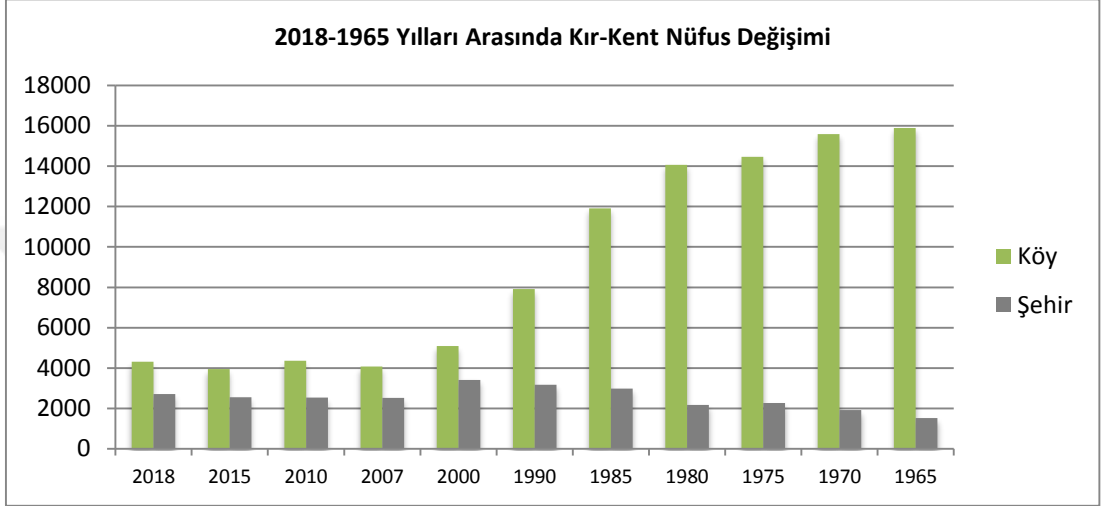
Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

1965 yılından günümüze olan süreçte Çatalzeytin toplam nüfus değişimine baktığımızda nüfusun giderek azaldığını görmekteyiz. Özellikle 1985 yılı ve sonrasında yerleşimde ciddi nüfus kaybı yaşanmıştır. Bunun en büyük nedenlerinden biri ekonomik faktördür. İş olanaklarının yetersiz kalması, ekonomik zorluklar toplumu göçe zorlamaktadır.

2000 ve sonrasında nüfus değişimlerinde çok ciddi farklar görülmemektedir. Bu yıllardan sonra nüfus daha durağan bir hal almıştır. Fakat 1965 yılına kıyasla günümüzde nüfusta %40'lık bir azalma olmuştur.

Nüfus azalması kır nüfusu üzerinden olurken kent nüfusunda yıllara baktığımızda çok ciddi bir farklılık yaşanmadığı gözlemlenmektedir. Hatta 1985-2000 yılları arasında kent nüfusunda artış yaşanmıştır. Kent nüfusu yıllar içinde belli bir çizgide ilerlerken kır nüfusunda ciddi azalmanın olması kır-kent nüfusu arasındaki oranın düşmesini etkilenmiştir. Çizelge 3.24 : 2018-1965 Yılları Arasında Kır-Kent Nüfus Değişimi Çizelge 3.24’te gösterilmiştir.

Çizelge 3.24 : 2018-1965 Yılları Arasında Kır-Kent Nüfus Değişimi

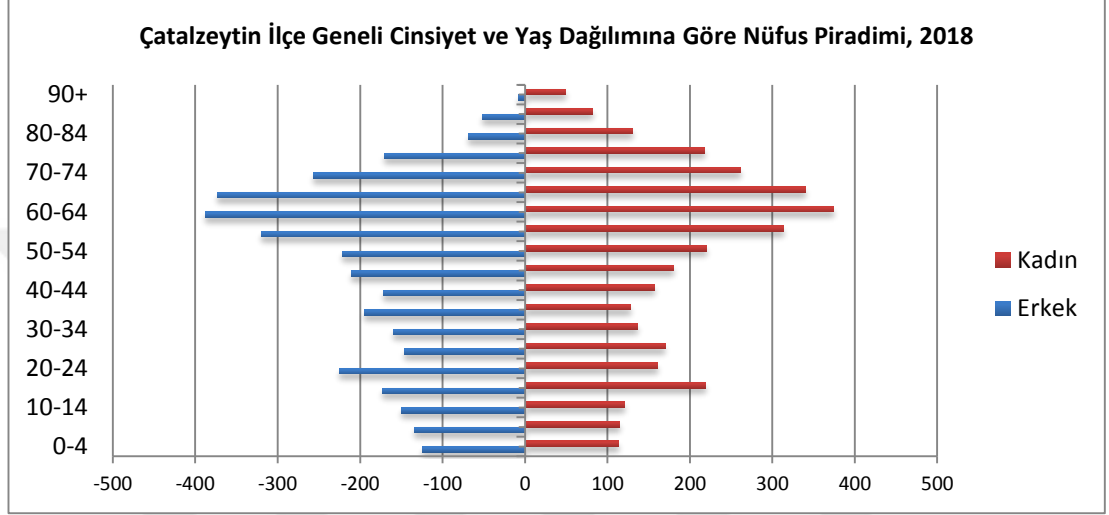
Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

Alan çalışması kapsamında yapılan mülakatlar bölgedeki nüfus hakkında bilgi vermektedir. Kentte yaşayanların belirttiklerine göre yazlık ve kışlık nüfus arasında ciddi fark bulunmaktadır. TÜİK verilerine baktığımızda kullanılan değerler yazlık nüfusu oluşturmaktadır. Kışın bölgede verilen nüfus sayılarının yarısı kadar insan yaşadığı belirtilmektedir. Bu durum Çatalzeytin yerleşimi dışında çalışan fakat Çatalzeytin’e kayıtlı nüfusun olduğunu göstermektedir

Çatalzeytin kent merkezinin ve çevresinin gelişmesi için göçün önlenmesi ve nüfus yoğunluğunun özellikle genç nüfusun arttırılması gerekmektedir. Kentin ekonomik olarak canlanması nüfus yoğunluğu ile doğru orantılı olmaktadır. Nüfus yoğunluğunun arttırılması istihdam olanaklarının yaratılması, yerleşim yerinin özgün kimliğinin ve aidiyet duygusunun gelişmesi ile mümkün olmaktadır. Nüfus artışı sağlanırken dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta kalifiye ve dinamik bir nüfusun oluşturulmasıdır. Nüfus gelişmesi planlanırken bir yandan eğitim ve toplumsal yapının gelişmesi de sağlanmalıdır.

Nüfus piramidi yaş dağılımına göre kadın ve erkek oranını göstermektedir. Bu oran genellikle dengedir. Kastamonu’ya baktığımızda 100 erkeğe 102 kadın düşmektedir. Çatalzeytin’de bu oran 100 erkeğe 103 kadın olmaktadır. Kadın oranının yüksek olması özellikle çalışma çağındaki erkeklerin iş olanakları yüzünden göç ettiklerini göstermektedir. Çizelge 3.25’te cinsiyete göre nüfus piramidi verileri verilmiştir.

Çizelge 3.25 : Çatalzeytin İlçe Geneli Cinsiyet ve Yaş Dağılımına Göre Nüfus Piradimi, 2018

Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

Türkiye, Kastamonu ve Çatalzeytin nüfus piramitleri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Türkiye nüfus piramidinde genç nüfus oranı fazladır. Bu da genç bağımlılık oranının yüksek olmasını etkilemektedir. Kastamonu ve Çatalzeytin’de ise durum Türkiye’ye kıyasen farklıdır. Genç bağımlılık oranları Türkiye’de 15, Kastamonu’da 26,3, Çatalzeytin’de ise 21,5’tir. Nüfus piramidinde ki 20-29 yaş arası nüfus azalmaktadır. Bu aralıkta ki nüfus azlığının sebebi, öğrenci veya mezun gençlerin okumak veya çalışmak için ülke içine veya dışına göç etmelerinden kaynaklanmaktadır.

Kastamonu ve Çatalzeytin’de genç nüfus azalırken, yaşlı nüfusta artış gözlemlenmektedir. Çatalzeytin nüfus piramidinde 55 yaş ve üzeri nüfusun fazla olması bölgede yaşlı bağımlılık oranının yüksek olmasını etkilemektedir. Türkiye’de yaşlı bağımlılık oranı 11,8 iken Kastamonu’da bu oran 24,9, Çatalzeytin’de ise en yüksek değer ile 47,3 olmaktadır. Yaş bağımlılık oranına katılmayan iş gücü ve genç nüfusun göç etmesi Çatalzeytin’de ki yaş bağımlılık oranını yükseltmektedir.

Bölge ve ilçe genelinde genç nüfus azalırken yaşlı nüfusun artması ekonomik, sosyal ve kentsel gelişmenin sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Bölgeye yatırımların yapılması durumunda işgücünde yeterli sayıya ulaşamaz ise fayda sağlanması söz konusu olamaz.

3.3.3.2 Göç

1985 tarihinden itibaren ciddi iç ve dış göçler ilçe genlinde nüfusun azalmasında önemli bir faktörü oluşturmaktadır. Göçün temel nedenleri iş imkanlarının olmaması, eğitim yetersizliği, tarıma dayalı politikaların gelişmemesi, kaynakların kullanılmamasından kaynaklanmaktadır.

TÜİK verilerinde göç verileri bölge ve il düzeyindedir. İlçe düzeyinde göç bilgileri bulunmamaktadır. Çatalzeytin özelinde göç bilgilerine alanda yapılan mülakatlar sonucunda ulaşılmıştır.

Çatalzeytin’de ekonomik sıkıntılar, eğitim alanında yetersizlik, işsizlik sorunları toplumu göçe zorlamıştır. Özellikle tarım politikalarının geliştirilmemesi kırsal alanda göç oranının artmasına neden olmuştur. İlçede hem iç göç, hem de dış göç gerçekleşmiştir. İç göç en fazla büyük şehirlere olmuştur. İş imkanı, yüksek eğitim durumu, sosyal aktivitelerin varlığı göçün büyük şehirlere yönelik cazip hale getirmektedir.

Çatalzeytin’de 1965 yılından günümüz nüfusuna baktığımızda nüfusta %60’lık bir azalma olduğu görülmektedir. Göçle birlikte nüfusta ciddi bir azalma söz konusudur. Kalan nüfus yapısına baktığımızda 50 yaş ve üstü olduğu görülmektedir. Bu durumda kentsel veya ekonomik gelişmeden bahsetmek çok mümkün olmamaktadır.

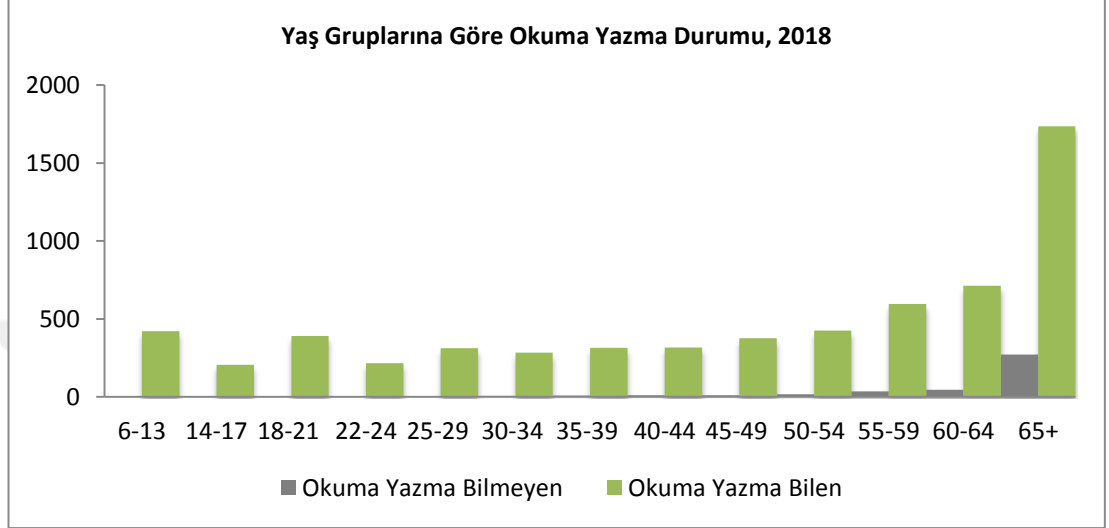
3.3.3.3 Eğitim Durumu

Tr82 bölgesi ilk ve ortaöğretimde okullaşma oranı bakımından Türkiye ortalamasından daha iyi durumdadır. Fakat yaşlı nüfus oranının yüksek oluşu ve okuma yazma bilmeyen nüfus oranı eğitim seviyesini düşürmektedir. Çatalzeytin ilçe genelinde nüfusun %6.68 okuma yazma bilmemektedir. Yaş grubuna göre okur-yazarlık sayılarına baktığımızda en yüksek okuma bilmeyen kişi sayısı 65 yaş ve üzerinde olmaktadır.

Azalan ilçe nüfusu ve eğitim problemleri günden güne Çatalzeytin ilçesini geriye doğru itmektedir. Diğer ilçe, ve illere göç eden halk, genç nüfusun azalması ile

birlikte eğitimin daha da gerilemesine neden olmuştur. Aşağıda Çizelge 3.26’da 22-50 yaş okuma-yazma oranları, 50-65 yaş okuma-yazma oranlarına göre düşük görülmektedir. Bunun nedeni İlçede genç nüfus sayısının az, yaşlı nüfusun yüksek olmasıdır.

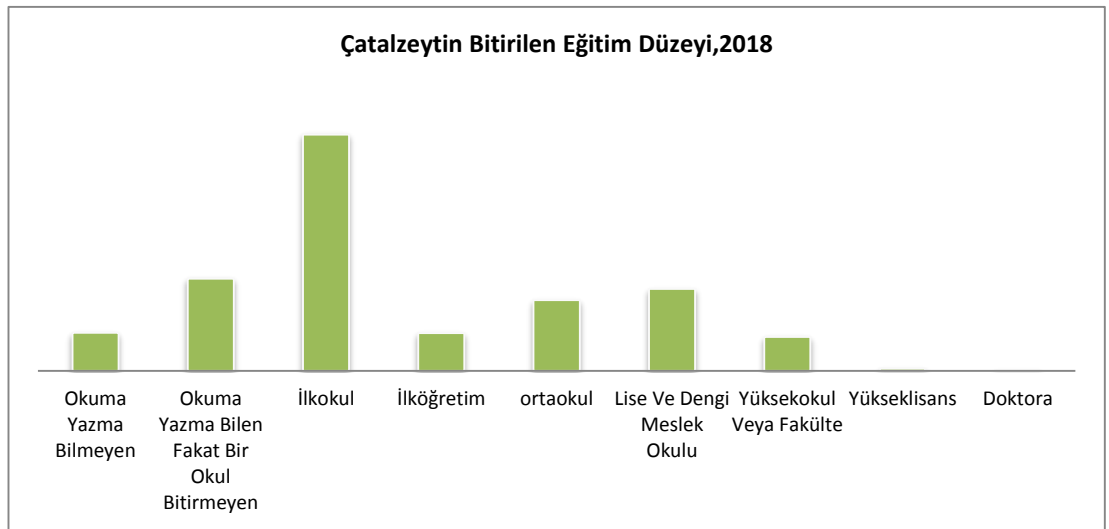
Çizelge 3.26 : Çatalzeytin Yaş Gruplarına Göre Okur-Yazarlık Durumu, 2018

Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

Çatalzeytin ilçesinde ilkokul, ilköğretim ve ortaöğretim mezunları toplam nüfusun %55,6’sini oluşturmaktadır. İlçedeki lise veya dengi okullardan mezun nüfus toplam nüfusun %9,58 kısmını kapmamaktadır. Bu durum Türkiye ortalamasının yarısı ve Kastamonu ilinin altındadır. Çatalzeytin eğitim derecesi Türkiye ortalamasına kıyasla kötü durumdadır.

Çizelge 3.27 : Bitirilen Eğitim Düzeyi,2018

Kaynak: (TÜİK verileri kullanılarak tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir).

Eğitim tesisleri yeterli düzeye ve kaliteye sahip değildir. Hizmet ve donanım açısından yetersiz kalmaktadır. Sosyal sürdürülebilir bir sistem için eğitim şarttır. Eğitimin kalitesi, yeterliliği ve eşit dağılımı yaşam kalitesi için büyük önem içermektedir.

Çatalzeytin ilçesi 1965 yılından günümüze kadar ciddi bir azalma yaşamıştır. Özellikle genç nüfus sayısı çok düşüktür. İlçe genelinde 50-90+ yaş üstü nüfus toplam nüfusun %48'ini oluştururken, 20-54 yaş arası nüfus %35'ini oluşturmaktadır. Kent merkezi de aynı nüfus yapısına sahiptir. Nüfusun büyük bir oranı yaşlı nüfustan oluşmaktadır.

Kentsel mekan kullanımı ve yönelimleri de nüfus yapısına göre olmaktadır. Kentte te toplanma, sosyalleşme alanları olarak kahvehaneler bulunmaktadır. Şekil 3.48'de erkeklerin kahvede bir araya geldikleri ortam gösterilmektedir. Bir diğer sosyalleşme mekanı da sokaklar olmaktadır. Bu mekanlarda erkek egemen kullanım söz konusudur

Şekil 3.50 : Dostlar Kırathanesi

Kaynak: (Çatalzeytin Mektubu, 7 Aralık 2017)

Kent merkezinde genç nüfusa yönelik sosyalleşebilecekleri, boş zamanlarını değerlendirebilecekleri mekanlar bulunmamaktadır. Sadece kıyı kesimde bulunun kafeler boş zamanlarını değerlendirebilecekleri, bir araya gelebilecekleri mekanlardır.

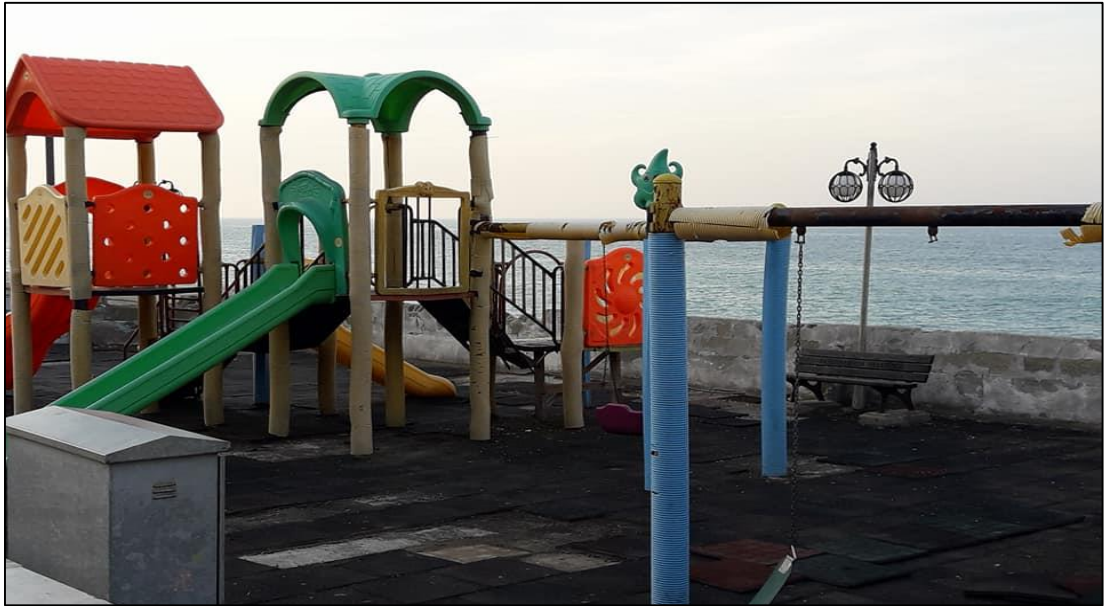
Kadınların kente katılımlarının sağlandığı, bir araya geldikleri mekan bulunmamaktadır. Sadece haftalık kurulan pazar kadınların kullandıkları kamusal mekan sayılabilir. Şekil 3.49’da haftalık kent pazarından bir görüntü verilmiştir.

Şekil 3.51 : Pazar Alanı

Kaynak: (Çatalzeytin Mektubu)

Çocuklar için ise tek park alanı sahilde bulunmaktadır. Park alanı etrafı birinci derece araç yolu ile çevrilidir. Çocuk oyun sert zeminden oluşmaktadır. Yeterli bakım ve onarım yapılmamaktadır.

Şekil 3.52 : Çocuk Oyun Alanı

Kaynak: (Çatalzeytin Mektubu, 24 Ekim 2017)

İlçe merkezinde kullanıcılara yönelik kentsel mekan bulunmadığı gözlemlenmiştir. Hiçbir yaş grubunun talebini karşılayacak düzeyde kentsel mekan bulunmamaktadır. Denize kıyısı olan bir yerleşim olmasına rağmen kıyı mekanı yeterli düzeyde değerlendirilememiştir. Bakımsız ve yeterli düzeyde kullanılmamaktadır.

Şekil 3.53 : Sahil Şeridi

Kaynak: (Çatalzeytin Mektubu, 16 Ekim 2017)

Özel gün ve bayramlarda gösteriler pazar alanı veya sahildeki Atatürk heykeli önünde yapılmaktadır. Hava şartları uygun olmadığı durumlarda gösteriler spor salonunda yapılmaktadır. Gösterilerin yapılacağı herhangi bir salon bulunmamaktadır. Farklı organizasyonlar da toplanma mekanı, salonu olmadığı için kahvehanelerde veya kafelerde yapılmaktadır.

Şekil 3.54 : Öğrenci Gösterisi

Kaynak: (Çatalzeytin Mektubu, 29 Ekim 2018)

3.3.4 Ekonomik Yapı

Çatalzeytin ekonomik yapı incelemesi istatistiksel veriler, alan çalışmasına dayalı gözlem, mülakat ve tarihsel süreç içinde gelişiminin incelenmesine dayanmaktadır. Bölgede ekonomik gelişmenin sağlanabilmesi, doğru politikaların geliştirilebilmesi için geçmişten bu güne olan değişimler incelenmesi gereklidir.

Türkiye’de kültürel ve doğal varlıkların korunmasında Kastamonu’nun sorumluluğu konulu panelde Prof.Dr. Metin Sözen Anadolu’daki kent sisteminin ekonomik yapısını şu sözlerle ifade etmektedir “Anadolu kentlerin kendilerine göre bir mantığı ve çalışması vardır. Bu kentler akıllı kentlerdir. Ticaret lonca sistemine dayalı gelişmiştir. Her esnaf ve zanaatçının birbirleriyle dayanışma içinde olduğu ekonomik bir sistemdir. Dokuma, ahşap işçiliği, demircilik öne çıkan zanaat kollarıdır”

Ekonomik yapı araştırması bölgede öne çıkan sektörler üzerin yapılmıştır. Tarım, Ormancılık, turizm bölgede başlıca potansiyeli olan sektörlerdir. Bölgede ekonomik gelişmenin sağlanması genç nüfus sayısının artışına da bağlıdır. Genç nüfusun artması için iş imkanları ve ekonomik gelişmenin sağlanması gerekmektedir.

Bölgenin ve Çatalzeytin’in gelişmesi adına hem genç nüfus sayısının artırılması hem de ekonomik gelişmenin sağlanması gerekmektedir.

3.3.4.1 Tarım

Bölge de var olan sorunla Çatalzeytin ilçe genelinde de bulunmaktadır. Parçalı tarım toprağı, toprağı işleyecek köy nüfusunun olmaması, tarım arazilerinin ormanlaşması, bilinçsiz üretim başlıca sorunlar arasındadır.

TR82 Bölgesi tarım açısından arazileri parçalı ve dağınık olup, üretim iklim ve coğrafya koşulları tarafından belirlenmektedir. Bölgedeki üretim genel olarak arazi sahipleri tarafından yapılmaktadır. Bölgenin tarımsal yapısı incelendiğinde tarımsal arazileri sınırlı olduğu fark edilmektedir. Bölgenin %50’si orman, arazinin %80 dağlık ve engebelidir. Bölgede genellikle bitkisel ve hayvansal üretimi aile geçimini sağlamaya yönelik veya küçük aile işletmeleri tarafından yapılmaktadır (Kocabaş & Altın, 2016)

Çatalzeytin ilçe genelinde tarımsal üretim verileri KUZKA tarafından 2013 yapılan “Çatalzeytin İlçe Analiz Raporu” verileri baz alınarak analiz çalışması yapılmıştır. TÜİK veritabanı sistemi incelemiş olup, ilçe bazında tarımsal verilere

ulaşılamamıştır. Çatalzeytin toplam tarım alanı 7.136 dekarıdır. Kastamonu tarım alanının sadece %0,42'sini oluşturmaktadır. Var olan tarım alanının sadece %19'u işlenmekte, %35'i nadasa bırakılmış ve geri kalanı kullanılmamaktadır. Toprak sınıflarına baktığımızda % 13,2'lik alan I.-IV sınıf, % 86,8'lik oran ise V-VII sınıf tarım toprağıdır. Var olan tarım arazilerinin verimli toprak oranının düşük olması üretimi etkilemektedir (KUZKA, 2013a).

Yapılan tarımsal üretim aile işletmelerinden oluştuğı için tarımda uzmanlaşma sağlanamamıştır. Güneşlenme süresinin az, arazinin engebeli olması, üretimin geleneksel yöntemler ile yapılması tarımsal üretimin düşük olmasını etkilemektedir.

Şekil 4.1 : Tarım Üretimi Yapılan Çepni Köyü

Kaynak: (URL – 24)

Çatalzeytin'de 1375 dekarlık tarla alanında ekim yapılmaktadır. İşlenen alanda tahıl ve yem bitkileri üretimi yapılmaktadır. Üretilen ürünlerin Kastamonu genelindeki payına baktığımızda %0,11 tahıl üretimi, %0,02'de yem bitkileri oluşturmaktadır. Tahıl üretiminde 135 ton ile mısır birinci sırada, 13 ton ile buğday ikinci sırada yer almaktadır. Yem bitkilerinde yonca ve korunga üretimi yapılmaktadır(KUZKA, 2013a)

Bölgede ilkim ve arazi koşullarından dolayı meyve üretiminde yüksek verim elde edilememektedir. Fakat Çatalzeytin il genelinde meyveciliğin en yüksek olduğu ilçeler arasında yer almaktadır. Kastamonu şeftali üretiminin tamamını Çatalzeytin karşılamaktadır. Zerdali ürünlerin %77'si, incir üretiminin %15'i Çatalzeytin

tarafından karşılanmaktadır. Bu ürünlerin dışında ilçede ceviz, kızılıçık, dut, erik gibi meyvelerde yetiştirilmektedir.

Üretilen sebze ürünlerine baktığımızda fasulye, domates ve biber üretildiği görülmektedir. Kastamonu genelinde fasulye %6,80 paya sahip iken, domates ve biber sıfırın altında üretim oranına sahiptirler.

Bölge tarım faaliyetlerine baktığımızda Türkiye geneline göre geri kaldığı görülmektedir. Köylerde kırsal nüfusun az ve yaşlı olması tarım alanlarının işlenmemesinde en büyük etkenlerden birdir. İklim ve coğrafi koşullara bağlı olarak 5 yıllık işleyen tarım arazisi orman arazisine dönüşmektedir. Bunun sonucunda her yıl tarım arazilerinde azalma olmaktadır.

Tarımcılığın gelişmesi ve verimli üretim yapılması için gerekli tekniklerin uygulanması, desteklenmesi gerekmektedir. Tarım arazilerinin korunması ve işlenmesine yönelik politikalar oluşturulmalı, teşvik ve destek programları sağlanmalıdır.

3.3.4.2 Orman ve Ormancılık

TR82 Bölgesi yüzölçümünün yarısından fazlası ormanlık alandır. Bölge Türkiye ormanlarının %6,4'ünü oluşturmaktadır. Kastamonu il geneline baktığımızda yüzey ölçümünün %61'i ormanlık alanından oluşmaktadır. En Yüksek orman varlığı ile Kastamonu Türkiye genelinde 2.nci sırada yer almaktadır.

Çatalzeytin'deki orman alanlarının varlığı ve ormancılık önemli bir potansiyele sahiptir. Orman işletmelerinin doğru bir teknik ile işletilmesi, ürünlerde kalite artışı, ormancılığın gelişmesini sağlayacak faktörlerdir.

Çatalzeytin'de orman köylerinin varlığı ormancılığın gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Bölgede göç sorunu orman köylerinde de yaşanmış ve köyler ciddi nüfus kaybına uğramışlardır. Nüfusun azalması ile birlikte orman ürünleri üretimi de zayıflamıştır

Şekil 3.55 : Orman Köyü

*Kaynak: (Çatalzeytin teknik inceleme saha çalışması kapsamında
15.11.2015 tarihinde çekilmiştir.)*

Bölge genelinde endüstriyel ve yakacak odun olmak üzere orman üretimi yapılmaktadır. Çatalzeytin Kastamonu endüstriyel odun üretiminin %4,19'unu, yakacak odun üretiminin ise %1,65'ini karşılamaktadır (KUZKA, 2013a)

Çatalzeytin toprak yapısı dağılımı harita üzerinde şekil 3.58'de gösterilmektedir. Kent merkezi akarsu havzası içinde bulunduğu görülmektedir. Yerleşim orman alanları ile çevrilidir. Tarım arazileri orman alanları ile çevrili ve dağlık alanda olduğu görülmektedir.

3.3.4.3 Turizm

Çatalzeytin doğal kaynakları, coğrafi yapısı ve iklim koşulları bakımından turizm açısından yüksek potansiyele sahip bir yerleşimdir. İlçede turizmin birçok dalının gelişme potansiyeli mevcuttur. Yayla turizmi, doğa turizmi, eko turizm, kıyı turizmi başlıca yüksek potansiyele sahip turizm türleridir. İlçe hem kıyı hem deniz varlığı ile birçok yerleşimden daha özel bir konumda bulunmaktadır. Özellikle Ginolu sahili kıyı ve yat turizmi için önemli bir potansiyeldir. Şekil 3.54'te yaz döneminde Ginolu Koyunda denize giren insanların görüntüsü verilmiştir.

Şekil 3.56 : Yaz Döneminde Ginolu Koyu

Kaynak: (URL – 25)

İlçede mevcutta turizmin gelişmesine yönelik herhangi bir altyapı söz konusu değildir. İlçede hizmet sektörü az gelişmiştir. Yaz aylarında kıyı kullanımı turizm üzerinden olmayıp, akraba ziyaretleri çerçevesinde gelişmiştir. Bu dönemlerde kent merkez nüfusu her ne kadar artış gösterse de turizm sektörü kapsamında herhangi bir girdi sağlamamaktadır.

İlçede 98 yatak kapasitesi mevcuttur. Sayı ve kalite açısından oldukça düşük olan konaklama değerleri planlanan projeler ile birlikte geliştirilmesi gerekmektedir. Çatalzeytin yatak kapasitesi Kastamonu içinde %2,6'lık paya sahiptir. İlçe potansiyelleri düşünüldüğünde bu pay oldukça düşük kalmaktadır.

3.3.4.4 Sanayi

Sanayi sektörü bölgede ve Çatalzeytin ilçe genelinde en az gelişen sektördür. İlçe genelinde KSS ve İGG gömlek atölyesi dışında sanayiye dayalı bir üretim bulunmamaktadır. KSS'de toplamda 44 işyeri bulunmaktadır. Doluluk oranına baktığımızda 21 işyeri kullanılmaktadır. Şekil 3.55'te atölye çalışma saatleri sırasında çekilen fotoğraf bulunmaktadır.

Şekil 3.57 : İGG Atölyesi

*Kaynak: Çatalzeytin teknik inceleme saha çalışması kapsamında
15.11.2015 tarihinde çekilmiştir.*

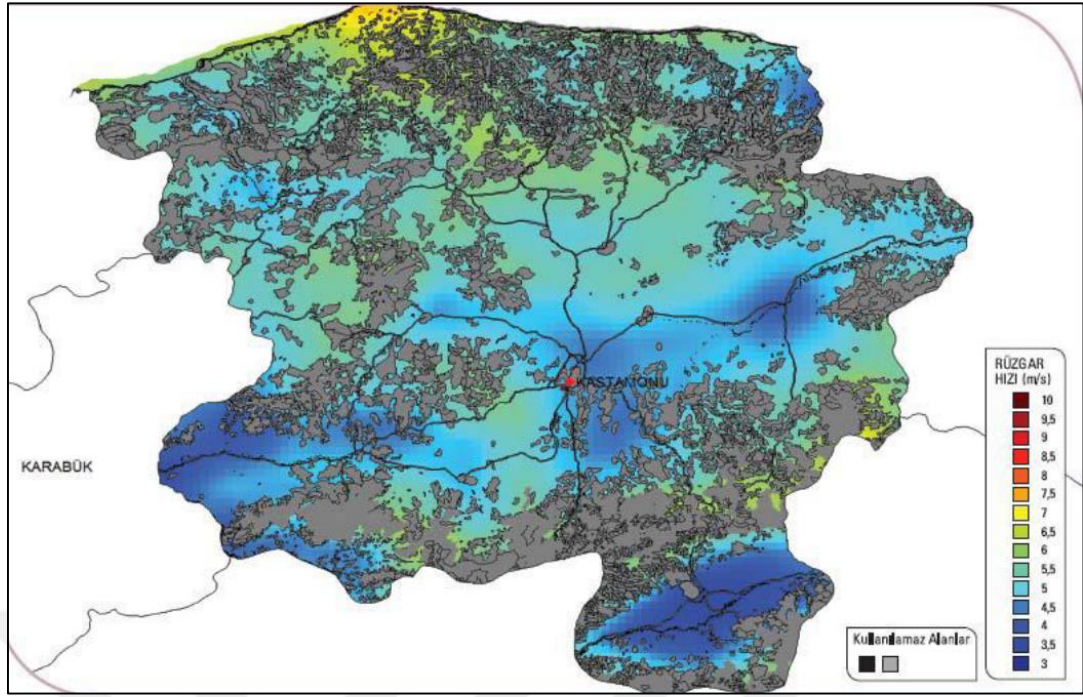
İGG(İstanbul Gömlek Giyim) atölyesi gömlek üretimi yapmaktadır. Yapılan üretim İstanbula ordan da yurt dışına satılmaktadır. Mülakat yolu ile yapılan görüşmede elde edilen bilgiler doğrultusunda atölyenin 250 kişilik kapasiteye sahip olduğu öğrenilmiştir İş durumuna göre kapaside değişiklik olmaktadır. Mevcutta 120 kişi çalışmaktadır. Çalışanların %50'si çatalzeytinden %50si Gencek köyünden olmaktadır. Atölye kadın işgücüne dayalı çalışmaktadır.

Bu bölgede çevreye zararlı bir üretim bulunmamaktadır. Bölgedeki sanayiye yönelik en önemli sorun sanayi sektörünün gelişmemiş olmasıdır. Mevcut işletmeler de tam kapasite çalışmamaktadır. Geliştirilecek projeler ve yatırımlar ile kapasite arttırımı ve sanayide uzmanlaşmanın sağlanması gerekmektedir.

3.3.4.5 Yenilenebilir Enerji Kaynakları

Günümüzde iklim değişikliği sorunu insanları alternatif enerji kaynak kullanımına yönlendirmektedir. Rüzgar, güneş, jeotermal, hidrolik gibi alternatif enerji kaynakları tercih edilen en önemli kaynaklardır.

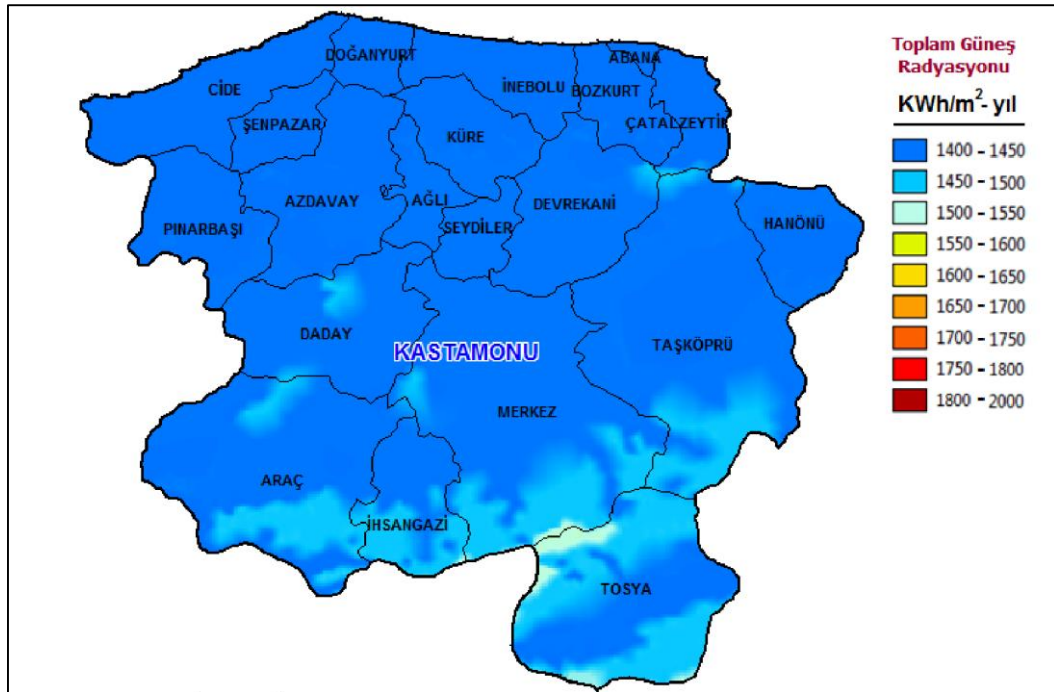
Türkiye genelinde hidrolik, güneş ve rüzgar enerjileri en çok tercih edilmektedir. KUZKA tarafından yapılan TR82 bölge genelini kapsayan alternatif enerji kaynakları potansiyeli bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Şekil 3.58 : Kastamonu Rüzgar Atlası

Kaynak: (KUZZKA, 2013a)

Kastamonu il geneli Rüzgar atlası haritası Şekil 3.56’da verilmiştir. Haritaya baktığımızda Doğanbey ilçe kıyı kesimi 7m/s ile il genelinde en yüksek hıza sahip bölgedir. İlin geneli 5m/s ve daha düşük değerlere sahiptir. Çatalzeytin’e baktığımızda 5m/s değerlere sahip olduğu görülmektedir. İlçenin belli bir bölümü de rüzgar enerjisi için kullanılamaz alan olarak belirlenmiştir.

Şekil 3.59 : Kastamonu Güneş Atlas Haritası

Kaynak: (KUZZKA, 2013a)

Güneş enerjisi bakımından Kastamonu ili değerlendirildiğinde Türkiye'nin geneline göre güneşlenme süresi değerleri düşüktür. Kastamonu'da güneşlenmenin en uzun olduğu ay güneşlenme süresi 10,6 saattir.

İl genelindeki güneşlenme dağılımına baktığımızda güney kısımlarda güneşlenme süreleri daha uzundur. Çatalzeytin ilçe geneli güneşlenme süreleri Kastamonu değerlerine benzerlik göstermektedir. İlçede güneşlenme süreleri Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında en yüksektir. Temmuz ayında güneşlenme değeri 10.52 saattir.

Çatalzeytin il geneli rüzgar ve güneş enerji potansiyeli Türkiye geneline göre düşüktür. Fakat kuzey avrupa ülkelerindeki güneşlenme ve rüzgar gücünü ile karşılaştırıldığında bu oran oldukça yüksek olmaktadır.

Bölgeden maksimum fayda sağlanması için gelişmiş teknolojilerin uygulanması gerekmektedir. Doğru altyapı ve proje geliştirildiği takdirde bölgeden maksimum fayda sağlanabilir. Yenilenebilir enerjilerin kullanılması hem çevreye hem de ekonominin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

.

TOPRAK VARLIĞI

LEJAND

- DSI Islah Projesi
- Akarsu Havzası
- Tarım Alanları
- Heyelan Alanı
- Orman Alanları
- Yapılar
- D010
- Kent İçi Yollar
- Köy Yolu
- Nuhlar Caddesi
- Seyfettin Karahan Caddesi
- İstiklal Caddesi

KAYNAK: Tez kapsamında Yağcılar (2019)
tarafından üretilmiştir.

Şekil 3.60 : Çatalzeytin Toprak Varlığı

Kaynak: (Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.)

3.4 Çatalzeytin Mevcut Durum Değerlendirmesi

Çatalzeytin ilçe mevcut durum analiz çalışması dört aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama bölge ve ilçe genelinde ön araştıra yapılarak çalışma alanı hakkında bilgi toplanmıştır.

İkinci aşama elde edilen bilgiler doğrultusunda Kentsel Koruma Ve Yenileme Atölyesi, Kentsel Koruma Ve Yenileme Yüksek Lisans Programı 2015-2016 plk 503 dersi kapsamında, Prof.Dr. Arzu Kocabaş yürütücülüğünde alan çalışması yapılmak üzere Çatalzeytin'e gidilmiştir. Alanda yerinde gözlem ve fiziksel yapıya yönelik tespit çalışmaları yapılmıştır. Sosyal yapı mülakat yolu ve derinlemesine görüşmeler yapılarak incelemelerde bulunulmuştur. Alana yönelik eksik veya ulaşılamayan bilgiler yerelde gözlem, mülakat ve tespit çalışmaları ile tamamlanmıştır. Genelde ve yerelde toplanan bilgiler bir araya getirilerek mevcut durum değerlendirilmiştir.

Üçüncü aşamada analiz sonuçlarından yola çıkarak alanın sorun ve potansiyelleri belirlenmiştir. Çalışmanın devamında alana yönelik tema odaklı GZFT analiz çalışması hazırlanmıştır.

Dördüncü ve son aşama olarak alanın koruma /yenileme/ sürdürülebilirlik perspektifi doğrultusunda mevcut durum değerlendirmesi yapılmıştır. Değerlendirme sonunda ortaya çıkan sonuçlar Çatalzeytin Yaşam Kalitesi çalışmasının altlığını oluşturmaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen mevcut durum analizleri Çizelge 3.28'de bir araya getirilerek incelenmiştir. Tablo mevcut veri ve alana yönelik sorunları içermektedir. Tablodan çıkan sonuçlar GZFT analiz çalışmasına girdi sağlamıştır.

Çizelge 3.28 : Mevcut Durum Analiz Veri ve Değerlendirilmesi

			Veriler	Alanda planlanan/Yapılan Uygulamalar	Sorunlar
Fiziksel Boyut	Doğal Çevre	Topoğrafya	• Küre dağları ilçenin topoğrafyasını oluşturmaktadır. • En yüksek nokta 1958 m Yaralıgöz Tepesi’dir.		• Topoğrafyanın engebeli olması bölge içinde ulaşımı zorlaştırmaktadır. • Kent merkezi topoğrafyadan dolayı linear gelişmiştir.
		Su Kaynakları, Kullanım ve Potansiyeli	• İlçede bulunan akarsular Kızılırmak’ın kollarıdır. • İlçe merkezinin doğusunda Akçay batısında Kirazlı çayı bulunmaktadır. • Su kaynakları bakımından işçe zengindir	• Akçay üzerinde HES projesi planlanmaktadır. • Taş kırma ve eleme tesisi yapılmıştır. • Dere ıslah çalışmaları yapılmaktadır.	• Dereyi besleyen yan kollarında Hes ten etkilenmekte ve zarar görmektedir • Taş kırma ve eleme tesisleri yerleşimin yanında konumlandırılarak toz ve gürültü kirliliğine yol açmaktadır • Dere ıslah projesinde dereye dolgu yapılması planlanmaktadır. • Uygulama doğru yapılmadığı takdirde yer altı suların beslenmesine ve kalitesine zarar vererek olumsuz etkiler oluşturmaktadır.
		İklim, Flora Fauna	• Karadeniz İklimi egemendir • Yıllık ortalama sıcaklık 13,5°C • Yıllık yağış miktarı 1050-1200 mm • Ortalama rüzgâr hızı 3-4 m/s en hızlı rüzgâr yönü ise güney yönüdür. • Yıl içinde güneşli gün sayısı 63, bulutlu gün sayısı 179 • <u>İğne yapraklı ve yapraklı ağaç türleri</u> bulunmaktadır.		• Yağış ve kar erimelerinden dolayı taşkın ve seller olmaktadır. • İklim şartlarından dolayı tarımsal çok fazla gelişmemektedir. • İklim ve coğrafi koşulları bağlı ormanlaşmanın olması tarım ve yerleşim alanlarına baskı yaratmaktadır.
		Toprak Yapısı ve Kullanımı	• Aşırı yıkanma nedeniyle kıyıya yakın alanlarda podzolik topraklar bulunmaktadır. • Toprak kireç bakımından fakirdir. • <u>Nadassız kuru tarım</u>10 533ha, <u>sulu tarım</u> 54ha, <u>bahçe</u> 81ha, <u>mera</u> 359 ha, orman ve fundalık 17 080 ha, yerleşim alanı 240 h • % 13,2’lik alan I. – IV. Sınıf, % 86,8’lik oran ise V.- VII. Sınıf arazidir. • KUZKA verileri: Toplam alan 713,6 ha, ekilen tarla alanı 137,5 ha, nadas alanı 48,5 ha, sebze bahçeleri 85ha, meyve bahçeleri alanı 442,6 ha		• Tarım toprağı az ve verimi düşüktür.. • Verimli tarım toprağı yetersizdir. • Tarım arazilerinin küçük ve parçacıl olması toprağın optimum kullanılmasını engellemektedir.
		Jeolojik Yapı	• Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt çalışmaları bulunmamaktadır.		• 2000 sonrası yapılar Jeolojik- Jeoteknik raporuna dayanmadan gelişmektedir.
	Yapılaşmış Çevre	Afet Durumu	• I.Derece heyelan bölgesinde bulunmaktadır. • Çatak, Sökö, Hacireissökö, Karacakaya ve Kızılcakaya köylerinde çığ tehlikesi bulunmaktadır. • 4. Derece deprem kuşağında bulunmaktadır.		• Heyelan riski bulunmaktadır. • Cığ tehlikesi bulunmaktadır. • Deprem heyelan ile birlikte tehdit oluşturmaktadır.
		Ulaşım	• Karayolu ulaşımı Küre dağları üzerinden yapılmaktadır. • Tek ulaşım hattı doğu-batı doğrultusunda kıyı boyunca Abana ve Türkeli ilçeleri arasında uzanan anayoldur. • Deniz Ulaşımı bulunmamaktadır. • Kent merkezinden Abana-Türkeli yerleşimlerini bağlayan yol geçmektedir.	• Doğu-batı aksındaki karayolu dolgu alan yapılarak genişletilmiştir. •	• Dağların uzanış yönündeki karayolu ulaşımı zorlaştırmaktadır. • Deniz ve karayolundaki güçlükler gelişmeyi olumsuz yönde etkilemektedir. • İlçe kıyıda olmasına rağmen çevresindeki limanlarla entegre bir liman ağı geliştirememiştir. • Dolgu alanıyla genişlettirilen karayolu kent-deniz ilişkisini kesmekte ve doğal çevreye zarar vermektedir.
		Altyapı	• Atık su altyapı sistemi bulunmamaktadır • Kanalizasyon altyapısı yetersiz • Çöp depo alanları bulunmamaktadır. • Katı atık sistemi bulunmamaktadır.		• Atık su altyapı sisteminin bulunmaması temiz, doğal su kaynaklarını ve gıdaların kirlenmesine neden olmaktadır. • Çöp depo alanlarının bulunmaması su ve deniz kirliliğine yol açmaktadır. • Entegre Katı Atık Yönetimi uygulaması yerel yönetimlerce yapılmalıdır. • Katı atık yönetimi için belediye kaynak sıkıntısı çekmektedir.
		Tabiat ve Kültür Varlıkları	• Ginolu Mevkii sit alanı olarak koruma altına alınmıştır. • Ginolu Kalesi'nin 15 mil açığında, Karadeniz'in 103 metre derinliğinde 'batık kent' olduğu belirtilmektedir. • Çatalzeytin ilçe merkezindeki hamam, tarihi eser olarak tescillenmiştir. • Ahşap sivil mimari örnekleri bulunmaktadır.	• Hamam restore edilip işlevlendirilmiştir..	• Hamamda yanlış restorasyon ve uygulamalar sonucunda rutubet ve yapıda bozulmalar ortaya çıkmıştır • Ginolu 'da bulunan mendirek yanlış uygulama yüzünden kum dolmakta ve tekneler yavaşamamaktadır. • Sivil mimari örnekleri tescile değer bulunmamıştırlar.
		Bina Analizleri	• Zemin kat kullanımı: Kıyı aksı boyunca ticaret kullanımı • Birinci kat kullanımı: Konut • Bina durumu: geleneksel ahşap yapıların birçoğu bakımsız ve terk edilmiştir. <i>RL - 3</i> Yeni yapılar betonarme olarak yapılmaktadır.	• Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından İncelenen taşınmaz varlıkların bozulduğu, özgünlüklerini yitirdikleri gerekçesiyle tescile değer bulunmamıştır.	• Kıyı kesiminde kat adedi, çekme mesafeleri, parsel derinliği, yapı nizamları planlama esaslarına aykırı yapılmıştır • Plan revizyonları ile emsal değerindeki artışlar imar plan bütünlüğüne aykırı uygulamalardır. • Geleneksel ahşap evlerin yerine betonarme apartmanların yapılması, kültürel, tarihi değerlerin tahrip edilmesine ve kent kimliğinin yok olmasına neden olmaktadır. • Geleneksel yapılar çok hisseli ve bakımları zor olduğu için terk edilerek köhnemektedirler

Çizelge 3.28 (Devamı): Mevcut Durum Analiz Veri ve Değerlendirilmesi (Kocabaş & Altınır, 2016)

	Sektörel Analiz	Tarım	- Tarla ürünleri kapsamında tahıl ve yem bitkileri üretimi yapılmaktadır. - Tahıl ürünlerinin %80 'i mısır, yem bitkilerinde yonca üretilmektedir. - Çatalzeytin'in Kastamonu genelinde meyve üretimi paydası: %100 şeftali, %77 zerdali, %15 incir, %8 ceviz oluşturmaktadır.		- İklim ve coğrafi koşullardan dolayı meyve üretimi kısıtlı olmaktadır. 5 yıl ekilmeyen tarım arazileri orman alanına dönüşmekte ve tarımsal üretim yapılan alanlar azalmaktadır. - Üretimde uzmanlaşma yoktur. - Toprağı işleyecek köy nüfusu azalmaktadır. - Sanayi tesislerinin yer seçimi doğru değildir. - Tam kapasite çalışmamaktadırlar
		Sanayi	- İGG fabrikası ve küçük sanayi sitesi bulunmaktadır. 44 işyeri kapasitesine sahip küçük sanayi sitesinde 21 işletme faaliyet göstermektedir (%47,7) - İGG fabrikası 250 kişi kapasitesine sahip olup 120 kişi çalıştırmaktadır.		- Bölgenin sahip olduğu bu yüksek potansiyele rağmen orman ürünlerinden katma değeri yüksek ürünler üretilmemektedir. - Orman köylülerinin göç etmesiyle birlikte ormancılık çok az yapılmaktadır.
		Orman ve Ormancılık	Çatalzeytin Kastamonu'nun endüstriyel odun üretiminin %1,65'i, yakacak ürün üretiminin %0,70'i sağlanmaktadır.		- İlçede hizmet kalitesi ve standartları düşüktür. - Toplumsal farklı kesimlerinin taleplerini karşılayamamaktadır.
		Hizmetler	<u>Konut tüketimiyle ilgili hizmetler:</u> Nüfusa bakıldığında yeterli sayıda ve ihtiyacı karşılamaktadır. <u>Kişisel Hizmetler:</u> İlçe genelinde yetersizdir. Bu hizmetlerden yararlanmak için diğer ilçelere gitmesi gerekmektedir. <u>Toplumsal hizmetler:</u> Eğitim tesisleri yeterli düzeyde, sağlık tesisleri ise hizmet ve donanım açısından yetersizdir. <u>İş ve Meslek Hizmetleri:</u> yetersiz durumdadır <u>Eğlence Hizmetleri:</u> Tesisler kapasite ve kalite açısından yetersizdir.		
		Turizm	Deniz turizmi, kültür turizmi, yayla turizmi, doğa turizmi ve ekoturizm potansiyelleri bulunmaktadır.		- Var olan potansiyeller yeterli düzeyde kullanılamamaktadır. - Konaklama kapasitesi yetersiz - Tamamlayıcı hizmet kalitesi düşüktür.
		Hayvancılık	- Küçükbaş hayvancılık ve kanatlı hayvan varlığı ekonomik bir değer taşımamaktadır. - Balıkçılık ve arıcılık faaliyetlerinin potansiyeli daha yüksektir. - İlçede 1.314 adet kovan bulunmaktadır		- Yem bitkilerinin sınırlı üretimi, sağlıksız ve yetersiz barınak koşulları hayvancılığı olumsuz etkilemektedir. - Arıcılık sabit arıcılık olarak yapılmamaktadır. Bilinçsiz olarak yapılan üretimden yeterli verim alınamamaktadır.
		Yenilenebilir Enerji	- Bölgede hidrolik enerji kaynağı bulunmaktadır. - Güneş ve rüzgar alternatif enerji kullanımları kısıtlıdır.		Güneşlenme sayısı düşük olduğu için güneş enerjisi yaptırımları küçük ölçeklerde kalmaktadır
	Nüfus İktisadi Özellikleri	İstihdam	- Çatalzeytin ilçe genelinde iş yeri sayısı 19, toplam istihdam 159 (Çatalzeytin İlçe Analizi, 2013 Çatalzeytin) - Karadeniz havzası içinde bulunan Çatalzeytin komşu ülkeler ile ekonomik ilişkiler kuramamıştır		- İstihdam verileri çok düşük olduğu görülmektedir. - Mevcut iş olanaklarının kısıtlı olması genç nüfus ekonomik yetersizlikten dolayı göç etmektedir.
	Demografik Yapı ve Göç	Nüfus	- Toplam nüfusu 7035 kişi kent nüfusu 2717 kişi kırsal nüfusu 4318 kişidir. - Kışık nüfusu ortalama 2000-3000 kişidir - Yaşlı bağımlılık oranı 47,3 genç bağımlılık oranı ise 21,5'tir. - Kadın nüfusu erkek nüfusuna göre fazladır.		1965 yılından itibaren köy nüfusunda ciddi bir düşüş yaşanmıştır. - Göçle birlikte genç nüfus azalmakta ve yaşlı bağımlılık oranı artmaktadır.
		Eğitim	- Okuma yazma bilmeyen %6,68'dir. - İlçede ilköğretim ve ortaöğretim mezunları toplam nüfusun %55,6'sını oluşturmaktadır. - Lise veya dengi okullardan mezun %9,58'idir.		Çatalzeytin eğitim durumu Türkiye ortalaması ve Kastamonu il geneline göre düşüktür.
		Göç	- İç ve dış göç bulunmaktadır. - Göç nedenleri; iş imkanlarının olmaması, eğitim yetersizliği, tarıma dayalı politikaların gelişmemesi, kaynakların kullanılamaması		1985 tarihinden itibaren ciddi göç yaşanmıştır. Göçün temel nedenleri işsizlik, sosyal, kültürel ve ekonomik yetersizliklerden kaynaklanmaktadır. - Çatalzeytin'de en büyük sorun göçtür.
	Toplumsal Yapı	Refah Göstergeleri/Yaşam Standardı	350 haneye gelir yardımı yapılmaktadır.		Sosyo-kültürel aktiviteler hiç yok denecek kadar azdır. Bu durum toplumun birbiriyle ve kent ile ilişkisinin gelişmesini engellemektedir.
		Kaybolan Sosy-Kültürel değerler	- Ahşap yapıların yerine betonarme binalar yapılmaktadır. - Çatalzeytin özelinde somut olmayan kültürel miras değerlerinin birçoğu kaybolmuştur. - Çatalzeytin'de kaybolan sosyo-kültürel değerler; küfecilik, yorgancılık, sapçılık, kasnakçılık, sandıkçılık, nalbantlık, demircilik, yelkencilik, motorculuk, sütçülük, şekercilik, yuncülük, bakırcılık, kalaycılık, su hızcırlığı, dokumacılık, göncülük, yumurtacılık ve fenerciliktir.		- Tarihi ahşap evlerin yıkılarak yerine betonarme binaların yapılması kültürel ve tarihi değerlerin yok olmasına neden olmaktadır. - Koruma bilinci eksikliği, ekonomik nedenlerden yaşanan dışarıya göçler, yerelde ve üst ölçekli koruma politikalarının olmaması, korunması gerekli yapıların terk edilmesi ve köhneleşmesi sorunlarını ortaya çıkarmaktadır. - Sosyo-kültürel değişim geleneksel meslekleri ve zanaatları da ortadan kaldırmıştır.

Kaynak: (Tez kapsamında Kocabaş & Altınır, 2016'dan uyarlanılmıştır)

3.5 Çatalzeytin GZFT Analizi

Çatalzeytin GZFT analiz çalışması yaşam kalitesi kavramı baz alınarak geliştirilmiştir. Analiz çalışması sosyal, fiziksel, doğal, ekonomik ve çevresel doku olmak üzere beş ana başlık üzerinden değerlendirilmiştir. Belirlenen ana başlıklar araştırmaya yönelik alt başlıklara ayrılmıştır. Çatalzeytin genelinde var olan sorunlar, zayıf yönler, fırsatlar, tehditler ve güçlü yönler ayrıştırılarak değerlendirme yapılmıştır.

Belirlenen güçlü, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler mekan ile ilişkilendirilmiştir. Amaç eylem planına hem mekânsal hem teorik girdi sağlanmasıdır. Mekan ile ilişkilendirilen GZFT analizleri, alanda stratejilerin geliştirilmesini kolaylaştırmaktadır.

Yaşam kalitesi fiziksel, sosyal ve ekonomik çevrenin toplumsal tercih ve tatminine göre şekillenmektedir. Çok yönlü bir değerlendirme sistemine sahiptir. Analizin temel amacı zayıf yönlerin belirlenip güçlendirilmesi, tehditlerin önlem alınarak zararlarının önlenmesidir. Güçlü yönler ve potansiyeller değerlendirilip Çatalzeytin'in gelişmesinin sağlanmasıdır.

Çalışmanın başında belirlenen temel sorun; yerleşimin kimlik bilinci zayıflamakta, yanlış uygulamalar ile doğal, fiziksel değerler zarar görmekte, ekonomik sorunlar ve memnuniyetsizlik artmaktadır. Yerleşimde düşük kentsel kalite ve toplumunun memnuniyetsizliği kentsel bütünlüğünün bozulmasına neden olmaktadır.

Fiziksel dokunun iyileştirilmesinde amaç kentsel mekanda kalite arttırılarak yaşanabilir mekanların oluşturulmasıdır. Sosyal dokuda amaç sosyal refah ve mekânsal memnuniyetin, aidiyetin sağlanmasıdır. Ekonomik yapıda ise ekonomik kalkınmanın sağlanması temel amaçtır. Çevresel değerler yenilenebilir enerji potansiyelleri ışığında değerlendirilmektedir. Amaç kendine yetebilen, sürdürülebilir enerji üretiminin sağlanmasıdır.

GZFT analiz çalışması temel sorun ve amaçlar doğrultusunda temel konu başlıkları üzerinden, bir sonraki aşamaya girdi verecek şekilde geliştirilmiştir. Analiz çalışması aşağıda tablo 3.29 da verilmiştir.

Çizelge 3.29 : Çatalzeytin GZFT Analizi

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Sosyal Doku	Sosyal refah ve mekânsal memnuniyet			
	- Meslek yüksek okulunun bulunması - El sanatlarının bulunması, - Kadın nüfus kentte aktif olmaktadır.	- Yaşlı bağımlılık oranının yüksek olması - Erkek nüfusun kadın nüfusuna göre düşük olması - Sosyal aktivitelerin yetersiz olması - Tiyatro, sinema gibi sosyal aktivite mekanlarının olmaması, - Kır nüfusunun azalması - Toplumsal hizmetlerin yetersiz olması - Eğitim hizmetlerinin yetersiz olması, - Hastane hizmet kalitesinin düşük olması, - Farklı yaş gruplarına yönelik mekanların olmaması, - Festivallerin yapılmaması, - Tüketici mal ve hizmetlerin yetersiz olması, - Çevre iller ile ilişkilerin zayıf olması,	- Kurulan kadın pazarları ile ilçe genelinde etkileşimin artırılması. - Yapılan nüfus projeksiyonunda nüfusta artış olmaktadır. - Emekli nüfusun bölgeye geri göç etmesi - Yazın kent merkezinde nüfus artışı yaşanması,	- Nüfus yoğunluğunun düşük olması - Genç nüfus göçü - Erkek nüfusun çalışmak için başka yerlere göç etmesi, - Sosyal donatıların yetersizliği - Kültürel değerlerin kaybolması,
Fiziksel Doku	Canlandırılmış, tüm kullanıcılara yönelik yaşanabilir mekanlar			
	- Ulaşım ağının geliştiriliyor olması, - Geleneksel ahşap yapıların bulunması, - Tarihi hamamın bulunması, - Ginolu Mevki'nin sit alanı olması,	- Topoğrafyadan kaynaklı ulaşım zorluğunun olması, - İller arası ulaşım ağı bağlantısının zayıf olması - Demiryolu bağlantısının olmaması - Deniz yolu ulaşımının gelişmemesi - Altyapı sistemlerinin eksikliklerinin olması, - Yaya ve bisiklet aksı bulunmaması, - Ahşap yapıların tescil edilmemesi, 1979 yılı imar planının kullanılması - Yanlış restorasyon teknikler ile hamamın bozulması, - Çocuk oyun alanlarının yetersiz olması - Yetersiz yeşil alan varlığı,	Ginolu plajının olması	- Ginolu liman mendireği kum dolmakta ve tekneler yanaşamamakta - Kent merkezinden geçen D100 karayolu kent ile deniz bağlantısının ayrılması, - Geleneksel ahşap yapıların köhnemesi, - Geleneksel yapılar yıkılarak yerine betonarme binaların yapılması, - Kent dokusuna uygun olmayan yapı tipolojisinin gelişmesi - Kent kimliğinin kaybolmaya başlaması,

Çizelge 3.29 (devamı): Çatalzeytin GZFT Analizi .

	Doğru kaynak kullanımı			
Doğal Yapı	- Deniz ve Orman varlığı , - Su varlığı,	- Tarım arazilerinin parçacıl olması - Jeolojik yapının toprak kaymasına müsait olması, - Jeolojik etüt değerlendirme çalışması bulunmamaması,	- Orman köylerin varlığı, - Kent merkezinin iki çay arasında gelişmesi, - Karadeniz iklim kuşağında olması	- Tarım arazileri işlenmediği durumda orman arazisine dönüşmesi - Akçayı'nın taşarak yerleşime zarar vermesi, - Kent merkezinin akarsu havzasında bulunması, - Akçay üzerine HES yapılması istenmesi 4.Derece deprem kuşağında bulunması, 1.Derece heyelan alanında bulunması,
	Ekonomik kalkınma			
Ekonomik Yapı	- Gelir dağılımında farkın olmaması - Orman ürünlerinin varlığı - Kadın işgücünün yüksek olması - Kadınların girişimci olarak çalışmaları - Farklı turizm türlerinin gelişme potansiyeli	- Nitelikli iş gücünün yetersizliği - Orman ürünleri bulunmasına rağmen üretim sanayinin gelişmemesi - Tarım üretiminde uzmanlaşmanın olmaması - Tarımsal üretimde ürün çeşitliliğinin olmaması - Sanayi sektörünün gelişmemesi - Turizm tesislerinin kapasite ve hizmet yetersizliği - Ziyaretçi kalış sürelerinin gütübirlik olması - Gelir seviyesinin düşük olması,	- Ağaç ürünleri imalatının üretiminin gelişmesi, - Alternatif turizm türlerinin varlığı,	- Yoksulluk oranı yüksektir. - Kısıtlı iş olanakları - Tarım toprağını işleyecek köy nüfusunun azalması,
	Kendine yetebilen enerji			
Çevre ve Enerji	Doğal kaynakların varlığı	- Güneşlenme süresinin az olması - Rüzgar enerjisinin düşük olması - Düzenli katı atık depolama siteminin bulunmaması - Çevresel kirliliğin olması,	- Geleneksel yapılar yenilenebilir enerji ile entegre edilebilir olması, - Hava kalitesinin iyi olması,	- Atıksu arıtma tesislerinin olmaması, - İçme suyu tesislerinin olmaması, - Katı atık depolama sistemlerinin olmaması, - Geri dönüşüm sistemlerinin olmaması, - İlçe merkezinde katı atıkların çevre kirliliğine yol açması,

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

Eksik olan önemli konulardan biri yenilenebilir enerji kullanımı ve mekanın turizm dışında ekonomik gelişmesinin sağlanmasıdır. Gelişmeyi sadece turizme yüklemek uzun vadede mekanın tüketilmesine ve yerelliğin kaybolmasına neden olmaktadır. Önemli olan yerleşimin bütün yönleri ile bir sistem olarak değerlendirerek dengeli bir gelişmenin sağlanmasıdır. Bu yönde gelişen bir yerleşme uzun vadede dayanıklı ve istikrarlı yol izleyebilecektir.

Mevcut durum ve GZFT analizleri sonucunda bölgede en temel sorunlardan birinin istihdam ve göç olduğu ortaya çıkmaktadır. İstihdam olanaklarının kısıtlı olması çalışma çağındaki nüfusun Çatalzeytin'den göç etmesine neden olmaktadır. Göçe bağlı olarak azalan nüfus beraberinde sektörel gerilemeyi getirmekte ve kentsel gelişme sağlanamamaktadır. Kırsal alanda tarım toprağının yetersiz olması, uygun tekniklerle işlenememesi verimi düşürmekte ve kırsal nüfusun da azalmasını etkilemektedir. Bütün bu olumsuz etkiler sonucunda hizmet sektörünü geliştirecek mekanizmalar yok olmaktadır.

3.6 Çatalzeytin Yaşam Kalitesi Değerlendirilmesi

Yaşam kalitesi kavramı sürdürülebilirlik kavramından yola çıkarak çok yönlü bakış açısı ile gelişmiştir. Hem niteliksel hem niceliksel değerlendirme kriterlerine sahip olması kentsel sistemlerin devingenliğine daha iyi ayak uydurmasını sağlamaktadır. Her çalışma mekan ve toplumun yaşam biçimine, yönelimlerine ve araştırmanın hedeflerine göre şekillenmektedir.

Yaşam kalitesi yaklaşımını 5 farklı kategoriye ayrılıp göstergeler bu doğrultuda oluşturulmuştur. Çatalzeytin özelinde göstergeler mevcut durum, tespit edilen sorunlar, toplumsal talepler, memnuniyetsizlik gibi hem fiziksel tespitler hem toplumsal talepler doğrultusunda oluşturulmuştur. Çizelge 3.30'da Çatalzeytin yaşam kalitesi değerlendirme göstergeleri yer almaktadır.

Çizelge 3.30 : Çatalzeytin Yaşam Kalitesi Değerlendirme Kriterleri .

Fiziksel Kalite	Çevresel Kalite	Toplumsal Kalite	Ekonomik kalite	Kurumsal kalite	Kişisel tatmin
Bina Kalitesi	İklim koşulları	Kamu sağlık hizmetlerinin kalitesi	Girişimcilik	Katılım	Memnuniyet
Yapı dayanıklılığı	Hava kalitesi	Eğitim Kalitesi	Rekabet edilebilirlik	Hizmet	Tatmin
Herkese uygun mekanların varlığı	Su kalitesi	Gelişmişlik düzeyi	Gelir dağılımı	Karar verilebilirlik	Beğeni
Mekânsal yayılma	Çevre kirliliği	Sosyal sınıf	Ticaret koşulları	Yönetişim	
Yeşil alan kalitesi	Doğaya ulaşılabilirlik	İletişim	İşsizlik durumu	Yeşil politikalara halkın katılımı	
Rekreasyon alanı	Yenilenebilir enerji	Güvenlik	Yoksulluk durumu		
Ulaşılabilirlik	Doğal afet durumu	Sinema, tiyatro sosyal alanları varlığı			
Altyapı koşulları	Atıkların yok edilmesi	Spor aktiviteleri			
Bisiklet ulaşım ağı	Atık geri dönüştürme sistemi	Donatılara ulaşılabilirlik			
Spor Elverişliliği					
Tabiat Varlıklar					
Kültürel varlıklar					

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

Çatalzeytin yaşam kalitesi değerlendirilmesi için belirlenen göstergeler için puanlama sistemi yapılamamıştır. Puanlama sisteminin yapılabilmesi için çok kapsamlı veri, anket çalışması, puanlama sistemini yapabilmek için formülasyon ve

farklı yerleşimlerin karşılaştırmaları gerekmektedir. Puanlama sisteminin olduğu bir değerlendirme bir üst çalışma olarak yapılabilir.

Çalışma kapsamında belirlenen göstergeler açıklama yolu ile değerlendirilmiştir. Değerlendirmenin sonuna pozitif ise “1” değeri, negatif ise “0” değeri verilmiştir. Göstergenin fiziki karşılığı olduğu durumlarda mevcut durumu gösteren fotoğraf ile ilişkilendirilmiştir. Çizelge 3.31’de Çatalzeytin yaşam kalitesi değerlendirmesi yapılmıştır.

Yaşam kalitesi göstergeleri ve verileri 3.3 *Çatalzeytin Mevcut Durum Analiz* bölümü kapsamındaki bilgiler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Değerlendirme hem niceliksel hem niteliksel verilerden oluşmaktadır. Kişisel tatmin bölümü göstergeleri de TÜİK 2013 Yaşam Memnuniyeti çalışmasından elde edilmiştir. Veriler il genelinde olduğu için değerlendirme Kastamonu il bütünü dikkate alınarak yapılmıştır.

Çatalzeytin yaşam kalitesi değerlendirmesinde fiziksel, toplumsal ve ekonomik kalite göstergelerini değerlendirdiğimizde sonuçlar oldukça düşük çıkmaktadır. Fiziksel kalite göstergelerinin tamamı negatif değere sahip olduğu görülmektedir. Kentsel mekanlarının kullanım ve kalite açısından yetersiz kaldıkları görülmektedir.

Toplumsal kalite göstergelerini incelediğimizde sonuçlar negatif olmaktadır. Toplumsal kalitenin olumsuz sonuçlar çıkarmasında en büyük neden nüfus yoğunluğunun az olmasıdır. Özellikle genç nüfusun az olması kentin sosyal dinamiklerini olumsuz etkilemektedir.

Ekonomik kalite değerlerine baktığımızda aynı negatif sonuçlar ile karşılaşmaktayız. Buradaki temel neden de çalışma çağındaki nüfusun düşük olmasıdır. Nüfusun düşük olmasından dolayı yatırım yapılmamakta, yatırım yapılmadığı için de kent gelişme gösterememektedir.

Çevresel Kalite göstergelerin pozitif sonuçlarının en çok olduğu bölümdür. Mevcut doğal değerlerinin varlığı ve kalitesi yüksektir. Çatalzeytin’de var olan doğal değerler yapılacak çalışmalar ile değerlendirilip gelişmesi sağlanabilir.

Değerlendirmenin geneline baktığımızda Çatalzeytin yüksek doğal potansiyellere sahip olmasına rağmen yanlış uygulamalar ile değerini kaybetmektedir. Fiziksel, sosyal ve ekonomik kalitenin sağlanması kentsel kaliteyi beraberinde getirmektedir.

Çizelge 3.31 : Çatalzeytin Yaşam Kalitesi Değerlendirmesi

	Gösterge	Fotoğraf	Açıklama	Değer
Fiziksel Kalite	Bina Kalitesi		- Bina yapı kalitesi yetersizdir. - Yalıtım, cephe, bina malzeme kalitesi düşüktür. - Tasarım değeri bulunmamaktadır. - Yerleşime uygun yapılaşma koşulları bulunmamaktadır. - Geleneksel yapı tipolojisine uygun değildir.	0
	Yapı Dayanıklılığı		- Yapıların çoğu yamaç kenarlarına yapılmaktadır. - Dağ eteklerinde yapılan yapılar heyelan tehlikesi altında kalmaktadırlar - Akçay'ın Taşması durumunda kent merkezindeki yapılar su altında kalmaktadır - Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt çalışmaları bulunmamaktadır.	0
	Herkese uygun mekanların varlığı		- Kentte yaşlı nüfus grubuna yönelik mekan bulunmamaktadır. - Yaşlılar sokak veya kahvehanelerde bir araya gelmektedirler - Gençler için sosyal aktivite veya bir araya gelecekleri mekanlar bulunmamaktadır., - Çocuklara yönelik oyun alanı bulunmamaktadır.	0

Çizelge 3.31 (Devamı): Çatalzeytin Yaşam Kalitesi Değerlendirmesi

Mekânsal yayılma		- Kent topoğrafyadan kaynaklı lineer bir gelişme göstermiştir. 200 sonrasında yapı kooperatifleri ile birlikte dikey de gelişme başlamıştır.	0
Yeşil alan kalitesi		- Yeşil alan bulunmamaktadır. - Bölgede orman varlığı yeşil alan ihtiyacını karşılamaktadır.	0
Rekreasyon alanı		- Kıyı ve orman rekreasyon alanı olarak değerlendirilebilir. - Genç ve kadın nüfusuna yönelik rekreasyon alan ihtiyacı bulunmaktadır.	0
Bisiklet ulaşım ağı		Bisiklet ulaşım ağı bulunmamaktadır.	
Altyapı koşulları		- Köylerde kanalizasyon sistemi bulunmamaktadır. - İlçe merkezinde kanalizasyon sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir. - Atık su arıtma tesisi bulunmamaktadır - Ulaşım altyapı sistemi yetersizdir. - Altyapı kalitesi düşüktür	0
Spor Elverişliliği		- Dağ sporları için potansiyeli mevcuttur - Spor aktivitelerinin yapılacağı yerler kısıtlıdır.	0

Çizelge 3.31 (Devamı): Çatalzeytin Yaşam Kalitesi Değerlendirmesi

	Ulaşılabilirlik		▪ Engebeli topoğrafyadan dolayı ulaşım zor olmaktadır ▪ Yerleşimler arası ulaşım gelişmemiştir. ▪ Ulaşım ağ kalitesi yetersizdir. ▪ Kent merkezinde düzenli bir yol sistemi bulunmamaktadır. ▪ II. Derece yolların kenarlarında kaldırımlar bulunmamaktadır. ▪ Deniz ulaşımı gelişmemiştir.	0
	Kültür/Tabiat Varlıklar		▪ Ginolu arkeolojik sit alanı bulunmaktadır	1
	İklim koşulları		▪ Karadeniz iklimi hakimdir. ▪ Yağışlar sık aralıklarla olmaktadır. ▪ Sıcaklık çok yükselmemektedir.	1
	Hava kalitesi		▪ Hava kalitesi yüksektir	1
	Su kalitesi		▪ Su kalitesi yüksektir	1
	Yenilenebilir enerji		▪ Güneş ve rüzgar enerji potansiyeli düşüktür. ▪ Bina bazında kullanımı sağlanabilir	0
	Atıkların yok edilmesi		▪ Atık arıtma sistemleri bulunmamaktadır.	0
	Atık geri dönüştürme sistemi		▪ Atıkların geri dönüşüm sistemi bulunmamaktadır	0

Çizelge 3.31 (Devamı): Çatalzeytin Yaşam Kalitesi Değerlendirmesi

Çevre kirliliği		- Çevre kirliliği taş kırma alanından kaynaklanmaktadır. - Kente katı atıklar belediye tarafından kontrol edilmemekte - Atıksu arıtma tesisinin bulunmaması deniz kirliliğine yol açmaktadır.	0
Doğaya ulaşılabilirlik		- Orman alanları ve yerleşim iç içe bulunmaktadır. - Yerleşim geniş bir doğaya sahiptir	1
Doğal afet durumu		- Yüksek yağış sonrası sel olmaktadır. - Toprak yapısına bağlı heyelan riski bulunmaktadır - Kış aylarında çığ tehlikesi olmaktadır	0

Çizelge 3.31 (Devamı): Çatalzeytin Yaşam Kalitesi Değerlendirmesi

Kamu sağlık hizmetlerinin kalitesi		- Kamu sağlık hizmet kalitesi yetersizdir. - Yeterli doktor kadrosu bulunmamaktadır - Bina eskimiş durumdadır	0
Eğitim Kalitesi		- İlçede eğitim kalitesi düşüktür. - Eğitim binası yetersizdir. - Öğrencilerin sosyal aktivite mekanı bulunmamaktadır.	0
Gelişmişlik düzeyi		- Gelişmişlik düzeyi düşüktür. - Hala kıra bağımlı olmaktadır	0
Sosyal sınıf		Sosyal sınıf arasında ciddi ayrım bulunmamaktadır.	1
İletişim		Nüfusun az olması kent içinde kişiler arası iletişimi kolaylaştırmaktadır.	1
Güvenlik		Güvenlik sorunu bulunmamaktadır.	1
Sinema, tiyatro sosyal alanları varlığı		- Sinema tiyatro salonu bulunmamaktadır. - Sosyal aktivite mekanı bulunmamaktadır.	0
Spor aktiviteleri		- Spor aktiviteleri sınırlı sayıda yapılabilmektedir - Spor aktivitelerine yönelik mekanlar bulunmamaktadır.	0
Donatılara ulaşılabilirlik		- İlçe merkezinde donatılara ulaşım kolay olmaktadır. - Köylerden kent merkezine donatılara ulaşmak kolay olmama maktadır	0

Çizelge 3.31 (Devamı): Çatalzeytin Yaşam Kalitesi Değerlendirmesi

	Girişimcilik		İlçede girişimci faaliyetler bulunmamaktadır.	0
	Rekabet edilebilirlik		Yerleşim birçok yönden gelişmediği için rekabet edilebilir seviyede bulunmamaktadır.	0
	Gelir dağılımı		Gelir dağılımı arasında büyük fark bulunmamaktadır.	1
	Ticaret koşulları		- Ticaret al-sat sistemi ile yapılmaktadır. - Gelişmiş bir ticaret türü bulunmamaktadır.	0
	İşsizlik durumu		- İşsizlik oranı yüksektir. - İşsizlik oranına bağlı genç nüfus	0
	Yoksulluk durumu		350 hane yardım almaktadır. - Özellikle köylerde yoksulluk oranı yüksektir	0
	Katılım		Halkın katılımı yetersiz olmaktadır	0
	Hizmet		Belediye hizmet açısından yetersizdir.	
	Yönetişim		Paydaşların çok yönlü olmaması, aktif olmaması yönetim sürecini pasifleştirmektedir.	
	Yeşil politikalara halkın katılımı		Yeşil politikalar geliştirilmemiştir	
	Oturulan semtten duyulan memnuniyet		%22 çok memnun, %71 memnun, %3'ü de memnun değil (<i>TÜİK yaşam memnuniyeti 2013 verileri kullanılmıştır. Veriler Kastamonu il düzeyindedir</i>)	
	Mutluluk Düzeyi		Kişilerin %52'si mutlu, %32'si orda derecede mutlu,%6'sıda mutsuz olduğunu belirtmiştir. (<i>TÜİK yaşam memnuniyeti 2013 verileri kullanılmıştır. Veriler Kastamonu il düzeyindedir</i>)	
	Sosyal hayattan duyulan memnuniyet		%46 memnun, %22 orta, %21 hiç memnun değil. <i>TÜİK yaşam memnuniyeti 2013 verileri kullanılmıştır. Veriler Kastamonu il düzeyindedir</i>)	

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

4. ÇATALZEYİN YAŞAM KALİTESİ EYLEM PLANI ÖNERİSİ

Çatalzeytin yaşam kalitesi eylem planı hazırlama süreci dört aşamadan gerçekleşmiştir. Birinci aşama yaşam kalitesi kriter ve hesaplamalarının yapıldığı uygulamaların incelenmesidir. İkinci aşama bölgesel ve yerel ölçekte Çatalzeytin'in fiziksel, sosyal, ekonomik yapıya dair verilerinin analiz edilmesidir. Üçüncü aşama araştırılan veriler ve gözlemler değerlendirilip GZFT analiz çalışmasının yapılmasıdır. Dördüncü aşama elde edilen veriler ve çıkarımlar doğrultusunda Çatalzeytin yerleşiminin yaşam kalitesi değerlendirmesinin yapılmasıdır.

Bütün aşamaların sonucunda GZFT analiz çalışmasında belirlenen sorunların çözümüne yönelik yaşam kalitesi kapsamında Çatalzeytin öneri eylem planı hazırlanmıştır.

Çatalzeytin yerleşimi analiz ve gözlemlerden yola çıkarak en büyük sorunun nüfus kaybı olduğu görülmüştür. Çalışma kapsamında ana amaç bölgede nüfusun artarak gelişmenin sağlanmasıdır. Nüfusun azaldığı, genç nüfusun göç etmeye devam ettiği durumda geliştirilecek her öneri, yapılacak her çalışma işlemez durumda olacaktır. Kentin dinamiğini oluşturan yapı taşları olmadığı sürece mekanlar canlılıklarını yitireceklerdir.

Kentin tekrar işlevliğini kazanması, canlanması ve nüfusun artması temel hedefleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda Çatalzeytin;

Kendi kendine yetebilen, ekonomik olarak güçlü, bütün yaş gruplarına hitap eden fiziksel mekanların oluşturulduğu, özgün kültürel değerlerin geliştirildiği, kimlik değerlerinin güçlendiği, yönetimin şeffaf ve katılımın sağlandığı bir yerleşim olması amaçlanmaktadır.

Sosyal Doku, Fiziksel Doku, Doğal Yapı, Ekonomik Yapı, Çevre ve Enerji konuları çalışmanın 5 temel boyutunu oluşturmaktadır. Hedef, strateji ve eylemler belirlenen çerçeve kapsamında geliştirilmiştir. Alanda var olan sorunlar bu strateji ve eylemler doğrultusunda düzeltilmeye çalışılmaktadır. Yaşam Kalitesi Odaklı Çatalzeytin Eylem Planı hedef, strateji ve eylemleri Çizelge 4.2'de verilmiştir.

Çizelge 4.1 : Yaşam Kalitesi Odaklı Çatalzeytin Eylem Planı

Hedef 1	Sosyal Refah ve Mekânsal Memnuniyetin Sağlanması	
	Strateji 1.1	Genç nüfus göçünün önlenmesi
	Eylem 1.1.1	Dağcılık, eko-turizm, yayla turizmi, kıyı turizmi için yereldeki gençlerin eğitilerek alternatif turizm kollarının bölgede gelişmesinin sağlanması,
	Eylem 1.1.2	Gençlere yönelik sosyal aktivite mekanlarının yapılması
	Eylem 1.1.3	Tiyatro, gösteriler, etkinlikler için kültür merkezi yapılması,
	Eylem 1.1.4	Meslek Yüksek Okulu ve Belediyenin her eğitim döneminde kent merkezinde festival düzenlemesi,
	Strateji 1.2	Kır nüfusunun uzmanlaşması
	Eylem 1.2.1	Tarımsal üretimde kırsal nüfusa eğitim verilerek üretimde uzmanlaşmanın sağlanması
	Eylem 1.2.2	Ormancılık faaliyetlerinde profesyonel destek alınarak üretimde verimin artırılması
	Eylem 1.2.3	Tarım ve Çiftlik Turizmi ile kır kültürü ve değerinin topluma kazandırılması
	Strateji 1.3	Toplumsal hizmetlerin geliştirilmesi
	Eylem 1.3.1	Sağlık hizmet kalitesinin artırılması
	Eylem 1.3.2	Eğitim kalitesinin artırılması
	Eylem 1.3.3	Yaşlı ve engellilere uygun tesislerin yapılması
Hedef 2	Canlandırılmış, Tüm kullanıcılara Yönelik Mekanlar	
	Strateji 2.1	Ulaşım aksının geliştirilmesi
	Eylem 2.1.1	Yaya yolu aksının kent içinde geliştirilmesi
	Eylem 2.1.2	Bisiklet yolunun kent içi, orman parkuru ve Ginolu Kalesi olmak üzere 3 farklı düzeyde yapılması,
	Eylem 2.1.3	Mevcut ulaşım yollarındaki altyapı sorunlarının giderilmesi,
	Eylem 2.1.4	Ginolu limanı faaliyete geçirilerek deniz ulaşımının geliştirilmesi
	Strateji 2.2	Geleneksel yapıların kullanılarak korunması
	Eylem 2.2.1	Boş olan geleneksel yapılar belediye ve mülk sahibi ile ortak çalışma yapılarak kültür, sosyal aktiviteler için kullanımının sağlanması
	Eylem 2.2.2	Turizmde eksik olan konaklama kapasitesi geleneksel yapı stoğu olarak kullanılması
	Eylem 2.2.3	Tasarım rehberi hazırlanarak bundan sonra yapılacak binaların bölge mimarisine, kimliğine ve yapı tipolojisine uygun olarak yapılması zorunlu hale getirilecektir.
	Strateji 2.3	Tüm kullanıcılara yönelik mekanların yapılması
	Eylem 2.3.1	Yaşlıların talepleri doğrultusunda onlara yönelik toplanacakları, sosyalleşecekleri kentsel mekanın yapılması
	Eylem 2.3.2	Gençlerin kullanımına yönelik sosyal aktivite mekanının yapılması
	Eylem 2.3.3	Çocuklara yönelik kentsel mekanının düzenlenmesi
	Eylem 2.3.4	Tüm kent kullanıcılarının bir araya gelecekleri ortak kent mekanının tasarlanması ve uygulanması

Çizelge 4.2(devamı): Yaşam Kalitesi Odaklı Çatalzeytin Eylem Planı

Hedef 3		Doğru Kaynak Kullanımı
	Strateji 3.1	Tarımsal üretimin geliştirilmesi
	Eylem 3.1.1	Tarım toprağının işlenmesi için devlet desteğinin verilmesi
	Eylem 3.1.2	Toprağın hangi üretimin yapılacağına göre belirlenip, toprağa uygun olan üretimin yapılması
	Eylem 3.1.3	Tarımsal ürünlerin pazarlamasının geliştirilerek bölgeye satışının sağlanması
	Strateji 3.2	Orman kaynaklarının dengeli kullanımının sağlanması
	Eylem 3.2.1	Orman ürünlerinin üretiminde uzmanlaşmanın sağlanması
	Eylem 3.2.2	Orman köylerinin turizm ile entegre edilerek geleneksel köy hayatının yaşatılması
	Eylem 3.2.3	Orman alanları ve yerleşimin parkurlar ile bağlanması
	Strateji 3.3	Doğal afetlere karşı önlem alınması
	Eylem 3.3.1	Heyelan tehlikesi olan yerlerde yapıların engellenmesi
	Eylem 3.3.2	Akçayın dere ıslah projesinin çevreye duyarlı yapılması
	Eylem 3.3.3	Yağmur bahçeleri yağmur suyunu toparlayıp suyun tekrar kullanılmasını sağlayarak su tüketim dengesini sağlamış olur
Hedef 4		Ekonomik Kalkınma
	Strateji 4.1	Turizm tesis kapasitesi ve alt hizmet sektörlerinin geliştirilmesi
	Eylem 4.1.1	Tesislerin kapasite ve kalitelerinin artırılması
	Eylem 4.1.2	Turist geceleme sayılarını arttıracak tesis kalite standartlarının arttırılması
	Eylem 4.1.3	Alternatif turizm türlerinin altyapı çalışmaları yapılarak Çatalzeytin’de turist sayılarının arttırılması
	Strateji 4.2	Ekonomik kaynakların geliştirilmesi
	Eylem 4.2.1	Tarım ürünlerinin bölgeye pazarlanması ile birlikte gelir artışının sağlanması
	Eylem 4.2.2	Turizmin gelişmesi hizmet sektöründe yeni iş olanaklarının ortaya çıkmasını sağlayacaktır
	Eylem 4.2.3	Yenilenebilir enerjinin yapılara entegrasyonu ile birlikte yeni iş olanakları oluşacaktır
Hedef 5		Kendine Yeteabilen Enerji
	Strateji 5.1	Yenilenebilir enerjilerin adaptasyonu
	Eylem 5.1.1	Güneş enerjisinin yapılara entegrasyonu sağlanacak
	Eylem 5.1.2	Rüzgar enerjisi alanda optimum fayda sayılamayacağı için küçük ölçekte kurulumu yapılacaktır
	Strateji 5.2	Atıkların geri dönüştürülmesi
	Eylem 5.2.1	Katı atık geri dönüşüm tesisinin kurulması ve atıkların geri dönüştürülmesi
	Eylem 5.2.2	Atık su arıtma tesisinin kurulması
	Eylem 5.2.3	Atıkların geri dönüşümü için toplumun bilinçlendirilmesi
	Eylem 5.2.4	Akıllı atık sisteminin yerleşimde geliştirilmesi

Kaynak: Tez kapsamında Yağcılar (2019) tarafından üretilmiştir.

Önerilen yaklaşımın geliştirilmesi uygulanabilir olabilmesi için halkın bu konuda bilinçlendirilmesi ve sürece dahil edilmesi gerekmektedir. Yaşayan halkın planlama çalışmalarına dahil edildiği durumlarda, proje sahiplenilmekte ve gelişmesi daha etkin olmaktadır. Bir diğer önemli bağlantı eğitim kurumları ile olmaktadır. Mevcutta var olan ve üretime yönelik kurulması önerilen yüksek okulun planlama sürecinde paydaş olarak ortak çalışması amaçlanmaktadır. Eğitim ile desteklenerek geliştirilen eylemler sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında en önemli faktörlerden biridir.

Çatalzeytin nüfus piramidine baktığımızda yaşlılık bağımlılık oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri yetersiz iş gücü ve kentsel mekanın gençlerin talep ve isteklerini karşılayamamasıdır. Alan çalışması kapsamında yapılan gözlemler sonucunda fiziksel mekanların genç ve çocuk nüfusuna yetersiz kaldığı ve memnun etmediği görülmektedir. Yerleşimde yüksek okulun ve öğrencilerin olması bile fiziksel mekana canlılık katamamaktadır. Mekan kullanıcıların taleplerini karşılayamamaktadır. Çalışmanın hedeflerinden biri de nüfus yapısına göre yaşam kalitesi bağlamında kullanıcı gruplarına yönelik fiziksel mekanların geliştirilmesidir.

Çatalzeytin 1979 yılında yapılan imar planı dışında herhangi bir plan çalışması bulunmamaktadır. Koruma imar planı talebi yapılmış fakat bakanlık tarafından kabul edilmemiştir. Yerleşimde imar planı bulunmaması mekânsal bütünlüğün kaybolmasına, çevresel, fiziksel değerler gözetilmeksizin yapılaşmaya imkan tanımaktadır. Çatalzeytin merkez ve köylerde heyelan tehdidi bulunması imar planı olmadan yapılaşmanın gelişmesi daha büyük risk doğurmaktadır. Heyelan, taşkın ve olası afet riski taşıyan alanların için eylem planlarının hazırlanması gerekmektedir. Eylem planlarının dışında yerleşim alanı için "Jeolojik-Jeoteknik Etüt çalışması yapılmalıdır.

Nüfus kaybı, sosyal yaşamın zayıflaması, çevresel sorunlar, kültürel kimlik bilincinin azalması, geleneksel üretimin ve yerel mesleklerin kaybolması Çatalzeytin yerleşiminin gelişmesini olumsuz etkileyen faktörlerdir.

Kentte ekonomik kaynak oluşturulması için kültür endüstrisi, turizm, eğitim ve inovasyon yatırımları alternatif kaynaklar olarak değerlendirilmektedir. Yerleşim

sürdürülebilir ve dayanıklı gelişebilmesi adına kendine yetecek, dışa bağımlı olmadığı bir ekonomiye sahip olması gerekmektedir.

Yenilenebilir enerji kullanımı hem çevresel hem ekonomik açıdan oldukça büyük öneme sahiptir. Çatalzeytin yerleşiminde rüzgar ve güneş enerjisi kullanımı optimum düzeyde olmadığından küçük ölçeklerde yenilenebilir enerjilerin geliştirilmesi ve bina bazında enerji tasarrufu projelerinin uygulanması amaçlanmaktadır.

Yenilenebilir enerji, geleneksel üretim ve gelişmekte olan ülkelerde kentsel kalkınma üzerine uluslararası ölçekte yardım, hibe veya kredi desteği verilmektedir.

Geleneksel yapı tipolojisine yeşil bina sistemi entegre edilerek yerleşime uygun, çevreye duyarlı yapı tipoloji geliştirilmelidir. Sürdürülebilir bir kent sistemi oluşturulabilmesi için sürdürülebilir binalar, sürdürülebilir mahalle ve sürdürülebilir çevrenin oluşturulması gerekmektedir. En alt ölçekten en üst ölçeğe kadar sistemin bir bütün olarak çalışması gerekmektedir.

Geleneksel ahşap yapı modelinden yola çıkılarak yenilenebilir enerji ile birleştirilmiş bir model önerisi geliştirilmelidir. Bu sayede hem geleneksel yapılar korunmuş olacak, hem de yeni bir sektör yaratılarak ekonominin gelişmesine destek verilmiş olacaktır.

Akıllı sokak sistemi ile sokak lambalarının yenilenebilir enerji ile yapılması, fotokatalitik yolların geliştirilmesi kentsel ölçekte de çevreye duyarlı, yenilenebilir enerji kullanımını artırıcı uygulamalardır. Enerji tasarrufunun yanında su yönetiminin yapılması gerekmektedir. Atık suların ve yağmur suyunun sokak altyapı sisteminde depolanması ve yeniden kullanımı su tüketiminde oldukça önemli olmaktadır.

Sokak altyapı sistemlerine bir diğer eklenmesi gerekli uygulama atık ve yağmur sularının geri dönüşüm sisteminin yapılmasıdır. Bina ve sokak sistemi ile kurulacak bağlantı yağmur sularının toplanmasını ve suyun tekrar kullanımını sağlamaktadır. Bu durumda hem su tüketimi azaltılmış olacak hem de fazla yağmur suyu kontrol altına alınmış olacaktır.

Sokak, kaldırım özellikle sahil şeridinin düzenlenmesi gerekmektedir. Manzara, rekreasyon alan potansiyeli olmasına rağmen fiziksel mekanın geliştirilmemesi, toplumun isteklerinin karşılanmaması mekanın çekiciliğini düşürmekte ve kullanılmamasına neden olmaktadır.

Önerilen eylemler doğrultusuna kaldırımların, sahil şeridinin kullanıcıların talepleri ve istekleri doğrultusunda yapılması, tasarlanması ve mekan kullanımının en optimum seviyeye getirilmesi amaçlanmaktadır.

Çatalzeytin merkez ve köylerde katı atık sorunu ciddi bir problem oluşturmaktadır. Köylerde kanalizasyon sistemi fosseptiktir. Merkezde ise kanalizasyon ve atık sular denize dökülmektedir. Yanlış ve yetersiz uygulamalardan dolayı su ve çevrede ciddi kirlenmeler meydana gelmektedir. Atık toplama tesislerinin yapılması gerekmektedir. Kanalizasyon, atık su ve katı atıkların toplandığı ve geri dönüşüm yolu ile kullanılarak yok edildiği bir sistem yapılması hedeflenmektedir. Bu sistem sayesinde hem atıklar yok edilmiş hem de enerji sağlanmış olacaktır.

Yeşil ekonominin gelişmesini destekleyici politikalar desteklenmelidir. Üst ölçek kararlar, kredi ve sübvansiyon ile yenilenebilir enerjilerin geliştirilmesi ve uygulanması sağlanabilir. Yenilenebilir enerji ile yeni iş kolları meydana gelmektedir. Mevcut sektörler ile entegre edilerek istihdam sayısı artırılabilir.

Geleneksel yapılarının korunması ve yenilenebilir enerji adaptasyonu sonucunda ortaya çıkacak artı değerlerin bir kısmı belediye veya yerel kurumlar tarafından ayrıştırılarak köhnemiş veya bozulmuş yapıların restorasyonu, bakımı için kullanılabilir. Bu durum ile hem ekonomik canlanma sağlanmış olacak hem de geleneksel yapılar korunmuş olacaktır.

Çatalzeytin genelinde bir diğer önemli sorun kırsal kesimde nüfus kaybı ve tarımsal üretimin yapılmamasıdır. Özellikle Çatalzeytin genelinde tarım toprakları 5 yıl süre ile işlenmediği durumlarda orman arazilerine dönüşmektedir. Alan ve statü olarak değişen tarım toprakları kısıtlı olan üretimi ciddi şekilde sınırlandırmaktadır.

Tarım üretiminde amaç kısıtlı tarım topraklarından maksimum verim alınabilecek şekilde toprağın işlenmesi ve maksimum verimim alınmasıdır. Bunun için en iyi örnek Hollanda olmaktadır. Kısıtlı tarım alanları ve yetersiz iklim koşullarına rağmen tarımsal üretimden maksimum fayda sağlanmakta ve ihracat yapılabilmektedir.

Yapılması gereken mevcut tarım alanlarının optimum düzeyde ve yeni tekniklerle işlenmesidir. İklim koşulları, flora-fauna, yetiştirilmesi uygun olan tarım ürünleri incelenerek hem kendine hem çevre yerleşimlere yetebilecek üretimin yapılması amaçlanmaktadır. Bunun yanında alternatif tarım ürünleri ve pazarlama yöntemleri geliştirilerek ekonomik gelişmenin sağlanması amaçlanmaktadır.

Hedef Çatalzeytin'in potansiyellerinin ön plana çıkarılması ve buna bağlı alternatif sektörlerin değerlendirilmesidir. Kırsal kalkınma ve turizm entegre edilerek hem üretim yapılabilmekte hem de turizm yönü ile ekstradan ekonomik fayda sağlanmaktadır.

Sürdürülebilir bakış açısı kapsamında yeşil ekonomi sisteminin geliştirilmesi, çevreye duyarlı, toplumsal çıkarları gözeten ve ekonomik kalkınmanın sağlandığı bir sistem geliştirilmiş olmaktadır.

Ekonomik yönden destek uluslararası yatırım ve yerel fonlardan sağlanması planlanmaktadır.

İklim değişikliği ve kaynakların tüketilmesi dünyamızda ciddi sorunlar oluşturmaktadır. Sorunların azaltılması, önlenmesi ve çözüm geliştirilmesi adına tün dünyada özellikle Kuzey Avrupa ülkelerinde ciddi yaptırımlar ve uygulamalar yapılmaktadır. Yenilenebilir enerji, yeşil ekonomi ve iklim değişikliğine karşı geliştirilen projeler AB hibe fonları, uluslararası örgütler, kuruluşlar, programlar ve merkez bankaları tarafından hibe, kredi veya proje yardımı verilerek desteklenmektedir. Bunun yanında merkezi yönetim bütçesi, mahalli idarelerin kurumsal bütçeleri, özel sektör yatırımları gibi ulusal ölçekte de projelere yönelik finansman desteği yapılmaktadır

5. SONUÇ/DEĞERLENDİRME

Kentler fiziksel, sosyal, ekonomik, çevresel sistemlerin bir arada, birbirleri ile etkileşimde olduğu değişen, gelişen mekanizmalardır. Sürdürülebilirlik kavramı kentsel sitelere bütüncül bakış açısı ile yaklaşmakta ve bu nedenle kentlerin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı temel alınarak geliştirilen tez çalışması ekonomik, ekolojik ve eşitlik ilkeleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Önemli bir diğer konu da süreç dahilinde aktif katılımın sağlanmasıdır. Her çalışma toplumsal, fiziksel ve ekonomik yapı dikkate alınarak geliştirilmesi gerekmektedir. Üç nokta dengede olduğu durumda yapılacak her eylem sürdürülebilir olmaktadır.

Sürdürülebilirlik ve koruma başlığı altında küreselleşmenin mekan ve toplumda yarattığı olumsuzluklar dikkate alınarak yaşam kalitesi odaklı yaklaşımlarla çözümler üretilmeye çalışılmıştır.

Yaşam kalitesi somut ve soyut olmak üzere iki farklı yönden değerlendirilmektedir. Kentin yaşam kalitesini yükseltmek ve çözüm odaklı çalışmalar üretmek için teknolojinin ve yenilikçi düşüncelerin etkin olduğu planların geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Çatalzeytin yerleşimi özgün kimliği, doğası ve kültürel yapısı ile Karadeniz sahil kıyısında gelişmiş bir yerleşimdir. 1970'lerden başlayan göç dalgası 1990 sonrasında daha da artmıştır. Her yıl biraz daha azalan nüfus Çatalzeytin genelinde nüfus yoğunluğunun düzmesine neden olmuştur. Nüfusun azalması ile birlikte sosyal ve ekonomik yapıda düşüş yaşanmıştır. Ekonomik sıkıntılar insanları göçe zorlarken, nüfus yoğunluğunun düşmesi ekonomik sıkıntıların daha da artmasına neden olmuştur.

Çatalzeytin yerleşiminin tez çalışması kapsamında seçilmesindeki amaç var olan kültürel, fiziksel değerlerin tekrardan canlandırılarak kentin yaşayan bir yerleşim haline gelmesidir.

Tez çalışması kapsamında ilk etapta yaşam kalitesi kavramı incelenmiştir. Kavram kapsamında dünyada yapılan yaşam kalitesi araştırmaları, kriterleri ve ölçüm sistemleri araştırılmıştır. Farklı sistem ve araştırmalar karşılaştırılarak ortak paydaları tespit edilmiştir. Çalışmanın devamında yaşam kalitesi kavramsal yaklaşımının mekânsal karşılığı olan kentlerde uygulanmış hali araştırılmıştır. Üç farklı ölçekte, üç farklı kentin karşılaştırılması yapılmıştır. Kentlerin memnuniyet düzeylerinin artışı çevreye, kentin ulaşılabilirliğine, sosyal aktivitelerin ve mekanların varlığına bağlı olduğu görülmüştür. Kentte yaşayanların kentsel alanlarda kaliteli vakit geçirmesi, bir araya gelmesi kentte olan bağlılıklarını arttırmaktadır. Kent ile etkileşim arttıkça kentsel memnuniyet seviyesi de artmaktadır.

Kentsel canlılık nüfus yoğunluğu ile doğru orantılıdır. Nüfus yoğunluğunun azalması ile birlikte sosyal yapıda zayıflama, kent mekanında ıssızlaşma, donatı alanlarının kullanılmamasına bağlı olarak bakımsızlaşması, yatırım yapılmadığı için ekonomik sektörde zayıflanma yaşanmaktadır.

Çatalzeytin’de de yeterli iş imkanı bulunmamasından kaynaklı göç yaşanmaya başlamıştır. Göçle beraber kent canlılığını yitirmiştir. Giderek sosyal kentteki sosyal hayat ve imkanları yok olmaya başlamıştır. Yaşlı bağımlılık oranının artması, kentte dinamiklerin yavaşlamasını iyice etkilemiştir.

Yaşam kalitesi ile yapılmak istenen kentin nüfus kazanarak, canlandırılmasının sağlanmasıdır. Kentin yaşayan bir yere dönüşmesi sosyal, ekonomik ve çevresel değerlerin bir arada tekrardan çalışır bir sistem haline gelmeleri ile mümkün olmaktadır.

Kentsel yaşam kalitesinde de amaç toplumun kentten maksimum fayda sağlayarak, vakit geçirmekten memnun olduğu, üretimin yapıldığı, toplumun mekanı kullanarak sosyalleştiği bir kent olmasıdır.

Kentin gelişmesi için bütün kaynakların korunarak kullanılması gerekmektedir. Var olan doğal, kültürel ve fiziksel değerlerin potansiyelleri dikkate alınarak geliştirilmeleri öngörülmektedir.

Kentsel yaşam kalitesi kapsamında kişisel, toplumsal memnuniyet önemli bir faktördür. Kentle her kullanıcının yararlanabileceği, kullanacağı mekanın olmaması kişi ile kent arasında etkileşiminin gelişmesini etkilemektedir. Bunun sonucunda da mekânsal bağlar zayıflamaktadır.

Çatalzeytin yerleşiminin mevcut durum analiz verileri yaşam kalitesi kriterleri kapsamında değerlendirilmiştir. Değerlendirilen veriler sonucunda Çatalzeytin yerleşiminde fiziksel, sosyal, çevresel verilerin yaşam kalitesi kapsamında olumsuz sonuçları olduğu görülmüştür. Bireysel tatmin ve mutluluk oranlarının da il genelinde çok düşük olduğu görülmektedir. Mevcut durum değerlendirildiğinde Çatalzeytin kentsel yaşam kalitesi açısından oldukça düşüktür.

Çatalzeytin’de kentsel yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik önerilen strateji ve eylemler kentin ekonomik, toplumsal ve fiziksel kalitesinin sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu üç nokta dengede olduğu durumda kentsel yaşam kalitesi sağlanmış olacaktır.

Kentte geliştirilecek alternatif turizm faaliyetleri ve tarım üretiminde artış, ekonominin canlanmasına katkı sağlayacaklardır. Ekonomik canlanma fiziksel yapının iyileşmesini, gelişmesini etkileyecektir. Ekonomik ve fiziksel yapının gelişmesi nüfus artışını olumlu etkileyerek sosyal yapının gelişmesini sağlayacaktır.

Ekonomik, sosyal ve fiziksel yapı kentsel sistemin işleyen çarkını oluşturmaktadır. Üçü dengede olduğu sürece kentsel sistem çalışır durumda olacaktır. Yaşam kalitesi ile birlikte sisteme kişisel tatmin faktörü eklenmiştir. Bireylerin mekandan keyif alma, mutluluk duyma faktörleri mekânsal kaliteyi artıran niteliklerdir.

Günümüzde iklim değişikliği ile beraber dengeli kaynak tüketimi, yenilenebilir enerji kullanımı, atıkların geri dönüşüm yolu ile tekrar kullanılması önem kazanmıştır. Kaynak kullanımlarının yanında halkın bilinçlendirilmesi gereklidir. .

Yaşam Kalitesi Odaklı Çatalzeytin Eylem Planı önerisi yukarda değinilen beş kol üzerinden geliştirilmesi planlanmaktadır. Ekonomik, toplumsal ve doğal değerler sistemin temelini oluştururken iklim değişikliği ve bireysel tatmin kentsel kalitenin dengede olmasını sağlamaktadırlar.

6. KAYNAKLAR

- Aalto Setälä, N., Uro, M., & Kostiainen, E. (2017). *Bicycle Account Helsinki*. Helsinki.
- Astiaso Garcia, D., Cumo, F., Giustini, F., Pennacchia, E., & Fogheri, A. M. (2014). Eco-architecture and sustainable mobility: An integrated approach in Ladispoli town. *WIT Transactions on the Built Environment*, 142, 59–68. <https://doi.org/10.2495/ARC140061>
- Atik, S. A. (2011). Bütünleşik Kıyı Alanı Yönetimi Ve Türkiye’deki Bazı Uygulamaların Değerlendirilmesi. 7. *Kıyı Mühendisliği Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 481–493.
- Bostan, Z. (2014). *Düşük Karbonlu Kentsel Gelişme Bağlamında Korunacak Kültür Varlıklarının Yeniden Ele Alınması*, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Kentsel Koruma ve Yenileme Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, MSGSÜ, İstanbul
- Brock, D. W. (1989). Quality of life Measures in Health Care and Medical Ethics. *The Quality of Life*.
- Çed ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü. (2016). *Kastamonu İli 2015 Yılı Çevre Durum Raporu*. Kastamonu.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2010). *Sinop Bütünleşik Kıyı Alanları Planı Projesi Sonuç Raporu*. Ankara.
- City of Copenhagen. (2015). *Cycle Super Highway*. Kopenhag. Tarihinde adresinden erişildi <http://denmark.dk/en/green-living/bicycle-culture/cycle-super-highway/>
- Copenhagen Technical and Environmental Administration. (2015). *Co-create Copenhagen: Vision for 2025*. Kopenhag.
- Cumo, F., Curreli, F. R., Pennacchia, E., Piras, G., & Roversi, R. (2017). Enhancing the urban quality of life: A case study of a coastal city in the metropolitan area of Rome. *WIT Transactions on the Built Environment*, 170(April), 127–137. <https://doi.org/10.2495/CC170131>
- Economist Intelligence Unit, (EIU). (2017). The Global Liveability Report 2017, 14.
- Economist Intelligence Unit, (EIU). (2019). *The Global Liveability Index 2019*. London.
- Economist Intelligence Unit, (EIU), & Siemens. (2011). US and Canada Green City Index.
- Editorial. (2017). *The Most Functional City in theWorld Helsinki City Strategy 2017 - 2021*. Helsinki. <https://www.hel.fi/helsinki/en/administration/strategy/strategy/city-strategy/>
- Erkan, R. (2016). *Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi Çerçevesinde Kırsal Kalkınma*, 502 Kentsel Koruma ve Yenileme Yüksek Lisans Atölye Dersi Raporu, ŞBPB, MSGSÜ, İstanbul
- Eser, E. (2004). Ginolu Kalesi. *Hacettepe Üniveristesi Edebiyat FAKültesi Dergisi*, 21(2), 171–194.
- Gur, M., & Dostoğlu, N. (2016). Bursa Doğanbey Üzerinden Kentsel Dönüşümde Yaşam Kalitesinin Tartışılması. *MEGARON / Yıldız Technical University*,

- Faculty of Architecture E-Journal*, 11(1), 89–105.
<https://doi.org/10.5505/megaron.2016.89410>
- Hamzaçebi, G., Nurlu, M., Koç, N., Temiz, A., & Özmen, B. (2004). İl Afet Bilgi Sistemi Çalışması (Kastamonu İl). İçinde *Bilişim Günleri* (ss. 1–8). Ankara: Coğrafi Bilgi Sistemleri.
- Helsinki City Planning Department. (2013). *Helsinki city plan Vision 2050*. Helsinki.
- Kalkınma Bakanlığı. (2013). *İllerin Ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*. Ankara.
- Kashef, M. (2016). Urban livability across disciplinary and professional boundaries. *Frontiers of Architectural Research*, 5(2), 239–253.
<https://doi.org/10.1016/j.foar.2016.03.003>
- Kocabaş, A. (2014). Integration of Urban Conservation and Urban Regeneration: Local Heritage Matters. İçinde *UPAD-Urban Planning-Architecture-Design Congress* (ss. 181–203). Kocaeli.
- Kocabaş, A., & Altınır, D. (2015). *Çatalzeytin Stratejik Gelişme Çerçevesi Önerisi*, PLK 503 Kentsel Koruma ve Yenileme Yüksek Lisans Atölye Dersi Raporu, ŞBPB, MSGSÜ, İstanbul
- Kocabaş, A., & Altınır, D. (2016). *Çatalzeytin Bireysel Eylem Planı Önerileri*, PLK 502 Kentsel Koruma ve Yenileme Yüksek Lisans Atölye Dersi Raporu, ŞBPB, MSGSÜ, İstanbul
- Koop, S. H. A., & van Leeuwen, C. J. (2015). Application of the Improved City Blueprint Framework in 45 Municipalities and Regions. *Water Resources Management*, 29(13), 4629–4647. <https://doi.org/10.1007/s11269-015-1079-7>
- KUZKA. (2013a). *Çatalzeytin İlçe Analizi*.
- KUZKA. (2013b). *TR82 Düzey 2 Bölgesi (Kastamonu , Çankırı ve Sinop İlleri) Bölge Planı 2014-2023*. Ankara.
- Lowdon, W. (1973). The Quality of Life: Towards a Microeconomic Definition. *Urban Studies*, 10, 3–18.
- ODPM. (2003). *Sustainable communities: building for the future*. London. h
- Olgun, İ., Cantimur, B. B., Hasgöl, E., Turgur, E., & Ergün, M. (2015). *Kastamonu - Küre: Kırsal Yerleşimden Yeni Yapıya*. İstanbul.
- Ruta, D., Camfield, L., & Donaldson, C. (2007). Sen and the art of quality of life maintenance: Towards a general theory of quality of life and its causation. *Journal of Socio-Economics*, 36(3), 397–423.
<https://doi.org/10.1016/j.socec.2006.12.004>
- Sarkawi, A., Abdullah, A., & Dali, N. (2017). A Critical Review on the Worldwide Economist Intelligence Unit, Mercer and Monocle Quality of Life Indicators. *Journal of Business and Economics*, 8(7), 584–593.
[https://doi.org/10.15341/jbe\(2155-7950\)/07.08.2017/007](https://doi.org/10.15341/jbe(2155-7950)/07.08.2017/007)
- Shafer, C. S., Lee, B. K., & Turner, S. (2000). A tale of three greenway trails: User perceptions related to quality of life. *Landscape and Urban Planning*, 49(3–4), 163–178. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(00\)00057-8](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(00)00057-8)
- Siemens, & Economist Intelligence Unit, (EIU). (2009). European Green City Index. *Siemens AG*, 44.

- Siemens;, & Economist Intelligence Unit (EIU). (2011). African Green City Index.
- Siemens. (2010a). Latin American Green City Index. Assessing the environmental performance of Latin America's major cities. Available at: https://www.siemens.com/entry/cc/features/greencityindex_international/all/en/pdf/report_latam_en.pdf. Tarihinde adresinden erişildi <http://scholar.google.com/scholar?hl=en&btnG=Search&q=intitle:Latin+American+Green+City+Index#1>
- Siemens. (2010b). Sürdürülebilir Şehirler.
- Siemens, & EIU; (2011). Asian Green City Index.
- Siemens, & EIU. (2012). The Green City Index.
- Sirgy, M. J., Michalos, A. C., Ferriss, A. L., Easterlin, R. A., Patrick, D., & Pavot, W. (2006). The quality-of-life (QOL) research movement: Past, present, and future. *Social Indicators Research*, 76(3), 343–466. <https://doi.org/10.1007/s11205-005-2877-8>
- Tang, H. T., & Lee, Y. M. (2016). The making of sustainable urban development: A synthesis framework. *Sustainability (Switzerland)*, 8(5), 1–28. <https://doi.org/10.3390/su8050492>
- Technical and Environmental Administration. (2015). *Urban Life Account*. Copenhagen.
- Turkoglu, H. (2015). Sustainable Development and Quality of Urban Life. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 202(December 2014), 10–14. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.08.203>
- Ulubaş, A. (2015). *Haliç Ve Çevresi Bağlamında Eyüp Tarihi Dokusunun Korunmasının Değerlendirilmesi*, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Kentsel Koruma ve Yenileme Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, MSGSÜ, İstanbul.
- Van Kamp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G., & Hollander, A. (2003). Urban environmental quality and human well-being. *Landscape and Urban Planning*, 65(1–2), 5–18. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(02\)00232-3](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(02)00232-3)
- Van Leeuwen, C. J., Koop, S. H. A., & Sjerps, R. M. A. (2016). City Blueprints: baseline assessments of water management and climate change in 45 cities. *Environment, Development and Sustainability*, 18(4), 1113–1128. <https://doi.org/10.1007/s10668-015-9691-5>
- Van Leeuwen, K. C. ., & Koop, S. The City Blueprint ® Approach (2018).
- Van Leeuwen, K., & Sjerps, R. (2014). EIP Water . City Blueprints ® of 30 Cities and Regions, (June).
- Veenhoven, R. (2000). The Four Qualities Of Life Ordering Concepts and Measures of the Good Life. *Journal Of Happiness Studies*, 1(January), 1–39. <https://doi.org/10.1007/978-94-007-5702-8>
- World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future*.

İnternet Kaynakları

- URL - 1 <https://tdth.afad.gov.tr/> Erişim tarihi 15.05.2018
- URL - 2 <http://www.deprem.gov.tr/tr/depremkatalogu> Erişim tarihi 15.05.2018
- URL - 3 <http://www.deprem.gov.tr/tr/depremkatalogu> Erişim tarihi 15.05.2018
- URL - 4 <http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/zeqdb/> Erişim tarihi 29.05.2018
- URL - 5 <http://yerbilimleri.mta.gov.tr/anasayfa.aspx> Erişim Tarihi 15.05.2018
- URL - 6 <http://yerbilimleri.mta.gov.tr/anasayfa.aspx> Erişim Tarihi 15.05.2018
- URL - 7 <http://yerbilimleri.mta.gov.tr/anasayfa.aspx>
- URL - 8 <https://tabb-analiz.afad.gov.tr/Genel/Sorgulama.aspx> Erişim Tarihi 15.05.2018
- URL - 9 <http://www.deprem.gov.tr:8080/pro1/> Erişim Tarihi 15.05.2018
- URL - 10 <https://www.myhelsinki.fi/en/see-and-do/sights/quick-guide-architectural-layers-of-helsinki>
- URL - 11 <https://www.myhelsinki.fi/en/see-and-do/activities/cycling-in-helsinki-three-routes>
- URL - 12 <https://www.worldatlas.com/eu/dk/03/where-is-copenhagen.html>
- URL - 13 <https://awol.junkee.com/copenhagens-elevated-bicycle-highway-is-genius/3116>
- URL - 14 <https://www.google.com/maps/place/00055+Ladispoli,+Roma+ili,+%C4%B0talya/@41.955071,12.0614098,14z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x132f54d6db4e69e1:0x1a7cedba4ee5f69c!8m2!3d41.9498965!4d12.0761045>
- URL - 15 <https://www.tripinview.com/tr/places/yerle%C5%9Fim%20alan%C4%B1/57701/italya-lazio-roma-ladispoli>
- URL - 16 <https://www.google.com/maps/place/%C3%87atalzeytin%2FKastamonu,+T%C3%BCrkiye/@41.7306116,33.7646271,98163m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x40856f5a9295b1af:0x74c35d3da2f8df26!8m2!3d41.8730969!4d34.2255807>
- URL - 17 <http://www.kastamonukultur.gov.tr/TR-63814/catalzeytin.html>
- URL - 18 <https://ozhanozturk.com/2017/12/25/paphlagonia-antik-cag-tarihi/>
- URL - 19 http://www.6dtr.com/TARİH/haritalar/40-anadolu_beylikleri.jpg
- URL - 20 http://upload.turkcewiki.org/wikipedia/commons/9/94/Kastamonu_districts.png
- URL - 21 <https://tosyahaber37.com/felaketin-75-yil-donumu-h12720.html>
- URL - 22 <https://deprem.afad.gov.tr/tarihteBuAy?id=51>
- URL - 23 <https://www.supergazete.com.tr/2018/11/14/kastamonu-catalzeytin-yolu-heyelan-nedeniyle-kapandi/>
- URL - 24 <https://www.kastamonuguncel.com/yasam/akcayda-sel-hesborularini-soktu-h9766.html>
- URL - 25 <https://www.karatekin.edu.tr/default.aspx>
- URL - 26 <https://www.kastamonu.edu.tr/index.php/tr/>
- URL - 27 <https://sinop.edu.tr/>
- URL - 28 <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44974/illere-gore-sit-alanlari-istatistigi.html>
- URL - 29 <https://solargis.com/maps-and-gis-data/download/turkey>
- URL - 30 https://www.catalzeytin.bel.tr/?p=haber_detay&id=72
- URL - 31 <https://www.mynet.com/catalzeytini-sel-basti-evler-su-altinda-kaldi-180103596327#13186804>
- URL - 32 <https://www.koylerim.com/catalzeytin-cepni-koyu-310262h.htm>
- URL - 33 <http://www.catalzeytinmektubu.com/>

- URL - 34 http://www.yegm.gov.tr/YEKrepa/REPA-duyuru_01.html
- URL - 35 <https://www.watershare.eu/watershare-tools/>
- URL - 36 <https://www.eip-water.eu/sites/default/files/E-Brochure%20City%20Blueprint%20%28v5%29.pdf>
- URL - 37 <https://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings.jsp>
- URL - 38 <https://rockproject.eu/role-model-cities>
- URL - 39 www.mercer.com.tr. Erişim tarihi 17.01.2019
- URL - 40 URL 1 <http://www.catalzeytin.gov.tr/catalzeytin>
- URL - 41 URL 2 <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63814/catalzeytin.html>
- URL - 42 URL 3 <http://ozhanozturk.com/2018/01/04/kinolis-kimolis-ginolu-tarihi-kastamonu/>
- URL - 43 <https://tr.wikipedia.org/wiki/Helsinki> Erişim Tarihi 15.05.2019

○